
UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 11 23 25 05 009 2

اختلال و انقلاب عثمانی

٣١ مارت — ١٤ نیسان ١٣٢٥

حادثات، احتساسات، حقایق

« حریت ویرلمز ، آلنیر (...)

« مظالم داخلیه‌لرینی قهر و تنکیله »
«مقتدر اولمیان خلقلر، اسارت خار»
« جبه‌یه دائما حاضر و مستعد »
« بولنورلر » غامبتا

«لا یسلم الشرف الرفیع من الاذی»
« حتی لا یراق علی جوانبه الدم »
(متنبی)

حرکت اردوی حماستی قوماندانی
برنجی فریق محمود شوکت پاشا
حضرتلری

محرری :
یونس نادی

درسعادت - مطبعهٔ جهان (بابعالی جاده‌سنده)

نیسان — ١٣٢٥

یونس نادی

اختلال و انقلاب عثمانی

۳۱ مارت - ۱٤ نیسان ۱۳۲۵

حادثات، احتساسات، حقایق

« حریت ویرلمز، آلنیر (...)

« مظالم داخلیه‌لرینی قهروتنکیله »
«مقتدر اولمیان خلقلر، اسارت خار»
« جبهه دائما حاضر و مستعد »
« بولنورلر » غامبتا

«لا یسلم الشرف الرفیع من الاذی»
« حتی لا یراق علی جوانبه الدم »
(متنبی)

حرکت اردوسی حماسی قوماندانی
برنجی فریق محمود شوکت پاشا
حضرتلری

درسعادت - مطبعهٔ جهان (باب عالی جاده‌سنده)
نیسان — ۱۳۲۵

خلیفهٔ مشروع عامهٔ اسلامیان، پادشاه نوجاه

عثمانیان سلطان محمد خان خامس حضرتلری

۷ ربیع الاخر ۱۳۲۷ — ۱٤ نیسان ۱۳۲۵

مقدمه

ضحاكك اوموزلرندەكی ییلانلره یدیرمك بهانه‌سیله تبعه‌سنك صبیانی برر ایكیشر جمع وذبح ایتدیردیكنه دائر اولان حكایت، مظالم ظالم مرقومدن كنایت، وتیمورجی كاوەنك میشین اوندلكنی رایت اختلال اولەرق كشاد و رفع ایلمسی ظلمه قارشی حقوق مقدسهٔ بشریەنك جهاد مدافعه‌سندن عبارت برمعنی ومصلحتدر . سیل خروشان انسانیتك هدف انصبابی اولان غایهٔ كمال، عدالت، حكمت، فضائل بی انتهای معرفت كبی علویاتك جلوه‌كهی بر صحرای هر دم سبز وخرمدر. بو نشئهٔ فضل و انسانیتدن بهره‌یاب صفا اولانلر حیات سرمدی یه مظهریتله خاطرهٔ تبجیل بشرده تا بقیامت محفوظ و مكرمدر . عناد و طغیان ایله اظهار شقاوت ازلیه وابدیه ایدنلر ایسه بلكه بیزار جنایاتی ایلدكاری خلقدن زیاده (فانظر كیف كان عاقبة الظالمین) سر جلیلندن چاشنی سنج مرارت و آماج تیر نفرت و لعنت اولەگلمشلر، اولەگیتمشلردر كه اك یقین مثالی دهادون تاج و تختی باشنه كچیریلن عبدالحمید ظالمدر. فاعتبروا ! . .

— مدخل —

بیك اوچ یوز یكرمی درت سال رومیسنك ۱۰ — ۱۱ تموزی عثمانلی وطننده حریت ، مساوات ، عدالت واخوت حقوق انسانیه‌سنك ازسرنو اعلان ایدلمسی . وادیٔ ترقیاتده عثمانلیلر ایچون انفلاق صبح صفای حضور وسعادت اوله‌رق تلقی ایدلمش ، قلوب وطنپرورانی مالامال شوق ومسرت ایلدیکی قدر ممالك خارجیه‌جه‌ده تأثیرات حسنه‌یی موجب اوله‌رق سیاست متزلزلهٔ حکومته بیاغی بر شکل صحیح جدیت ویرمش ایدی . بانیٔ حریت مدحت پاشا مرحوم ملك وخلق عثمانی‌یی ترقیات عصریه ایله مترافق اوله‌رق مستعد اولدیغی درجهٔ کماله ایصال ایتمك ایچون حسین عونی وسلیمان پاشالر کبی رفقای عرفان وکمالاتنك صلابت اخلاقیه‌لرینه بالاستناد سلطان عزیز ومراد مرحوملر تقلبات معلومه‌سندن صکره صاغلام سندات وشرائطه مقابل جالس سریر حکمرانی اولان عبدالحمید ثانینك بدایت جلوسنده یعنی ۹۳ تاریخنده قانون اساسی‌یی قبول واعلان ایتدیرمش ایدی .

او زمان علی جناح الاستعجال تنظیم ایدیلن قانون اساسینك بالآخره زمان مروریله تعدیل ایدلمك اوزره بر طاقم نواقص وابهاماتی حاوی اولدیغی مرحوم مشارالیهجه‌ده معلوم ایدی .

فقط بر قانونك مکملیتی احتیاجات ملیه‌یه درجهٔ موافقتی ایله متناسب اوله‌جغندن نیابت ملیه‌یی حائز اوله‌رق حتی دنیاده همان مثلی یوق دینه‌جك بر نقصان ضروری ایله مجالس ادارهٔ ولایاتجه انتخاب ایتدیریلن ایلك مبعوثانك تأمین اجتماعی اساساً الك بیوك موفقیت دیمك ایدی . بر کره اجتماع مبعوثان ایله حقوق حاکمیت ملیه‌نك ملته ارجاعی حاصل اولدقدن صکره احتیاجات ملیه‌یه مطابق قوانین پی‌درپی اتساع ایده‌جك قابلیات وکمالات عثمانیه ایله میدان حصوله کلوب کیده‌جکدی . .

علی العاده انسانلره قارشی پاشانك طرز محاکمه‌و حرکتی هردرلو تنقید ومؤاخذه‌دن وارسته ایدی ایسه‌ده عبدالحمید کبی ستون تاریخ انسانیتجه امثالی مفقود خارق العاده بر داهیهٔ شر وملعنت قارشیسنده بولنمسی حسبیله غیر مأمول فجایع وحادثاته بالذات کندیسنك کرفتار ایدلدیکی عقبات ومصائب مقدمه اولدی .

او زمانك الجاآتنه کوره قطعیاً غیرلازم اولان روسیه محاربه‌سی سرای حمیدیدن تدویر ایدیلن دوالیب مفسدتله اعلان ایدلدی . محاربه‌نك محقق اولان نتیجهٔ ظفری سرایك مداخلات خائنانه‌سی اثری اوله‌ق دولت وملت ایچون تلافیسی مستحیل ضایعات وخسارات ایله قصداً مغلوبیته اقتران ایتدیرلدی . هزیمت‌

کلیه ایچنده اجزای تارومار عثمانیان، نالان وپریشان ایکن
سرای حمیدی ملت مجلسنی قپاتمش، مدحت پاشایی اولا
قانون اساسینك ١١٣ نجی ماده‌سنك « حکومتك امنیتنی اخلال
ایتدکاری ادارهٔ ضابطه‌نك تحقیقات موثوقه‌سی اوزرینه ثابت
اولانلری ممالك محروسهٔ شاهانه‌دن اخراج وتبعید ایتمك منحصراً
ذات حضرت پادشاهینك یداقتدارنده‌در. » جمله‌سندن عبارت اولان
فقرهٔ ثانیه‌سنه استناداً و «کندی یاپدیغی قانون ایله عمل
ایدیورم » طور مستهزیانه‌سیله اوروپایه نفی واجلا ، بالآخره
سلطان عزیز مرحومك محقق اولان انتحارینی مظاهرت یاران
ایله [*] تعمداً قتل وافنا صورتنه ارجاعه موفق اوله‌رق امر
وارادهٔ خائنانه‌سیله ویریلان جزای اعدامی کویا مراحم واشفاق
سنیه‌سی نتیجه‌سی نفی ابده تحویل ایله طائفده صلب واختناق ایتدیردکدن
وهیبت دهائندن پك قورقدیغی مرحوم مشارالیهك ارتحالنه یقین
حاصل ایتمك ایچون سر مقطوعنی ، اشقیا اوجاغی ، قاتلی
جنایتلر یتاغی اولمق اوزره حاضرلامقده اولدیغی ییلدیز
تپه‌سنه قدر کتیرده‌رك بالذات بالمشاهده قناعت حاصل ایلدکدن
صکره اجرای مفاسد وتخریباتده کمی آزی‌یه آلمش ؛ اوتوز اوچ
سنه‌لك دور سلطنتنده اولادلریله محبس فلاکتده چوروتدیکی
برادر اکبری سلطان مراد مرحومدن ، دنیایی کندیسنه زندان

[*] مدحت پاشا مرحومك محاکمه‌سنده‌کی سرائر جنایتله بو بابده آثار اولانلر آیریجه نشری مقرر اثرمزده کوروله‌جکدر .

ایتدیکی ولیعهد سلطنت رشادافندی حضرتلرندن ، دائما قهر ودهشت آلتنده بولندوردیغی بتون ارکان عائله‌سندن بالاعتبار یاقمدق جان ییقمدق خائن براقمیه‌جق بر صولت و دهشتله خونخوارلغه قویولمش ، کلزار وطن عثمانی‌یی :

بو خلقك ، ملکنی سرایت خراب آباد لازمسه
بو ملکك ، خلقنی دیکله سکا فریاد لازمسه

مدلولنه میدان صحیح ویرمك اوزره خرابه‌زار بوم وغرابه چویرمش وچویرمکده بولنمش ایدی که عینی زمانده سلامت وسعادت وطن ایچون اشبو اجراآت خائنانه‌یه قارشی مجادلات خونینه کیریشن بر طاقم حمیتکارانك هر طرفده نشوونما بولمقده اولان بذور مساعیسی نهایت ما کدونیادن غلیان حمیت فداکارانه ایله وکمال دهشتله فوران ایدوب جلاد مرقومك قارشیسنه دیکیلیویردی .

مدحت پاشا مرحوم مدت جزئیهٔ صدارتنده عبدالحمیده مشروطیتی قبول ایتدیرمکله برابر تهلکه‌ده ، عدم اجرایه معروض کوردیکی لوازم وفروعات اساسیه‌جه سرایدن اعمال ایدیله‌کلن نفوذه قارشی صوك درجه التزام شدت ایتمش ، نهایت عبدالحمیده قارشی شوعریضهٔ مشهوره‌یی کوندرمش ایدی :

« پادشاهم !

« مشروطیتی وضع واعلاندن مرادمز استبدادی رفع

قهرمان دائمی حریت رسنه‌لی قول اغاسی نیازی بك

وذات شاهانه‌کزی وظائفکزده ایقاظ ووکلای دولتك وظائفنی تعیین وملتمزك میاننده مساوات کامله‌یی تأمین ایدوب ال برلکیله و کرچکدن ملکك اصلاحنه چالشمقدر .

اوتوز سنه‌دنبرو نشر ایدیلوبده احکامی اجرا اولنمیان خط همایونلر کبی شیمدیکی خط همایون ملوکانه‌لری بحران حاضرك اندفاعندن صکره بیله حکمسز قاله‌میه‌جقدر. زیرا قانون اساسی‌یی اعلاندن مرادمز یالکز مسئلهٔ شرقیه‌نك حسن تسویه‌سنه مدار

اولمق و اوروپالیلرك علیهمزه آچیلان آغیزلرینی قپامق نمایشندن عبارت برجمیله دکلدر .

بو بابده ذات شاهانه‌لرینه بعض ایضاحات عرض ایلیه‌یم . اولا ذات ملوکانه‌لرینه عائد اولان وظائف حکمدارانه‌کزی مطلقا بیلملیسکز . زیرا بالجمله حرکاتکزدن ملت نظرنده مسئول اوله‌جقسکز . بونك ایچون وکلای دولت و مأمورین حکومت اجرای وظائفندن امین اولملیدر که درت یوزسنه‌دنبری ملتمزی دنائته آلیشدیروب دولتی دوچار تدنی ایدن مداهنه‌کدن یاقه‌یی صییره‌لم .

بنده‌کزك ذات ملوکانه‌لرینه فوق العاده رعایتم واردر . انجق احکام شرع شریفه تطبیقاً ملتمزك منافعنه مضر اولان اك اوفاق خصوصده بیله سزه اطاعت ایتمکده معذورم . همده وطنمك سلامت و سعادتنی تأمین ایچون وجدانمله متعهدم . فقط قورقارمکه بو افکار و افعالدن طولایی ایلروده ملت بنده‌کزی متهم و مسئول طوتسون . شو عرض ایده‌جکم طوغری سوزلردن قلبکز شبهه‌یه وارمسون . نه چاره‌که اك زیاده قورقدیغم بالآخره وجدانمك بنده‌کزی محجوب ایدوب طوتمسیله ملتمك طعن و توبیخنه اوغرامقدر . ایشته بودهشتدرکه ذات شاهانه‌لرینی تصدیع ایچون بنده‌کزه جرأت ویریور .

پادشاهم ! عثمانلیلر کندی کندیلرینی اصلاح و اداره اقتدارینی حائز اولملیدرلر . اصول مشورتله اداره اولنان برملتده نظام نه

در بیلیرمسیکز؟ تفصیله حاجت یوقدر. بنده‌کزه امنیت ایدیکز افندم. بونکله برابر رجال ملتدنده امین اولیکز. پادشاهم! بنده‌کز بر بارثقیل آلتنده‌یم عثمانلی صفتیله اجرای وظیفه ایده‌جکم. برمأمورك کندیسنی وجداناً مسئول طوته‌رق اجرای افعال ایتمسنك لزومی کبی بروزیرده هم وجدانی، هم ملتی نزدنده کندیسنی مسئول بیلملیدر. امید و افتخار ایدرم که وجدانمك بنی مسئول طوته‌بیله‌جکی بر حرکتده بولنمدم. فقط ملتك بنده‌کزی مسئول طوتمغه چالشمه‌لرینی ایسترم. هم بوحاله فخرلنورم

پادشاهم! طقوز کون اولیورکه معروضات متقدمه‌یی اسعاف ایتمه‌مکده دوام بیوریورسکز. عمله‌نك آلتنه مشابه اولان نظامات مبرمه‌یی رد ایدیورسکز. حالبوکه آلتنه سزایش کورلمز. بوحاله قارشی ایسه هنوز دهشتلی زلزله‌لردن محو وانقراض درجه‌سنی صاوشدیران بنای دولتی تعمیره چالشدیغمز صره‌ده سز عادتا ییقمق ایسته‌یورسکز دیه‌بیلیرم. اکربو اسبابه مبنی بنده‌کزی سرکاردن عزل ایدرسه‌کز رجا ایدرم عنان اداره، مزاج شاهانه‌کزله اجراآت دولتی حال حاضرك اهمیت والجاآتنه توفیقاً امتزاج ایتدیروب قوللانه‌بیله‌جك برید اقتداره تودیع بیورلسون

فی ١٨ کانون ثانی　　　　مدحت

بو یولده‌کی مجادلات قهرمانانه‌سی نتیجه‌سنده تعصبلرله قاریشیق قورنازلقلرله سرایه جلب و توقیف ایدیلن حریتکار

مشار اليه اوروپايه نفی اولنديغی اثناده‌ده: «بزم ملت آره‌سنده اصلاحات جديه وجوده كتيرمك ايچون صنف عسكری باشده اولان ذواتك النده بولنمق شرطدر. چونكه بو صنف الده ايدلميه‌جك بر شی ياپيله‌ماز، سرای دائما غلبه چالار. حسين عونی پاشانك وفاتندن صكره عسكر، بزم المزدن چيقدی. سليمان پاشا كبی بزه ميال امرادن بر قاچ ذات وار ايدی ايسه‌ده بونلرك هپسی‌ده سر حدده بولنيورلر. استانبولده كی عسكر الك بيوك دشمنلرمزدن سرعسكر رديف پاشانك النده. بو سببله سرای بزه غلبه چالدی. بوندن صكره دخی اويله اوله‌جقدر؛ اگر باب عالی و ياخود مجلس مبعوثان وقت و زمانيله استانبول عسكری اوزرينه كندی طرفداری بولنان امرای عسكريه‌يی يرلشديرمزسه سرايه قارشی دائما عاجز قاله‌جقدر.» ديمش. عسكر قوت ديمك اولوب مناستردن يوكسلن صدای طلب و اعتراضك ضمننده، مستبدلری قهره مقتدر قوای اصليهٔ ملت مندمج بولنيور، عادتا آشكار صورتده پارلايوب طورويوردی.

عثمانلی اتحاد وترقی جمعيتی مناستر مركزندن ۹ تموز ۳۲٤ تاريخنده ييلديزه چكيلن تلغرافنامه‌لرده قانون اساسينك بهمه‌حال اعاده ايدلمسی والا «مناستر ولايتی داخلنده اليوم موجود بولنان مأمورين ملكيه واركان وامرا وضابطان وافراد عسكريه ايله علما ومشايخ والحاصل كبار وصغار اديان مختلفه منسوبيننك بلا استثنا وحدانيت خدايه قارشی عهد وميثاق

قهرمان دائمی حریت ارکان حربیه بیکباشیسی انور بك .

عمومی آلتنده بولندقلری ونهایت پازار کوننه قدر طلبلری قبول ایدلمزسه استانبول اوزرینه یورونیله‌جکی » صورت قطیعه ومهیبه‌ده بیان ایدلمش واوزمانه قدر لوابدست قیام اولان وطنپرورانك استیصالی ایچون ازمیردن سوق اولنان قطعات عسکریه‌نك دخی امر خیرملیه التحاقی ییلدیز اشقیاسی ایله رئیسنی شاشیرتمش وخونهٔ ارازلدن شمسی پاشا کبیلرك ، مجاهدلری میدانه چیقمامق اوزره قتل واعداملری خائنلر ایچون خوف وهراسك درجه‌سنی آشیرتمش اولمغله مجرد ادارهٔ مصلحت ایچون قانون اساسینك از سرنو اعلانته مجبوریت

الویرمش ایدی . فقط قانون اساسی ایله حاکمیت ملیه‌نك عودتی
اوتوز اوچ سنه‌در ظلم وتضییقدن بونالان عثمانلیلرك قلبنده
اشواق ومسراتی او قدر جوشان وخروشان ایتمشدرکه واویلای
عمومیء قیامه قارشی وقتیله هیبتلرندن یانلرینه وارلمیان ارباب
استبداد، لال وحیران قاله‌رق بر قسمی ذره قدر مقاومته مجاللری
اولمقسزین قولاقلرندن طوتیلوب محبسه القا ایدلمش ، بر قسمی
شوراده بوراده اختفا ایلمش ، بر قسمی‌ده علی العجله مختلف
اشکال وصور مضحکه‌ده تبدیل قیافتله صاووشوب کندیلرینی
بوغه‌جق کبی کورونن امواج خروشان حریتدن اوزاقلاشمش
ایدی . دیدیکمز وجهله داهیهٔ دهیای ملعنت اولان ییلدیز
شقیسنك حرکت واقعه‌سی یالکز ادارهٔ مصلحتدن عبارت ایکن
حریت و آزادکی‌یه صوصامش اولان ملت عثمانیه‌نك قانون
اساسی‌یی کندیسنه مال ایتمکده‌کی تهالك عظیمنه قارشی کله‌مه‌مش ،
انتخابات اجرا اولنه‌رق اجتماع ایدن مبعوثانه بیك جبر وزور
ایله بالذات کله‌رك نامنه اوقوتدیغی نطق افتتاحیده اوتانمدن
شمدی‌یه قدر ملتك استعدادسزلکی حسبیله اعطاسنده امساك
ایلدیکی اصول مشروطیتی ، ترقیات معارف ایله الیوم قابل
اعطا کوره‌رك « بعض خائنلرك ممانعتنه رغماً بو دفعه لطفاً
وعاطفةً احسان » بیوردیغنی بیان ایتمش ایدی . فقط مقتضای
فطرتی اوله‌رق ، کندیسنه مالکانه وخدمه اتخاذ ایلدیکی بو ملك وملتك
مجرد منافع جانیانهٔ شخصیسی ایچون انقراض و اضمحلاله

أوغرادلمسی افکار ومقاصدندن فراغت ایتلك، شقاوتکار ابدی و ازلی‌یه کوره ممکن اوله‌میه‌جق بر شی ایدی. ظهور ایده‌جك، تهیئهٔ اولنه‌جق فرصتلردن استفاده‌یه شتاب ایده‌جکی درکار ایدی. شوراده قهرمان دائمیٔ حریت نیازی بکك شو سوزلرینی عیناً اقتطافدن کچه‌میه‌جکم :

« شهید اعظم سلیم ثالث مرحومك باشلایوب شهید محترم مدحتك اکمالنه ساعی اولدیغی او دور جدید دردنجی قره دورلك شانلی بر شب یلدای استبدادی، فجر کاذبی حکمنده‌در. مدحتك شهادتی ایله وقوعات حال سابقنه رجعت ایتمش، دردنجی دور مشئوم بتون قراکلقلریله عودت ایدرك ینه هیولای ظلم و استبداد سلیم ثالثك ابتدای دور حکومتنده‌کی چهرهٔ تند و معلتنیله کورونمشدر. بوندن صکره کابوس دنائتك تضییق تقلتی آلتنده وطن، ملت ایکله‌مش، بو تأثیر جهنمی آلتنده شدتلی بر قوهٔ دافعه حصوله کتیرمشدر. ایشته ١٠ تموز انقلابنك مؤثرات حقیقیه‌سی ! . . اوت یوز شو قدر سنه اول باشلایوب‌ده اوتوز ایکی سنه قدر توقف ایدن بو انقلاب کبیر بر حکمدارك و یا بر ذاهینك تأثیر و نفوذیله حصوله کلمه‌مش، وقوعات متتابعه، مصائب متعدده‌یه معروض قالان ملتك تمایلاتیله ظاهر اولمشدر . »

بناءً علیه آرزوی عمومیٔ ملته بو قدر صمیمیتله مطابق و او نسبتده قبول قطعی‌یه مظهر اولان احکام حریتك ید

ملتدن جنایتله استردادی احتمال و امکان خارجنده اوله‌جغی طبیعی ایکن ارباب شقا و ملعنته کوره، کویا یالکز بر فریاد طلب اوزرینه حقوق مغتصبهٔ استبدادیه‌دن فراغت ایدیلیویرمش اولمقدن دولایی ندامتلر باشلامش ایدی. کویا دم طلبده ویرلمیوب مقاومت ایدلسه کندیلری ایچون تهلکه ملحوظ اولمق شویله طورسون، استبدادك پایرجای ثبات اولمسنده موفقیت محقق ایمش. کویا بو حادثه بر (بلوف)ه آلدانمق، بر تهدیده قاپیلمقدن عبارت ایمش. ایجاب ایدرسه، حتی ایتا آتی حاوی سطور مطبوعات ایله اثباتنه مقتدر بولندیغمز بوسوزلر توسع ایده ایده حقیقی و جدی حمیت اربابی عندنده حریت مستحصله قان ایله، جان ایله استحصال ایدلمدیکی ایچون نقصان جهتلری اولمق احتماللرینی تولید ایلدی. یالکز ارباب اذعان نزدنده حصول بوله‌بیلن بوکبی افکار سائقهٔ حمیتله، سائر بیك درلو دوشونجه ایله آچیقدن آچیغه مطبوعات عالمنه کچه‌میور، فقط آغزدن آغزه انتقال ایده‌رك یاواش یاواش عادتا بتون استانبوله سرایت ایدیور، بلکه حدودی‌ده آشوب کیدیور ایدی. اهالیسنك بیلمم یوزده نه قدری مألوف استبداد اولدیغی، بالذات و یا طولاییسیله استبداددن مستفید اوله‌رق و حریت حقیقیه ایله قازانه‌جغی فوائد صحیحه کوروله‌میه‌رك حکم حریت ایله همان غیب ایتدیکی و ایتمکه حاضرلاندیغی منافع و امتیازات عادیه میدانده بولندیغی ایچون، استانبول عالمی مجرد ضعف طبایع

و بیقراریٔ اخلاق سوقیله، لهوعلیهده گفتگوی حریت ایچون پك مکمل بر زمین اولمش ایدی . ارباب حمیتك شورش حاله دائر سوزلری بو زمین فاسدده بیك خیال خامه وجود ویریور، هر حالده بتون افکار و السنهیه غایت موافق و خوشجریان بر میدان اولیور ایدی . اتحاد و ترقی جمعیتی استانبول مرکزی ــ مرکز عمومیسی بو جریان ناروایه قارشی مدافعاتده افراط ایتدیکی قدر، ظن ایدرم، بعض قصورلردهده بولنمش و بولنیور ایدی . علی طریق الاعظام حکایت اولنان تقصیرات واقعه، مدافعاتدهکی سیئات افراطه، یکی یکی سیئهلر کبی انضمام ایدیور، ویا اویله کورولیور ایدی. اویله ظن اولنیوردیکه اتحاد وترقی جمعیتی مجلس مبعوثانده اکثریتی تشکیل ایدن، وجداننه صاحب بر فرقهٔ ممتازهیه دکل ، کوری کورینه امره انقیاد ایدهجك ، مجبور منت وشکران بر قسم اکثر اعضایه مالکدر، وبو صورتله حکومتده اتحاد و ترقیجه تنسیب و تعیین ایدلمش اولهرق هر زمان ، هر دقیقه جمعیت مذکورهنك ارادهٔ فکر و مطالعهسینه زبوندر ، شو حالده مشروطیت ادارهنك لوازم اساسیهسندن اولان قوهٔ تشریعیه و قوهٔ اجرائیه . عبد الحمید ظالمك ادارهٔ کیفیهسندن فرقسز اولهرق ینه ید واحدده مجتمع بولنیور . . .

استانبولده فکرك رشیم حالنده بو درجه اولسون وجود بولمسی ، درحال بتون آفاقی استیلا ایتمسی ایچون کافی ایدی . ماضیسی مشکوك بر آلای آدملرك ارکان جمعیت عدادنده کوسترلمسی، ینه

عيني حال وقبالده حريفلرك حكومتجه وطولايسيله جمعيتجه مظهر اعزاز وتكريم ظن اولنمسي قيل وقاله ميداني آچدقجه آچيوردي. بر زمان كلدي كه بودرلو اعتقاداتك تعممي يوزندن اتحاد وترقي جمعيتي استانبول مركزينه — مركز عموميسنه قارشي افكار عموميه اكثريتله عليهدار بولنمغه باشلادي. تام بوطورتلقينك دوامي صره‌لرنده ايدي كه اتحاد وترقي جمعيتي عليهداري اولان سربستي غزته‌سي محررلرندن حسن فهمي بكك قره‌كوي — استانبول كوپروسي اوزرنده ليلاً قتلي وقوع بولدي. كوپرونك ايكي طرفنده، اوستنده قره‌غول موجود اولمسنه رغماً قاتلك طوتيله‌مامسي ايشك ايچنده اتحاد و ترقي جمعيتك پارمغي اولمق لازم كلديكني، ذاتاً اويله تلقي‌يه حاضر اولان افكار عموميه‌يه همان تلقيح ايلدي. ايرتسي كون جزئي كلي عليهدار اتحاد اوله‌رق انتشار ايدن بتون جرائد بو تلقي داخلنده القاآت ونشريات ايله حسيات عموميه‌يه رنك وشكل وقوت ويريور وعلى التوالي ويرمكده دوام ايديورايدي. حتى حادثه، عقيب ظهورنده مجلس مبعوثانه انتقال ايده‌رك اتحاد وترقينك مخالف مسلكي احرار طرفندن موقع استيضاحه وضع اولنمش، بو تلقيء سياسي داخلنده جانلي مباحثاتي داعي اولمش ايدي. اتحاد وترقي‌يه طرفدار اولان جرائدك كيفيت قتلي، مقتولك رفيق طريقي، عيني زمانده بوكرندن مجروح شاكر بكه عطف ايتملرينه مقابل، ايكنجي دفعه هيئت ممتازهٔ طبيه طرفندن قاتل اولمق ظنيله كوستريلن وقاتلككني ستر

حادثات عسکریه اثناسنده قابینه رئیسی اولان حسین حلمی پاشا
ایچون کندی کندیسنی ده ضررجه جرح ایتمشدر دینلن مجروحك
جریحه سی ٔ مذکور غزته لرك و ایلك دوقتورلرك ادعاسی کبی او کدن

دكل، مجروحك ادعاسي وجهله آرقه‌دن وهر حالده بر متروده‌ن اوزاق بر مسافه‌دن ، بناءً عليه آخر طرفندن آتلمش بر قورشو نده‌ن اولمق اوزره تقرر ايدنجه افكار عموميه طرفداران جمعيتك بوصورتله چوروتمش مدافعه‌لرينه قارشي طرز تلقيء سابقنه هب قوت وقطعيت ويور ايدي. مشروطيتدن مقصد، استقلال وجدانه صاحب مبعوثلرك، هيچ بر تأثيره تابع اولميه‌رق جريان ايده‌جك مباحثات احرارانه‌لري نتيجه و خلاصه‌سي اولمق لازم كلير كن عليهداران اتحادك لسان ادبه آلنميه‌جق بياناتنه‌وبونلره پرواولان قسم خلقه كوره ، ديمك اكثريت مبعوثان، اتحاد وترقي جميعتنك، هله جميعت مذكوره‌نك باشليجه كوزه كورونن استانبولده‌كي مركز عموميسنك مجبور منت وشكراني وبناءً عليه اسيري ايدي ! . . ديمك حكومت اتحاد وترقي جميعتنك يالكز بيان اعتماد ايتديكي دكل ؛ بلكه طوغريدن طوغري‌يه رأي و آرزوسي صورت مخصوصه‌ده لاحق اولان كيمسه‌لردن مركب ايدي . مادامكه جميعت عليهنه لاقردي سويله‌ين آدملر،طرفيني قره‌غول ، دكزي عسكر اولان كوپروده اولدورولوب قاتلي طوتوله‌ميوردي ، بو ديمك ايديكه قاتلك طوتلماميسي‌ده مقصود ومطلوب ايدي . ديمك اتحاد وترقي جميعتي عليهنه آرتق ـ كلمه‌يي قولتوغنه آلمق جرأتي اولمقسزين ـ لاف سويلنه‌ميه‌جك ايدي . . آ . ! بو عبدالحميد استبدادندن بدتر ايدي ، چونكه عبدالحميد عليهدارلريني علناً اولدورميور ، نفي وتغريب ، توقيف وتسجين ايله ازيور ، محو ايديورايدي . . . ؛

ایشته افکار عمومیه بو روشی الش، اولانجه شدتی ایله کیدیور ؛ حتی غلیان حدت وشدتله اعضاء اتحاده قارشی ده عینی وسائط خفیهٔ قاتلانه‌نك اجرا ایدلمسی لزومی بلااختیار شونك بونك آغزندن دوکیلوب طورویوردی . مقتول حسن فهمی‌نك اتحادترقی‌یه نه قدر اهمیتلی بر ضربه تشکیل ایده‌بیله‌جکنی بیلمیورم. کندیسی ایله بر دفعه کوروشدیکمز زمان ، کامل پاشانك زمان صدارتی ایدی ، مراد بك توقیف ایدلمش ایدی . بن مراد بکك اوروپادن عودتندنبری و مجرد بو عودت سررشته‌سیله شدتلی صو رتده علیهداری اولانلردنم . حتی اعلان اخیر حریت اوزرینه منفامدن درسعادته عودت اثناسنده، ازمیرده استانبول جرائدینی مطالعه ایدرکن (میزان) ی ده کوزدن کچیره‌رك نسخه‌سا بقه‌سی آراشدیریلنجه کوروله‌جکی و — ظن ایدرم — حقمده تسلیم یدیله‌جکی اوزره (اوروپاافکار عمومیه‌سی‌ایله‌ملاقات) سرنامه‌سی تحتنده‌کی مقالهٔ نفاق جویانه‌سندن دولایی حقنده‌کی‌ایدی مخاصمهٔ محققه‌م غلیانه کله‌رك عادتا مسلوب الاختیار بر صورتده یازوب (خدمت) غزته‌سنه ویردیکم مقاله، جریدهٔ مذکورده انتشار ایتمش ایدی . استانبوله کلدم . چوق کچمه‌مش ، مراد توقیف ایدلمش ایدی . نه‌یه بك محق برمعاملهٔ اداریه وسیاسیه ایدی. حتی اوقدر مفرط ایدمکه ویله بر آدمه ، ایچنده‌یاشامغه‌صلاحیتدار اوله‌مدیغی واوله‌میه‌جغی شودم حریتده لقردی سویلتمك بیله عبث‌ایدی .

حالبوكه احتساساتمه كوره مراد بوقدر منفور اولمقله قالميور، حرص جاه و اقبال ايله بعدما بر فنالق تصور وايقاعنه مقتدر اوله رقده منظور اوليودى . بناءً عليه اسباب صحيحه سنى بيلمديكم حالده مراد بكك توقيفى خبرى بنجه، مطالعه و محاكمه يه حاجت اولمقسزين قبول ايدلمش معاملات مصيبه دن ايدى كه عامه جه ده اويله تلقى ايدلمسنه انتظار ايده جكم طبيعى ايدى . نه ايچون توقيف ايدلمش دينلرى بن مطالعاتمله وبالنتيجه (سلامت مملكت الك بيوك قانوندر .) حكميله اقناع ايتديكم اوصره لرده ايدى كه حقوق عموميه يه يازى يازان حسن فهمى ايله بالتصادف ملاقاتمز وقوع بولدى . مراد بكك حميت فداكار يسندن طو تدورديغى بحثده اوقدر مفرط ادارهٔ لسان ايديور ايدى كه حتى ايجابات حريته التجايه بيله پك آز يناشيور ، يناشمغه لزوم كورميور ايدى . بكا ديسه ايدى كه مراد بك نه اولورسه اولسون ، بوكون آنجق قانون ايله توقيف وتبعيد اولنه بيلير ؛ بلكه اكلامغه چاليشيردم .

فقط او ، مرادك ، بنم هيچ بر زمان اكلايه ميه جغم حميت وفداكاريسندن بحث ايديور ، ويك مفرط بر لسان قوللانيوردى ، بوده بر جلوهٔ اغرب ديكر ديدم كچدم . بنجه حسن فهمى بو برده انتخابات اثناسنده شوراى امت غزته سى طرفندن على كمال بك عليهنه يازيلان مقاله يه قارشى ، على كمال ايله اقطار غربتده بر چوق مشاركت و مقارنت حياتيه سى اولمق حسبيله على طريق المدافعه امضاسى تحتنده سربستى ايله نشر ايتديكى بر قاچ مقاله منظورم اولمش

ایدی . عمومه وجودندن نشان ویره جك بشقه برشیئ اولمامق کرکدر . بوقدرجق یازیده بر آدمه وجودینی دنیادن قالدیره جق درجه ده وجودو اهمیت ویر دیره مه مك لازمکلیر . کائناتك مجهولی بر آدم ، اتحادك نه دن اوقدر شدتلی غیظ وحدتنی دعوت ایتمش اولمق لازم کلسون ؟ . فقط ارطغرل شاکرك ، کندیسی طرفندن بالآخره صحت وعدمی مشکوك اولمق اوزره کوستریلن بر افاده سنه کوره قاتل (آل مولان ! .) دیه آتش ایتمش ، ایلك قورشون مولانزاده رفعت بکه بکزه دین ، [بکزه دیلن] شاکر بکه صورت غیر مهلکه ده اصابت ایدوب کچمش ، او قاچمش ؛ حسن فهمی ؛ ضربات تالیه ، ثالثیه و رابعه یه مهلك صورتده اوغرامش ؛

اورته ده بر (آل مولان !) سوزی وار آ. کافی . صحتنی تحقیقه لزوم یوق . بو بر جرم سیاسی . هم اتحادوترقی جمعیتنجه ارتکاب ایدلدیکی شکسز . ایرتسی کون علی کمال بك طرفندن ویریلن بر استدعا وارکه کندیسی ، مولان زاده ، مراد ، وولقانجی وسائره نك ائتلافی اتحادجه قرار کیر اولدیغنه دائر ؛ اوو ، هیچ شبهه جائز دکل . ذاتاً اتحادوترقی جمعیتی بوغزته لرك ولایاتجه اوقونمامسنی التزام ایتمیورمی ، امرلر ویرمیورمی ، قونفرانسلرده سویله میورمی ایدی ؟ اوطریقله باشه چیقه مدی . بو طریقله باشلادی . . بو نه دیمك ؟ . . . اوت ، بونه دیمك ؟ . . افکار عمومیه نك چویروب طولاشدیردیغی بو سؤال غریب ، هر کسك محیط وجدانیاتنده قالمیور ، جلی ، خفی بتون خلق

عساکر باغیه طرفندن شهید ایدیلن عدلیه ناظری ناظم پاشا

آره‌سنده تعاطی قیلنیور ، اجوبه وایضاحات ایله انبساط بولدقجه بولیور ایدی . استطراداً شوراده ذکری لازم کلیرکه بو تاریخدن بر آی قدر مقدم ، غالبا بر زماندنبری (اتحاد محمدی جمعیتنک

مروج افکاریدر) دیمکه باشلامش اولان وولقان غزته‌سنك دلالتی ایله یالکز بویله‌جه اسمی شونك بونك کمال استغرابله منظور ومسموعی بولنان بوجمعیتك رسم کشادی اجرا قلنه‌جغی اعلان اولنمش ، اجراده اولنمش ایدی . دیانت اسلامیه ذاتاً وحدت اساسنه مستند اولوب پیغمبرمز (ع . ص .) دن صکره رهبران کرامی، ورثهٔ مشروعه‌سی اولان علماء عظام حضراتی اولمق لازم کلیرکن وولقان صاحبی وحدتی کبی بر جاهل مسخره‌نك بو بابده پیشکش رایت اولمسنك معناسی نه اوله‌بیله‌جکی ارباب علم و اذعانك عقلنه کلمه‌مش دکل ایسه‌ده زمانك نزاکتی و بوکبی حسیاتك مناقشه‌یه عدم تحملی دوشونیله‌رك کیمسه سوز سویلیه‌مه‌مش ، بالعکس اتحاد محمدی جمعیتنك فردای تشکلنده غزته‌لر شویله بویله بر لسان احتراز واحتیاط ایله صورت جریان معامله‌دن بحث ایتمشلردی . اتحاد محمدی ذاتاً موجود وابدی اولمقله یکی وعادتا خصوصی بر اتحاد محمدی کیم بیلیر نه اوله‌جق ایدی ؟ . . بوجمعیت، اصلاح معنویاته عائد امور خیریه‌یه باقوب سیاسیاته قارشمیه‌جق ایمش دنیلدی . فنادکل . فقط باشده منفعتپرست ، جاهل ، مسخره ، بی ادب وحیابر (وحدتی) وارکه دهان جهالت افشانندن دائما آتش غلظت ورزالت صاچیور .

سرنامهٔ افتخاری اتحاد محمدی اولوب سیاسیاته قاریشمیه‌جق اولان بوورقپاره دخی علی التوالی اتحاد وترقی جمعیتنك مساویسندن بحث ایدیور ، کویا، دیکرلری میاننده (وولقان) لرده

اوقونلمه‌سی منع اولنمش دیه آتشلر صاچیور، حسن فهمینك کیفیت قتلنده ایسه شهادت حسن بن‌علی المرتضی ایله شباهت بوله‌رق بشقه برماهرك قالمیله یازلدیغی اربابنجه تقدیر اولنان بر مرثیه‌ده ، جمعیت اتحادیه‌نی‌ده اولدوره‌جك ایمش، برحاضرلا ، یقینده‌بن‌ده کلیورم یا حسن ! . فریادیله ناله‌زن بولنیور. کرچه (وحدتی) نك سوزندن اوزرینه انتقال ایدن‌ارباب دقت‌و بصیرته کوره معناسی اوله‌مسه‌ده، بوصاچمه‌لر قلوب صافیه اربابی عندنده تأثیرات عظیمه اجرا ایدیوردی . ایشته حرکت عسکریه افکار عمومیه‌نك تام بوکشمکشی، توتری صره‌سنده، فکرلرك‌ا کثریتله اتحاد وترقی علیهنه کرلدیکی بر زمانده وقوع بولدی . حرکت عسکریه‌نك بالآخره اکلاشیلان غایت ومقصدی استبدادك اعاده سنه معطوف اولوب مع مافیه بدایت امرده یالکز اتحاد وترقی علیهنده، ویالکز بر فرقه‌منازعه‌سی کبی کورنمسی‌اکثریتله‌معناسی محدود بر حرکت کبی حتی طرفکیران سیاستجه عادتا اندیشه ایله قاریشیق برممنونیتله تلقی ایدلمش ایدی. ایاصوفیه میدانده ، مجلس مبعوثان پیشکاهنده طوپلانان باغی وطاغی عسکر، اولا قانون اساسی، عدلیه نظارتی فلان ایسته‌مزوك دیمشلر . بو محقق . . صکره هر نه‌دنسه بر فیصلدی دونمش . خیر قانون اساسی‌یی، مبعوثانی‌ایسترز، فقط شریعتی‌ده تماماً ایسترز دیمشلر ، بوده محقق .. دیمك که بوحرکت‌عسکرك اویله ظن اولندیغی کبی کوپری باشی قاتلنك بولنمامسندن فلان علیانه‌کله‌رك کندی باشنه

بر قیامی دکل ، بلکه خفی اللرله تدویر ایدیلن بر دولابك دورلـ
نندن عبارت برمعنی و مصلحت ایدی . عقول نافذه بونی چابق
تشخیص ایتمش ، مکتبلی ضابط ایسته‌میورز ، صورتیله اقشامه
طوغری وایرتسی کونه قدر جنایات فعلیه‌سیله تکرر و توضیح
ایدن افعاله قارشی ایسه ایش اولانجه جدیتی ایله اکلاشلمش ایدی .
برنجی درجهٔ تفهمده یالکیز احراردن بعضیلرینك الی اولمق ،
درجهٔ ثانیه‌سنده دخی مدهش یدخفی استبداد راحت طوره‌میه‌رق
افکار عمومیه‌نك اتحاد واحرار غوغاسیله کیرشدیکی بو کریوهٔ
شورش وجدالی فرصت صایمش ، کیم بیلیر حسن ، فهمی قتلنی ده
کندیسی ایقاع ایده‌رك ، شومهارتله بسبتون غلیانه کتیردیکی
اعصاب اوزرنده تجربت خونین جنایتکارانه‌سنه بی محابا ابتدار
ایتمش ایدی! بو کون قطعیاً اکلاشلمشدر که بو حرکت ، غایت
دهشتلی ، غایت خونین ، مذبوحانه دینه‌جك درجه‌ده صوك
فداکارلقلرله اختیار ایدلمش برحرکت ارتجاعیه ایدی . شو
قراری ویرمکله قهرمان حریت نیازی بکك شو سوزلرینه رجعت
ایتمکلکم ضروریدر :

«سلیم ثالثك ، مدحتك تشبثاتی کبی تشبثمزك عکس العمله
دوچار اولمیه‌جغندن امین اوله بیلیرز . چونکه تشبثمز ، دهاتدن
بر شخصك تشبثی کبی شخصی وضعیف دکلدر . تشبثمز
عمومی ، موفقیتمز ملیدر . بناءً علیه ملت سعادت حالنی ،
امنیت استقبالنی حاضرلایه‌جق برقوته مالکدر . یالکز سکونت ،

عساكر عاصيه طرفندن شهيد ايديلن لاذقيه مبعوثى آرسلان بك

بصيرت، قناعت، صبر ومتانت لازمدر. يالكز، اوت، يالكز، احتياج مسارعتيله بر دعواى مسابقت آچمقدن اجتناب ايدلمسى، لزومنده افكارك اتحاد ايتمسى شرطدر. »

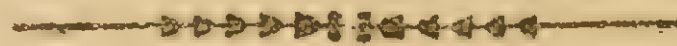
افكارك اتحادى، صرف افتراقات ضروريهٔ اجتهاديه ايله عدم مباعدتى معناسنه اولمق لازمكلوب، حالبوكه يوقاريده شرح وايضاح ايدلديكى اوزره مباعدت لزومندن زياده وقوع بولمقله صولت ارتجاعه معروض قالنمش، مع مافيه استبدادك غيرت عودتى اكلاشيلنجه بتون افكار عثمانيه سيلابهٔ طوفان كبى هر طرفدن تهاجم كوستره رك تپه لره صيغنمق ايسته ين استبدادى ابدى بر صورتده الأمان خوان

ایتمش ، قطعیاً قلع وقمع واستیصال ایلمشدر . ارتجاعك حرکته امکان بوله بیلمسنه ، نیازی بکك سرد ایلدیکی شرائطه عدم مراعاتمزك سبب اولمش اولمسیده وارد خاطر اوله بیلیرسه‌ده ایش اولوب بیتدکدن صکره – تعلیل بعدالوقوع قبیلندن – بویله شیلری شایان تدقیق ولایق التفات کورمه‌یز . حالات واقعه بزم ایچون حد ذاتنده درس کافیدر . کندی حسابنه استبدادقانه بوغیله‌رق ، انسانیته محض رحمت اولمق اوزره ارباب استبداد کمال شدت ایله ازیله‌رك استحصال حریت ایدلمك لازم کله‌جکی یولنده ، بتون ملتلر ایچون لایتغیر بر قانون ابدی احکامنه قائل اولدیغم جهتله حرکت اخیرهٔ احرارانه حریتمزك اکمال نواقص ونقایصی بابنده بتون اضطرابات وجدانیه‌می برطرف ایده‌رك ایشته شیمدی ابدی بر آتیٔ ملتك بی پایان وعالی آفاق نوانوده منظور اوله‌جغنه قناعتله آسوده نشین امن وامان ، ومستغرق من وشکران اوله بیلدیکمی اعتراف ایدرم . بز زندانلرده ایکن زندانلر محصولی اولان شعر آتیٔ‌دها بوکیبش یوز پارچه ایله وردلسانمز ایدی :

چوق سیف ستاره تاب لازم
عزم وحرکت ، شتاب لازم
پر خون اوله سطح آب لازم
دهشتلی بر انقلاب لازم
تخلیصه بو ملتی بلادن [*]

[*] رفیق فلاکت مستجابی زاده عصمت بکك

که معنای صحیحیله شیمدی اوله‌بیلدی . آرتق صدده
کچمك اوزره، یالکز اتحاد و ترقی جمعیت محترمه‌سنك و شانلی اردولرمزك
استحصال حریت ایچون پیشوائی فداکارانه‌ده، صحائف تاریخه زرین
حروف ایله یازیله‌جق حرکت اولا و اخراسندن دولایی منت
وشکران ابدئ قلبیمی اتیان و بو بابده بتون ملته ترجمان
اولمقده بولندیغمی‌ده بی محابا بیان ایتمکله اکتفا ایلرم .

حركت عسكريه ایله نتایجنك روزنامه‌سی

٣١ مارت ٣٢٤ صالی كونی ذهناً ایستەسی معلوم بر طاقم مشغله‌نك رؤیت وایفاسی ایچون استانبوله ایتمك اوزره بوغاز ایچندن راكب اولدیغم شركت واپوری، كوپری‌یه تقرب ایتدیكی صره‌ده، استانبول عسكری قیام ایده‌رك كندی باشلرینه مجلس مبعوثانی آبلوقه آلتنه آلدیغی خبری آغزدن آغزه سرعت برقیه ایله سرایت ایده‌رك هپ بر خوف وهراس خفی ایله كوكرته‌یه طوپلانوب اطرافی تجسس ایتمكه قویولدق. فی الحقیقه كوپرو اوزرندن اوتوز، یكرمیشر نفرلك طاقملردن عبارت عسكرلرك مسلحاً، كندی باشلرینه، ضابطسز، متلاشی و عجول خطوه‌لرله استانبول طرفنه شتاب ایتمكده اولدقلری كورولیوردی. حركت واقعه‌ده‌كی مقصدك نه اولدیغی هر كسك مجهولی اولمقله برابر عسكرك سیاسیاته قاریشدیرلمسی یولنده‌كی سوء استعمالاتك بر نتیجهٔ طبیعه‌سی اولمق اوزره بالتلقی ایلك اعتراضاتك اتحاد وترقی جمعیتی استانبول مركزینه توجیه ایدلمكده اولدیغی ایشیدیلیور ایدی. مع مافیه هر كسك یوزینی، حادثه‌نك مبهمیت وغرابتنه قارشی خوف وخلجان قدر یأس وملال آثاری‌ده استیلا ایدیورمش ایدی. واپوردن چیقاركن، بوغازه عودت ایده‌جك واپورلرك حنجسا حنج

ظولمقده اولدیغنی کوردم ، تصادف ایتدیکم بر ارقداشـه همان صوردم :

— نه وار ؟ نه اولمش ، نه اولیور ؟

— والله بیلمم فنا ، بن دونیورم ،

— جانم فناسی نره‌سی ، مقصد نه ؟

— فناسی ، تهلکه آیاقلانمش‌ده کزیور . دون ، استانبول صره‌سی دکل .

— براز عجله ایشم وار ، مطلقا کیتملی‌یم ، هم بو حادثه‌یی یقیندن بر کوروب کلیرم .

— انشاءالله کلیرسك .

— آغزکی خیره آچ .

محبمدن آیرلدم ، کوپری‌یه چیقدم . صانکه هوای محیط ، اسرار خفیهٔ خوف و هراس ایله مشبوع ایدی . برو اپوردن چیقانلر اوبرینه جان آتوب دونمـك ایچون بربرلرینی چیکنه‌یه‌جك کبی حرکت ایدیورلر ، استانبوله کیدنلر ، غلطه‌یه کچنلر آرقه‌لرندن قورشون قوغالایورمشجه‌سنه سرعتله یورویورلر ، آره صره کچن باشی بوش عسکره باقمغه وقت بیله قالمیور ، بیلدك بیلمدك راست کلنه (نه اولمش ؟) سؤالی قیرلادیلوب (اکلایه‌مدم) جوابی آلنیور ، خلاصه بر های هوی هرج و مرجیدرکه حکم سوروپوردی . ایلك اکلاشیله‌بیلن جهت ، بو قیام عسکریده آوجی عسکرینك اوك آیاق اولمش اولمسندن عبارت اولوب صنف مذکور افرادی کیجه

لین و یاصباحه قارشی موجود ضابطلرندن بعضیلرینی آغاجلره صاره‌رق و بعضیلرینی حبس ایده‌رك تفنكلی نوبتجیلره، یرلرندن قیملدارلرسه بلاتردد اورمق امری ایله بالتودیع. برطرفدن كندی باشلرینه آیاصوفیه میدانی دیوب چكدكلری، برطرفدن‌ده ایكیشر اوچر كشیلك مفرزه‌لر تفریقیله بتون قره‌غول وقیشله‌لره كوندره‌رك عمومی بو حركته تشریك ایتدكلری وحالاده بو منوال اوزره دوام ایتمكده بولندقلری حكایه ایدیلیوردی. عسكرك بو حركتنده اهالی‌یه هیچ بر ضرر وزیان كلمیه‌جكی ومقصدلرینك صرف بشقه وجهی اولدیغی ینه كندیلری طرفندن اهالی‌یه تفهیم ایدیله‌رك كلمش اولمسی خلقه موجب امنیت اولیور ایدی ایسه‌ده مقصدده‌كی خفاو مبهمیت هم باعث خلجان، هم باعث مراق وهیجان اولمقدن خالی قالمیورایدی. بری دكانی قپایور ایمش، برنفریانینه كله‌رك:

— قورقمیك. تلاش ایتمیك، عسكرك سزه بر زیانی طوقونماز. عسكر ناموس ومال وجان محافظیدر. . دیمش اولدیغی كبی، كرك بك اوغلنده، كرك استانبول طرفنده مسلم وغیرمسلم هركسه تأمینات جدیده‌ده بولنمش اولدقلری و حتی سفارات اجنبیه قاپولرینه‌ده ایكیشر اوچر نفر براغلمش اولدیغی بیانله موثوقاً روایت ایدیلیور ایدی. وقعه‌دن خبردار اولان صدراعظم حسین حلمی پاشا ایركندن باب عالی‌یه كله‌رك واعضاء سائره مجلس‌ده بتیشه‌رك مذاكرات عاجله‌یه ابتدار ایدلمش، ایلك تدبیر اوله‌رق حادثه‌یه دائر خارجه وولایا

اخلال عسكری یه قارشو فوق العاده ابراز جسارت ایدن محمود مختار پاشا

ته تلغراف كشیده ایدلمه‌سی تلغرافخانه مركزلرینه تبلیغ ایدیلوب ذاتاً عسكرك (شریعت ایسترز) سوزلری كركی كبی اكلاشلمش اولمغله ضبطیه نظارتنجه شیخ الاسلام افندینك كلوب مرام اكلاتماسنه لزوم كوسترلمش اولدیغندن شیخ الاسلام ضیاء الدین افندی عسكرك مقاصد ومطالباتنی اكلایوب ممكن اولورسه تسكین ایتمك اوزره آیاصوفیه میدانینه عزیمت ایتمش واحتفال وتعظیم ایله بالقبول كندیسنه مطالب آتیه‌درمیان ایدلمشدر :

١ — (قابینه‌نك كاملاً سقوطی معناسنه اوله‌رق) حسین حلمی پاشا ایله حربیه ناظری رضا پاشانك ایستعفاسی(?)

٢ — وولقانك يازديغى بش كشينك مباعدتى، تعيير ديگرله مبعوثاندن احمد رضا وحسين جاهد، رحمى ، طلعت بكلرله شوراى امت صاحب امتيازى بهاءالدين شاكر بكك طردلرى ، مبعوثان رئيسى بشقه سى اولمسى .

٣ — (شريعت ايسترز) جمله سى تحتنده مستتر معانئ معلومه و مجهوله .

٤ — باشلرنده كى مكتبلى ضابطانك تبعيدى وتبديللرى. آلايلى ضابطاندن آچيغه چيقاريله رق مغدور ايديلنلرك اعاده لرى .

٥ — حركت واقعه دن دولايى هيچ برجزا ومسئوليته معروض طوتلميه جقلرينك تأمينى .

مطالب واقعه عادتا اولتيماتوم طرزنده افاده ايدلمش اولمغله شيخ الاسلام افندى فضله سوز سويلمكه لزوم ومحل كورهميه رك شريعت اسلاميه نك مادام الملوان باقى و پايدار اوله جغندن امين اولملرى اقتضا ايتديكنى بيان و مطالب واقعه لرى اساساً محق اولوب قابينه ده كى سائر رفقاسنك ده رأيلرينى آلدقدن صكره ايجابنه باقديره جغنى ونتيجه سنى خبر ويره جكنى درميان ايدرك باب عالى يه عودت ايتمشدر . حركتك وقوعى ذاتاً قابينه نك سقوطنه سبب كافى اولوب حسين حلمى پاشانك موقع اقتداردن چكيله جكى دركار ايدى ايسه ده شيخ الاسلام افنديك تبليغاتى ايله احوالك وخامت و جديتى يك لحظه ده اكلاشيله رق يكى برقابينه تشكل ايدنجه يه قدر حكومتى اداره ايتمكده دوامه دخى امكانسزلق

تحقق ایتمش وبناءً علیه قابینه‌نك همان استعفاسی تقدیم ایدلمك اوزره برابرنده معارف ناظری عبدالرحمن شرف افندی‌ا ولدیغی حالده صدراعظم حسین حلمی پاشا آرابه‌یه بینه‌رك اولدن احضار ایدلمسنی امر ایتدیکی استمبوطه راکب اولمق اوزره و آرقه‌سنه سواری فلان آلمیه‌رق سرکه‌جی‌یه ایتمش ، بعده حربیه ناظری رضا پاشا آرقه‌سنده ایکی سواری اولدیغی حالده آرابه‌سیله باب عالیدن آیرلمشدر . حسین حلمی پاشانك آرقه‌سنه سواری آلمامسی وطریق بحری‌یی اختیار ایتمسی بو مملکتك سلامت وعصمتی نامنه ، بو ملت مظلومه‌یه آجیان تقدیر رب قدیره پك موافق بر تدبیر اولدیغی فاجعات اخیره ایله تحقق ایتمشدر . چونکه پاشانك عسکرجه ذاتی موضوع بحث اولمغله شاید آرقه‌سنده سواری اوله‌رق براً کیتمه یلدیزه قدر قطع اولنه‌جق مسافهٔ عظیمه‌ده البت و البته تصادف اولنه‌جق برمفرزهٔ عسکریه‌جه چوریله‌جك ، پیشکاه مبعوثان ملتده برده صدراعظم قانی ایله آلودهٔ لکهٔ شین وشناعت اوله‌جق ایدی . نته‌کیم براً وسواری ایله کیدن حربیه ناظری رضا پاشایه یولده تصادف ایله چورلمسنه تصدی ایدلمش ، آتلرك سرعتله قوشدورلملری و آرابه آچیق اوله‌رق بر محل مناسبده پاشانك کندیسنی طیشاری‌یه آتیه‌بیلمسی بادیٔ سلامتی اولمشدر .

حسین حلمی پاشانك آرابه‌سی قپالی قوپه آرابه‌سی اولمسنه نظراً اوکنه کچه‌جك بر مفرزه‌یه قارشی آرابه‌جی‌یه سرعتله قوشدوروب قورتلمق ایچون امر ویرمك احتمالی ممکن اولماز ،

حتی احتمال عسکر اولمیان صدر اعظم ایچون بویله بر طریق خلاصی همان دوشونوب صغوق قانلیلقله اجراسنه بیله مجال اولماز ایدی . نته‌کیم بحریه ناظری رضا عدلیه ناظری ناظم پاشالر سرکه‌جیدن چویریلوب مجلس مبعوثان دائره‌سی اوکنه کتیرلمشلر ، ایچری‌یه آلندقلرنده عدلیه ناظری بردانهٔ خیانت ایله قتل واتلاف ایدلمش ، بحریه ناظری عینی صورتله جرح اولنمشدر .

عدلیه ناظرینه صیقیلان قورشون اوزرینه بتون عسکرك مختلف استقامتده آتش ایده‌رك بر کره قاریشدیغی . بحریه ناظرینه صیقلمق ایچون (ارقداشلر ! شنلك ایچون بر سلاح آتیله‌جقدر . تلاش ایتمیك) قوماندا‌سی اعطا ایدیله‌رك سلاحك پاطلادیغی اوراده حاضر بولنان بر عسکرك افاده‌سندن اکلاشلمشدر . بناءً علیه اشبو قتل وجرح جانیانه بر تصور وتصمیم خوانخورانه نتیجه‌سیدر .

اولجه طوبخانه مشیری اولان بحریه ناظری رضا پاشانك مدار افتخار اجلهٔ امرای عسکریه‌مزدن اولدیغی بالاتفاق و بالخاصه ارباب اختصاصجه محکی و متواتردر . عدلیه ناظری ناظم پاشایه گلنجه شهید مشار الیهك مکتب حقوقده کرسیٔ تدریسنده بولنه‌رق فضائل اخلاقیه وکمالات علمیه‌سنك حیرانلرندن اولدیغم ایچون امر فجیع شهادتنی تا بقیامت داغ قلب و وجدانم اولمق

مقرردر . ملك قدر صافی الاخلاق ، مبعوثان الهی قدر عزم وجدیت ، عصمت و استقامت صاحبی اولان مرحوم مشار الیه ایچون انسانلرك یورکاری صیزلامق شویله طورسون ، ارواح شهدا و پیغمبران ایله فرشتکان عرش یزدان ،ایدی ماتم طوتسه‌لر یریدر !

مشاهدات موثوقه :

آیا صوفیه‌دن دیوان یولنه قدر اخذ موقع ایدن بو ضابطسز نفرات عسکریه‌نك منتظم بوریزنلری ، چاوشدن، اونباشیدن آمرلری ، قوماندانلری اولدیغی کبی حمدی یشار اسمنده بر چاوشی موقتاً باش قوماندان و یا حربیه ناظری تعیین ایتمشلر ، حمدی یشار آیا صوفیه جامعی ایله دائرهٔ مبعوثان وقارشی صره قهوه‌لری اوزرنده توابعی ایله برابر اخذ موقع ایده‌رك حائز اولدیغی رتبه و مقام (!) حسبیله کلوب کیدنلری بالقبول سوز باشیلغی ایدرمش . معمافیه چوجقلرك عسکر اویونجاقلری حکمنده اولان بو معامله‌ده هر نفری قوماندان هواسنه دوشن بو عسکردن عند الایجاب سوز سویلمکده سر عسکر حمدی یشار توابعی سابقت ایدرجه‌سنه لافه قاریشیرمش ، نفرلر بر بر صندالیه‌لر ، اسکمله‌لر اوزرینه چیقه‌رق نطقلرده ایراد ایتمشلردر . ملت باغچه‌سی اوکنده ایراد اولنمش اوله‌رق صباح غزته‌سنده مندرج اولان بر نطق شویله یازیلیدر :

«عثمانليلر، مدنيتمزی، انتظاممزی جملهیه تسليم ايتديرهلم، قورقميكز. كيمسهنك مالی، جانی تهلكهده دكلدر. اسلام، ارمنی، روم بالجمله وطنداشلر يك وجوددر. اجنبی مسافرلرمزده امين اولهبيليرلر. كيمسهنك برونی قانامیهجق».

احتمال عسكر بوكا يقين مألده سوز سويلهمش اولسون. فقط بر آوجی عسكرينك شو سوزلری موثوقدر:

«بز روم ايليده ايكن قرداشلرمز، بابالرمز اولدوروليور، قاتل طوتولهميور ايدی. اورتهلغی عدالتسزلك بورومش ايدی، بزده برشی ياپهميور ايدك. حريت آلنهجغی زمان بزه مشروطيت اولورسه ايشته بويله حقسز يره كيمسه كيمسهيی اولدورهميهجك، اولدورورسه ياقهلانوب همه حال قصاص ايديلهجك، عدالت اجرا اولنهجق ديمشلردی. بزده برابر چاليشدق. حريت آلندی. حال بوكه ديدكلری شيلر ياپلميور. كوپرينك اوستنده آدم اولدوروليورده قاتلی بولنميور. صاقلانيور. هانی قصاص، هانی شريعت؟ ايشته بز بوندن اوتری قالدق.»

عسكرك شريعت ايسترز سوزی اوزرينه — ايچلرنده جداً نصيحت ايتمك ايستهين بعض علماده اولمق اوزره — برقسم خواجهلر آيا صوفيه ميداننه تكبيرلرله داخل اولمشلر و عسكر طرفندن حسن قبول ايدلمشلردر. آندن صكره عسكر نرهده بر خواجه كورورسه آيا صوفيه ميداننه كيتمهسنی بيان ايتمكدن و نه قدر باشی صاريقلی راست كليرسه طوعاً وكرهاً ايچريلرينه آلوب

اورایه کتورمکدن خالی قالمامشلردر .

حتی سلطان محمود تربه‌سی جوارنده بو تکلیفه معروض قالان بر خواجه روی تردد کوسترمکله کندیسنه همان سلاح چورلدیکی ، و بو جبر آلتنده عسکرك اوکنه دوشه‌رك کیتدیکی کورلمش و خواجه‌لرك بویله طوعاً و کرهاً طوپلانمسی ترتیبات اساسیه جمله‌سندن اولدیغی اکلاشلمشدر .

عسکرلر مجلس مبعوثان دائره‌سی پیشکاهنه نصف اللیلدن اعتباراً کلوب سلاح چاته‌رق طوپلانمغه باشلامشلر در. صباحلین ساعت ایکی اوچ راده‌لرنده مقدار عسکر بش الی آلتی بیك راده‌سنده تخمین اولنیور و آرقه‌سی متصل کلیور ایدی . حادثه‌نك شیوعی اوزرینه دائرهٔ مبعوثانه کله‌بیلن مبعوثلر اسماعیل کمال ، رفعت ، سعید ، یوسف کمال ، محمدارسلان بکلر ، امرالله و جلا-جیان افندیلر و دها اون بش قدر کشیدن عبارت ایدی . بو قدر اعضا ایله بر قرار اعطاسی قابل اوله‌میه‌جغی اکلاشیله‌رق اسکوب مبعوثی سعید افندی طرفندن کله‌ین مبعوثان عاجلاً کلمك اوزره علاوه طرزنده دعوتنامه چیقارلمش و بونك اوزرینه کلمکه باشلایان مبعوثانك عددی ساعت یدی‌یه طوغری سکسانه بالغ اولمش ایدی . مبعوثاندن بعضلری همان قابینه‌یه قارشی عدم اعتماد رأیی ویرلمسنی طلب ایتمشلر وبوبابده بر چوق مناقشه‌لرده بولنمشلرسه‌ده اساساً مجلسده اکثریت موجوداولمدیغندن اعضانك بر چوغی بوفکره مخالف قالمشلردر . نهایت قابینه‌یه عدم اعتماد

بیان ایدلمك ویاده اطوغریسی اعادهٔ سکون و انتظام اسبابنی عرض ایلك اوزره مبعوثاندن سکز ذاتك ماینه‌ا عزامی قرار لاشدیرلمشدر . مومی الیهم عزیمت ایچون مجلس مبعوثان دائره سندن چیقمشلر و صوق چشمه یه قدر کلمشلرسه‌ده عسکرك مخالفتی اوزرینه اورادن عودته مجبور اولمشلردر . بوسکز مبعوث مجلس مبعوثانه عودت ایتدکاری صره‌ده لاذقیه مبعوثی محمد آرسلان بك حسین جاهد بکه بکزه‌دیله‌رك بتون فریاد و فغانه رغماً آرابه سی اوزرینه اجرا قلنان یایلیم آتشی ایله شهیداً وقوع وفاتنه فجیعنه میدان ویرلمشدر .

حادثه ایکی صورتله شایان تأسف و سزاوار لعنت و نفرتدر . برنجیسی شریعت ایسته ین بوجهلهٔ عساکرك هیچ بر حکم شرعی لاحق اولمقسزین و شریعتك اولانجه نفرت و لعنتنه لایق اوله‌رق حسین جاهد بکی قتل ایتمکی عزم ایتمش اولملری ، ایکنجیسی دیکر بر بی‌کناهی بوصورتله قربان دانهٔ جنایت ایتملریدر . بو حادثات مبعوثانده و پیشکاهنده جریان ایدرکن بر قسم عسکرده حربیه نظارتنه کیده‌رك اوراده‌کی عسکری التحاقه دعوت ایتمش ، فقط خاصه قوماندانی محمود مختار پاشانك تدبیری ایله نظارت مذکوره میدانلغنك درت قپوسی قپادلمش ، اوزالرده مترالیوزلر یرلشدیریله‌رك کلن عسکره جواب ردویرلمش ، اهالیدن بعضیلری تیمور پارمقلقلر اوزرینه چیقه‌رق قپولری آچدیرمق ایسته‌مشلر ،

خی پارمقلغی‌ده قیرمغه تشبث ایتمشلرسه‌ده ایچریدن طیشاری
ندتلی بر یایلیم آتشی اجراسیله اهالی وعساکردن برچوق تلف ومجروح
وشه‌رك هرکس چیل یاوریسی کبی طاغلمشدر. مع مافیه ایچریده‌کی
عساکر میاننده دخی فکر اختلال سرایت ایدوب حادثه
بیودیکندن و عسکرلر بالآخره برر ایکیشر قاچمغه باشلادیغندن
احوالك وخامتنی کورن محمود مختار پاشا کیج وقت حربیه
نظارتندن مباعدت ایلمشدر .

مبعوثانجه مابینه بالذات کیدیله‌میه‌جکی اکلاشیله‌رق
تلغرافله وقوع بولان اشعار اوزرینه حرکات واقعه‌لرندن دولایی
عسکردن هیچ برینك معاتب طوتلمیه‌جغنه و آرزولرینك اسعاف
اولنه‌جغنه دائر کلان ارادهٔ جوابی لدی التبلیغ عسکرجه مبعوثانك
برصنعه‌سی اولمق اوزره تلقی ایدلمش ، کیفیت تکرار تلغرافله
بیلدیریله‌رك مابین باش کاتبی جواد بك درت آلی بر اصطبل
عامره آرابه‌سیله بالاعزام صورتی بروجه آتی ارادهٔ حمیدی‌یی
مواجههٔ عساکرده قرائت ایلمشدر :

« هیئت وکلانك استعفاسی نزد همایون حضرت ظل اللهیده
رهین قبول عالی اوله‌رق یکی قابینه دردست تشکل بولندیغی
و مملکت ووطنك سعادت حالی وتأمین آسایشی ضمننده هر
درلو اسبابك استکمالنه صرف مساعی وغیرت اولنه‌جغندن وبو
کونکی اجتماعده بولنمش اولان عساکر شاهانه‌نك وبرلکده
بولنانلرك بو ایشدن دولایی هیچ بر وجهله مسئول ومعاتب

اولمیه‌رق حقارتده‌ءِ و عالیء حضرت پادشاهی شایان بیورلدیغی کبی دولتمز حمداً لله تعالی دولت اسلامیه اولوب الی یوم القیـام باقی وعالی اولان احکام شرعیـه‌نك بوندن بویله هر طرفجه احکام جلیله‌سنه برقات دها دقت واعتنـا اولنمسی تأکیداً امرو فرمان بیورلدیغندن خلیفهٔ معظممز پادشاهمز قوماندان اعظممز افندمز حضرتلری عسـاکر شـاهانه‌لرینك کمال امن وراحتله قیشله‌لرینه واهالینك دخی ایشلرینه وکوجلرینه عودت ایتملری خصوصنك کندیلرینه تفهیمنه وجمله‌سنك سلام سعادت انجـام شاهانه ایله تلطیف بیورلدقلرینك تبلیغنه ذات سامیء مشیختپناهیلری مأمور بیورلمش واشبو امرو فرمان همایون حضرت پادشاهینك مبعوثانده بعدالقرائه طبع ایتدیریله‌رك نشر واعلان ایتدیرلمسی شرفصدور بیوریلان ارادهٔ سنیهٔ جنـاب خلافتپناهی اقتضـای عالیسندن بولنمش اولمغله امرو فرمان .

۳۱ مارت سنه ۳۲۵

سرکاتب حضرت شهریاری

جواد

عسکرجه صباحدنبری تکرار اولنوب طوران (یا شاهم چوق یاشا) لر بواراده اوزرینه‌ده تکرار ایدلمکله برابر اوزمانه قدر حربیه نظارتنه ادهم پاشانك تعیین اولندیغی شیوع بولمش وبراز

قیام عسکریدن صکره خاصه قوماندانی اولوب استحصال اخیر حریتده دخی همات جدیده‌یی کوروان وطن پرور شهیر حربیه ناظر اسبقی ناظم پاشا

صکرده‌ده مقام صدارتك توفیق پاشا عهده‌سنه تفویض اولندیغی ایشیدلمش اولدیغندن افراد عساکر صدراعظم جدید ایله حربیه ناظر جدیدینك ده‌میدانه کلمه‌لرینی طلب ایتمشلردر، شوراسی جای دقتدرکه صباحدن بری عساکر بالاتفاق حسین حلمی پاشانك عزلنی، و بعضیلری‌ده مقام صدارته کامل و یا سعید پاشالردن برینك کتیر-لملرینی آغزلرندن قاچیرمش اولدقلرندن فرقه منازعاتندن حالت اشباعه‌کلن افکار عمومیه حادثه‌یه اوقدر وخامت عطف ایده‌میه‌رك

تسكين قيام وغليان ايچون شو مطالبك دقيقه بدقيقه اسعافنه انتظارده بولنمش ایکن بو میانده کامل پاشانك مابینه جلب ایدلدیکی وبحران حاضره قارشی صدارتی قبولدن استنکاف ایلدیکی حوادثلری‌ده اشاعه اولنه‌رق بالآخره اولا حربیه ناظرینك مابینجه تعیین ایدلمسی، ثانیاً صدارتك توفیق پاشایه توجیه اولندیغی خبرلرینك ظهوری، هرکسك براز عقلنی باشنه کتیرمش، دعائم مشروطیتك امحا وابطالی صورتیله کامل پاشاده کتیرلسه فالك محقق اولمسنه ضمیمة ایشه یلدیز پارمغنك قارشمسی شك وتردد علائم وامارتی اویاندرمش، کوپری اوزرینده مکتبلی برضابطك کویا عسکره سلاح استعمالندن دولایی تلف ایدلدیکنه، سواری ضابطی اسپاطاری افندینك کویا حقارت آمیز معامله‌سندن دولایی اورلدیغنه دائر اولان خبرلرك، مکتبلی ضابطانه قارشی همان عمومیتله رفع ایدیلن شکایاتك معنیدارلقلری یاواش یاواش علائم سابقهٔ شك وترددہ وجود وقوت ویرمکه باشلامش ایدی.

ایقاع ایدلدیکی ایشیدیلن جنایات ایسه آزیجق وجدانی اولان هرکسده اویله بر ناخوشنودی اویاندیردی که استانبولك او کون اقشامه طوغری حالی عادتا مزارستان یأس واضمحلالدن نمونه نما ایدی.

اسکی قابینه صباحلین باب عالیده طوپلاندیغنده مجلس مبعوثان رئیسی احمد رضا بك ده باب عالی‌یه کلمش، شخصی علیهنده‌کی مطالبه واقف اولنجه، او کون اویله ایجاب ایتدیکی اوزره سلامت ملك وملت ایچون صورتی زیرده مندرج استعفانامه‌یی یازد-

رق علاوه صورتنده نشر ایتدیرمش :

«عمرمی شیمدی‌یه قدر وطنمك سعادتنه وقف ایتدیکم کبی مادام که علیهمده بر فکر حاصل اولمشدر . مجلس مبعوثان ریاستندن استعفا ایتمك صورتیله‌ده وطنمه خدمت ایتمکی مقتضای حمیت ووطنپروری عدایدرم . »

احمد رضا

و آندن صکره کوشه کیر اغتراب اوله‌رق حقلرنده‌کی معلومات — سلامت نفسلری مع الانشراح محقق اولمق اوزره — بعضیلرینه کوره آتنه‌یه متوجهاً کیتدکارینه ، بعضیلرینه کوره سلانیکه چیقمش اولدقلرینه انحصار ایدوب قالمش ایدی . یا احمد رضابك ده ایدیء بغاته دوشوب زهرابه نوش ممات اولسه ایدی !.. حق تعالانك سلامت ملك عثمانی‌یه اآجیمسیله تحقق ایده‌مه‌مش اولان بو فرضیهٔ خون آلود ، تویلری اورپره‌رك ذهنلره اوغرادقجه محقق عثمانلیلق باطاردی ، مطلق اسلاملق پریشان اولوردی ، مطلق بتون عالم انسانیت ومدنیت بزی دواناپذیر بر وحشتله بالاتهام عموماً علیهمزه اعلان حرب ایدردی . • حکملری بوارق دهشت حالنده بینلری یافه‌رق کچیوردی .

کیجه ساعت ایکی رادەلرنده حربیه نظارتنده‌کی عساکرده ایا صوفیه میدانه کلوب اوراده مجتمع عساکره التحاق ایلمشلردر . کیجه

ساعتدرت رادەلرنده حربیه ناظر جدیدی ادهم پاشا مجلس مبعوثان دائرەسی پیشگاهنه كلەرك عساكر طرفندن سلاملانمشدر . حمدی یشارك سرعساكرلكی بو زمانەقدر بر دوام ایدی . ادهم پاشا طرفندن آرزولرینك نزد پادشاهیده مظهر قبول اولدیغی عسكره تبلیغ و تفهیم اولندقده (پادشاهم چوق یاشا) آوازەسنی آسمانه چیقارمشلردر . حربیه نظارتندن كان عسكر كلیركن سلاح آتمش واستانبول خلقنی هیجانه دوشورمش اولدیغی كبی ساعت بشدن اعتباراً عودته باشلایان عساكر لاینقطع سلاح آتەرق بتون استانبولی دهشتلی بر حربدن نشان ویرەجك بر غلغله ایچنده براقشدر . كوندوزدن سلانیك وادرنەدن عسكره انتظار اولندیغنه وحربیه نظارتنده كی عساكرك آیاصوفیەدەكی عساكره مخالف بولندیغنه دائر بر طاقم روایتلر دوران ایتمش اولمغله سكون لیل ایچندەكی بو سلاح كورولتوسی هركسه ایكی عسكر آرقەسنده بر مصادمه حسنی ویرمكله تا بصباح سالب حضور و آرام اولمشدر . كیج قالان بحریەلیلر ، طوبجیلر اقشامه طوغری ' دها كیری قالانلر صباحه طوغری التحاقه شتاب ایتمش و همان عودته مجبور اولمش اولملریله صباحلین بیله كوپرولرده ، بوغازلرده علی التوالی اسلحهٔ شوق وشادمانی بوشالدلمش ، اك آز تخمین ایله بر بچق میلیون فشنك یاقلمشدر .

***

ایدی . معمافیه قلوب ارباب حمیت دونوب دونوب تویلری اورپه‌رك كوردیكی بو نتیجه‌دن همان اوزاقلاشمغه مسارعت ایدیور ، بو ملت باتمالی ، بو وطن اولمه‌لی ، زمزمه‌سیله چاره جوی سلامت اوله‌رق قنادلری یاره‌لانمش بر قوش كبی كبی اوچوب یوكسلمكه چبالایور ، فقط هر پرواز غیرت ، بر سقوط منهزمانه‌یه ، هر سقوط هزیمت ، بر پرواز مأیوسانه‌یه انتقال ایدیور ایدی . بو كون مجلس مبعوثاندن محترم جنازه‌لر چیقارلمش ، جنازه‌لر چیقان بو مجلسه اعضانك اكثریسی كلمه‌مش ایدی ، معمافیه مجلسك ایكی كاتب غیوری عبدالعزیز مجدی و نسیم مازلیاح افندیلر مبعوثان كرامه خطاباً (یارینكی پنجشنبه كونی انجمنلرده مذاكره صورتیله اشتغال اولنمیوب مذاكرهٔ عمومیه عقد ایدیله‌جكندن باجمله مبعوثان كرامك مجلس مبعوثانه كلملری اعضای موجوده نامنه رجا اولنور) دعوتنامه‌سنی یازوب غزته‌لر ایله نشر و اعلان ایتدیرمشلردی .

*
* *

٢ نیسان پنجشنبه ، حركت عسكریه‌نك داخلاً و خارجاً تأثیراتنك انعكاساتنه جلوه‌گاه اولمش بر كوندر . ارناووددن كوینده سواری ملازمی صلاح الدین بكله اقرباسندن دیگر بر ضابطك اتلاف ایدلدكلری ، دها بر چوق ضابطلرك صورت فجیعه‌ده خاك هلاكه سرلدیكی ، حركت عسكریه‌یی باصدیرمق ایسته‌مش اولان خاصه قوماندان سابقی محمود مختار

پاشانك موداده كائن اقامتكاهنى بر آلاى عسكرك آبلوقه ايلدكلرى، مشار اليهك قومشوسى بر فرانسزك خانه‌سنه براق چكديكى و بو حادثه سوء تفهمى موجب اوله‌رق عسكرك متصل نمايشلر اجرا وسلاحلر انداخت ايلديكى وخانه‌يى طوپه طوتمق نيتلرينى بسلدكلرى ، مخدرات بيته محقرانه معامله ايلدكلرى ، محمود مختار پاشانى بوله‌مامقله برابر اورادن آيرلمدقلرى ؛ كيفيت مسموع حميدى اوله‌رق با تلغراف عساكر محاصره‌يى سلام فلاكت انجام مشئومانه‌سيله تلطيف بيورمسيله عسكرك اورادن طاغلديغى خبرلرى كمال اسفله استطلاع اولنوب حالا ضابطسز عسكرك كندى باشنه سلمه السلام حركتده بر دوام بولنديغى تأسفلرله اكلاشلدى . بالخاصه بوكون بحريه‌دن كلن اخبار و اشاعات ، بتون خلقى دهشتلر ايچنده براقيوردى . بالآخره تحقق ايتمه‌ين روايات هوله انكيزه نظراً پيك شوكت سفينه‌سنده‌كى عساكر سواريلرينى ، كمينك ديركنه صاللانديويرمشلر ايمش . مسعوديه‌ده ضابطلر على التوالى قتل اولنيورلرمش . عسكرلر سركشلكله حدودى او قدر آشمشلركه بحريه‌مزه يوق نظريله باقيله‌بيلير ايمش . ضابطلردن بعضلرى — اولومى ، ديريمى بللى دكل — سوپروتى آرابه‌لريله ييلديزه طاشنيور ايمش . هله غلطه ، بك اوغلى سمتلرنده امنيت مال و جانك اليفى قالميوب اقشامه دكلسه ، مطلقا يارينه شورش و قتاله ، يغما و تالانه انتظار ايديله‌بيليرمش . . .

٩ نیسان چهارشنبه ، صباحلین ، کیجه‌کی ولولهٔ اسلحه‌نك نه اولدیغنی اكلامق ایچون بی‌صبرو قرار اولان خلق عظیم بر مراق ایله غزته‌لره صارلمش ، فقط تفنك پاطیردیلرینك مقصده ظفر بولنق مسراتی نمایشلرندن عبارت اولدیغی اكلاشیلنجه هر كسه براز سكون كلمش ، مع‌مافیه نشئه وامنیت هیچ بر زمان عودت ایده‌مه‌مشدر . ساعت بره طوغری غلطه واستانبول طرفلری دكانلرندن بعضلری آچلمش ایسه‌ده قیشله‌لرینه عودتده حالا دوام ایدن عساكرك هوایه بوشالتدقلری سلاحلردن قورشقولانه‌رق ینه قپانمشدر . بالآخره آچیلان بعض دكانلرده ایجابنده همان قپادلمق اوزره تیك اوستنده دینه‌جك بر حالده آچیق طوتلمش . مثلا ساعت یدیده یكی جامعده بر یان كسیجینك تعقیبی ، باب عالی طرفلرینه دهشتلی مقاتله باشلامش كبی عكس ایلیه‌رك موجود آچیق دكانلرك‌ده همان قپادلمسنه مسارعت ایدلمشدر .

ساعت سكزده صدارت آلایی اجرا ایدلمش ، عبدالحمیدك احكام شرع شریفه بر قات دها دقت اولنمسی علاوه‌سنی حاوی اولان خطی بالقرائه هیئت جدیدهٔ وكلانك ایسته‌سنی حاوی تذكرهٔ صدارت عرض اولنمش وبالاسی موجبنجه اجرا اولنمسی خطیله تلویث ایدلدكدن صكره اعاده قلنمشدر . فقط او كون طرفدار استبداد اولانلردن غیری كافهٔ اهالی ـ كیمسه نره‌دن كله‌جكنی تقدیر ایده‌مدیكی حالده ـ یأس وحزن ایله

مشبوع و مالی ایدی . انقاض استبداد اولانلرك بشوش وخندان میدانه چیقماری ، هیبت عسکریه‌نك السنۀ جرائدی ركاكت كلیه ایچنده براقمسی ، خلاصه هر خطوه‌ده بر تهلكه‌یه چاتمق احتمالی ، افكار اندیشه‌ناك حمیت اوزرینه قطعی ضربات یأس ونومیدی ایندیرمكده ایدی . چارشیلر ، صحافلر تمامیله مسدود ، غلبه‌لغندن كچیلمه‌ین باب عالی جاده‌سی دكانلری قپالی ، مارین وعابرین تك توك ، خلاصه هرطرفده عادتا تأثیرات وحشت ساری ایدی .

زمان كچدكجه خلق دها سالم دوشنیور ، ضابطلرینی قوغان ، اولدورن بو عسكر ایله نصل باشه چیقیله‌جغی ، هله احتمالات حرب ایچنده دمكذار اولان حكومتك شو نازك زمانده بوعسكر غائله‌سی ایله نه یاپه‌جغی عقول متفكره‌یی متحیر ومدهوش براقیور ایدی . صكره كوپری باشنده یكرمی درت ساعتدن فضله اوزانوب قالان — غالبا الیاس افندی اسمنده اوله‌جق — ضابطك جسم بی روحی خاطرلره كلدكجه تویلر اورپریور ، مكتبلی ضابطانك هر طرفده تعقیب وتحری اولندیغنه دائر موحش خبرلر كلیور ، بر خیلیسنك اتلاف ایدلدیكی دهشتله سامعه‌یه چارپیور ایدی . بعض غزته‌لرك (انقلاب مشروع) سرنامه‌لریله اطرا ایتدكاری بو حركات عسكریه‌نك سرائر وحشتی بر درلو كوزلردن نهان اوله‌میور ، او درلو سوزلر صدای بوم وغرابدن نشان ویریور ایدی . انقراض محقق

ایدلمشدر . عبد الحمید طقوز آیدر اجراسنه میدان بوله‌مدیغی خونکارلق لذتنی ، کندیسنه قانه قانه طاتدیران بو جانیلری آلقشلامش ،. احسانلرینه غرق ایتمشدر ! کویا که خلقك صباحدنبری هیجان عظیم ایله بی‌قرار اولمسی ، بوظلم جانکزانك ، بو شهادت فجیعه‌نك قبل الوقوع حسیاتندن متولد ایدی . . کویا که وطنك اك صادق اولاد حماستندن برینك تماشای اتلافندن حظ آلان ایکی چشم جنایتکارك آفاق مملکته یاغدیرمغه باشلادیغی سیالهٔ احتراصات مفترسانه ، هوای نسیمی ایچنده طاغیله‌رق ، طالغالانه‌رق عروق واعصاب ملتی اختلاله اوغراتمش ایدی .

دعوت واقعه اوزرینه اوکون مبعوثان یك سونوك بر صورتده انعقاد ایلیوب طربزون مبعوثی علی نقی افندینك ریاست موقته‌سی آلتنده مذاکراتده بولندی . مبعوثانده اوکون ایچون مشهود اولان ایکی وثیقه حادثهٔ عسکریه‌یه شدت ارتباطلری حسبیله اهمال اولنه‌میه‌جق موادندر . بریسی آلایلی ضابطانك استدعاسیدرکه بروجه آتی عیناً درج اولنور :

« ملتمزك عادل وکیللرینه بر استرحامده بولنه‌جغز شویله‌که اعلان مشروطیتدن بو آنه قدر آلایلی ضابطان حقنده برطاقم غیر لایق تفهملر بسلنیور . یعنی مکتبلی و آلایلی ضابطان آره‌سنه اسکیدن اکیلن نفاق تخملری شو صره‌لرده نشوونما بولمغه باشلادی مجلس عالیجه‌ده معلوم اولدیغی اوزره بزده بو وطن مقدسك صادق بنده‌کانندن بولنیورز . مکتبلی سلاح ارقداشلرمزدن بعضلری

هر نه فکره مبنی ایسه بزه قارشی نظر حقارتله باقیورلر . بوده صرف
عسکر ناظرلرمزك خفی برمقصدلرینه مستنددر . بوندن اقدم
طابورلرجه قادرو تنظیم ایدلدی . آلایلی ضابطاندن یوزده سکسان
بشی قادر وخارجنه چیقارلدی . قادرو داخلنده قالانلری ده برر
برر قادرو خارجنه چیقارمغه باشلادیلر . وشیمدی ده صیزلتی یه میدان
ویرلمه مك اوزره امتحان اجراسیله گویا امتحانده لیاقت کسب
ایده مه مش دیه رك بالعموم آلایلی ضابطانك قادرو خارجنه چیقا
ریله جغی بدیهیدر . بناءً علیه مکتبلی ضابطان گبی اوله جقلری .
قادر وخارجنده قالان ارقداشلرمزدن مستحق تقاعد اولانلرك
بروجه حقانیت تقاعد ایدلمسی ، بونلره ویریله جك تقاعدیه
معاشلری ده بش یوزدن دون اولمامق شرطیله طلب ایدرز . تقاعده
مستحق اولمیانلرك دخی مادامکه بی لزوم عدایدیلیور . اونلره ده
تعویضات نقدیه دن اوله رق بر اکرامیه اعطاسی .... وقدمنه
گوره بهرینه بش یوزدن الی بیك ایکی یوز لیرا قدر اعطاسی وبردها
عسکره آلنمامق شرطدر . بالاده کی افادات صحیحه مز حربیه ناظری
پاشا حضرتلری طرفندن یالاندر دیو رد ایدیله جك اولورسه اوندن
دخی شویولده ملت مجلس عالیسندن تأمینات قویه یه ربط ایدییورز .
اولا اردولرده وگرك درسعادتده بولنان عسکری قومسیونلرینه
ومجلس عسکریده آلایلی ضابطاندن ده متعدد اعضا بولندیرلمسی
وبو اعضالرده ملازم ثانیدن فریق رتبه سنه قدر . ایکنجی ،
اردولرده حربیه نظارتی طرفندن تبلیغات رسمیه ده بولنلسونکه

حادثات عسكريه ده جرح ایدیلن بحریه ناظری رضا پاشا

شمدی (مش) لرله بر جزؤنی بیان ایتدیکمز بو روایات، او زمان حقایق محضه حالنده، یالکز آغزدن آغزه انتقال ایتمیور، بلکه بر طاقم خیالات فجاعتله و الکتریق سرعتیله سوقاقلری دولاشیوردی. تازیانهٔ تهیجات اوکنده متلاشی خلق، جنت درجه‌سنده بر لرزش و هراس ایله هم استانبول محیط جنایاتندن بردنبره اوزاقلاشیورمك حسلرینه پیرو، هم بر قاچ آدیم ایلری کیدرسه ناکهظهور آفتلره معروض قاله‌جغی اوهامنه زبون ایدی. مع مافیه کیم بیلیر هانکی خائن و یا خائنلر طرفندن قصداً اورته‌یه آتیله‌رق خلقی ونفه‌کیر خلجان واضطراب ایله‌ین بو شایعاتدن بر تحقق ایدنی وارکه پیشکاه احتساسات انسانیتده، عمومنك فرض تحققنه تقابل ایده‌جك بر تأثر ایله قارشیلانمه سزادر:

آثار توفیق سواریسی علی قبولی قپودانك صرت فجیعه‌ده شهید ایدلمسی! . صوڭ درجه‌ده جریتپرور، صورت دائمه‌ده افراد معینته، بالخصه بو سنه مکتب بحریه‌دن نشأتله برای تعلیم (آثار توفیق) ه توديع ایدیلن کنج ضابطانه وظائف

مشروطیت و احمیته دائر یك متجلدانه نطقلر ایراد ایله آنلری ارشاد ایدر برذات اولدیغنی ایشیدهکلدیکم مومی الیه استانبولدهکی قیام عسکری یه ، سفینه‌سی مرتباتنك قولاق قبارتمه‌سنی نظر اعتباره آله‌رق دیوانده : «پادشاه ملتله قائمدر ، ملتك تأمین شوکت و اقبالی ایچون ایجاب ایدرسه اك بیوك حرکاته بیله تشبث ایتمك فریضهٔ ذمتمزدر. ملتی محو ایتمك ایسته‌ین بولندقده، هر کیم اولورسه اولسون ، بو طوپلرله قهرینه قیام ایتمك بویممزه بورجدر» زمیننده ایراد نطق ایده‌رك حتی فرط حمیتندن کوزلری یشارمش، سنی کسب رقت ایتمش اولدیغی حالده سوزینه ختام ویرمش، عسکرده بو قلبی وطوغری سوزلردن متأثر و ممنون اوله‌رق یرلرینه چکلمش، فقط بالآخره اختلاط خارجله عسکرك شیرازهٔ اطاعتی خللدار اوله‌رق علی قبولی مرحوم ایچون نطق واقعی ، ییلدیزی ، پادشاهی طوپه طوتمق تشویقی ، حتی طوپلرك ییلدیزه چویرلمش اولدیغی بهتاننکده علاوه‌سیله وسیلهٔ زباندرازی اولمشدر. بو وسیله آلتنده ترسانه‌یه کتوروان مومی الیه یأس و نومیدیٔ بی نهایه ایله کندیسنی دکزه آتمق ایسترکن عسکر طرفندن طوتلمش ، سونکولر آره‌سنده ارکاب ایدلدیکی آرابه ایله سرایه سوق ایدلمش، واقعه‌دن خبردار ایدیلن عبد الحمید پنجره‌یه کله‌رك عسکری یمین ایله استنطاق ایدوب ایجابنك اجراسنی فرمان بیورمش ، اجرای شریعت نامنه ییلدیز اوکنده زواللی علی قبولی پارچه پارچه

مجبوریت دینلن حالات برپارلامنتوده یربوله‌میه‌جغنه نظراً حرکت واقعه‌نك مشروطیت ایچون نه بیوك ضربه تشکیل ایله‌دیکی وبو مناسبتله مبعوثانك دوچار اولدیغی مشکلات تقدیر اولنمق اوزره مذکور بیاننامه‌نك عیناً درج وتزییری لازمه‌دن کورلمشدر :

مبعوثان بیاننامه‌سی

« بوکون مجلس مبعوثانده جریان ایدن مذاکرات خفیه نتیجه‌سنده آتیده‌کی بیاننامه‌نك نشرینه قرار ویرلمشدر :

اولادوطن اولان افرادعسکریهٔ عثمانیه ذاتاً برقاچ کوندنبری افکار عمومیه‌ده حس اولنان آثارشکایانه شریعت مطهرهٔ محمدیه‌یه تمامیٔ توسل طلبنی وخدمات وانتظامات عسکریه‌یه متعلق بعض مطالب وشکایات مخصوصه‌لرینی تردیف ایده‌رك بونلرك اسعافنی وجمله‌یه امنیت بخش اوله‌جق برصدراعظمك وحربیه ناظرینك تعیینی ایله هیئت وکلانك تجدید وتشکیلی لزومنی وهرحالده وکارده ادارهٔ امور دولت ایچون احکام منیفهٔ شرعیه‌نك دستور اعظم اتخاذنی وهرحالده اتحاد آرای ملتله تأسس ایدن ادارهٔ مشروطهٔ مشروعه‌نك دوام مرعیتنی کندیلرینك وباباارینك وکیل عمومیلری بیلدکلری مبعوثانه مراجعتله طلب ایتمشلردر . هیئت مبعوثان درحال اجتماع ایده‌رك مطالب واقعه‌یی قبول ایله ویرمش اولدیغی قرار اوزرینه هیئت وکلا استعفا ایتمش وبو نمایشده بولنانلر حقلرنده مجلس مبعوثانك قرارینه اقتران ایده‌رك عفوعالی‌یه دائرشرفصادر اولان ارادهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهی تبلیغ وتبشیر ایدلمش اولدیغندن

جمله‌سی کمال اطمئنان و سرور ایله قشله‌لرینه عودت ایتمش و بو صورتله‌ده افراد عسکریه‌مز متحلی اولدقلری مزیت و انتظام وعدالتی ابراز ایتمشلردر .

هیئت مبعوثان بو واقعه‌نك اهمیت فوق‌العاده‌سنی تقدیر ایده‌رك درعهده ایتمش اولدیغی وظیفهٔ اصلیهٔ مهمه‌سنی ذاتاً ابتدای اجتماعندن بری التزام ایلدیکی مسلك قویم وجهله بوندن بویله دخی شریعت غرای احمدیه‌نك احکام جلیله‌سنه وجمله اولاد وطنك حقوق ومنافع عمومیه‌سنی ضامن اولان قانون اساسی احکام مشروعه‌سنه توفیق ایده‌رك ایفایه وعموم مبعوثان فکراً ووجداناً متحد اوله‌رق مملکتك محتاج اولدیغی ترقی وسعادتك استحصالنه حصر نظر اهتمام ایلیه‌جکندن بعدازین آسایش مملکتی مختل کوستره‌جك معاملاته مبادرتدن اجتناب ایلملری بالجمله عسکر واهالی قرداشلرمزه سلامت وطن نامنه توصیه اولنور . »

٢ نیسان سنه ٣٢٥

کورولیورکه مبعوثان مطالب عسکریه‌نك حتی جمله‌یه امنیت بخش بر صدر اعظم وحربیه ناظری تعیینه قدر ، حتی بتون حرکات وجنایاتك عفو حمیدی‌یه اقترانه قدر قبولنی علی‌العاده مشروع کورمکده‌در .

حالبوکه بو قرارلر اتخاذ اولنورکن پارلمنتونك درودیوارنده هائلات ممات کزیور ، هپسندن مدهش وطنك هرج ومرجی ایچنده غرق ونابود اولمقده بولندیغیده منظور اولیوردی !

آلایلی مکتبلی نامی‌یوقدر . هپسی بروطن اولادیدر وبویولده اوراق حوادثله اعلان‌ایدلمسی . ثالثاً بشنجی آلتنجی ویدنجی اردولره تعیین اولنه‌جق ضابطانك هپسنك آلایلی ضابطاندن تعیین ایدلمیوب مساوات اوزره تعیینلری ، نصل‌که دیکر اردولره مقابل بکز مکتبلی‌یه قارشی ایکی آلایلی ضابطاندن بولنورسه اویولده تعیینلرینی طلب ایدرز . بالاده‌کی معروضات محقبه‌مزك قبولنی استرحام ایلرز . تپول بیورلمدیغی تقدیرده اردولرده بیوك فنالقلر چیقه‌بیله‌جکنی سلامت وطن نامنه اخبار ایلر وجواب بکلرز .

اردو(۱)ـ۲۰۰۰ ، اردو (۲)ـ۳۰۰۰ ، اردو (۳) ـ۳۰۰ اردو(٤) ـ ۱۳۰۰ ، اردو (٥) ـ ۱۷۳ ، اردو(٦) ـ۸۰۲ ، اردو (۷) ـ ۱۰۱

بو استدعانامه دکل ، حادثات جاریهٔ عسکریه‌نك تهدیداتی ایله مؤیدبر اولتیماتوم کبی اولوب عادی وقتده اولسه ، نظامات داخلیه‌سنه پك رعایتکار وحیثیت حاکمیت عظمی ایله حائز اعتبار اولان مجلس مبعوثانده لایق اولدیغی معامله‌ٔ ردقطعی‌یه اوغریه‌جغی درکارایدی . فقط زمین وزمان الجاسیله مجلس مندرجات استدعایی محق کورمش ، هله حربیه نظارتنه حواله ایله یوکك آلتندن چابق قورتلدیغنه شکر ایتمشدر . آندن صکره یانیه ولایتندن بتون مأمورین حکومت و اهالیٔ مملکت امضاسیله کشیده ایدیلان تلغرافنامهٔ آتی اوقونمشدر :

« مشروطیته لایق صورتده تشکل ایتمین ومقصد ملعنتکارانه‌ده انعقاد ایتدیریلن قابینه هیئتی شیمدی سقوط ایتدیرلملی واسکی

قابینه یرینه کلملی، هیئت مرکزیه‌مز اولان اتحاد وترقی جمعیتنك
پروتستوسی و جهله متجاسر وجانیلر شدتله نخچه قانونه چارپدیرلملی،
حال حاضر قابینه‌سنه کاملاً اعتمادمز یوقدر. عناصر مختلفهٔ ملتله
متحداً استانبول اوزرینه یورومکی تأکیداً عهد ومیثاق ایتمشزدر»
افکار سطحیه اربابی نزدنده یانیه‌نك مرکزدن قطعیاً انفکاکی
وبلکه استانبول اوزرینه یورویه‌جکی احتمالاتی ایله بادیٔ تأملات
اولان بو تلغرافنامه مأیوس ومنکسر اولان افکار جدیده اصحابنك
یورکنه صوسریتمشدر . علی‌الخصوص اوزمانه قدر مجهول قالان
برنقطه‌یی، اتحاد وترقی جمعیتی مرکز عمومیسنك خط حرکتنی
افشا واظهار ایله‌مشدر . بو تلغرافنامه‌دن اکلاشلمشدرکه اتحاد
وترقی جمعیتی مرکز عمومیسی حرکت واقعه‌دن دولابی مابینی
وحکومتی شدتله پروتستو ایتدیکی کبی بتون شعبانته‌ده تبلیغ کیفیت
ایلمش، یانیه وظیفهٔ حماست وحمیتی ایفاده جمله‌یه تقدم ایتمشدر.
فی‌الحقیقه اتحاد وترقی جمعیتی سلانیك مرکز عمومیسندن بشقه
سلانیك بلدیه‌سنك، دائما قهرمان حریت وحائز اقصی‌الغایات
کمال وغیرت نیازی بك افندینك ومناستره کائن عناصر مختلفه
قلوبلرینك مقامات عائده‌سنی شدتو قطعیتله پروتستو ایتدکلری
بالآخره آکلاشلمشدر. هیئت مبعوثان بو اجتماعك ابتداسنده صورت
خفیه‌ده انعقاد ایده‌رك استانبولده غزته‌لرله اعلان وبتون ولایاته
تبلیغ ایدلملك اوزره تنظیم ایلدیکی بیاننامه‌ده عسکرك حرکات
اخیره‌سنی اضطرار مهالك تحتنده مشروع کورمش واضطرارو

استانبول مبعوثی حسین جاهد بك

حاصل اولدیغی اكلاشلدیغندن مشورت و مشروطیتك شرع
شریف احمدی احكامنه قطعیاً موافق اولدیغنده ذره قدر ترددی
اولمیان ودور استبدادده كتب اسلامیه‌مزك كلخانلرده یاقلدیغنی
هنوز اونوتمیان جمعیت علمیهٔ اسلامیه‌نك احكام شرعیه‌یه خادم
اوله‌جق مجلس مبعوثانمزك مشروطیت مشروعه‌مزك محافظه‌سی
اغورنده بتون افرادیله صوڭ درجه‌یه‌قدر صرف مساعی‌یه
عزم ایتمش اولدیغی و مشروطیتك محافظه‌سی ایچون بذل
حیات ایتمكی بر فریضهٔ دینیه بیلدیكی جهتله بوكونه قدر استعفا
ایدنلر و یا فراره تصدی ایتمك صورتیله مستعفی
عد اولنه‌جقلردن ماعدا مسلم و غیرمسلم مبوثان كرامه‌علمانك
وبتون ملتك اعتمادی بركمال اولوب بعدما استعفایه تشبث ایدنلر

خائن وطن عد ایدیله‌جکلری جهتیله جمله‌سنك کمال حقانیت وعدالت واستقامت دائره‌سنده ایفای وظیفه‌یه مداومتلری و توفیقات ربانیه‌یه مظهریتلری خصوصنده کمال خلوص قلب ایله درگاه اجابت رب متعاله رفع ندای تضرع ایدلمکده اولدیغی وروحانیت محمدیه‌یه مستنداً بتون ملت ظهیریکز بولندیغی عرض وبیان اولنور :

شانلی عسکر اولادلرمزدن ده رجامز شودرکه سکونت واطاعتلرینی محافظه ایده‌رك علمای شریعتك نصیحتلریله عامل اولسونلرکه جناب حق ده وطنمزه سلامت ودنیا و آخرتده جمله‌مزه سعادت احسان بیورسون آمین ٢ نیسان سنه ٣٢٥»

حادثه‌نك شکل وماهیتنه ، محیط ومکان وزمانه گوره بو بیاننامه‌یه برقیمت تقدیر ایده‌بیلمك حقیقةً ممکناتدن اولمسه‌گرکدر دینی ، شریعتی اسلامیتی ، انسانیتی ییقان اوتوزاوچ سنه‌لك مظالم حمیدیدن صکره بوقیراط بلند عرفانده علمای اسلامیه قاله بیلمش اولمسنه طوغریسی کیمسه احتمال ویره‌مزایدی. معجزات دیانت اسلامیه‌دندرکه بویله بردورفترتده شریعت غرای احمدیه نامنه بتون عالم انسانیت ایچون زیب سرافتخار اوله‌جق اقوال وافکار وحرکات علویه ظاهر ومشهودمز اولیور . الحمدلله علی دین الاسلام . بیاننامه‌نك محتویاتی اوزمانه‌قدر ردای شکوك وابهاماتدن تمامیله قورتوله‌مامش اولان بتون حقایقی ایضاح ایتمش، شریعت نامنه یاپیلان حرکت واقعه‌نك ترتیبات ارتجاعیه‌دن اولدیغی میدانه قویمش ، مع مافیه شریعت اسلامیه‌نك بوکا قطعیاً وقاطبةً

زواللی مبعوثان ! بتون جبر وزور شقاوت آره‌سنده، حکومتی اسقاط واصعاد کبی قوت وصلاحیتنی ینه استعمال ایتمکله متسلی، اوته‌دن حمید ظالم ایسه بوحاللره قارشی قهقهات قاتلانه ایله مستهزی .. اویله یا! تصورات واجراآت استبداد، برسیل خروشان کبی تهدیدکار اولدیغی ایچون ذره‌سندن شاشمیه‌رق ، بلکه حدودینی آشه‌رق اولانجه تخریباتی اجرا ایدییور ، مبعوثان بوتخریباته کندیسی‌ده رأی ورضا ویرمك صورتیله قوهٔ تشریعیه‌لکده باقی وپایدار بولندیغنی اثبات واظهاره چالیشیور ! حمید خونکار استبدادینه دسترس اولدقدن صکره وقتیله مظلوملرینی محکمه‌لر واسطه‌سیله محکوم ومحو ایتدیردیکی کبی شیمدی‌ده مقررات استبدادیه‌سنك مماشات مبعوثان ایله خیز حصوله چیقمسندن البت محظوظ اولیور ایدی . عسکرك کیجه‌دن مبعوثان پیشکاهنه کلمسنه وصباحدن ایقاع جنایاته باشلامش اولمسنه نظراً تصورات ازتجاعیه ، بوحرکات باغیانه‌یه قارشی، مبعوثان اوکون وکیم بیلیر دها قاچ کون هیچ طوپلانه‌مامق وحمید خونکارجه کویا وخامت احوالك ضرورت مشروعه‌سی قارشیسنده ذاتاً قاچه‌جق، اولدوروله‌جك قابینه‌نك استعفاسی قبول ایدیلوب ایستدیکی وجهله بر هیئت وکلا تشکیل ایدلمك اساسلرنده قورولمش اولمسی‌ده اغلب احتمال کورونور . علی کلاالتقدیرین حرکت سرکشانهٔ عسکرینك ترتیبات مخصوصهٔ استبدادیه‌دن عبارت بولندیغی کیتدکجه زائد بروضوح ایله میدانه چیقیور ایدی . ترتیبات

واقعه خلقك و عسكرك الك نازك طمارى اولان شريعت ودیانت نقطه‌سنه باصه‌رق ايشه باشلامش و بالطبع خواجه قيافتنده بر طاقم ادانى نك ده بوكا تشريك ايدلمسى اونودلمامش اولمغله، علماى حقيقيه‌يه كوره شريعتك ايسته‌نلسى پك طبيعى اوله جغى يولنده بياناتده بولنلمقدن صرف نظرء على العاده التزام سكوت بى طرفى اولنمسى ده ممكن اوله بيلير كن و ملاعنهٔ ارباب استبدادجه احتمال بويله فرض و تخمين ايدلمش ايكن حقيقى وجداً وارث معنويات پيغمبرى اجلهٔ علماء اسلاميه‌نك علم و شريعت نامنه اوينانلمق ايسته‌نيلن روله قارشى كمال صلابتله قياملرى و حقايق احوالى امثالى نامسبوق بر عصبيت كاملانه ايله مدافعه‌يه اهتماملرى بو مسئله‌ده يار و اغيارى حيرتده براقمش، حقيقةً تاريخ انسانيت واسلاميتده امثالنه همان تصادف اولنماز آثار كمال و فضيلت كوسترلمشدر . محترم جمعيت علميهٔ اسلاميه‌نك قالاً وفعلاً مساعئ مشكورسندن بشقه ٢ نيسان تاريخنده اسطار واصدار ايلديكى شو برنجى بياننامه‌يى تاريخ انسانيت آلتون حروفله سطور وصحائفنه يازسه اليق و بجادر :

مبعوثان كرام هيئت محترمه‌سيله ملت نجيبهٔ عثمانيه‌يه

« السلام عليكم

« مبعوثان كرامدن بعضيلرينك امنيت حياتيه‌لرنجه انديشه‌يه دوشه‌رك استعفا ايتمك نيتنده بولندقلرى و اهاليمزجه استبدادك عودتندن قورقلمغه باشلاندیغى حقنده بعض حسيات واستطلاعات

مانع اولدیغنی لسان شدت و حقیقت ایله بیان ایدەرك ایجاب ایدرسه بو بابدە بذل حیات ایتمك ایچون علمانك بتون ملتە پیشوا اولەجغی سرداولنمشدر . بو بیاننامه هیجان وحلجان واضطرابدە اولان افراد ملتك حال و آتیسنی تنویر ، وظیفەسنی دە تقریر ایتمش اولمغله کرلش اولان اعصابە براز سکونت کلەبیلمشدر .

جمعیت علمیهٔ اسلامیه اعضای کرامی طرفندن تحریر و نشر ایدیلن مقالات نفیسەدە شریعت نامنه وقوع بولان قیامدە قتل نفوس ، اضاعهٔ حقوق کبی کوری کورینه توسل ایدیلن حرکاتك شریعت جلیلەیه ، تربیهٔ ملیەیە طبان طبانه ضد جنایت و وحشتلردن عبارت اولدیغنی و بوندن بشقه سلامت و استقبال وطن نقطهٔ نظردن صوك درجه داعئ مضرت بولندیغنی افاده ایدلمش ، مشروطیت مشروعەمز سایەسندە آفاق سیاستمزی استیلا ایدن مظلم بلوطلر یاواش یاواش صییرلمغه باشلادیغی بویله بر دمدە تکرار نائرهٔ فتن و اختلالی اشعال ایتمەنك وطنه ، ملته شریعته خیانت اولدیغی نام خدایه قسملرله درمیان اولنمشدر .

ـ حرکات اختلالیهٔ عسکریەنك اوروپایه صوارتعکاساتندن بو کون خبردار اولنه بیلدیکی یازلمش ایدی . حادثەنك اوروپادە ایلك تأثیری میزان سیاسیات اولان بورسەلردە اسهامز اوزرینه دهشتلی بر ضربهٔ تدنی وعطالت ایندیرمك اولمشدر . ارەمزدە دردست حل و تسویه مسئلەسی اولان بلغارستان ایسه حادثەیی ، قاچیرلمسی جنایت اولەجق بر فرصت کبی تلقی ایله استفادە اسبابنی

اون بیك لیرا قدر بر پاره ویردیکی وبوندن دولایی ارباب
تقوی ودیانت نه قدر اظهار مسرت ایتسه یری اوله‌جغی
زمینده هانکی مطبعه وغزته طرفندن چیقارلدیغی مجهول
بر نفاقنامه . اضطراب مزداد اولیور . تك توك
آچیلان دکانلر قپانمق ایچون اشارته باقیور. آلا بر علاوه‌دها:
متعودیه ضابطاننده‌ن بری عسکر طرفندن قتل واعدام ایدلمش.»
اوف نه بیتمك بیلمز بلادر. اوكا یه طوغری آچیق بولنان دكا-
نلر، قپالی اولانلردن سرایت ایدن خوف ایله اصول اصول «
صانکه بر شی یوقمش ده دکانجیجه اویله ایجاب ایتمش کبی قپانیور.
هایدی مطبعه‌لره ، باقه‌لم نه حوادث وار، آژانسلر نه‌لر کتیرمش؟
پارسدن بر تلغراف : سکون و آسایشك تمادیسی خصوصنده
اوروپا قابینه‌لری اندیشه ناك بولنمقده ایمشلر . حاجت نه؟
اندیشه‌دن بز بتیورز ، طولوندن بر تلغراف : (ژول میشله)
(ویقتور هوغو) قروازورلرینك حاضرلقلری استانبول صولرینه
کیتمك ایچون اولمدیغی بیان ایدیلیور . بو بیلدیکمز بر طور
افاده درکه نفی ایله بیانی صدقنی تأیید ایچوندر . ذاتاً انکلیز
کمیلرینك چناق قلعه خارجنده بشیکه‌لرده اولدیغی، قره‌دکزروس
فیلوسنك سینوب آچیقلرنده دولاشدیغی عادتا تحقق ایدییور «
آلمانیانك بدبینلکی بردوام . بلغار مطبوعاتی تحشیدات عسکریه‌یی هم
تکذیب ایسه، هم ترغیب ایدر صورتده ارائه ایلیور. اونلکیلر تمیورمش
کی صربستانك یکی پازار حقنده آمال و تشبثات تجاوزکارانه‌سی ده

ازمیر مبعوثی نسیم مازلیاح افندی [وقوعات استبدادیهٔ اخیره‌یه قارشی سربازانه و جسورانه ایراد مقال ایتمکله تمایز ایتمشدر .]

میدانه چیقیور . آفاق سیاسیه تمامیله مظلم .

هله جمعیت علمیهٔ اسلامیه‌دن غزته‌لره درج اولنمق ایچون وارداولان ایکی قطعه بیاننامه قلبه‌براز انشراح ویرمسه حال بسبتون برباد . بو بیاننامه‌لرده جمعیت علمیهٔ اسلامیه‌نك کمالات وفضائل اسلامیه‌یی بویله بردم نازکده نصل برصلابتله محافظه وارائه ایلدیکنك آثار مشکورهٔ فوق‌العاده سندن اولمغله اخلافه مدار عبرت اولمق اوزره بروجه آتی نقلنی لازم کوروروز :

« وولقان غزته‌سنك فی ۱ نیسان سنه ۳۲۵ تاریخلی نسخه‌سنده خلیفهٔ اسلام عبدالحمید خان حضرتلرینه آچیق مکتوب

عنوانلی مقالەدە (بو کون مشروطیتمزی رفع ایتمك ، مجلس مبعوثان عثمانی یی قپاتمق ید قدرت شاهانەگزدەدر .) دیو درج ایدیلن فقرەیی بروجه آتی محتاج تصحیح کورورز: شویله‌که مشروعیتی نصوص فرقانیه واحادیث شریفه ایله ثابت اولان امر جلیل مشورتك حال حاضردەکی شکل وطرزدە، ملت وکیللری جانبندن ایفا اولنمسی وقانون اساسی احکامنه رعایت ایدلمسی احکام شرعیه وحکومت اسلامیەنك بقا وادامەسنه و ملت عثمانیەنك رفاه حال وسعادتنه خادم وعکس حال بر فتنهٔ عظیمه یی موجب وممکلت و وطنمزك تعرض اعدایه معروض قالماسنی مستوجب اولەجغی محقق اولدیغندن مشروطیتك محافظەسی جملەنك اوزرینه واجبدر . امر سلطانك واجب الاطاعه اولمسی مأمور بهك مشروع اولمسیله مقید اولوب خلاف شرع شریف امرینه اطاعت جائز اولەمیەجغی بیلن ودور استبدادك سیئاتنی کورن وقانون اساسینك محافظەسنه یمین ایتمش اولان عساکر عثمانیه ایله طلبهٔ علوم ومنتسبین علمیه واهالیٔ سائره مشروطیتك رفعنه‌ادنا بر تشبث وقوعنده فدای جان ایدەرك مانع اولەجقلری محققدر .

ذاتاً قانون اساسینك محافظەسنه یمین ایتمش اولان امیر المؤمنین افندمز حضرتلرینك مجلس مبعوثانی قپاتمغه تمایل ایتمسی ممتنع ومحال وعدیم الاحتمال ایکن فقرهٔ مذکورەدە صورت امکانده کوسترلمسی طوغری اولمدیغنی بیان ایلرز . »

مدارس اسلامیەنك اصلاحی وطلبهٔ علومك ترفیه حالی

ایچون کویا عبدالحمید طرفندن اون بیك لیرا قدر بر پاره اعطا ایدیله جکنه دائر اولان علاوه یی تکذیباً ینه جمعیت محترمهٔ مشار الیهادن :

« مدارسك اصلاحه احتیاجی موافق حقیقت و بو خصوصده بذل معاونت بر امر خیردن عبارت ایسه ده ایلروده اوقاف اسلامیه نك اصلاحی صره سنده دوشونیله جك اولان بویله بر مسئله نك شیمدیکی حالده موضوع بحث اولمسندگی مناسبتله پك عقل ایردیره مدیکمزدن بو نشریاتك بر مفسدته مقارن اولمسی احتمالنی درپیش ایده رك دونکی کون بو خصوص ایچون پولیس مدیریتنه مراجعت ایدلمش و تحقیقات نتیجه سنده طابع و ناشرینك حلمی بك و موزعنك کریدلی رضا افندی اولدیغی اکلاشلمشدر . طابع و ناشری مسئله نك حقیقتی و منبع ترشحی حقنده ایضاحات اعطاسنه مجبوردر . جمعیت علمیه نزدنده ایسه بوکا دائر بر کونا معلومات و استطلاعات بولنمدیغی جهتله حقیقتی اکلاشیلنجه یه قدر مسئله یه قطعیاً بی اساس وضع نظریله باقلمسی لزومنی اعلان ایلرز . ٣ نیسان سنه ٣٢٥

برنجی بیاننامه نك قیمت عظیمه سی وارسته تفصیل و ایضاح اولوب ایکنجیسنك موضوع بحثی اولان ماده ایسه افکار طلبهٔ علومی سرایه اماله کبی بر فکر مفسدته مبنی بولندیغندن تحقیق و تکذیبنده اختیار اولنان کلفتك بر خدمت علویه بولندیغی آزادهٔ شك و اشتباهدر .

٣ نیسانك الك مهم حادثه‌سنی موثوقاً روایت ایدلمك اوزره چتالجه‌یه سلانیكدن آلتی ترن و ادرنه‌دن ایكی طابور عسكر كلدیكی تشكیل ایتدی . احتمالات و فرضیاته كوره بو عسكرك اقشامه‌قدر استانبوله كیرمسی مأمول كورولوب ، عسكر استانبوله كیرنجه‌چار پیشیله جتمی ، نه‌اوله‌جق كیمسه تقدیر و تعیین ایده‌مدیكندن هر حالده شهرده بر مصادمه ومقاتله صورتیله هرج و مرجی ظهوری اوهاومنه مغلوب اولانلر بی حضور ، سلانیكدن وادرنه‌دن كله‌جك عساكرك مطلقا عادل وقهار ، منتظم وخلاصكار اساسلر دائره‌سنده حركت ایده‌جكنه عقلاً وقلباً قانع ومطمئن بولنانلر پر نشاط وحبور اوله‌رق بواقشامده هركس برلی یرینه چكلمشدر .

* * *

٤ نیسان ، جمعه ایرتسی كونی احوال داخلاً و خارجاً اشكال جدیه اكتساب ایتمش ، وقوعاتك تتابع وتوالیسنه كوره بو احوالده مشهود اولان تحولات شایان دقت وعبرت بولنمشدر . مشغول اوله‌جغمز احوال داخلیه‌یه اولا برقاچ كونلك مذاكره محصولی اوله‌رق بوكونكی تاریخله تشكل ایتدیكی اعلان اولنان « هیئت متفقهٔ عثمانیه » ایله باشلایه‌لم : حادثهٔ عسكریه‌نك ایلك آن ظهوری فرقهٔ منازعات ومجادلاتنك ، تخریبكار قوتلره استناد

ایتدیرلمش بر نتیجه‌سی کبی تلقی اولنوب بویله طرفینك ده محافظهٔ
موجودیت ایچون قوای مادیه‌یه توسل ایلماری بی طرف اولانلر
نظرنده طبیعی خوش کورلمه‌مش ، حادثه‌نك دقیقه دقیقه ارائه
ایلدیکده اولدیغی وخامت ایسه آزچوق جمله‌یی اورکوتمکه باشلامش
اولدیغندن فرقه‌لر بیننده‌کی بغض و منافرتك ازاله‌سنه دائر اورته‌یه
آتیلان فکره اکثریتله طرفدار اولنمشدر . ذاتاً بر قاچ ماه
مقدم اتحاد و ترقی جمعیتی ایله احرار فرقه‌سی آره‌سنی بولمق
ایچون طرفین مرخصلرندن تشکل ایدن قومیسیون دفعاتله عقد
مذاکرات ایلدیکی حالده بر نتیجه‌یه دسترس اولمیوب آیرلمش ،
هله بو نتیجه‌سزلکدن دولایی یکدیکره هجوم و صولت درجهٔ
نهایه‌سنی بولمش ایدی . احرار فرقه‌سی اتحادی ، مجلسده ،
حکومتده تغلب و اجرای نفوذ ایتمکله اتهام، اتحاد جمعیتی احراری،
شکایت اولنان مواد‌ك طوغریلغی فرض اولنسه بیله بونك
پارلمنتو حیاتنجه فرقهٔ غالبه‌یه عائد عواقب ضروریه‌دن بولنه‌جغی
وادیسنده، و اشکال سائره‌ده اعطای جواب ایله بتون اغضاب
ایدیور ، هله شکایات واقعه‌نك محرومیت منافع الجاسیله وجود
بولمقده اولدیغنی ده ایلری سوریویوردی. بولنه بیلدیکی قدر معایب

شخصیه‌نك تعداد و تذكارینه قدر ایلریله‌ین بو بحث ، حسن فهمی بكك مقتولیتی مسئله‌سنده ، خارجده تعقیب جرائدن اعصابی كریلمن بر قسم خلقك دخی مظاهر طرفكیرانه‌سی مادةً میدانه چیقمق صورتیله بسبتون علوریز اشتعال اولمش ایدی . مكتب بنالری احرار و اتحاد شماتتلریله چین چین اوتیور ، آلای آلای طلبهٔ عالیه شورادە بوراده نمایشلر یاپیور ، معلملره قارشی تجاوزات و مدافعات صحائف جرائده قدر كچیور ، معلملر استعفانامه‌لرینی ویریورلر ، كندیلكلرندن چكیلیورلردی . بو بر بحرانلی كیدش ایدی كه عاقبت مجهوله‌سی ، هر حالده ساده‌لكدن عاری ایدی . تهلكه‌یی ذهابی طرف بر كوزله كورن ارمنی (طاشناقسوتیون) فرقهٔ سیاسیه‌سی طرفندن ، مبادئ بحرانده فرقه‌لره قطعی بر ائتلاف چاره‌سی بولنمسی ایچون پك وطنپرورانه افكار و مطالعاتی حاوی بر بیاننامه نشر اولنمش ایدی . نصل چاره ؟ نه صورتله ؟ اویله بر چاره بولمنی ایسته‌مك ایچون اول امرده اعتدال دمه صاحب اولمق ، ثانیاً لاف دعوای انانیتدن هیچ اولمازسه بر پارچه فداكارلقله كچیورمك لازم كلیر ایدی . كیم بیلیر ، نصل بر منبع حرارتك سوق غلیانیله ایدی كه قانلر اعتداله عودت احتمالی مفقود بر صورتده فیقردایور ، هركس طرز بیانه كوره غیر قابل ائتلاف اولمقده فرانسز خلافكیر ابدیسی روشفوره رحمت اوقودیوردی . بو كیرودار منازعات ایچنده بر قسم مطبوعاتده واردی كه صنف عوامی تحریك

واغوا و اغرا وادیسنده متصل ایش کورویوردی . او صورتله نه (طاشناقسوتیون) لك فكر ائتلافندن ، نه (یکی غزته) نك ایکی آیلق متارکه تکلیفندن بر نتیجه چیقمقسزین حادثهٔ عسکریه وقوع بولیویرەرك غوغاجیلری شاشیرتدی .

او زمانکی حسه کوره نتیجه اعتباریله هپسی کورلتویه کیدیوردی . (طاشناقسوتیون) لك ابدیاً کوش قبوله کیرەمیەجك اولان فکر ائتلافنك قیمتی سلاحلر ، سونکولر آرەسنده تقدیر ایدیلیر کبی اولدی . بری برینك یوزلرینه باقەجق حاللری قالمیان فرق سیاسیه اربابی ، تعاون قلوبلرینه وارنجەیه قدر دعوت صورتیله عقد اجتماع ایدەرك «هیئت متفقهٔ سیاسیه» نامی آلتنده معاهدەنامهٔ آتی‌یی امضا و اعلان ایلدیلر :

« مملکتمزده موجود بالجمله سیاسی فرقه ، جمعیت وهیئتلر حال تهلکەده بولنان وطن ومشروطیتك تأمین سلامتی ایچون کافهٔ اختلافاتی بر طرف ایدەرك نام عالیٔ عثمانی آلتنده بر جمعیت متفقه تشکیل ایتمشلردر . بو هیئت متفقهٔ عثمانیەیه داخل اولان جمعیات سیاسیه بروجه آتیدر :

عثمانلی اتحاد و ترقی جمعیتی . — عثمانلی احرار فرقەسی ، — ارمنی طاشناقسوتیون . — روم جمعیت سیاسیەسی . — فرقهٔ عباد (دەموقرات) . — ارناوود باشقیم مرکز قلوبی . — کرد تعاون قلوبی . — چرکس تعاون قلوبی . — بلغار قلوبی . — ملکیه مأذونین قلوبی . — جمعیت طبیهٔ عثمانیه و سائر قلوب و

هیئتلر ایله زیرده واضع الامضاجرائد عثمانیه .

اشبو هیئت متفقهٔ عثمانیه‌نك اساس تشکلی بروجه آتیدر :

اولا: وطنی، ومشروطیت مشروعه‌یی تهدید ایدن احواله قارشی فرقه‌لر بیننده‌کی مناقشات و منازعات اونوتیله‌رق متحداً وال برلکیله ادارهٔ مشروطهٔ مشروعه‌نك بقاسنی مدافعه‌یه ساعی اولمغی تعهد ایدرلر .

ثانیاً : هیئت متفقهٔ عثمانیه ، غزته‌لرك بو امل مقدسه کوره نشریاتنی توحید ایلیه‌رك مشروطیت مشروعه‌نك هر درلو تهلکه‌دن مصونیتی دکل ، فقط ملکمزك الی ماشاء الله تعالی صورت مشروعه‌ده فیض و اقبالنی حاضرلمغه وقف مساعی ایتمکله‌ده مکلفدر .

ثالثاً: شرائط اساسیه ومشروطیت شرعیه‌یه توفیقاً حکومت عثمانیه‌نك یکانه مراقبی مجلس مبعوثاندر ، بناءً علیه هیئت متفقهٔ عثمانیه حاکمیت ملیه‌یی حائز بولنان او مجلسك کافهٔ ارکانی یعنی وکلای ملتك دائما استقلال وجدان وکلامه مالك اولملرینی وهیچ بر طرفدن اصلا تهدیده معروض قالمالرینی تأمینه چالشمق خصوصنده هر جهتلی عثمانلی کبی متفق و متحد اوله‌جقلردر .

رابعاً : بالاده مذکور هیئت متفقهٔ عثمانیه اشبو مقصد مشروع و مقدسی تأمین ایچون بروجه زیر دائمی و مختلط بر انجمن تشکیلنه قرار ویرمشدر :

عثمانلی اتحـاد و ترقی جمعیتی ، عثمانلی احرار فرقه‌سی ، طاشناقسوتیون ، فرقهٔ عباد (دەموقرات) روم جمعیت سیاسیه‌سندن ایکیشر اعضا ، مطبوعات عثمانیه‌دن درت اعضـا و دیکر قلوبلرك بهرندن برر اعضا انتخاب اولنه‌جقدر .

انجمنك وظائفی بروجه آتیدر :

(ا) ـــ ایجاب ایتدکجه انجمن بر هیئت مخصوصه واسطه‌سیله مجلس مبعوثانه و هیئت وکلایه مراجعتله فرقه‌لر ، جمعیتلر ، هیئتلر و غزته‌لرك اتفاقنی اخبـار ایده‌رك مملکتك و اهالینك تأمین اسـتراحتی و آسایشك ادامه‌سی خصوصنده تدابیر سریعه و جدیه اتخاذ ایدلمسی لزومنی بیان ایده‌جکلردر .

(ب) ـــ ولایاته هیئآت مخصوصه اعزامیله مقاصد مقدسهٔ مذکوره‌نك تبلیغ و تعمیمنه چالیشه‌جقلردر .

(ت) ـــ کرك درسعادت ، کرك ولایاتده مختلف لسانلرده نشر ایدیلن غزته‌لرك هر برینه بالمراجعه مقصد و مقررات مبسوطه‌نك ماهیت وطنپروریسنی کافهٔ صنـوف اهـالی‌یه علی الدوام ایضـاح خصوصنده متفقاً و متحداً نشریاتده بولنملری ایچون وصـایای لازمه اجرا ایده‌جکلردر .

(ث) ـــ هیئت متفقهٔ عثمانیه نامنه اجرا آته مأذون اولان بو مختلط انجمن اتخاذ ایده‌جکی تدابیر نتیجه‌سـنده منازعات و منافراته خاتمه ویردیره‌جکنـه و ملت و دولت ایچون کرك خارجاً و کرك داخلاً وخامت و تهلکهٔ عظیمه‌یی منتج اوله‌جق

احوالك عدم و قوعى خصوصنده صرف ایده‌جکی مساعی‌یه بالجمله صنوف اهالینك و مسالك مختلفه اربابنك متحداً ومتفقاً اشتراك ایده‌جكلرینه امیندر .

سلامت وطن هر وقتدن زیاده آسایش وعدالتك ادامه‌سنه واخوت ومساواتك تمامیٔ موجودیتنه متوقف بولنمسی حسبیله بوخصوصده‌ده بتون عثمانلیلری ال برلکیله چالشمغه دعوت ایدر . » فی ٤ نیسان سنه ٣٢٥ (امضالر) .

فرق سیاسیه‌نك بو اتحاد عمومیسی ، وقتی کچمش دکلسه‌ده‌پك کجیکمش اولمقله برابر وطنك معروض بولندیغی تهلکهٔ عظمایه قارشی ینه برشی دیمك ایدی . مع مافیه توزدن دوماندن فرمان اوقونیله‌جق صره اولمدیغی ایچون احراز ایده‌بیله‌جکی موفقیاتك مقدارینه دائر فکر ویره‌جك تشبثلرینی کورمك نصیب اوله‌مدی .

§ ترسانهٔ عامره قوماندانلغندن جرائد محلیه‌یه اجرا قلنان تبلیغاتده سیویل البسه‌یی لابس بر شخصك ترسانهٔ عامره‌یه بالدخول طوغریجه مرکز سفینه‌سنه عزیمت ایلدیکی وافراد عسکریه‌یه بر مظروف ورقه ویره‌رك درونده یکی قابینه ارکانندن صدراعظم وشیخ الاسلام وحربیه ناظرینك تبدیللریله یرلرینه طرفلرندن انتخاب ایدیلوب [حربیه نظارتنه انجیرکویلی حسن پاشانك اوغلی ، مشیخت اسلامیه‌یه ملاطیه‌لی عبدالله کمال افندی ، صدارته سیواس والیسی سابق رشید عاکف پاشا یاخود مصر حاکمی یحیی افندی] اسامیسی ملفوف پوصله‌ده محرر کسانك تعیین

ایتدیرلملرینی حاوی بر ظلبنامه ظهور ایتدیکی ولدی الاستجواب مابین سلاحشورلرندن اولدیغنی افاده ایدن مرقوم ضبطیه یه اعزام قلندیغی وافرادعساکری اغوا ایدن بوکبی مفسدلره قاپیلنماماسی لزومی بیان واعلان قلنمش اولمغله بیك شائبهٔ اشتباهه جلوه‌گاه اولان افکار عمومیه بو حادثه طولاییسیله یکی وجدی نقطه‌لره تعلق ایتمکه باشلادی .

دوندن چتالجه یه سلانیك و ادرنه عسکری کلدیکنه و عساکرمذکوره‌نك دقیقه بدقیقه استانبوله کیره‌جکنه منتظر اوله‌رق صباحه واصل و جمعه ایرتسی یه داخل اولمش اولان استانبول خلقی یوم مذکورده چتالجه‌دن ۶۰۰ عسکرك درسعادته کلدیکنه مطلع اوله‌رق اکثریتله دونکی ذهابی وجهله بو عسکری سلانیك و ادرنه عسکری اولمق اوزره تلقی ایلمش و عساکر مذکوره‌نك بلاوقوعات حربیه نظارتنه ، مبعوثان پیشگاهنه ویلدیزه کیدوب کلدیکی ایشیدیله‌رك و کوروله‌رك قورقویه محل یوقمش قراریله راحت ایدلمشدر .

فی الحقیقه عساکر مرقومه‌نك استانبول جاده‌لرنده اوته کنه بریکنه حریت و مشروطیت بوزلدیمی ؟ استبداد کری کلدیمی ؟ یوللو سؤاللری ده برکون اولدن حاضرلانمش اولان ذهابی تقویه ایتمش ایدی . حال بوکه عساکر مرقومه چتالجه استحکاماتنك طوپجی نفراتی اولوب سلانیکدن کلن عسکرك پیشدارلری طرفندن حریت و شریعت شنلکنده حاضر بولنمق اوزره بالتشویق استانبوله

سوق ایدلدکاری نه‌دن صکره آکلاشلمشدر . چتالجه عساکری باب‌عالی طریقیله طوغریجه حربیه نظارتنه کیتمشلردر . حربیه نظارتنده‌کی عسکر بو کلن عسکرله مصافحه ایدرك جمله‌سنه چای اکرام ایتمشلردر . عسکر ، خاصه قوماندانی ناظم پاشایی زیارتله مشروطیته خلل کلدیکنی ایشتدکلرندن بونك اصلی اولوب اولمدیغنی آکلامق ایچون کلدکلرینی و مجلس مبعوثانه کیتدکدن صکره ذات شاهانه‌یی‌ده کورمك آرزوسنده بولندقلرینی سویلمشلردر . ناظم پاشا ، کندیلرینك‌ده مشهودی اولدیغی اوزره مشروطیته خلل کلمه‌مش وکلمك احتمالی‌ده موجود بولنمامش اولدیغنی جواباً افاده ایتمشدر . بونك اوزرینه عساکر مذکوره کندیلرینه ترفیق ایدیلن بر باندوموزیقه اوکلرنده ترنمساز اولدیغی حالده مجلس مبعوثان پیشکاهنه مواصلت ایتمشلردر . بو صره‌ده‌مذاکراتایله مشغول اولان اعضاء مبعوثان محضا عسکره حرمت اولمق (؟!) اوزره آیاصوفیه‌میدانه‌چیقمشلر، ایچلرندن‌بعضلری ایراد نطق ایتمشلردر. بالخاصه‌یوسف کمال‌بکك‌نطقنده :«مجلس مبعوثان جناب حقدن‌ماعدافوقنده هیچ‌برقوت کورمیور، چونکه آرقه‌سنده سزلك‌کبی آرسلان یاوریلری‌واردر.» دیمشدر. عسکر اورادن ییلدیزه عزیمت ایتمکله‌عبدالحمید پنجره‌یه کله‌رك:

ـ اولادلرم ، کلدیککزه ممنون اولدم: دیمش ، عسکره‌دیملك ویرلمشدر. بوندن صکره روایت موثوقه‌یه نظراً عبدالحمیدك اك سوکیلی اوغلی برهان‌الدین‌افندی‌میانه‌عساکره کله‌رك کندیسنك

عساکر ایچون اك بیوك حامی اوله جغی یولنده افادات ابلهغ ریسانه ده بولنمش، عسکر اورادن قالقه رق سرکه جی یه عودتله چتالجه یه دونمك ایستهمش ایسه ده استحکامات و قیشله لرك سلانیکدن کلن عسکر طرفندن اشغال ایدلدیکی نظر اعتباره آلنه رق بونلرك عودتنه جواز ویرلمیوب درسعادتده ایپلکخانه قیشله سنه یرلشدیرلمشلردر.

اوکون حکومته، مبعوثانه اکثر ولایات و ملحقاتدن تبدلات اخیره یه قارشی اعتراضات قطعیه یی و مشروطیته اورولان ضربه نك رفع وازاله سی ضمننده ایجاب ایدرسه قانلرینك صوك طامله سنی دوکمك ایچون بیوك کوچك عمومك تجدید عهد و میثاق ایلدیکنی حاوی تلغرافنامه لر کلمش و اقشامدن حکومتك چتالجه یه قدر کلن عسکره نصیحت ایتمك و احوالی ایضاح ایلمك اوزره بر هیئت مخصوصه کوندردیکی اکلاشلمش اولدیغندن چتالجه ده کی عسکرك معنی و ماده هیئتی حقنده بر درجه یه قدر واضح فکر و معلومات ایدینلمك قابل اولمشدر.

حکومت طرفندن کوندریلن هیئتك ایچنده حلب مبعوثی نافع پاشا، اسکوب مبعوثی سعید وریزه مبعوثی احمد بکلرده بولنوب چتالجه ده کی عسکرله بعد الملاقات کشیده ایله دکاری شو:

« سلانیکدن کلن عسکرله تلاقی اولندی. شیمدیلك استانبوله کیرملرینك تأخیرینه موافقت ایتدیلر. بو تأخیر حرکت، استانبولجه فرصت عد ایدیله رك جزئی بر تدارکده بولنلدیغی حس ایدلدیکی حالده درحال بالجمله مسئولیت هیئت وکلایه و مسببلرینه عائد اولمق اوزره استانبوله یورونیله جکی صورت قطعیه ده بیلد-

یرلدیکی معروضدر . » عباره‌لرینی حاوی تلغرافنامه مجلس مبعو ثانده قرائت اولنجه عادتا طراقه نثار دهشت اولان بر طوپ تأثیراتی ایقاع ایلمشدر. ایالات حسیات ، ادارۀ مشروطه‌یه ورلمق ایستنیلان ضربه‌دن متأثر اولان روم ایلی ولایاتنك وبالخاصه سلانیکك استانبولده بو حرکته اشتراك ایدن عسکری ـ که همان عمومیت دنیله‌جك حالده ایدی. ـ اورمق اوزره استانبوله یورو ملری فکرندن چیقمش نتایج ایدی . عثمانلی عسکرینك ، سینهٔ پای تختده یکدیکریله چارپشمسی وبوندن تولد ایده‌بیله‌جك نتا یجك وخامتی بادیٔ امرده جمله‌یه باعث تلاش اولدی . حتی مبعو ثان کرام دخی بو تلاش واندیشه‌دن آزاده قاله‌میه‌رق غایت حر ارتلی مباحثات میدان آلدی . مثال اوله‌رق قسطمونی مبعوثی یوسف کمال بکك بو بابده‌کی بیاناتنی نقل ایده‌لم :

« ارقداشلر ! مبعوث اولدیغمز وقتدن بو آنه قدر کچیردیکمز حالی شویله تخطر ایتسه‌ك ، اما بو حیاتی هر اعتبار ایله دها طوغریسی حیات اخلاقیه و حقوقیه و اجتماعیه اعتباریله تدقیق ایده‌جك اولورسه‌ق کوروروزکه بز مبعوث اولدیغمزدن دولایی ملتدن پك چوق لطفلر کوردك . هر بریمز ـ شبهه‌سز اولا کندم ایچون سویلیورم ـ حدمزك فوقنده بیك درلو حرمت و سعا تلره مظهر اولدق . بو حرمتلری کوردیکمز وقتده شبهه‌سز محظوظ ایدك . ایشته بو کوزده انلرك کلفتی کلدی . ملت بزی بورایه یالکز ملتك التفاتنه ، انعام و احسانه نائل اولسون

قرق کلیسا مبعوثی مصطفی عارف بك مجلس ملی‌زجه‌مدار
افتخار واغترار اعضادن اولوب حادثات اختلالیه‌یه
قارشی محافظهٔ اعتدال و ممکانت ایتمشدر .]

دینه کوندرمدی . ملت دردینه دوا اولمق ایچون کوندردی .
بزده یمین ایتدك . ملتك انتخابنی قبول ایتدك . کندمزده بر
عزم، بر قوت کوردك ، بورایه کلدك . بو کون ملتك باشنده
دونن بو قورقوبی ازاله‌یه چالشمز ایسه‌ك تاریخ بزی دشنام ایده‌جکدر .
اوفه‌جق بر حادثه جریان ایتدی . عسکر کلدی ، بوراده
بعض مطالبده بولندی . بز اگر ملتك مبعوثلری ، ملتك
بابالری ایسه‌ك اونلر بزم اولادمزدر اولاد بابادن هر شیئی ایسته‌یه بیلیر ،
اولاد یکدیکریله دوکوشه بیلیر . بابا اونلری تأدیب ایدر .
فقط وقتا که اولادك ناموسنه ، حیاتنه تعرض ایدیلیرسه تعرض
ایدنلر اولادی دکلدر . بر دولت اجنبیه‌نك دونمه‌سی کلمش بر

طرفده بكلیور ، او بر دولتك دونمـاسی كلمش دیكر طرفده بكلیور . ملت هیجـانده . او حالده حقیقی اولەرق دیورم كه وطن تهلكەده . . بتون وطنك امیدی ، استقبـالی بزدەدر . رجا ایدرم وطنی قورتارەلم . بشـقه خلاص یوق . محـو اولەجغز .. نصل شیمدی او عسكرك بورایه كلوب یكدیكرینه قورشـون آتمسی عثمانلی ملتنك محونی ایجـاب ایدرسه ، بو صرەده اولمەنك اهمیتی یوق ، چـونكه بو انْ مسـعود ، انْ اك شرفلی بر اولومدز . بنـاءً علیه اورادن كلن عسكر بزم بو حكومته امنیتمز یوقدر ، شبهەسز حكومتك كوندرەجكی هیئت ناصحـەیی دیكلەمیەجكز ؛ دیەجكلر . آنلرك بتون امیدی بورادەكی هیئت مبعوثانەدر . بو عسـكر مشروطیت ایچـون كلیور . بورادەكی عسـكرده مشـروطیتی ایستەیور . بناءً علیه حكومت تـكلیف ایتمـكسزین دوشـونەلم . بو كون ریاسـت انتخـابیله وقت كچیرەجكمزه او وطن اولادینه قوشـەلم . ایچمزدن بر هیئت كیتسون . رجا ایدرم ، وطن محو اولیور دیسون . بز كیدەلم قوشەلم . لازم كلیرسه یالوارەلم ، لازم كلیرسه تأدیب ایدەلم . حقیقی مخـاطرەیی عالمه ، افراد ملته اكلادەلم . وطنی قورتارەلم . بز بو تـكلیفی حكومتـدن كلمش كبی دكل ، كندمزدن قبول ایدەلم وهمان شتاب ایدەرك وطنی قورتارەلم .»

وطنـك معروض اولدیغی تهلـكه منظر مبعوثان ملتـده عادتا تجسم ایتمش ، میدانده كزیور ایدی . وكلادن معـارف

ناظری عبدالرحمن افندینك مبعوثاندن بر هیئت کیتمسی انسب وترن حاضر اولدیغنه دائر افاداتی‌ده انضمام ایده‌رك درحال حسن فهمی ، زین‌العابدین ، سالم ، فهمی ، اسماعیل حقی ، سلیمان شریف ، عبداه عزمی ، نورالدین ، قوزمیدی ، یوسف کمال ، مصطفی عارف ، بوشو ، عمر فوزی ، طاهر ، عارف عصمت ، خونئوس ، عبدالقادر هاشمی ، عبدالحمید زهراوی ؛ قاسم زینل ، شکری ، علی ، الیاس ، عاصم ، یحیی ، وارتاکس افندیلر ایله اسعد ، فؤاد ، رضا پاشالردن مرکب وصلاحیت واسعه‌یی حائز بر هیئت مبعوثه انتخاب وافراز ایدلدی .

حکومت مرکزیه ، یعنی قابینه ایسه ولایات وملحقاتك اعتراضات تهدیدکارانه‌سنه ، چتالجه‌ده‌کی عسکرك هر زمان ایچون استانبوله تعرضه قیام ایده‌جکی احتماله وبو احتمالدن منسلب الحضور اولان اکثریت خلقك تلاش واضطرابنه قارشی شاشقین برحالده اولمقله برابر ظاهراً اینه مکانتنی محافظه ایدرکبی کورونیور ، حتی اوکون اعلان رسمیٔ آتی یی نشر ایتدیریوردی :

« اخیراً درسعادتده وقوعه کلوب بحوله تعالی کاملاً برطرف (!) ایدیلن حادثه‌نك کویا ادارهٔ مشروطه‌مز علیهنده برحرکت ارتجاعیه اولمق اوزره طشره‌لره عکس ایتمسندن دولایی سلانیکدن بر طابور مقداری عساکر عثمانیه درسعادته کلمك ایچون حرکت ایتمش وچتالجه‌ده بولنان طوپچی عساکرندن‌ده آلتی یوزقدری

بوگون ترنله استانبوله مواصلت ایلمش ایسه‌لرده ورود ایدن عساکر عثمانیه ادارهٔ مشروعهٔ مشروطه‌مزك هر درلو تعرضدن مصون اوله‌رق الی ماشاءالله مستقر وهیئت مبعوثان کرامك‌ده دائره‌لرنده مجتمع وسلامت مملکته عائد مذاکرات ایله کالاول (!) مشغول بولندیغنی ولله‌الحمد آسایش مملکتجه موجب اندیشه هیچ برتهلکه‌موجوداولمدیغنی رأی‌العین‌مشاهده ایتملریله موسیقه‌لرینی ترنم ایده‌رك مطمئناً ومستریحاً (؟ ؟) عودت‌ایلکده‌اولدقلری کبی قانون‌اساسیمزك‌احکامی‌تمامیله محفوظ اولوب بوکا مغایر اولان اراجیف وشایعاته حوالهٔ سمع اعتبار ایتمه‌ملرینك خادم کوینه‌کان قوهٔ عسکریه‌یه تفهیمی ایچونده طوپخانه ناظری فریق خورشید پاشا ودرس وکیلی خالص افندی حضراتیله ارکان حربیه میرلوالرندن محمود پاشادن وذوات سائره‌دن مرکب بر هیئت دون اقشام ترن مخصوصله اعزام قلنوب اجرا قلنان تبلیغات وتفهیمات اوزرینه قوهٔ عسکریهٔ مذکوره‌نك‌ده درسعادته عزیمت فکرلرندن فراغت ایلدکلری شیمدی آلنان تلغرافنامه‌دن‌اکلاشلمش وقانون اساسینك وادارهٔ مشروطه‌ایله مبعوثانك محفوظیت وسلامتنه فعلاً امنیت حاصل ایدلمك اوزره شیمدی مبعوثان کرامندن اوتوز قدر ذاتك خادم کوینه اعزاملری مجلس مبعوثان هیئت عمومیه‌سنجه تقرر ایده‌رك ذوات مشارالیهم دخی متهیٔ عزیمت بولنمش اولدیغندن اهالیمزجه بروجهله تلاش واندیشه‌یه محل

اولمدیغنك وهر کسك اطمئنان تام ایله ایش کوجلریله مشغول اولملری لزومنك اعلانته ابتدار قلندی » فی ٤ نیسان سنه ۳۲۵

سلانیکدن چتالجه‌یه کلن عساکرك یالکز بر طابوردن عبارت اولمیوب کرچه کیدن هیئت،قوهٔ حقیقیه‌دن خبردار اوله‌مامشسه‌ده ، اقلی سکز بیك راده‌لرنده اولدیغی اجرای تحقیقات ایله مشغول ارباب مراقك معلومی اولمسنه نظراً ، حکومتجه اولی بالطریق اوله‌رق معلوم اوله‌جغی ، وچتالجه‌دن بورایه کلن ٦٠٠ عسکرك چتالجه‌دن صورت اعزاملری، صکره بورادن صالیویرلمه‌ملرینه مس ایدن لزوم و مجبوریت میدانده بولندیغی حالده بیاننامهٔ رسمیده مصلحت آمیز اولسه بیله صورت ترتیبی پك آچیق اولان کذب ودروغی اختیاردن ، حکومتك‌ده نصل بر ادارهٔ مصلحت بحران وجریانه یاقه‌یی قاپدیرمش اولدیغی واضحاً اکلاشلمقده‌در .

ولایاتدن کلن وطالب قطعیٔ مشروطیت اولان تلغرافنامه‌لر اوقوندقجه مبعوثانك هیجانی یاواش یاواش مبدل سکون ووقار اولیور ، آرقه‌لرنده قوجه بر ملتك کندیلرینه ظهیر واسته‌یادکاه اولمسی قلب ووجدانلرینی تقویه وتأمین ایدیور ؛ حتی چتالجه‌یه قدر کلمش اولان بهادران ملتك مأثر عزم وجدیتلرنده‌کی علویت آن بآن میدان آلیور ایدی . آنك ایچوندرکه ینه‌او جلسه‌نك دوامی اثناسنده اخیراً تشکل ایدن قابینه‌نك مشروعیتنی ادعا ایدن اسماعیل کمال بك : « بوراده، بو مجلس مبعوثاندن بری

چیقوب دیرسه‌که بن قورقویه بناءً رأی ویردم بو بر نقیصه‌در . وبونی تصور ایده‌مم . بزه قارشی هیچ بر تعرض وقوع بولمدی . حتی اڭ بیوك دلیلی ده بوراده بولنان عسکرلرك وضعیتی ایدی » دیدیکی زمان داغاواریان افندی آتیله‌رق

— ارقداشلرمز اولدی ، دهانه ایسته‌یورسکز ؟

دیمش ، محمد علی بك ایسه :

— او کونکی هیجانده مبعوثلرك بر تهلکه‌یه معروض اولمدقلرینی ذات عالیکز بیلیورمی ایدیکز . . .

سؤالیله بتون مهالك سابقه‌یی میدانه قویمش : نهایت اسماعیل کمال بك اسکات ایدلمشدر . او کون مبعوثانه احتیاط افرادی طرفندن ویریلوب هیئت عمومیه‌ده اوقونان استدعانامه‌ده کندیلرینه اجرا ایدیلن نصایح اوزرینه حلم وسکونه رجوعلری طبیعی ایسه‌ده طرف طرف بعض منافقلرك افساداتده دوام ایلمکده اولمسنه چاره ساز اولنمسی طلب ایدلمش ؛ مبعوثلردن بعضلرینك اقامتکاهلری تحقیق ایدلمکده اولدیغی موضوع بحث اولمش ؛ ضبطیه نظارتنجه دخی مطبوعاته تبلیغ اولنمق اوزره بیاننامهٔ آتی او کون قلمه آلنمشدر :

« بر جرم ایشله‌مدکجه هیچ کیمسه‌نك تعقیبی جائز اولمدیغی حالده بر جمعیت ویا فرقه‌یه منسوب اولدیغی بهانه‌سیله بعض کسانك تعقیب اولندیغی وحریت شرقیلرینك منع اولندیغی واشبو شرقیلری حاوی غراموفون پلاقلرینك شکست ایدلمکده

حربیه ناظر سابقی رضا پاشا [اختلال عسکری هنگامنده قابینه
ارکانندن اولوب بالذات شخصی ایچون وقوع بولان
تعقیبات جنائیه اوزرینه اختیار فرار ایله رها بوله بیلمشدر]

بولندیغی استخبار قلنمش اولوب حال بوکه قانوناً لازم کلمدکجه
هیچ بر بهانه ایله کیمسه نک تعقیب ایدیله میه جکی کبی شرقی منع ایتمك
وغراموفون پلاقلرینی قیرمق کبی احوال دخی بالطبع جائز
اوله میه جغندن بو یولده کی اشاعات بدخواهانه یه قطعیاً میدان

ویرلمه‌مسی ضمننده اقتضا ایدنلره تبلیغات اجراسی بك اوغلی اسکدار متصرفلقلریله استانبول پولیس مدیریتنه اشعار ایدلدیکی بیان اولنور . »

بو بیاننامه‌ده ضبطیه ناظرینك شایعات دیدیکی احوال وحرکاتك وقوعی موثوق الکلام ذوات طرفندن تصدیق وحکایت ایدلمش ، ایچنده حریت کلمه‌سی وار دیه یوزعلرك صاتمقده اولدیغی اوراق مطبوعه عسکرلر طرفندن تماماً آلندیغی ویرتلدیغی مواقع متعدده ده مشهود اولمشدر .

§ احوال داخلیه‌جه انتظامنه خلل کلن اغتشاشکار عسا کرك حالا دوام ایدن معاملات سربازانه‌سندن بیلغینلق و اورته‌ده استبداد سابق حمیدی‌یه رحمت اوقوده‌جق درجه‌ده ، مخرف ومظلم بر آتی‌یه طوغری یووارلانش افکار واعصاب اوزرنده تأثیرات مخوفه ومخربه اجراسندن خالی قالمامقله برابر بتون ولایاتك مدافعهٔ مشروطیت ایچون یوکسلن قطعی المفاد آوازهٔ بلندی ایله بالفعل چتالجه‌یه قدر کلن وعینی صورتله آرقه‌سندن وهرطرفدن کله بیله‌جك اولان حریتپرور قوای قاهره خلقك یأس واضحلال معنویسنه قارشی مدارتسلی بر کفهٔ تعادل وتقابل تشکیل ایتمك امیدلرینی اویاندیریور ایدی که حکومتجه اوچ کوندنبری کتم ایدیلن اطنه اختلالاتی ایچون اصول اصول سررشتهٔ معلومات ویرلمك التزام ایدلدی . (اطنه‌ده ادارهٔ عرفیه اعلان ایدلمش) سوزی بتون اناطولی آتش و خون ایچنده

يوزويور معانيسنى مفيد ، حتى بتون الفاظ صريحه‌سياه‌ده مبين اوله‌رق آغزدن آغزه دولاشمغه ، دولاشدقجه يأس و نوميدى دخى بالطبع حكم مستوليانه‌سنى اجرايه باشلادى . باب‌عاليدن‌وقوع بولان استيضاحاته كويا مؤمن ومسكن‌جوابلر ويرلمش اولمق ايچون « شوحالك كيتدكجه توسع ايتمسى نظر دقته آلنه‌رق سريعاً قواى عسكريه يتيشديرلمك ايچون مقتضى تدابيره توسل » ايدلديكى بيان ايدليور ، حال بوكه بوصورتله تهلكه‌نك جسامتى ، بى پايانلغى كوسترلمش اوليوردى . اطنه‌وحواليسنك اختلال ايچنده اولديغى اكلاشيليور ، حكومتجه بونك تسكينى ، ولايات متجاوزه‌يه عدم سرايتنك تأمينى ايچون دده اغاجندن ادارهٔ مخصوصه واپورلريله عسكر سوقنه تشبث ايدلمش اولمسنه نظراً بو قواى عسكريه يتشنجه‌يه‌قدر آتشك‌صچاغه‌صارمق دكل ، بتون محلاتى ياقمش اوله‌جغى كسديريليوردى . مادامكه اطنه حادثه‌سى اوچ كون‌اول باشلامشدر ، استانبول اختلالنه همان برابر دنيله‌جك درجه‌ده يقيندر ، مطلقا ايكيسى آره‌سنده بر رابطه اولمق ضروريدر ، يولنده باشلايان طرز محاكمات ، بو ايكى حادثه آره‌سنده تأسيس ايتديكى مناسبت ايله هرايكيسنك بريد ظالم خفى طرفندن تدوير واحداث ايدلديكنه قناعتله نتيجه بوليور ، وبويدخفىٔ خونينى هيچ محاكمه‌يه حاجت كورمكسزين ييلديز ده كورويوردى . ذاتاً حادثهٔ اخيره‌ده مقتول دوشن عسكرلر اوزرنده ١٢ ، ١٥

ابوالاحرار شهید حریت مدحت پاشا مرحوم[نفی واجلا
اولندیغی اوروپاده کاتب خصوصیسی ایله برابر آلنمش فطوغرافیدن]

۲۰ لیرا کبی پاره‌لر چیقدیغنی روایت ایدیلیورمی ایدی ؟ عسکر

بوقدر پاره‌یی نره‌دن بوله‌جق ؛ طوروب طورورکن ، هیچ لزومی یوق ایکن شربعت ایسترز دیه نه‌دن اورته‌یه چیقه‌جق ، نه‌دن جنایات وحشیانه‌یه آتیله‌جق ، نه جرائله آمرلرینی ایسته‌میه‌جك ایدی ؟ بر اناطولیلی نفر کندی کندیسنه بویله حدندن افزون طاشقنلقلره نصل کیریشه‌جك ، شاید کیریشیرسه بر یدماهر طرفندن ترتیب ایدلمش بر پروغرامه تبعیت ایدرکبی می حرکت ایدیوره‌جك ایدی ؟ افکار عمومیه نهایت آرادیغنی بولمش اولمق حرصی ایله بوطرز تفکرده مصر ودائم اولمغه باشلادی . بو مناسبتله شهید حریت مدحت پاشا مرحومك صورت فجیعهٔ اتلافندن اعتباراً زندانلرده چورودولن ، دکزلره آتیلان ، فیزان چوللرنده ، یمن اللرنده ، قلعه‌لرده تحسر واشتیاق و سفالتله محو ایدیلن ، استانبول سوقاقلرنده ، اناطولی اووه‌لرنده بری برینه بوغازلادیله‌رق قانلرندن جاده‌لرده ، صحرالرده نهرلر تشکیل ایدیلن اولاد وطن ، ویرکودن بشقه «اعانه» نامی ایله وسائر بیك درلو تسویلات ایله الندکی آوجنده‌کی ، آلتنده‌کی ، اوستنده‌کی جبراً وقهراً آلنان اهالی مملکت ، صویلوب صوغانه چویریلن خزائن حکومت ؛ خلاصه بر طرفده ، یأس و مقهوریت ، فقروذلت ، دیکر طرفده اخلاقسزلق ، انسانیته ، ملك وملته حرب وعداوت ، سیئات اغورنده ابذال و سفاهت اولانجه صفحاتیله رسم کچید اجرا ایدیور ، بتون «رقت‌له» خیانتلرله ، جنایتلرله مالی اولان

مناظر فجیعه‌نك اوستنده قانلی بر کرسی، قاتل بر جانوار منظور اولیوردی.. بر مثلنی کورمك ایچون ازمنهٔ سالفه‌یه رجعت ایدن انظار تفکر قانه طویسون دیه، سرمقطوعی قان طلو منه صوقیلان کیخسروی بونك یاننده هیچ تاقی ایدیور ، بلکه هر حربده اثبات وجود ایدن او حکمدار ایرانی‌یی یریر بهادرلقلرله ، علو جنابلرله ممتاز وعالی بولیوردی. ساردانapal ، سرای سفاهتنه کندیده ایچنده اولدیغی حالده اییله آتش ویرمش، بتون دبدبه وداراتی ایله کندی‌ده برابر محو ونابود اوله‌رق خلق میانه‌سنه چیقامامق حجابی کبی نه اولسه بر حس حسن اخلاقیدن نشان ویره بیلمش ایدی. اولسه اولسه (نه‌رون)بوعدوانسانیته ، بو شقیٔ ازلی وابدی‌یه بر مثال اوله‌بیلیر کبی کورونوردی، فقط اولانجه جنایات مجنونانه‌سیله برابر(نرون) ده‌بونك یاننده‌افاضل ارباب انسانیتدن صاییله‌بیلیردی .

بتون عثمانلیلغی بحرانلر ایچینه صوقان حرکات وفاجعات واقعه‌ده بیلدیز پارماغی حس ایدیلیر ایدلمز افکار عمومیه پك سریع برسرایت ایله نهایت درجه‌ده مشحون غیظ و حدت اولمش، بحران افکاره یا غالب کله‌جك ، یامغلوب اولنوب بتیله‌جك بر دیوده قارشمشدر .

ذاتاً نازك اولان مناسبات خارجیه‌مزی ظلام آلود ابهام ایلین بحران حاضرده بوغازلره کلدیکی وکلکده اولدیغی حکایه اولنان دونمالردن زیاده بلغارستان طرفندن حدودلرك تجاوز

ایدیله‌بیلمسی احتمالی الک‌زیاده خدشه‌رس خواطر ایدی. حتی پارسدن
ومحال سائره‌دن چکیلان تلغرافنامه‌لرده بلغارستانك تکذیباتنه
رغماً حوالئ شمالیه‌دن حدودلره عسکر سوق اولندیغی ،واته‌ده
بریده‌کی ضابطانك وظیفه‌لری باشنه کلمسی لزومی اعلان ایدلدیکی
اخبار اولنیور، (ده‌با) کبی فرانسز غزته‌لری تجاوزی مطلق
الوقوع فرض ایده‌رك ترکیایه مسائل تالیه‌دن صرف نظر شیمدی‌یه
قدر قرار کیر اولان مقداری ایله مذاکراتك نتیجه‌لندیرلمسنی
وذاتاً امر واقع حالنده اولان استقلالك تصدیق اولنمسنی توصیه
ایدیورلردی. بناءً علیه افکار متهیجه ایچون ایلك ایش آژانس
تلغرافلرینی نظر سریع ایله سوزمك ایدی. بلغارستانه دائر الك
اوفق برخبرك، الك‌عادی بر کلمه‌سندن معانئ کثیره استخراجی آنی
برشی اولیوردی. اوکون ایچون (آژانس دوقسطنطینوپل) لك
تبلیغ ایتدیکی تلغرافنامه شو ایدی :

« صوفیه : ١٦ نیسان افرنجی — دونوبوکون دول اجنبیه
مأمورین سیاسیه‌سنك برچوغی بلغارستان مجلس وکلا رئیسنك
نزدینه کله‌رك ترکیا حادثاتندن دولایی بلغارستانك نه صورتله
حرکت ایده‌جکی حقنده ایضاحات طلب ایتمشلر و فوق‌العاده
امنیت بخش بیاناته دسترس اولمشلردر. بلغارستانك ترکیایه
قارشی هیچ برفکر تجاوز پرورده ایتمدیکنه دائر دولت عثمانیه‌نك
بلغارستان مصلحتکذارینه‌ده بلغارستان خارجیه نظارتندن تأمینات
اعطا اولنمشدر بعض غزته‌لر ترکیایه طوغری تعرض ایتمك ایچون

بو فرصتدن استفاده ایده‌جك یرده ، ترکیا حادثاتنه قارشی اللرینی
بربرینه باغلایه‌رق سیرجی کبی طوردیغندن دولایی بلغارستانی
شدتله تقبیح ایدیورلر . بو غزته‌لرك مطالعه‌سنه کوره آرتق ترکیاده
حکمفرما اولان انقلاب اوزرینـه نه مذاکرات اجرا ایدلملی ،
نه‌ده تعویضات اعطا اولنمليدر . محافل دیپلوماتیقیه‌ده تأميناً بیان
اولندیغنه کوره حکومات غربیه بلغار استقلالنك تصـدیقی
مسئله‌سنی سرعتله تسویه ایتمك ایچون کمال فعالیتله چالیشیورلر .
حتی صوفیه مأمورین سیاسیه‌سندن بعضیلری مسئلهٔ مذکوره‌نك
بر قاچ کونه قدر حل وفصل اولنه‌جغنی‌ده خبر ویرمشدر . »

وسائط اخباریه‌سی سائر جرائددن واسـع وزائد اولان
(عثمانیشر لوئید) غزته‌سی : « بلغارستان ایله باب عالی آره‌سنده
اولجه درسعادتده وقوع بولان وپترسبورغده روسیه‌ایله رفعت‌پاشا
آره‌سنده جریان ایتمش بولنان مذاکراته رغماً ، بلغارستان
امارتنك بو دفعـه لیاقتی کری‌یه دعوتله حکومتین آره‌سنده‌کی
مناسباتی قطعه مجبور اوله‌جغی سویلنیور . بلغارستانده سفربرلك
حقیقی سفربرلك دکلدر . مع‌مافیه بلغارلر احتیاطلی بولنمق ایسته
یورلر . علی الخصوص مشروطیت عثمانیه یه‌قارشی وقوعات‌الیمه
ظهور ایده‌جکی ظن اولنمقـده‌در . اکر بویله برحادثه ظهور
ایدرسه حکومتین آره‌سنده‌کی مناسبات فنالشه‌جقدر . فرانسه
انکلتره ، روسیه حکومتلرینك صوفیه وکیللری حکومت امارته
نصیحت ویرمکه باشلامشلردر.»خبرلرینی ویریوردی‌که تام‌انتظار

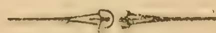
اولندیغی اوزره بلغارستانك مشربنه و اخبار سائره‌یه مطابق بولنمغله حقیقی تلقی اولنمامسنه مانع یوق ایدی .
فضله اوله‌رق باب عالی‌یه مراجعت اولندقده دخی قومیسیونجه جریان ایدن مذاکراتك ختام بولدیغی و پروتوقولك دردست امضا بولندیغی جوابی آلنجه بتون اخبار ومسموعات حقیقت اوله‌رق تجلی ایدیور ایدی. چونکه الده اویله‌لوب چوزیلمکده بر مستثنا اوقاف مسئله‌سی وار ایدی که مذاکراتی دها هفته‌لرجه اوزاتمغه مستعد ،له‌وعلهیده‌دور ودراز مخابرات ومناقشاته‌متحمل ایدی ؛ بناءً علیه مذاکراتك او کونلرده ختامه ایردیرلمسی الجاآت احواله تبعاً مستثنا وغیر مستثنااوقاف ایله حقوق سائره نك ترکنه رضا دیمك اوله‌رق شو صورتله احوالك نزاکتی رسماً تحقق ایدیور ایدی. افکار عمومیه‌یه کلنجه، حتی بلغارستانی تجاوزه تشویق ایده‌جك قدر واسع بر بركان خیانته قائل اولدیغی دقیقه‌دن اعتباراً دنیاده اك بیوك خصم جانی ، او جامع انواع جرائم و جنایات اولدیغندن، انكمیل استبدادینه قارشی چالیشمق ایچون بلغارستان مسئله‌سنك عادتا هر نه صورتله اولورسه اولسون اورته‌دن قالقمسنه طرفدار بولنیور ایدی ؛ اوائل مشروطیتده وقوع بوله‌جق بر حرب، فالخیر عدایدلمه‌مك یولنده بر اعتقاد نصلسه قوی بر صورتده اساسکیر قلوب اولمش ایدی . علی الخصوص بو اعتقاده سائق اولان شخص مشئوم حالا پایدار لانهٔ بوم بولنیور ایدی. بویله بر حربده اول و آخر

بلغارستانه غالب كلنمه بيله شيرازهٔ موجوديت عثمانيه ـ بيلنمز نه‌دن و نصل؟ ـ انحلال ايدوب كيده‌جك ظن اولنيور ايدی .

حادثهٔ اغتشاشيه‌نك دول سائره نزدنده‌كی تأثيراتندن بوكون ايچون التقاط اولنانلرينه كلنجه و يا نه‌دن چكيلن تلغرافنامه‌لرده: «استانبولده وقوعه‌كلن تبدلات جديده اوزرينه آوستريا ومجارستان پوليتقه‌سی ينه منتظرانه برطور و مسلك اتخاذ ايله ساكن بر تماشاكر وظيفه‌سنی ايفا ايده‌جكدر . تموز انقلابنده ادارهٔ جديده‌نك نه قدر صاغلام صورتده تأسس ايده‌بيله‌جكی آسترياو مجارستان حكومتنجه مجهول اوله‌رق بوسنه‌ـ هرسكك اشغالنده استعجال ايدلمش ايدی كه حادثات اخيره ايله قيمتی تحقق ايتمش بر سياستدر . تركيانك نظام و انتظامی تأمين ايده‌جك بر نفوذ اكتساب ايتمسنی دائما آرزو ايتمكله برابر احوال و وضعيتك بر آن اول كسب وضوح ايتمسی و اوروپا پولتيقه‌سنك تهلكه‌لی اولمقدن زياده موجب انديشه بركركينلكدن خلاص اولمسی تمنی ايديلير» طرزنده، يعنی دوزله‌جكسه بر آن اول دوزلسون، دوزلميه‌جكسه بر آن اول ايجابنه باقلسون مآلنی مفيد صورتده ادارهٔ لسان ايدلديكی كبی ، بزجه عكسی قبول ايدلمك اوزره استانبول صولرينه سفائن حربيه كوندرلمك ايچون (پولا) ده تداركات اجرا ايدلديكی تكذيب اولنيور ايدی .

پارسدن چكيلن تلغرافنامه‌ده فرانسز رئيس وكلاسی موسيو قله‌مانسو ايله انكلتره قرالی ادوارد آره‌سنده اوچ چاريك ساعت

قدر دوام ایدن ملاقاتده بالخاصه ترکیا حادثاتندن بحث ایدلدیکی، دیکر بر تلغرافنامه‌ده (ژول میشله) و (ویقتور هوغو) قرواززورلرینك ترکیا حادثاتی مناسبتیله شرق صولرینه کوندرلمسنه قرار ویرلدیکی بیلدیریلیوردی. لوندره‌دن وارد اولان تلغرافنامه‌لره نظراً یکی قابینه طرفندن ویریلان تأمینات اوزرینه انکلتره‌نك بدبینلکدن قورتولور کبی اولدیغی احساس ایدلمکله برابر مالطه‌دن وارد اولان تلغرافنامه‌دن‌ده سفائن حربیه‌دن بر قاچنی حاضرلامق اوزره دونانما قوماندانینك امر آلدیغی، بشقه‌جه اون درت پارچه انکلیز حرب سفینه‌سنك مدللیده بولندیغی و بونلرك بشیکده بولنان ایکی انکلیز زرهلیسنه التحاق ایتمك اوزره چناق قلعه‌یه کله‌جکلری اکلاشیلیوردی. مطبوعات اجنبیه‌نك تمامیله اندیشه‌ناك افادات ایله افکار غربیه‌یه ترجمان اولدقلری، تلغرافنامه‌لرك همان هماں متحد مندرجاتلری جمله‌سندن ایدی. مثلا رومادن وارد اوله‌رق الك نیکبین کورونن و (ایتالیا) غزته‌سنك افکار و مطالعاتی نقل ایدن تلغرافنامه خاتمهٔ مقالنده «ماکدونیاده شدتلی بر مقاومت اجراسنه حاضرلاندیغنه دائر محل مذکوردن وارد اخبار برقیه، ایتالیا محافل سیاسیه‌سنده فوق العاده بر تأثیر اجرا ایتمشدر» طرزنده مظلمیت آتیه اندیشه‌سنی بیان ایتمکدن کیری قالمامش بولنیوردی.

*
* *

٥ نیسان : قورقولی رؤیالرله کچیردیکمز بو کیجه‌نك صباحنه‌ده خیالات وهیولا کبی ملألسز ، منطقسز برحالده قاووشیورز . دون محاطی اولدیغمز هیجانلر ، امیدلر ظلام لیل وهائلات منام ایله صانکه سیلنوب کیتمش . آفاق مملکتی مستولی سیسلر ، آلتنده پك موحش اسرارصاقلایور کبی . « خواب پراضطراب ایمش بو حیات » مصراعنك ماصدقی اوله‌رق دون سیس یوق ایکن‌ده محسوس اولان او اسرارموحشه بزه هیجان ایله مالی برحیات کچیرتمش ایدیده ماهیتنی اکلایه‌مامش ایدك . بزفرقنده دکلز . بوکونکی حیرتمز دونکی احتساساتمزك طبیعتیله بی معنی ، صرف شاشقنلقدن عبارت برمابعدیدر . حاجت نه ؟ براز حرکته کلیرسه‌ك ، براز کفتکویه ، برازجستجویه باشلارسه‌ق بوحیرتدن صیریلوب دونکی حالات اضطراباتمزی ینه اکتساب ایده‌جکز . فی الحقیقه حیات عمومیه ایله تماسه باشلار باشلاماز برخوف خفی ایله اویوشوق کبی طوران اعصابده اختلال وهیجان باشلایور . حرکته کلن استانبول عسکری ، بو حرکتده عمومی . حرکات اختلالیه‌یی باصدیرمق ایچون یکانه استنادکاهمز عسکر ایکن ، عسکر داخلاً آسایش ومنافعمزك ، خارجاً حقوق مقدسهٔ وطنیه‌مزك یکانه ضابط وکافلی ایکن ، شیمدی بو عسکر ، بو آلت ضبط وربط ، بو حارس حقوق ، بو وسیلهٔ نظام وانتظام ایاغه قالقمش ، اورته‌لغی هرج ومرج ایدوب طورویور . علت قیامی

مطالبهٔ احکام شریعتدر ؛ نامیه زای طبیعت اولان یاغمورلرك بعضاً کذرکاهلرنده کوزه‌لم تارلالری ییقوب‌کچن سیلابه‌لری کبی، مقتضیات شریعتی زور بازوی شقاوت ایله تخریب ایدییور . عسکر امره اطاعت . انتظامه رعایتله قوهٔ مفیده‌در . بو عسکر آمری علیهنه قیام ایتمش ، هرنفری بر قوماندان کسلمش ، او بسیط قفالر مسائل عظمای جمعیته قارشی آمرانه‌حلال مشکلات طورینی طاقنمش . بر قوت‌که علی‌العمیا وادنا مقابله‌یه قارشی عدیم‌التحمل اوله‌رق آمردر ، .

بر آمرکه مطالبی آلتنده مندمج تهدیداتی آننده ایقاعه قادر در . ایلك خلجان ، الهی ! بوعسکر دائرهٔ سکونه رجوع‌ایتمیه جکمی ! نیاز وجدانیسیله عیان اولیور . عسکرك‌دائرهٔ سکونه کلمسی ایچون کندی فوقلرنده برقوت قاهره لزومی درکار اولوب استانبولك بو قیام عمومیسنه وحکومتك صیقشدیرلدیغی دائرهٔ محدوده‌یه ، احوالك اکتساب ایلدیکی روشه‌نظراً طریق‌تأدیبه احتمال ویره‌بیلن یوق . لزومی محقق ، فقط امکانی مفقود . بشقه چاره ؟ اولسه اولسه عقل ونقل دائره‌سنده نصیحت . اوده هر یکیتك‌کاری دکل . شیمدی عسکر عاقل ، حکیم ، عالم ، عامل ، هرشی ، بز باطل ، فکری نامستقیم ، جاهل ، طریق صوابه غیر داخل ، فلان .. بیلمم‌نز کیریان واپورلرده قاره‌لرك باش‌سدیرلری نفرات عسکریه‌نك . آنلرك هرديديکی محض حکمت بلکه کرامت . عسکره‌قارشی نصیحت ، آنلرك حرکتنه‌اعتراض

درسعادت اختلال عسکریسی مناظرندن

معناسنی مفید کبی تلقی ایدیلنجه ایش فنا . بناءً علیه سکوت و تصدیق . هله عسکرك اولدیغی یردن صاووشلمه یگانه چارهٔ سلامت. هم بوقورقولان عسکرك هرنفری ، حقیقةً انسانه برقاتل ، برجلاد حسی ویریور ؛ طبیعتیله‌ده یان چیزیلیور . عسکر ایسه ایراث ایتدیکی بوخوف وخشیتله — عبدالحمید واری — محظوظ ومفتخر . نیسانك بودرلو احتساسات ابتدائیه ایله ممتاز

اولان بو کونه هر کون حال فعالیتده اولان جمعیت علمیهٔ اسلامیه
جه هیئت هیئت قیشله لره عزیمتله صلاحیت علمیه نك زیر جناحنه
صیغنیله رق اجراسنه ابتدار قلنان نصایح ، بر دیکر کونلك ، یریور ،
ایش آنجق بویله لکله یاتیشیر دیه افکار عمومیه قوتلی امیدلره
دوشیور . جمعیت علمیهٔ اسلامیه افرادی جرائد محلیه ده مشرو-
طیتك مشروع اولدیغنه دائر مقالات نشر ایتدیکی کبی «بیان الحق»
رساله سنه ده عسکر اولادلرمزه خطابمز دیه اوزون بر پند نامه
درج ایلیور . بر کون اول معشر علمایه خطاباً آچیق مکتوب
طاغیدان سلطان زاده صباح الدین بکك او کون عسکر قرداشلر-
مزه آچیق بر مکتوبی استانبول سوقاقلرنده اوچیور . قیشله لرده
اوقونیور . مبعوثانجه ده مواقع عسکریه یی کزمك اوزره بر هیئت
ناصحه ترتیب ایدلمسنه قرار ویریلیور . خلاصه بو کونه شو حالت کاشفه سنك
جامعیت و عمومیتی حسبیله (یوم نصیحت) اطلاق اولنسه بجا بولنیور ایدی .
نصایح واقعه آز چوق اجرای حسن تأثیر ایتمیور دکل ایدی ایسه ده عسکرك
بر کره سردر هوا القدن لذت آلمش اولان قلوب قاسیه اربابنه کوره
کندیلرینه تملق ایدیلیور ، یالواریلیور دیه حسیات اغترار میدان
ویریور ، اناطولینك آرانی حکایه سی جابجا وجوه وجباه عساکر
ده تجلی نما اولیوردی . جمعیت علمیهٔ اسلامیه حرکات واقعه ده
ید خفیٔ استبداده قطعیاً قائل ایدی . بر مقاله ده : « داخلاً حزب
مقهور استبدادك بقیة التنکیلنك اوته ده ، بریده صـاوورد قلری
تخم نفاق وفتن برطرفدن ، عناصر مختلفه بیننده وقوعی ملحوظ

بولنان سؤتلقيناتك تأثيرات متصوره‌سی بر طرفدن ، جهالت مستوليه‌نك ايجابات وخيمه‌سی ايسه ديكر طرفدن انسانك دماغ تردد واهتزازينه بر كره متواليا تهاجم ايتمكه باشلاديغی اعصابه ، بتون قوای مفكره وفعاله‌يه بر دهشت واختلال طاری اوليور . خارجاً ايسه آفاق سياه‌تمزده دهشت آور انظار اولان سحابپارهٔ ظلام وشكوك ، هر حال وطور مزی اك خرده بر نقطه‌سنه وارنجه‌يه قدر ولو بر آن ايچون بيله اولسون تحت ترقب وتفتيشدن دور طوتميان اوروپا دولتلرينك حقمزده اعطا ايده‌جكلری حكم نا معلومده بشقه‌جه تأثيرات اليمه اجرا ايدييور » دنيليور دی . بيان الحقده‌كی آچيق خطاب ايسه علم و حقيقتك مديد بر فرياد عريانی كبی ايدی .

دائما استبداد كوزلر اوكنده اولەرق بر سلسبيل روان كبی جريان ايدن او خطابات ، يرير تموجات تهييج ايله مالامالدی . مثلا : « شريعتی بيلمه‌نك ، ايسته‌منك يولی واردر . شريعت ايسترز ديه مملكتی اختلاله‌می ويررلر ؟ وطنمز دور استبدادك صدمات تخريبيله پك خسته‌دوشمشدر . عادتا جان چكيشديريور . دشمنلرده هر طرفدن كوزلرينی ديكمش بكليورلر . شيمدی بو اولوم حالنده‌كی خسته‌نك باشنده اك مقدس كلمات ايله‌دخی كورولتو پاطيردی ايتمكه كلمز ! بيليرميسكز شريعتمزده بر مسئله واردر . خسته‌يه اولوركن كلمهٔ شهادت كتير ديه تضييق ايتمك جائزدكلدر . شيمدی دقت ايديورميسكز ؟ (ثبت العرش ثم النقش) ديرلر .

وطنمزی ساحل سلامته چیقاره‌رق موقعمزی تحکیم ایتملی یزکه شریعتمزك شانی یوکسلتمکه قدرت وقوت بوله‌لم . اوت شریعتمزی محافظه ایتمدکجه وطنمزی سلامته چیقاره‌مایز . جناب حقه یاردیم ایدنلره هر حالده جناب حق ده یاردیم ایدر معناسنه اولان آیت کریمه موجبنجه بو سوزده طوغریدر .

اونك ایچون سزده شریعت ایسته‌یورسکز . پك اعلا . بز کیجه کوندوز نیچون چالیشیورز ؟ مدرسه‌لرده نیچون درسلك چورتدك عمر بیتردق ؟ دور استبداددن قورتیله‌لیدنبری بو دین مبینك ترقیسنه، محافظه‌سنه آزمی چالیشدق ؟ غزته‌مزی (بیان الحق) ی اوقومیوره‌یمکز ؟ آمان یارب : دور استبدادده علما غزته نشر ایده‌بیلیرمی ایدی ؟ یاخود علما دور مشروطیت چیقار چیقماز او خرس مدیدی متعاقب سوز سویلمکه، یازمغه نصل بر خارقهٔ اعجازایله مقتدر اولدی ؟ بزده وطنمز کبی پك خسته اوله‌رق دور مشروطیته چیقدق . دور استبداد بالخاصه بزده رمق حیات براقمشدی . مدارس نامنی حائز اولان خرابه‌لری کورمزمی ایدیکز ؟ ایشته بز اوتوز ایکی سنه‌در او مقابرده مدفون ایدك : دها دون بعث بعدالموت حالنده تنفسه باشلادق . ١٦ سنه اول (که دور استبدادك تام اورته‌سنده) نقل اموات طرزنده طیشاری‌یه آتلمق اوزره برکون ایچنده طوقوزی بردن قایقلره، معونه‌لره طولدیرمشلردی . بزجملهٔ شریعت، مقر خلافتدن طیشاری‌یه فیرلاتیلیرکن او کونکی عسکر اولادلرمز شریعتمزی

ایسترز دیه‌مه‌مشلر ؛ سسلرینی بیله چیقاره‌مامشلردی . عجبا او زمان عسکرلر مزده‌می اولمشدی، طبیعی دکلمی ایدی یا... الخ » که سراپا عاملك جهله، نورك ظلمته ، حریت مشروعه‌نك استبداد منفوره تعرض وصولتندن عبارتدی . هله «ضابطلر کزیی اولدیره جکسکز . الك باشده‌کی آیت کریمه‌ده جناب حق، نه‌بیورویوردی صکره پشیمان اولورسکز . یارین بر محاربه اولورسه ضابطسز نه یاپه‌جغز ؟ زنهار یازقدر . هله قولای قولای انسان قانته کیرلمز اللهك بناسی ییقلماز» طرزنده‌کی اعجازات پك کثیرالایراد اولوب اوته‌دنبری اطاعتلریله ، احکام شریعته شدت تمسکلریله معروف اولان عسا کرمزك یالکز بوسوزلر ایله یوله کلیویرملری اقتضا ایدرکن حالا اطوار باغیانه‌ده تمردلری، فکرلرینك پك اساسلی صورتده زهرلنمش وحالاده زهرلنمکده اولمسندن بشقه بر شیئه محمول اوله‌مازدی . ال آلتندن عسکری دائما تهییج ایدن قوای خفیه شویله طورسون ، درویش وحدتینك عسکره نصیحت ایتمك بهانه‌سیله قیشله قیشله طولاشه‌رق نطقلر ایراد ایلدیکی ایشیدیلیور غزته‌لرده اوقونیوردی . عسکری ، کندی جمعیتی ارکانندن کوسترن بوضال ومضل حریف ، البته اوغرادیغی یرلره زهرلر صاچه‌رق کچیوردی . شریعت نامنه طوغری سوز سویلمك ایسته‌مسی فرض محالنه بر آن ایچون قبول اولنسه بیله مطلقا هذیان ایده‌جکی درکارایدی . چونکه کندیسنك قره جاهل بر مسخره اولدیغی ورقپارهٔ وولقان ایله عمومك کوش اطلاعنه یتشمشدی .

وحدتی اویله اخلاق زوکوردی برنادان که ، وولقانك وقوعات
اخیره زماننده‌کی نسخه‌لرندن برنده ، مناسترك هیبت عدالتندن
اورکدیکنی حس ایتدیره‌جك برلسان هذیان‌ایله : « آمان نیازیلر ،
انورلر ، صبریلر ، حسن بکلر ! . . (اقسم بالله و آیاته) بوانقلاب
سزك انقلابکزدر . آمان حضرتلر ! کلك اتفاق ایده‌لم ، دیلرسه‌کز
اتحاد محمدی‌یی بشقه طرزه قویه‌لم . » صاچمه‌لرینی صره‌لامش .
جاهل بیلمیورکه بیك اوچیوزیکرمی‌یدی سنه‌دنبری حکمفرمای
قلوب موحدین اولان اتحاد محمدینك برقاچ درلو طرزی یوقدر
واوله‌ماز ؛ هر ایسته‌نیلن شکله ایسه هیچ قونه‌ماز . . ایشته
افسادات سابقه و تحریکات لاحقه ایله جمعیت علمیهٔ اسلامیه‌نك
مساعئ جدیده‌سی مأمول و منتظر اولان نتایج قطعیهٔ صلاحه
منجر اوله‌میوردی . بربیوك سببی ده خلافت نامنه اضلال واغفال
ایدیلن عسکرك جهالتی ایدی . شو کیفیت موثوقدرکه نصایح علمایی
استماع ایدن عساکردن ، بعده کندی میانه‌لرنده بحث واستشاره
ایدیلیرکن : « یك ایی . بز شمدی قبول ایدر کورونورز . المزده
دکلمی ؟ یان حرکتلرینی کوردکمی ، ینه‌یاپه‌جغمزی یاپارز » دینلری
اولمشدر . قبول ایدرکبی کورونه‌جکلری شی ، مکتبلی ضابطان
اولوب ایجابنه باقیله‌جق مصلحتده آنلرك ازسرنو طردوقتلرندن
عبارت اولمغله عساکرباغیه‌نك افکارنده‌کی زهر طغیان شایان دقت
ایدی . آمری اولان ضابطه قارشی مراقب حرکات اوله‌جق عسکردن
نه خیر اومولوردی ؟ بو حال آرای صائبه اصحابی وطنپرورانی

هیئت ، برابرجه مشروطیتی محافظه ضمننده ادرنه وسلانیکدن
کلمش اولان هیئت معظمهٔ عسکریه‌یه ملاقی اولدیغنی وبونلرك
مرتبات عسکریه‌لری پك منتظم اولوب بتون ضابطانی برابر
بولندقلرینی سویلدی . سبب حرکتلری‌ده استانبولده جریان
ایدن وقایعدن پك زیاده متهیج بولندقلرینی وبو حرکت
مشروطیته بیوك بر ضربه کبی تلقی اولندیغندن بحثله شاید
مبعوثانك حریت کلامیه‌لرینه جزئیجه بر نقیصه ایراث ایدیلیر
وهر هانکی بر قوتك تحت تأثیرنده بولندیریلیرسه بو اغورده
قانلرینك صوك داملهسنه قدر آقیده‌جقلرینی والیوم موقع
اقتداره کتیرلمش اولان قابینه‌نك مجلس مبعوثانك اعتمادینه
مظهر اولمدیغنی ومبعوثاندن بر قسمنك هنوز مجلسه دوام
ایده‌مدکلرینی بیان ایله عودت ایتمك قابل اوله‌میه‌جغنی ومع‌مافیه
حال وموقع نازك بولندیغی جهتله مبعوثانك نتیجهٔ امرینه قدر
استانبوله حرکت ایتمیه‌جکلرینی تأمین ایتدکلرینی بیلدیردی .
ولایات مختلفه‌دن کلن ومدافع مشروطیت بیانات قطعیه‌یی حاوی
اولان تلغرافلرده اوقوندقجه مبعوثان کرامه بیاغی قوت قلب
کلمکه باشلامش ، حتی ازمیر مبعوثی نسیم مازلیاح افندی
استبدادك عودت ایتدیکنه ، سقوط ایتدیریلن قابینه موقع
اقتداردن جبر وزور ایله چکیلدیکنه ، مبعوثاندن بر قسمی
تهلکهٔ حیاتله مجلسه دوام ایده‌مز ایکن نصل مشروطیت واردر
دنیله‌بیله‌جکنه دائر سربازانه بر لسان قوللانوب احوال

حاضره یه قارشی پردهٔ خوف وریایی چاچاك ایده‌جك درجه یه واریویرمش ایدی .

مبعوثان آچیق سویلیور ایدیسه‌ده حال وقاللرندن مستبان اولیور ایدی که بو چتالجه عسکری حکومتك دیدیکی کبی مقدار جزئیده ، عودتی محتمل بر شی اولمیوب قوت وانتظامی مکمل ، پی‌درپی کله‌جك قوتلر ایله دها زیاده تکمل ایده‌جك جنود حریت ایدی . بر ایکی کون اول آتشه میلیترلکنده بولندیغی برلیندن حرکت ایدن انور بکك صوفیه‌دن طوغری سلانیکه کچدیکی ، نیازی بکك مناستر ده سکز بیك کوکللی ایله حاضرلاندیغی تلغراف حوادثی اولمق اوزره روایت ایدیلیور ، ولایاتده‌کی ارناوود باشقیم قلوبلرینك درسعادتده‌کی قلوبه مراجعتله مشروطیته خلل کلوب کلمدیکنی صوردقلری ، وکندیلرینه هر احتماله قارشی حاضر بولنملری جوابی ویرلدیکی اکلاشلیوردی .

استانبوله کلمکده اولان قوهٔ عسکریه قوماندانلغندن سفارتلره بر تلغرافنامه کشیده‌سی ایله اردونك مشروطیتی تحکیم مقصدیله حرکت ایتمش اولدیغی وسفرای کرامك وبتون اجانبك جان ومالنه هیچ برصورتله تعرضه واستانبول آسایشنك اخلالنه محل وامكان براغلمیه‌جغی تأمین اولنمش اولمسنه نظراً خیالخانه‌ده منتظم بر اردونك خطوات دیوانه ایله علی التوالی استانبول اوزرینه یورومکده اولدیغی تجسم ایدیوردی .

سلانیك دفتردارلغی حرکت عسکریه‌دن صکره‌کی قابینه مالیه

ناظرینی مخالفت مشروطیتدن دولایی طانیمیور ، ولایاتك اکثری اقسامندن بو نوع پروتستولر باب عالی‌یه یاغمقده بر دوام بولنیور ایدی . چتالجه‌یه کلن عسکرك قلاع واستحکاماتی ضبط ایتدکدن صکره مختار بك نامنده جسور وتربیه‌لی بر قوماندانك اداره‌سنده متصل ایلریله‌مکده اولدیغی‌ده قولاغه چارپیور ایدی. او کون ترجمان حقیقت غزته‌سی چتالجه طوپجی قوماندانته بر تلغرافنامه چکمش ، شو جوابی آلمش ایدی :

« ایکنجی واوچنجی اردولردن مرتب فرقه‌لر کمال سرعتله بوراده اجتماع ایتمکده‌درلر . تشکیل ایدلمکده اولان اردوکاهلر حماست عثمانیه‌دن بر نمونه کوستریور . استانبول آسایشنك بر سرعت بر قیه ایله اعاده واستقراری بو جدی ومکمل اردونك اك برنجی املیدر . احوال هر حالده شایان مسرت وممنونیتدر . »

چتالجه قوماندانی حفظی

صوك جمله‌ده‌کی « هر حالده » کلمه‌سنك افاده ایتدیکی معناده‌کی قوت وشمول دلالت ، عظیم و بی پایان ایدی . بو بللی . منتظم وعزمکار بر قوهٔ عسکریه ، بر فرقه ، — کیم بیلیر — بر اردو کمال سرعتله طوپلانیوردی . فقط عجبا بونلر مطلقا استانبول اوزرینه یورویه‌جکلرمی ایدی ، « هر حالده » نك تحتنده مستتر اولان مضامین لطیفه‌نك هپسی وجود بوله‌جقمی ایدی ؟ یا بو اردونك ولو اك خیر خواهانه مقاصدله پای تخت اوزرینه یورومسنه زمین وزمان مساعدمی ایدی ؟

حربیه ناظرینك محلی قوماندانلغندن آلدیغی تلغرافنامه اوزرینه
اطنه اختلالنك کسب سکون ایتدیکنه دائر اولان تبلیغ رسمیسنه
رغماً و بالعکس ولایت مذکورەده اختلالك ملحقاتەده سرایت
ایتدیکنه دائر خبرلر کلیور ، مجروح قونسلوسی آلمق اوزره بر
انکلیز حرب کمیسنك مرسینه عسکر چیقاردیغنه دائر تلغراف
آلنیور ، احوال حاضرەیه قارشی مذاکرانده بولنمق اوزره
سفرانك اجتماع ایتدیکی روایت ایدیلیور ، بوکون امضا اولنمسی بکله‌نیلن
پروتوقولی بلغار مرخصنك اعذار واهیه سردیله امضادن استنکاف
ایتدیکی آکلاشیلیور ، بلغارستانده‌کی قومیسرمز داخلاً
قاریشیقلق اتساع ایدرسه بلغارستانك بوندن استفادەیه شتابان
اولەجغنی بیلدیریوردی . چتالجەده‌کی عسکر استانبول اوزرینه
یورودیکی تقدیرده بالنتیجه استانبولده ذاتاً ضابطسز اولان
عسکره نصل اولسه غلبه چاله‌بیلیردی . فقط بو غلبه بر حربه
توقف ایدوب استانبول ایچنده اکی قوکی بر حرب تصوری ایسه
بتون شهرك یانمسی ، بتون نفوسك معروض مهالك اولمسی
احتمالات قطعیه‌سیله تویلری اورپردیور ، بو آتشك عثمانلی وطنی
مرکزندن محیطنه طوغری یاقوب قاوورەجغی ظن اولنیور ،
اغتشاشه انجرار ایدەجك اولان بویله بر حرب داخلینك مبدأی
بیله بلغارستانك حدودی تجاوزی ، صربلرك ، قرەطاغلیلرك ،
یونانلیلرك ، و احتمال طبیعتیله حکومات سائرەنك فرصتدن
استفادەیه قیاملری صورتیله عثمانلی سلطنتنك خاتمەسی کبی

٨

اولەجغی دوشونجەلری غالب بولنیور ایدی . ذاتاً صوفیەدن چکیلن تلغرافنامۀ آتی، افکار متهیجەیە حقائق مدهشەدن بحث ایدیوردی :

«صوفیه ١٧ ـ ٤ نیسان — بلغارستانك منازع فیه مسئلەنك حلی ایچون درت کونلك مهلت ویرەرك ترکیەیە بر اولتیماتوم کوندردیکنە دائر بعض اجنبی غزتەلری طرفندن ویریلن حوادث ، صلاحیتدار بر منبعدن تکذیب ایدلمکدەدر . بلغارستان حکومتی هیچ بر مدت تعیین ایتمەرك الیوم معلق بر حالدە بولنان اختلافك تسویەسی بر طرفە براغیلوب بلغارستان قراللغنك تصدیق ایدلمسنی تحریراً باب عالیدن طلب ایلمشدر . مع مافیه مسئلەنك حلی سورنجمەدە براقلدیغی تقدیردە بلغار افکار عمومیەسنی نظر دقتە آلەرق تدابیر قطعیەیە توسل ایتمك مجبوریتندە بولنەجغنی‌دە بیان ایتمشدر.» تلغرافنامەکی تکذیب غالبا فقرات تالیەنك قوت معناسنی تأیید ایچون اولەرق هیئت مجموعەسنە مدتسز اولتیماتوم دینلسە جائزدی. ینە صوفیەدن کلن دیکر بر تلغرافنامەدە صربستانك یکی‌پازارە تجاوز ایتدیکنی حاکی بولنیورایدی . بلغارستانك حدودە عسکر سوق ایتدیکی علی‌التوالی تکذیب اولنیور ، فقط بر طرفدن دە صارم بکدەکی قطعاتی حدودە سوق ایتمکدە دوام ایلدیکی سویلنیوردی . جرائد اجنبیەدن بعضیلری ، بالخاصە فرانسز غزتەلری بلغارستانك حدودی مطلقا تجاوز ایدەجکنە ، اوچنجی

اردو يرندن آيرلمش اولمغله هيچ اولمازسه بلاقيد وشرط تأمين استقلال ايچون ماكدونيايى قولايجه اشغال ايديويره‌جكنه ، بلغارلرك فكرنجه‌ده بركره حدودى تجاوز ايده‌جك بلغارطابورلرينك بش كون ظرفنده استانبول سورلرى ديبنه كله‌بيله‌جكنه دائر حاله‌قلم نشرياتده بولنيورلردى . حالا ، بحرانلرى ، ابهاماتى ، آتينك — اوكون ايچون — ظلام قطعيسى نشريات واقعه‌ده‌كى احتمالاته قارشى نه‌سويلك لازم كله‌جكنده جمله‌يى عاجز براقيوردى برلوندره تلغرافنامه‌سنده باش وكيل موسيو آسكيتك «تركياده مشروطيتك محافظه اولنه‌جغنه‌دائر يكى قابينه‌طرفندن تأمينات ويرلديكنى » بيان وبوصورته‌قارشى انكلتره‌نك مظاهرتى طبيعى اولوب « آنجق تركيا ، داخلا برادارهٔ عادله‌تأسيسى مقصدينه معطوف اولان اصلاحات‌اساسيه‌دن هرنه‌صورتله اولورسه اولسون صرف نظر ايده‌جك اولورسه انكلتره‌نك معاونتنى كليا غيب ايده‌جكنى درميان ايلديكى بيلديريليور . پارس بورسه‌سنده عثمانلى اسهامى پك دشكون. انكليز، آلمان، ايتاليان، فرانسز قواى‌كافيهٔ بحريه‌سى تركيه صولرينه حركت ايتمش بولنيورلر .

*
* *

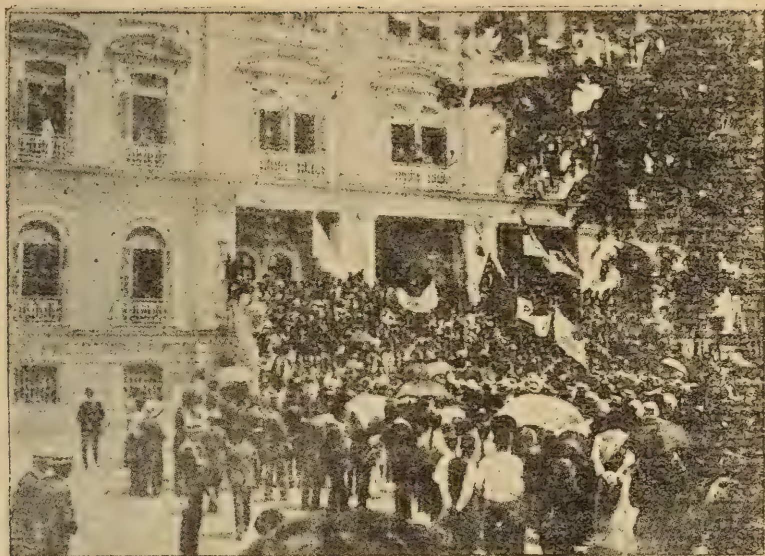
٦ نيسان، بازار: اوخ ، بلغارستان‌ايله ميانه‌مزده‌كى مذاكرات ائتلافيه پروتوقولى نهايت بوكون على‌الصباح امضا ايدلمشدر. خدشه‌رس خاطر اولان بوغائله ، بلغارستان امارتنك دورودراز دوشونه‌رك ويرمش اوله‌جغى قرارنتيجه‌سنده‌شوصورتله برطرف

أولمغله آرتق كندى كندمز قالدق ديمكدر . آرتق كندى قوزمزى كندمز پايلاشه بيليرز. نفسك بويله درين آلنمسى بو كون ، حركات سابقهٔ عسكريه‌نك قطعياً وقاطبهً افكار ارتجاعيه محصولى اولديغنه دائر آنى دنيله‌جك وجهله وعادتا تلسز تلغراف تموجات عموميه‌سى حالنده اخبار واحكام انتشار ايتمش اولمسندن وباشليجه اوغراشيله‌جق دشمنك ايچمزده ، قلبكامزده بولنديغنه قناعت كتيرلمه‌سندن متولددر . حتى نه‌لر اولمش ده نه‌لر ؟ بلغارستان مذاكراتنده منازعه فيه ودردست مذاكره اولان مسائل فرعيه طرفمزدن ترك واهمال ايديله‌رك مقررات موجوده‌نك طرفينجه امضاسيله اكتفاسى جهتنه كيدلديكى حالده بلغارستانك ، احوال حاضره ده اضطرارمزه قائل اوله‌رق تهديدات ايله قاريشيق بر طريق استغنايه صاپمش اولمسى دخى ، سر دفتر ارباب ارتجاعك تشويقات وترغيبات مخصوصه‌سندن ايلرى كلمش ايمش . يااويله مى؟. طور هله . ولوسلم آوستريانك ماكدونيايه طوغرى ايلريله‌مسى ايچون وقوع بولان مواعيد وتحريكات ايله روسيه‌نك بوغازلردن ايچرى صوقيله‌جغنه دائر اولان احتمالات ده حقايق محضه‌دن عبارت اولسون . ذره قدر حكمى يوقدر . چونكه بوكون سياسيات عالم اشخاصك دوش عجزندن ويد سقامت واهانتندن قالقه‌رق مناسبات عموميه موازنه‌سنه پيداى ارتباط ايلمشدر .

سويهٔ عقل وادراكارى بر ونلرينى كچمه‌ين طرفداران استبداد، برشخصك فكر ووعديله بردولتك حركت سلمه السلامه كيريشه

میه‌جکنی بیلمه‌مکده معذور ایسه‌ده ، اوروپا دولتلری ارباب سیاستنك ایجابات حالدن بشقه برشی طانیمیه‌جقلری محققدر . علی‌الخصوص ١١ تموز انقلابیله طریق زوال واندفاعه کیرمش اولدیغنه حکم ایدیلن شرق مسئلهٔ ابدیه‌سی ، حادثات جدیده ایله تکرار اثبات وجود ایدیور دیمك اولدیغندن شرق اقلیمنده هرهانکی بر دولتك کندی باشنه الك جزئی برحرکته بیله جرأت وقدرتی اوله‌ماز . دیمك جادوی استبدادله اوغراشمغه مجال ومساعده‌مز وار . اویله یا . هم بوبزم صرف کندی حیاتمزه ، دیدکاری کبی مدنی ایسه‌لراوروپالیلرك ده تقدیر ایده‌جکی برمقصد مقدس ملیمزه عائد بر امر داخلیمزدر . ایل نه قاریشیر ؟ . .

ایشته بوکونك ابتداسندنبری افکار عمومیه‌نك بر تحول عظیم ایله داخل اولدیغی طور ملاحظات بومجرای سربازانه‌یه طالمش کیدیوردی . فقط بلغارستان مسئله‌سنه عائد پروتوقول امضا ایدلمکله برابر ، بلغارلر طرفندن ایقاعی ملحوظ محاذیر و مهالك تماماً بر طرف اولمش دکل ایدی . امضا ایدیلن پروتوقول ، کسب قطعیت ایتمك ایچون مجالس مبعوثان و اعیانی طولاشه‌جق بر وثیقهٔ ابتدائیه ایدی . صکره سیاسیات دولیه دنیلن شی ؛ ظهور ایدن فرصتلردن هرنه صورتله اولورسه اولسون مطلقا استفاده ایتمك مهارتندن عبارت دکلمی ایدی ؟ بین‌الدول منعقد برلین عهدنامه‌سنی زیر وزبر ایدن جرأتکار بر امارت ، ایجابنده بر پروتوقولی ییرتوب آته‌مازمی ایدی ؟ پروتوقولك طبیعی

درسعادتده اخلالاته قارشی سلانیکده قیام و هیجان: کوکللی قیدی .

رخصت حکومت امارتله امضا ایدلمش اولمسنه رغماً بوکون صوفیه‌دن وارد اولان تلغرافنامه‌لر هیچده صلحجویانه دکل ایدی . مثلا آژانس دوقسطنطینوپالك صوفیه‌دن آووب تبلیغ ایتدیکی تلغرافنامه‌ده، بلغارستان طرفندن ممالك عثمانیه‌یه اجرای تجاوز ایدلمسی حقنده‌کی آراء وحسیاتك بین الاهالی وبین العسکر یاییلمقده اولدیغی ، وچرنا پوشتا غزته‌سنك « اوروپا دولتلری دولت عثمانیه امورینه مؤثر صورتده مداخله ایده‌مدیکی تقدیرده ترکیه‌ده تأمین اسایش وظیفه‌سنی بلغارستانه تودیع ایتملیدر » طرفه فروشلقلرنده بولندیغی ، نم

رسمی ورەمه غزته‌سنك : « ترکیه‌ده دور حریت ختام بولمشدر. احوالك اصلاحی و ترکیه‌ده ساکن ملل خرستیانیه‌نك صلح وسکون دائره‌سنده ترقی ایده بیله‌جکلرینه دائر بسله‌نیلن امیدلر واهی قالمشدر . بوقاریشیقلغه شاید بر نهایت ویریله‌میه‌جك اولورسه ترکیه‌ده تأمین آسایش وظیفه‌سی کرك انسانیت وکرك منافع ذاتیهٔ حیاتیه نقطهٔ نظرندن بلغارستانه توجه ایدر . ترکیاده اغتشاشات متمادیدر . بلغارستان ایسه مکمل ومنتظم اردوسی ایله بووظیفه‌یی ایفا ایده بیلیر » مطالعات حدناشناسانه‌سنی ایراد ایلدیکی ذکر وتعداد اولنیور ، وصربستان حکومتنك یکی پازاره طوغری چته‌لر سوق ایتدیکی مصراً روایت ایدیلیور ایدی . ورەمه غزته‌سی مطالعاتنك ، حکومت امارتدن جزئی کائی رنك وبو اخذ ونشر ایتمکده بولندیغی ایسه بدیهی ایدی . شوحالده افکار عمومیهٔ عثمانیه‌نك بوقاریده کوستردیکی درجه‌ده برقطعیت وعمومیتله تحول ایدیویرمه‌سی موافق عقل و مصلحت اولمامق لازم کلیر ایدی . حال بوکه افکار عمومیه بوتحولده نهایت سررشته‌سنی الده ایتدیکی معلومات ایله اومعلوماته مربوط محاکماته استناد ایدیور ایدی . استانبولده‌کی حرکت عسکریه‌نك تسویلات ارتجاعیون نتیجه‌سی اولدیغی ، استانبول عسکرینك بوحرکتی اغفالات ایله وقوع بولدیغی صورت قطعیه‌ده آکلاشلمش ، غفلت وجهالت حسبیله بازیچهٔ مفاسد ایدیلن بیچاره افراد عسکریه‌یه قارشی عادتا ترحم حسلری بیله اویانمغه باشلامش ، افراد عسکریه‌نك اکثریسنده بوکون یوروه‌یی

شاشیره‌جق درجه‌ده طالغینلق ، حجاب وخجلت اماره‌لری مشاهده ایدلمش ایدی . عسکر بالذات مرتجع ، خائن وطن دکل ایدی . بناءً علیه هرهانکی بر دوره‌سنده اولورسه اولسون تجاوز خارجی‌یه قارشی بو عسکر ایله چتالجه‌یه قدر کالدیکی وکلکده اولدیغی معلوم اولان دیکر عساکرك بالاتحاد یابانه باغار دقارشی حربه کیریشه‌رك وطنی مدافعه‌یه چالیشه‌جقلرینه قناعت کتیریلیور ایدی .

حقوق مقدسهٔ وطنك مدافعه‌سنده استانبول عسکریدن استغنا بیله ایدیله بیلیر ایدی . یالکز اول و آخر استانبول عسکرینك اختلالات واقعه‌دن طولایی حسابی کورلمك قطعی اللزوم و امر مقرر ومجزوم ایدی .

شو خدابجه باغارلر حدوی تجاوز ایتسه‌لر بلکه ایلك حمله‌ده بعض مواقعی اشغال ایده بیلیرلردی . فقط بالنتیجه مخاصمه‌لرینه میدان ویرلمش دلاوران عثمانینك صدمات آتیه‌سی هرحالده جای اندیشه ایدی . بلغارستان پروتوقولی امضا ایتمزدن اول بو حسابلری هپ یاپمش اوله‌جقدی . افکار عمومیه‌نك درجهٔ ثانیه‌ده‌کی استناد کاه مهم و اساسینی ایسه چتالجه‌یه کلمکده اولان حریت اردوسی تشکیل ایدیوردی . حریت اردوسنك آوازهٔ مدایح وحرکاتی استانبوله عکس ایتدکجه ، استانبولده‌کی عسکری دوشونجه استیلا ایتمکه باشلامش ، بر قاچ کون اول یوزلری کولن ارباب استبداد، عادتا آغلامغه یوز طوتمش ایدی . اساساً حرکت عسکرك اولمیوب عسکری اورته‌ده بر آلت ایدی . مع مافیه غفلت ، مجازات

مترتبه‌دن برائته علت اوله‌میه‌جغندن بو حرکته اشتراك یدن . هله ایقاع جنایات ایدن وایتدیرن افراد عساکرك طوعاً و کرهاً تأدیبلری طبیعی ایدی . فقط بو ایکنجی درجه‌ده بر مسئله اولوب حریت اردوسنك هدف حرکتی، اصل واساس اولان استبدادك قلع وقمعی اوله‌جقدی .

ایشته بو حسیاتدرکه قلبلرده مولد وفرح وشادی ، افکارده سلامت فکر ومطالعه‌یه بادی اولیور ایدی. بو یولده‌کی امید وانشراح غالباً زیاده مبعوثلرده تجلی ایدیوردی. هر حالده مبعوثان کرام حریت اردوسنك معنی وماهیتنی جمله‌دن زیاده بیلیور ، او معنی وماهیته‌ده جمله‌دن زیاده علاقه‌دار بولنیوردی . مبعوثاندن چتالجه‌یه کیدوب کلان هیئتك خلقه افشا ایدیلن تلقیات ومعلوماتی بر طاقم مبهماتدن عبارتدی . مبعوثان کرام معلوماتك اصل جان آله‌جق قسمنی کندیلری ایچون ، کندی ایچلرنده صاقلایورلردی . فقط علائم وجهیه‌لرنده رونما اولمغه باشلایه‌رق طبیعی کتم واخفاسنه مقتدر اوله‌مدقلری آثار انبساط ، چوق معنالر اظهار ایدیور ایدی . مبعوثانك بو کونکی اجتماعلرینك ایلك جلسه‌سی خفی کچوب ایکنجی جلسه‌ده طلبکاریٔ مشروطیت و ادیسنده‌کی تلغرافلر اوقونمش، شمولی بر معنایی مفیداوله‌رق مثلا «قابینه هنوز کلوب پروغرامنی بسط وبیان ایتمدی ایتدیکنده ایجابنه باقیله‌جغی طبیعیدر» طرزنده مطالبات واقعه‌یی مروج کورونه‌جك وجهله جواب عمومیسی یازلمش ، وکلای ملتك قلبلرینه برقات دها قوت کله‌رك

اوچنجی جلسه‌ده توفیق پاشا قابینه‌سی بیاننامه‌سنك استماعنه ابتدار ایدلمشدر . آرتق حریت حرکتلرینه مالك اولدقلرینه وبالخاصه اوله‌جقلرینه قناعت کامله حاصل ایدن مبعوثان ایچون اورته‌ده بر توفیق پاشا قابینه‌سی یوق ایدی . توفیق پاشاقابینه‌سی دیمك، نه ایسته‌دیکنی بیلمکسزین طوفان جهالت کبی طاشوب قیران، ییقان عسکر دیمك ، سونکولری اوجنه طاقیلان ، دائما قورشونلری ویزلایه‌رق کچن ماوزر دیمك‌قان دیمك ، جنایت دیمك، اضمحلال وطن دیمك ، اختلال وافتراس دیمك، میدانه چیقوب کزن مهالك وممات دیمك‌ایدی . بوقابینه، مبنی علیهی اولان فجایعی بویله‌جه وکون دها صریح اخطار ایدیور ، هر کسده‌باغیره‌باغیره‌بوخاطراتی‌صایوب‌دوکمك آرزولری‌اویانیورایدی. فقط توفیق پاشا ورفقاسی حائزموقع‌اقتدار اولمق ایچون‌اختلالات واقعه‌یی نه ایقاع ایتمش، نه‌ده آندن استفاده آرزوسنده بولنمش کیمسه‌لردی . بالعکس بویله نازك بردم بحرانده ، بیاننامه‌ده افاده ایدلمش اولدیغی اوزره مجردتأمین سلامت‌وطن‌ایچون‌خطب عظیم مأموریتی درعهده ایدشی‌اساساً‌بیوجك برفداکارلق‌ده‌صاییله‌بیلیر دی. بناءً‌علیه‌ناموس وعفتی هردرلوشائبه‌دن آزاده اولان برذاتك رنجیده خاطر ایدلمسی موافق انصاف اوله‌مازدی . آندن بشقه قابینه‌یی دوشوروب یکیدن بر بحرانه میدان ویرمه‌مك‌ده بالخاصه ملتزم ومصمم ، حتی غالبا بوخصوصدن بیاننامه‌سنی عرض ایدن قابینه‌ده معلوماتدار ایدی .

ذاتاً حال وزمانك عدم مساعدهسی سائقهسیله بیاننامهسنی مختصراً ترتیب ایتمش اولدیغنی قابینه اعتراف ایتمکده ایدی . بو سررشتهایله برقرار اتخاذی جمعه ایرتسی به تعلیق ایدلدی ، بو نتیجهدن مبعوثان قدر هیئت وکلاده ممنون قالدی .

حقیقت حالده اورتهده حکومت یوق کبی ایدی. شمدی استانبول اوزرینه مخیلهده افرادی تیموردن ، چلیکدن دینهجك درجهده متین وعزمکار براردو یورویوردی. مستبدلری شاشیردان ، عصبیلشدیرن بو اردو ، بو حریت اردوسی باشده مبعوثان اولمق اوزره طلبکار حریت ملته سعادت ابدیه مژدهلرندن خبررسان اولیوردی .

فقط بو اردو نه عجیب بر کتلهٔ عسکریه ایدی که دهادون چتالجهده علی التخمین یدی سکز بیك رادهسنده، مشاق سفریهدن یورغون اولملرینه واورادهیاواش یاواش طوپلانه جقلرینه احتمال ویرهرك براقدیغمز حالده بوكون قوتی تضاعف ایتمش ؛ خادم كوینی كچمش ، كوچك چكمجهیه، حتی پیشدارلری آیاستفانوسه قدر كلمش بولنیوردی! بو خارق العادهلك استانبول اوزرینه تأثیرات فوق العاده اجرا ایدیور ؛ اردو مرام ایتسه بوكون اقشامه قدر، یارین صباحهقدر بتون پای تختی هرطرفدن قوشادوب یدضبطنه كچیریورهجك ، مستبدلری الك بیوكندن الك كوچكنهقدر قولاقلرندن طوتوب اسفل سافلین مذلته فیرلادهجق ، وظیفهٔ رها كارانهسنی آنی وقطعی اولهرق بتیریورهجك ظن اولنیوردی . حتی استا-

درسعادت احتلالاتنه قارشی سلانیکده قیام وهیجان : سوقیات عسکریه

نبول غزته‌سی حریت اردوسی عساکرینك مقری کویندهکی باروت خانه‌یی بیله اشغال ایتدکارینی ، درسعادته مواصلتلرنده بتون سلانیك عسکرینك خارجده طورمیوب شهره دخول ایده‌جکلرینی و بتون روم ایلی شمندوفر خطی حریت عساکرینك ید ضبطنده اولوب مواصلات و مخابرات منقطع اولمامق اوزره خادم کویی ایله چکمجه آره‌سنده قره‌غول کزدیرلمکده بولندیغنی یازیور ایدی .

سوقیات عسکریه سلانیکدن محمود شوکت پاشا طرفندن اداره

ایدلمکده اولوب دده اغاج اس الحرکات اتخاذ قلنمش ایدی .

محمودشوکت پاشا مشروطیت دعواسی اغورینه بتون ثروتنی حصر ایتمش ایدی . ترنلر نقلیات عسکریه یه حصر ایدلمش ، حتی وسائط بحریه یه مراجعت خصوصی بیله دوشونلمکده بولنمش ایدی . « نایه فرایه پرەسە » غزته سی استانبول اوزرینه ایکی یوز بیك نفر عسکر کیده جکنی ، شمدی یه قدر حرکت ایدنلر بو جسیم اردونك پیشداری اولدیغنی یازیورو بر مقالهٔ مخصوصه سنده مطالعات آتیه یی سرد ایدییوردی :

« حادثات اخیره اوزرینه عودت ایده جك بولنان استبداد ، اولکندن دها الیم اوله جقدر . یلدیز استبداد منقرضی مملکتی غرب مدنیتندن بتون بتون محروم براقدیغی حالده بو دفعه کی استبداد بالجمله تشبثات مدنیه یه حائل اوله جقدر . بو کون عسکری ترنلریله استانبول اوزرینه یوروین ضابطان کندیلرینك و مملکتلرینك استقباللرینی اللرنده طاشیورلر . موفق اوله مازلرسه مملکتلری پك اسکی زمانلره رجوع ایده جك و بیك درلو اختلافات آره سنده تارمار اوله جقدر . غلبه ایدرلرسه مملکتلرینی ترقی و تجدده طوغری سوق ایچون پك چوق چالیشملری لازمدر . بونلر کندیلرینه و معیتلرنده کی عسکره اولان اعتمادلری سوقیله هدفه طوغری کمال جسارتله آتلمقدن چکنمیورلر . بو قدر بیوك بر جسارت و فداکارلغه قارشی بر حس حرمت طویمامق امکان خارجنده در . بو درجه شجیع ،

فداکار افراده مالك بولنان بر ملت جهان مدنیتده هر وقت بر موقع شرف اشغالنه لایقدر. عثمانلی ضابطانی بوکون کچن تموزدن زیاده آثار شدت کوستریورلر. تموزده اوکارنده بر استحصال حریت املی واردی. شیمدی قارشیلرنده ماضی‌یه رجوع قورقوسی وار. بو دفعه‌کی حرکتلری کچن دفعه‌کندن دها چوق نازك و مهمدر. نه قدر چوجقلق، تجربه‌سزلك کوسترمش اولورلرسه اولسونلر، نه قدر خطالرده بولنمشلرسه بولنسونلر، اعتراف ایده‌لم که بو فداکارلرك باشلری اوزرنده اولوم قورقوسندن بیلمیان بر شجاعت وحماست کولکه‌سی وار.»

هر بر فردی شهپر شجاعت و حماسته اوچار کبی یوروین بو غضنفر عسکرك، و لهرسان عقول اوله‌جق وجهله همان شهره کیرمك اوزره اولدیغنه دائر پیاپی معلومات آلنیور، هپ بحثلر بونك اوزرینه دوران ایدیوردی. (ثروت فنون)ك کوندردیکی مخبر مخصوص چکمجه‌یه کیردیکی زمان موقفك بنالری اوکنده محافظ حریت عساکری کورمش ایدی، کنار تپه‌لرده عسکر ایله طولو ایدی. عساکر اوموزلرنده ماوزر تفنکلری، منتظم و مکمل قیافتلری ایله کزیورلر، کندیلرینه خلقك ایراد ایلدیکی سؤاللره متبسمانه جوابلر ویره‌رك هپ شو سوزلرله خلاصهٔ افکار ایدیورلردی:

— بز محافظ مشروطیتز. قانمزك صوك داملەسی بو اوغورده مصروف اوله‌جقدر. استانبولده آسایشی اخلال ایله استبدادی

دعوته جرأت ایدنلری قانونك پنچه‌سنه چارپه‌جغز . اهالی ایچون هیچ قورقه‌جق بر شی یوقدر . . . .

بو عساکرك کافه‌سی تحصیل و تربیه کورمش ، و حتی مختلف لسانلره آشنا کزیده اولاد وطندی . طورلری ، حاللری ایله یار و اغیاری متحیر براقیورلردی .

خلاصه استانبوله قارشی حرکت اردوسنك اسراری پی‌درپی کمال عظمتله انکشاف ایدیور ایدی . حتی عسکرك شهره نصل کیره‌جکی بیله لسان عمومه دوشمش ، اولا بیك کشیدن مرکب بر پیشدار فرقه‌سنك درسعادتده بولنان ارقداشلرینه ملاقی اوله‌رق غلطه ایله بك اوغلنی احاطه ایده‌جك صورتده سوقاقلری طوته‌جقلری ، اصل بیوك قوتك استانبولی احاطه ایده‌رك شهره حاکم باشلیجه نقاطی اشغال ایده‌جکی و تپه‌لره طوپلر تعبیه ایدیله‌رك ایفای وظیفه قلنه‌جغی سویلنیور ایدی . اصل شایان اهمیت و موجب ممنونیت بر نقطه‌ده بو غوغای حریت ایچون پك چوق کوکللی یازلمش اوله‌رق بونلرك ایچنده بر چوقده روم ، بلغار و موسوی ملتلرندن صادق وطنداشلر بولنمقده اولمسی ایدی . سابق بلغار چته رؤساسندن صاندانسکینك معیتنده اون آلتی بیك قدر کشی ایله پانچه‌یه واوراده‌کی اون بیك قدر کوکللی ایله درامه‌یه طوغری کیده‌جکی شایع و دائر ایدی .

استانبول غزته‌سی ایسه ارضرومده‌کی مخابر مخصوصندن آلدیغی تلغرافنامهٔ آتی‌یی نشر ایدیوردی :

« مشروطیتك کاملاً محافظه‌سی ایچون بر آوجی طابوری درسعادته متوجهاً یوله چیقدی . هر طرفده بر چوق کشی کوکللی عسکر قید اولنیور . تسلیحاته کمال کرمی ایله دوام ایدیلیور . یارین دکل ، او بر کون ترك وارمنی کوکللیلرندن مرکب ایکی طابور یوله چیقه‌جقدر . طربزوندن دخی درت طابور عسکر کوندریله‌جکدر . دردنجی اردو مشیری ارزنجاندن آنقره طریقیله دیکر طابورلر دخی کوندرمکده‌در . بالجمله ولایتده بیوك بر هیجان و فعالیت اجرای حکم ایتمکده‌در . »

طربزوندن کله‌جك عسکرك بورایه مواصلتی وقته محتاج اولوب ذاتاً لزومنه‌ده او قدر قائل اولنمامقله برابر بلا تفریق جنس ومذهب ولایت وطنداشلرینك محافظهٔ مشروطیت ایچون سلاحه صارلمارنده‌کی اتحاد شایان تشکر کورولیور ، ازدیادمن ومسار آفاقنك اتساع دائمیسنه مدار اوله‌رق ادرنه‌دن وارد اولان تلغرافنامهٔ آتی قرائت ایدیلیوردی :

« بو صباح ایله بو اقشام استانبوله کلیتله عسکر سوق اولنمشدر هرطرفدن کوکللی عسکر کلمکده‌در . اهالی آره‌سنده فوق العاده برهیجان وفعالیت حکمفرمادر . »

حکمجه‌یی قولایجه اشغال ایدیورن عسکر ، قوماندان رفعت بکك اداره‌سنده اولوب ، مومی الیه طرفندن ایاستفانوسده

قوللر كزديرلەرك دوچار هيجان اولان خلقك سكونتنى تأمين ايلديكى ، حريت اردوسى ايله پك چابق ايصينلديغى ، بوعسكرك هيچ بر فرده ضررى اولميەرق وهدف حركتى اولان قلع وقمع استبداده نصب نظر ايدەرك كمال دهشتله يورودیكى على التوالى حكايه اولنيورايدى . بوخطوات ديوانەيه [*] كوره كيم بيلير بو كيجه ، كيم بيلير يارين استانبولك اشغالى امور واقعەدن اوليويرەجك ايدى . نه صورتله ، نصل ؟ ايشته بو سر سربستەيى بيلن يوق ايدى . هيچ مذاكرەيه دعوت ايدلمەين استانبول عسكرينك ، بوعسكر حريته قارشى اتخاذ ايدەجكى وضع وحركت نەدن عبارت اولەجق ايدى ؟ شمدى يه قدر حركات ارتجاعيەيى اداره ايدن خائن اللر ، بو اردو كلنجه قيريلەجقلرينى حساب ايدەرك ، استانبولدەكى عسكرى مقابلەيه تشويق ايتمك جنايتندەده بولنەجقلرمى ايدى ؟ او حالده ، استانبولده نه كبى احوال شورش مآل جريان ايدەجك ايدى ؟ بو سؤاللرك احاطهٔ احتمالاتندن اوركن ، يرلى اجنبى بر قسم خلق وارايدى كه متماديا بوغازايچنه ، اطەلره ، شمندوفرلرله ، واپورلرله استانبولدن مفارقته شتاب ايديورلردى . اويله كه شمندوفرلرده ، واپورلرده براز كچ قالانلره ير بولنەميەجق درجەلرده ، ايكنه آتلسه يره دوشميەجك مرتبەده ازدحام وقوع بوليورايدى . واپوره كيروب ، ازميره ، پيرەيه ، مارسيلیايه ... الخ طوغرى آچيلانلر كنديش نفسلرينى آليورلر : اياق آلتندە قالمق تهلكەسنى آتلاتمقدن ممنون

[*] 'a pas de géant .

ومنبسط ، حريت اردوسـنك مظفريات قطعيه‌سـنى آچيقدن
ديكله‌مك انتظاريله كيديورلردى. شمدى يه‌قدر سلانيك ايله مخابرات
تلغرافيه منقطع دينه‌جك حالده قيود تحقيقيه يه تابع ايدى. بو كون آنه
بيلن عصر غزته‌سى بو حركت اردوسنك اسرارينى براز ايضاح ايديور
دى: «بتون حر وطنداشلرى ساعت سكزده ١١ تموز ميدانـنده
[سلانيكده] اجتماعه دعوت ايدن مناديلر شهرك هر طرفنده
بر هيجان اوياندير مش ، بتون قلوبلر ، كوچك بيوك بيكلرجه
خلق آقين آقين ، قافله قافله ميدانه شتاب ايتمكه باشلامشدر .
بو كون بتون قلبلرده تصـويره صيغمـاز بر آتش ، بر آتش
حميت فوران ايديور ، حريتى ينه بويله بر كونده ، برپنجشـنبه
كونى استحصاله موفق اولمش اولان عثمانليلر شيمدى‌ده بناى
مشروطيته بر ضربهٔ مدهش اوران اللرى قيرمغـه بتون
موجوديتلريله چاليشيور ، هر كسدن اومستبدوجودلره قارشى بر
شهيق انتقام يوكسليوردى . .

« ١١ تموز ميدانـنك ، بو ميدان وسـيع حريتك بو كون
كسب ايتديكى منظرهٔ لاهوتى جداً هردرلو تصويرك فوقنده‌در .
انسان بو ساحهٔ فسيحه‌واصل اولوبده هرطرفك حر عثمانليلرله
مالى اولديغنى ، يكرمى اوتوز بيك كشـينك اوراده اجتماع
ايتديكنى كورنجـه بتون قلبيله آرتق عثمانليلرك تكرار زنجير
اسارته كيرده‌ميه‌جكنه ، حر ازله‌رق اولمكى اسير اوله‌رق يشامغه
ترجيح ايتديكنه بتون قلبى ايله اعتماد ايدر . اوت بو كونكى

منظره او قدر علوی ، او قدر وطنپرورانه‌در . ساعت ،کزی
کچه‌رك میتنغ باشلامش ، فضلی نجیب بك طرفندن میتنغك
اسباب اجتماعنی متضمن بر نطق ایراداولنه‌رق بعده علمای کرام نامنه
مدرس رجب افندی طرفندن بر نطق ایراد ایدلمشدر .
متعاقباً ارناوود وطنداشلرمز نامنه عبدل افندی آرناوودجه ،
طوماق افندی بلغارجه بر نطق ایراد ایتمش ، بوندن صکره
مبعوث قره صو افندینك ترکجه ویهودیجه ایراد ایلدیکی نطقلر
شدتلی آلقشلره مظهر اولمش ، نیقوله افندینك صربجه ،
کورکی آپانو افندینك اولاحجه نطقلری ایراد اولنورکن
بتون خلقده هیجان وفوران حمیت یوکسلمش، یوکسلمشدر..»

سلانیکده : « سلاح باشنه ، آرش استانبوله !» جمله‌لریله
ختام بولان نطقلری متعاقب ، احتیاط وردیف افرادی
سلاحلرینی اوموزلامق ایچون قوشمشلر ، عناصر مختلفه‌یه
منسوب پك چوق کوکالیلرده مدافعهٔ حریت ومشروطیت
ایچون طابورلره التحاقه شتاب ایلمشلردر .
مناستردەدخی عینی صورت غلیان حمیت‌ایله سلاحه صاریلنمش،
وقتیله حریت ومشروطیتی استحصالده پیشوا اولان اوخری
ملی طابوری رسنه‌لی نیازی بکك تحت قومانداسنده حرکته
همان حاضرلانمشدر .

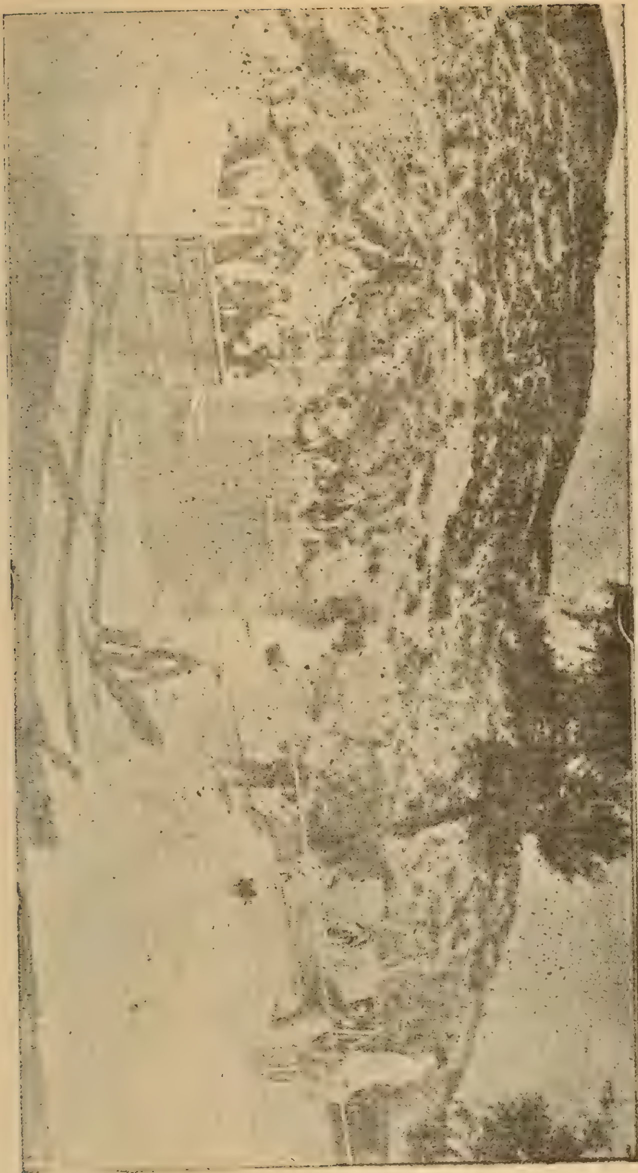
سلانیك باشقیم قلوبنك وقوع مراجعتی اوزرینه
عموم حریتپرور آرناوود وطنداشلرك حرکته مهیا اولدقلری

خبری کلمشدر . بتون بو عسکره محلی دپولرندن سلاح وجبخانه توزیع وتودیع ایدلمشدر.

هرطرفده اولدیغی کبی بالخاصه سیروزده مشروطیتك معروض قالدیغی ضربهٔ اخیرهٔ استبداد ، پك بلند و عالی بر صورتده حسیات غیظ ونفرتی ، بناءً علیه اودرجه شدید وعمومی بر قیام وصولتی موجب اولمشدر . درسعادتده‌کی حرکات عسکریه‌نك سیروزه ایلك یوم انعکاسی اولان چهارشنبه کونی ، دنیله بیلیرکه اوراده استانبولدن دها سالم وامین بر صورتله حرکات واقعه‌نك ماهیتنه انتقال ایدلمش ، بوکا قارشی ذمت همت ودوش حمیته توجه ایدن وظائف حماستك تعیین وتقدیری ایچون چوق دوشونمکه ، چوق سویلنمکه لزوم واحتیاج کورلمه‌مشدر . درحال احتیاط وردیف افرادینك پوصله‌لری کسیلوب طاغیدیله‌رق اجتماعه دعوت ایدلمش ، شهرلردن وکویلردن مسارعت ایدن کوکللیلرك استعجالده وظائف مترتبهٔ عسکریه صاحبی ردیف افرادی ایله مسابقت ایلدکاری کورلمشدر . اوحالده‌که پنجشنبه کونی تمام دنیله‌جك حالده تشکل ایدن طابورلرك جمعه کونی هیچ بر نقصانی اولمق شویله طورسون ، بلکه فضله‌سی اوله‌رق ، بتون سیروز اهالیسنك علوی ومحتشم بر تشییعیله ترنلره راکب اولدقلری کورولوب حیرتلر ایچنده قالنمشدر . سیروز عسکری ، فضائل وکمالات عسکریه‌سی علی الاعلی وخصائل وطنپرورانه‌سی ایسه مستغنیٔ مدح واطرا اوله‌جق درجه‌ده دوبالااولان میرالای حسن عزت بکك قوماندهسنده ایدی . سیروزده سلاح حمیته صاریلان

کوکلملرك مقداری بیك بش یوزدن دون اولمیوب بونلرك ایچنده چیفتی، چبوغنی آناسنی، باباسنی، نکاحلیسنی، نشانلیسنی ترك ایدن اصحاب زراعت، ثروتی، تجارتی، حضور وراحتنی اونودان ارباب ثروت، وظائف مأمورهسنی، یعنی حال واستقبالنی آیاقلری آلتنه آلان مأمورین حکومت، یعنی بالجمله صنوفدن وطنپروران ملت بولنیوردی. غالبا او دیلرده بهار وطن، بشقه فیض طروت، بشقه رنك و بوی لطافتده چیچکلر آچیور! حیرت! استحقار موتك بوندن دها عالی بر درجهسی تصور اولنورمی، یا بودرجه فداکارلق، خصائل ممتازهٔ سائرهسنه شهبال کمال اولان بر عسکرك اوکنه طورولورمی؟..

مثلا سزه ادوار سابقه سردنکچدیلرینی کولکهده براقان بودلاوران وطندن لاعلی التعیین برینی تقدیم ایدهیم: رجب فریدالدین، سیروز ویرکو کاتبی، یکرمی سکز یکرمی طقوز یاشلرنده، اینجه یاپیلی، هنوز بیومکه میدان بولمامش بیقار نارین بروضع ایله طاغنیق، ایکی سیاه قاشك آلتنده، جوال وبارقه‌زا ایکی کوز، وجودك هیئت عمومیهسی تندرستیٔ تام ایله ممزوج اولهرق مأثر جسمت وچالاکیدن نمونه نما.. چهارشنبه اقشامی سیروزه تلغراف کلیور استانبول قارشمش، مشروطیت تهلکهیه اوغرامش، قوشمق لازم ایمش. رجب فریدالدین بی حضور و بی آرام همان مراجعت ایدیور: یا اولوم، یا حریت افکار فداکارانهسی ایله ذهنی تماماً مشبوع اولهرق سلاحه صاریلیور. بر آن اول تهلکهده اولان

درسعادت اختلال عسكريسنه قارشى روم‌ايلیده قيام : حريت اردوسى
قطعاتندن برينك صالرله نهردن مرورى

حریتك ، معاذاه آفات انقراضه اوغرادیله‌جق وطنك امدادینه یتشمك ایچون بی صبر وقرار : ایشته استانبول اوزرینه کلن فداکاران حمیت، هب بویله رجب‌فریدالدین قیراطننده آتشپارکان حماست ایدی .

استانبول دقیقه‌دن دقیقه‌یه بو اردو حقنده عقللره حیرت ویره‌جك حوادثه مطلع اولیور ، نتیجهٔ ظفرك محققیتنه قارشی جمله‌نك امنیت وجدانیه‌سی، حضور قلبی عودت ایتمش بولینوردی

مع مافیه بو نتیجهٔ ظفری تأمین ایده‌جك معاملاتك صورت جریانی مجهول اولمغله شیمدیلك یکانه اندیشه بر کنارسلامته چکیلوب مترقب قالمقدن عبارت اوله‌جقدی . چاره‌لری اولانلر شورایه بورایه نقل ایدیورلر ، اولمیانلر خانه‌لرندن پك اوزاق کیتمه‌مك ، عندالاقتضا خانه‌لرینه کیروب قالمق کبی تدابیره متوسل بولنیورلردی . ۳۱ مارت حادثه‌سنی تعقیب ایدن ایام مظلمه‌ده اظهار بشاشت ایدن خفاشان استبداد ایچون ایام اخیره تعبیر صحیحیله قره کونلر اولدی . بونلرك الی بایراقلیلری چیقدقلری ظلمات مغاره‌لرینه ینه رجعت ایتمشلر ، طیشاریده کی کزنلری ایسه زوراکی تبسم وخنده‌لرله امنیت ومسرت صافیهٔ عمومیه‌یه قاریشیر کبی کورونمکه چالیشمقده بولنمشلردی. اختلالات واقعه‌ده الی اولانلرده طریق اختفا وفراری اختیاره آرتق باشلامشلردی صانیرم . استانبولدن آیریلان واپورلرك آلدیغی بی‌حد ونهایت بولجیلر ایچنده وولتانجی کبیلرده (این المفر) ترانه‌سیله دمساز اوله‌رق

خوف خیانتلری اوکنه قاتیلمش قاچیورلردی .

§ اطنه حادثه‌سی حقنده قطعی معلومات اولمیوب شیمدی‌یه دکین بیك قدر کشینك تلف ومجروح دوشدیکی روایت ایدیلیور ، اغتشاشك اقسام سائرهٔ ولایته سرایت ایتدیکی قویاً تخمین اولنیور ، یالکز بو مقاتلات خونریزانه امیدظفرله‌سوینن کوکایلرك کوشه‌سنده برعقدهٔ الم کبی قالیورایدی . اوکون قارشی غزته‌لرینه شو تلغرافنامه ورود ایتمش ایدی :

«قیصری : ١٨ نیسان‌دون سرسیندن شهرمزه کلن تلغرافنامه‌ده اطنه‌ده قتل عام اجرا ایدلدیکی بیان اولنمقده‌در . بو تلغرافنامه بوراده عظیم برهیجان حصوله کتیرمشدر . ارمنی دکانلری ایکی اوچ ساعت قدر قپالی قالمشدر . والیمز قیصریده‌ده عینی حالك وقوعنه‌میدان ویرمه‌مك ایچون لواو فرقه قوماندانلرینی خانه‌سنه دعوت ایلمشدر . مشارالیه قیصریدن برساعت مسافه‌ده تعلیم اجرا ایتمکده بولنان عسکرلری جلب ایده‌رك دکانلری آچدیرمغه موفق اولمشدر . الیوم اتخاذ اولنان تدابیر شدیده سایه‌سنده‌سکون وانتظام تأسیس ایدلمشدر» افکار عمومیه‌یه کوره سکون وانتظامی تأسیس ایدن بو والی ایله قوماندانلر ، فوق‌العاده شایان تقدیر آدملردی . اطنه حادثه‌سنك ولایات سائره‌یه عکس انداز سرایت اولماسی احتمالاتی ، باعث اضطراب اولیور ، هر طرفده بویله مأمورلر اولوب فجایعه‌میدان ویرمه‌مسی همان یکنسق صورتده آرزوی عمومی‌یی تشکیل ایدیودی اللرندن کلسه هرکس باغیره‌جق ، «ای اطنه‌لیلر ! ای وطنداشلر !

وطن كيديور ، سز ، بز محو اوله‌جغز . نه يا پيورسكز . حريت اردوسى استانبولى ضبط ايتمك اوزره اولديغى بر زمانده نه‌غفلتدركه سز قرداش قرداشه خونين ماجرالرله دمكذار اوله‌سكز ! » ديه فرياد ايده‌جكدى .

§ حريت اردوسنك صورت منتظمه ومطرده وسريعه‌ده‌كى حركات خارق العاده‌سى بر قاچ كوندن برى مؤسس اوروپا بد بينلكنى‌ده يارى يارى‌يه بلكه دها فضله ازاله ايتمش ، بلغار غزته‌لرينك حالا دائم افادات نابجالرينى حكمدن اسقاط ايله‌ين بلغارستان ائتلافندن بالاعتبار حكومات سائره‌ده‌كى افكارده دخى تبدلكالى مشاهد ايدلمشدر . ويانه‌ده منتشر (فرايه پرسه) غزته‌سى : «استانبولده‌دوچار هزيمت اولان حريت يلدز استبدادينه اعلان حرب ايتمشدر . » مقدماتيله و بلا استثنا حريت اردوسنى تقدير واوج اعلايه اصعاد ايديور ، برلينده منتشر (لوقال آنچايكر) غزته‌سى : » «درسعادتده ظهور ايدن حركت عسكرينك يلدزدن ترتيب ايدلديكى ملحوظدر » واديسنده ، بناءً عليه كيفيت ارتجاعك قهرمانان حريتله محو وبرباد ايديله‌جكى افكارينى مشعر طور بيانه سالك اولمغه باشلايوردى . انكليز غزته‌لرى ايسه قطعى المفاد محاكمات ايله ايراد مطالعات ايديورلردى ، مثلا استاندارد غزته‌سى شويله يازيوردى : « ذات شاهانه تموزده اوچنجى اردويه قارشى كوستردیكى سكونت فيلسوفانه ايله بو دفعه‌ده استانبول عسكرينك مطالبنى قبولدن چكنمه‌مشدر . ادهم

پاشانك حربیه نظارتنه تعیننده اصرار ایتمسیده پك معنیداردر. مع مافیه اصل شایان اهمیت اولان جهت استانبول وقایعی دكل، بونك ولایاتده حاصل ایده‌جكی تأثیراتدر.
غیر قابل اقتحام كورونن بر چوق مشكلاته رغماً تموز انقلابنی حصوله كتیرن بر جمعیت، شیمدی‌ده او زمان حاصل ایتدیكی تجربه‌لرك انضمام معاونتیله، هیچ شبهه‌سز درجهٔ قابلیتنی كوستره‌بیله‌جكدر.»

دیلی تلغراف غزته‌سی ایسه: «حادثات اخیره‌ده ییلدیزك پارمغی اولدیغی تحقق ایدرسه ولایات آیاقلانه‌جقدر. بوده پك طبیعیدر. حریتی ماكدونیا و آرناوودلق استحصال ایتمش بولندیغی ایچون شیمدی‌ده احوال اخیره نتیجه‌سنده الك زیاده بو ایكی قطعه متهیج اولمشدر. نته‌كیم درسعادت اوزرینه حركات عسكریه اجرا اولنمغه باشلامشدر. ییلدیز نه‌اردودن، نه دونمادن بر شی بكله‌مز. اردو تموز وقایعنده طرز تفكرینی كوسترمشدر. سلطان عزیزك دور سلطنتنده منافع مملكته صداقتنی كوسترن دونما بالطبع بو دفعه‌ده ابراز خدمتدن كیری طورمیه‌جقدر» دیوردی.

بو كونك احوال واحتساساتی صورمبسوطه داخلنده اولوب بالخاصه پیشگاه پای تختده ركز خیام ایتمش دهشتلی، متین ومعظم، اجراآتی قطعی و آهنین، خارقه‌نما برادرونك طیف خیالی، امنیت بخش قلوب اولمقله ممتاز ایدی. یازلدیغی وجهله

بوغاز ایچنه ، اطه‌لره صاووشـان ، حتی اسـتانبول حدودندن طیشاری آچیلان یرلی واجنبی پك چوق کیمسه‌لر وار ایدی ایسه‌ده بونلر اردونك اجرا ایده‌جکی حرکاتك اشکالنی بیلمدکلرندن التزام احتیاط ایتمش اولیورلردی . یوقسـه قطعی اولان نتیجه عموماً مسلم ایدی . . مع مافیه بو یولده مدار امنیت اولان امید وقناعت، حوصلهٔ احتراص وتجسسی واسع اولان انسانلر ایچون کافی کله‌میه‌رك دها ایلریسنه کیدیلیور ایدی. اردو نه‌قدر کشیلك ایدی؟. ۳۰ بیك ، ۵۰ بیك ، ۸۰ بیك ؟ ارقه‌سی دائماً کلیور می ایدی؟. جانم باقسه‌کا شورایه ، مقری کوینه‌قدر کلمش ایدی . آرتق ایلریسی برشیمی ایدی ؟ کیریوره‌لی دکلمی ایدی ؟ یوقسه اوکا کوره ترتیباتمی واردی ؟ عجبا نه‌کبی ترتیبات ؟ هرحالده متین ومدهش اوله‌جق. فقط نه‌درلو ، نصل شی ؟.... الخ .

*
* *

۷ نیسان : صالی ، دوائر مرکزیه‌دن ملحقاته وبالخاصـه روم ایلی‌یه کشـیده ایدیلن تلغرافنامه‌لرك قطعیاً قبول ایدلمدیکی تحقق ایدیور . بر نمونه : اورمان ومعادن وزراعت نظـارتندن مناستر ولایتنه : « تصدیق عالی یه مقترن بر آیلق بودجه قانونی موجبنجه بیطرلرك وزراعت مأمورلرینك مصرفی‌ده مال‌صندو- قلرندن ویریله‌جکندن بونك خلافنده معامله‌یه میدان ویرلمه‌مسی ، فی ۵ نیسان سنه ۳۲۵

جوابی :

« استحصال حقوق ملت ایچون حرکت ایتمش اولان اردوی عمومینك پروغرامنه توفیقاً قانون اساسی احکامی اعاده ایدیله‌رك هیئت مشروعهٔ وکلا مقامنه عودت ایتمدکجه نظارتلر تبلیغاتنك کأن لم یکن حکمنده طوتلمسی ولایت هیئت علیه‌سنك جملهٔ مقرراتندن اولمغله نتیجه‌یه قدر بوکبی تبلیغات ایله تلغرافخانه‌لرك ومقام ولایتك اشغال ایدلمه‌مسی .

٦ نیسان سنه ٣٢٥

استانبول سورلری پیشگاهنه کلن معظم حرکت اردوسنك خیال اهل وطنده اشغال ایلدیکی موقع بلند وبالاترین ، اظهار ایلدیکی شکل دلفریب و نازنین بتون اجزاء وطنك وسائل ونقاط اتحاد واجتماعی ماهیتنی حائز اولدیغندن ، اولجه توحش ایدیلیرکن ، شیمدی بو افتراقاته قارشی لاقید قالنیور ، بلکه تقدیر وتحسین بیله اولنیورایدی . اردوی جلیل الشان جریت ایله بر دها بش آلتی کونلك حادثاته عطف لحاظهٔ امعان ایدیلیور ، کچیریلن ساعات خلجان واضطراب پیشگاه نظرده تکرار تمثل ایده‌رك دها سرین قانلیلقله معاینه ومحاکمه ایدیله‌بیلیوردی . صوك امیدلرك انقطاعندن صکره ممالك عثمانیه‌دن مباعدت ایله اخیراً آتنه‌یه مواصلت ایتمش اولان خاصه اردوسی قوماندانی محمود مختار پاشانك بر غزته‌جی ایله ملاقاتنده : « صادق قالان عسکری طوپلایه‌رق اجتماع ایدنلری برقاچ سواری مجموعه

اختلال عسکریدن صکره حربیه نظارتنه تعیین اولنان
مشیر ادهم پاشا

طاغیتدم . عصیانی باشلادیغی صره‌ده باصدیرمق چوجق اویونجاغی قبیلندن برشی ایدی . حرکات شدتکارانه‌ده بولنمقلغمه قصداً ممانعت ایدلدیکندن عصیان کیتدکجه توسیع دائره ایتدی .

«عسکره پادشاه طرفندن عفو عمومی اعلان ایدیلنجه وظیفه‌م استعفا ایتمکدی. چونکه بن وحشی سورولرینه دکل، عسکره قوماندا ایتمکه مأمورم . خاصه اردوسنده بوقدر سعی وغیرت وتعلیم نتیجه‌سنده حاصل اولان موفقیات عظیمه‌نك برضربه‌ده محو اولدیغنه پك مأیوسم . ارباب اختلاله بوقدر جسارت ویرن جهت پادشاه طرفندن حرکات تخریبکارانه‌لرینك خوش کوروله‌جکنك

تأمين ايدلمسيدر . » ديمش اولديغى تلغرافله تبليغ اولنيورايدى.
الده منتظم بر قوت اولسه ، بدايت امرده ، يعنى آياصوفيه يه
اجتماع ايدن عسكرك آزلغى زماننده طاغيدلمەرى طبيعى قابل
اولور ايدى ايسه ده بو قابليت وامكانك دخى دور ودراز حرب
وضرب وتعقيبه متوقف بولنه جغى ، شهر داخلنده منتظم حرب
ممكن اولەميه جغندن خلقجه ده شورش واختلال ايچنده قالنه جغى
طبيعى ايدى. حركات ارتجاعيه يه چاليشانلرك اكثريت عساكر اوزرينه
تحريكات وتلقيناتده بولندقلرى، اوكون يلديزدن تعليمه چيقاريله رق،
وقوعاتى خبر آلوب اشتراك ايتمسونلر ديه ضابطلر طرفندن اوزا
قلره طوغرى سوق ايديلن عسكرك ساعت درت راده لرنده
اورادن رجعت وضابطسز مبعوثان پيشگاهنه شتاب ايتملرى ايله
ثابتدر . شو حالده داخلده كى عسكرك بر قسمى افساد ايدلمش ، قسم
ديكرى مهياى فساد بولنمش اولمسنه قارشى بويله چوروك آلت
ايله قطعى ودواملى ايش كوروله جكى بزجه هرحالده مشكوك ايدى
ديرز . الده آلت اولەجق عسكره امنيت جائز اولەميه نجه
البته خارجدن كله جك قواى عسكريه يه استناد ايدلمك ضرورى
ايدى . مع مافيه شوراسنى اعتراف ايتمك لازمدركه بدايت امرده
قيامك عموميتنه قارشى تهلكه ده غايت عظيم ومستولى ومحيط كورلمش،
خارجدن عسكر كله بيله جكى ده استانبولده كيمسه نك خاطرينه
كلەمش ، بناءً عليه معناى صحيحيله استبداد تأسس ايتمكه باشلامش
ديمك ايدى . شيمدى حريت اردوسى استانبول قپولرينه طيانجه

هيئت مشروطيت ينه عيان اولمغه باشلامشدر .

او كون ايچون استحصال اولنان معلوماته كوره ، اردوجمعه كيجه‌سی سلانيكدن حركت و اوتوز طقوز ساعتده اسپارطه قله‌يه مواصلت ايتمشدر .

عسكردن اوچ يوز نفری پيشدارلق وظيفه‌سيله همان چيقمش و بازار كيجه‌سی كوچك چكمجه‌يه كلمشدر . پيشدار قولنی تشكيل ايدن ضابطان ونفرات قليجلرينی سلانيكده براقمشلردر. ضابطان ونفراتك تسليحاتی پك مكمل اولوب هپسنده ماوزر تفنكلری، سونكولر، رووولورلر ايكيشر يوز فشنك واردر. چكمجه‌يه كلنلره كيجه‌يی نصل كچيردكلری سؤال ايدلدكده :

— ملتك حريتی تهلكه‌ده اولديغی بر صره‌ده يتاقلرده اويويه‌جق دكل ايدك يا . . .

جوابی آلنمشدر . روايتلر متوالی . انتظام حركاتی جای شبهه اولميان بو عسكر متصل يورويور ، ياييليور . صاغ جناح مقری كويی ايله باروتخانه‌يی اشغال ايتمش ، صول جناح ايوب اوستلرندن كاغدخانه صيرتلرينه طوغری كورونمش ، حتی دربندلره طوغری ايلريله‌يرك بوغاز ايچنه صارقمشدر. ديمك استانبول محاصرهٔ كامله ايچنده‌در . منطقهٔ محاصره‌نك وسعتنه نظراً بو اردونك ظن اولنديغندن زياده جسيم اولمسی اقتضا ايديور ، بعضلرينك فكرينه كوره ٥٠ بيك راده‌سنده اولوب پولده‌كيلر ايله عن قريب ٨٠ بيكه رسيده اوله‌جق ، ديكرلرينك

فكرينه نظراً شيمدی ٨٢ بيك اولوب بر ايكی كون ظرفنده يوز بيكی كچه‌جكدر . رامی قيشله‌سنده‌كی عساكر ايله ، مكتب حربيه ومهندسخانه طلبه وهيئت تعليميه‌سی بوكوندن حركت اردوسنه التحاقه مسارعت ايتمش اولدقلری كبی مكاتب عاليه طلبه‌سندن بر چوغنك قطعياً تأسيس مشروطيت وتنكيل استبداد ايچون حركت اردوسنه التحاق ايتمك اوزره متمادياً آياستفانوسه طاشيندقلری ايشيديليور ، كوروليور ايدی . بالخاصه‌دها اردونك ايلك ايام ورودنده مكتب طبيهٔ عسكريه طلبه‌سندن بر چوغی آپولتلرينی سوكه‌رك صفوف عسكريه‌ده اخذ موقع ايتمشلردی . ارمنی طاشناقسوتيون فرقه‌سی‌ده‌هيئت مخصوصه اعزاميله حركات وطنپرورانه‌ده مشترك ومتحد بولنديغنی اعلام ايتمش ايدی. قوت قلبيهٔ عموميه وامنيت اهاليدن سفراده حصه‌دار اوله‌رق آرتق محقق كورلمكده‌اولان نتيجه‌يه قارشی بی طرفانه وخيرخواهانه بر مسلك تعقيب ايتمكده اولدقلری استطلاع اولنمقده ايدی. دونمادن برقاچنك‌ده حركت اردوسنه ملتحق بولنديغی روايت ايدیليوردی . . اوكه‌يه طوغری غلطه بورسه‌سنده كويا بومبا آتيله‌جغنه دائر اولان اخبارات اوزرينه تلاش ايدلمش ، بو خبر استانبول طرفنه بومبالر پاطلامش كبی كچمشدر . حقيقت حال ، اوتوز قدر معامله‌جی نامنه ، غلطه پوسته‌خانه‌سی واسطه‌سيله ترجمه‌سی زيرده مندرج مكتوب كلمش اولمسندن عبارتدی :

« بز زیرده واضع الامضا اختلال قومیته‌سی بورسه دائره‌سنی بر مقصد اختلالکارانه ایله بر هوا ایتمك فکرنده اولدیغمزی مبین اشبو مکتوبمزی ارسال ایلدك . »

قومیته نامنه آنونیم

خبرك بو درجه‌سی بیله افکار والسنهٔ عمومیه‌ده تفسیرات وتلقیات کونا کون ایله دوران ایتمکه باشلادی . حرکت اردوسنك مکملیتی آزادهٔ اشتباه اولوب ، هر نه فکر ومقصدله یازلمش اولورسه اولسون ، یوقاریده‌کی مکتوب مندرجاتیله‌ده مستدل اولدیغی اوزره استانبولی قاریشدیران ید خفی راحت طورمامقده اولدیغندن بر کونا فاجعه‌یه محل ویرمه‌مك ، هر درلو وخامتی بر طرف ایتمك لازم ومقصود ایسه آرتق استانبول اوزرینه وهدفه طوغری یورویمه‌یورملی دکلی ایدی؟.. اك جزئی حالاتدن حصه‌دار هیجان اولان خلقك بونوع حکملری ، قرارلری بالطبع کثیر ایدی . معمافیه حرکت اردوسنك جسامت وهیبتی ایله برابر حقنده ومقصدی حقیقیسی بابنده بر کونا صحیح فکر و معلوماتی اولان یوق ایدی. اکثریتله سرنکون اوله‌جق تاج وتختدن بحث ایدیلیوردی . بو کشمکش افکار حکمران ایکن حرکت اردوسی نامنه علاوه طرزنده ایکی بیاننامه نشر ایدیلوب خلق طرفدن قاپیشلدی که صورتارینك بروجه آتی درج وتزییری لازمه‌دندر :

حركت اردوسی قوماندانی طرفندن

ارکان حربیهٔ عمومیه ریاستنه تلغرافنامه

«اوتوز اوچ سنه‌لك مدید ومشئوم بردور استبداددن صكره بتون ملت عثمانیه‌نك غلیان حمیتیله استحصال و استرداد اولنان مشروطیت مشروعه‌مزی ینه دست جلاد استبداده تودیع ایلمك مقصد ملعونانه‌سیله بیك درلو حیله وفسادلر ارتکاب ایتمش نهایت ظاهراً گویا شریعت ایسته‌نیورمش کی حقیقتده شرع مبین احمدی‌یه کلیاً مخالف اوله‌رق قانلی براختلال عسکری ایقاعنه سبب اولمش بولنان ملعون ووجدانسز طرفداران استبداد ایله برطاقم آلچق ومنفور منفعت پرستلرك تلقینات ابلیسانه‌لرینه قاپلش وپایتختك و آماجگاه امت اولان مجلس عالیٔ مبعوثانك آل‌قانلره بویانمسنه وملتك ناصیهٔ پاکنه مشکل الازاله برشائبهٔ سیاه مذلت ایراث ایدلمسنه سبب اولمش بولنان خاصه اردوسی افرادیله بحریه‌وطوپخانه‌افرادینك حرکات واقعه‌سی التی یوز سنه‌لك لکه‌سز بر ناموس انقیاد واطاعت طاشیمقده‌اولان مقدس عثمانلی اردوسنی پك بیوك بر هیجانه دوچار ایتمش وبو لکه‌نك خارق‌العاده بر سرعتله تطهیری امل خیریله ایاستفانوس وکوچك چکمجه‌یه کلمش اولان ایکنجی واوچنجی اردولردن مفرز قوهٔ منتظمهٔ عثمانیه مستعیناً بتوفیقاته تعالی مقتضای شرع مبین احمدیدن اولان قانون منیف اساسینك بعدما هر درلو تجاوز وخللدن وقایه‌سی وپای تخت سلطنت سنیه

اسایش وامنیتك اعاده وتحکیمی امرنده تدابیر مؤثره اتخاذی ومارتك اوتوز برنجی کونی ملت عثمانیه‌نك اك مشئوم یوم نحوستی حالنه کتورمکه سبب اولان خفیه‌لرله دنی الطبع منفعت پرستلرك جزای سزالرینك تعیینی مقصدیله تشبث ایلیه‌جکی هر کونا اجرا آتده محافظهٔ سربستیت ایده‌بیلمك وبو سایه‌ده عثمانلی اردوسنك ناموسنی اکمال ایلیه‌بیلمك ایچون استانبولده بولنان بری وبحری سلاح ارقداشلرندن آتیده‌کی خصوصاتی طلب ایدر :

اولا مارتك اوتوز برنجی کوننده اول استانبولده‌کی بری وبحری قطعات وسفائنه مأمور اولان بالجمله ارکان و امرا وضابطانك بتکرار قطعه‌لرینه اعاده اولنملرینه قطعیاً ممانعت ایتمیه‌رك بونلرك کافهٔ اوامرینه کوری کورینه اطاعت وانقیاد کوستره‌جکلرینه وسیاسی ایشلره بعدما هیچ بر صورتله مداخله ایتمیه‌رك یالکز وظائف مقدسهٔ عسکریه‌لریله مشغول اوله‌جقلرینه دائر شیخ الاسلام وفتوی امینی ودرس وکیلی افندیلر حضراتیله کندی قوماندانلری حضورنده وقرآن مبین ومنیف اوزرینه اللرینی باصمش اولدقلری حالده بر کون ایچنده عموماً استانبولده بولنان افراد وکوچك ضابطان یمین ایده‌جکلردر .

ثانیاً کندیلرینی شریعت ایسته‌یکز دیه اغفال ایدرك وطنی تهلکه‌یه دوشورمش اولان آلچقلرك تأدیبی ایچون اردومزجه اتخاذ اولنه‌جق تدابیر تنکیلیه وانضباطیه‌یه قطعیاً مداخله ایتمیه‌رك واردومز افرادینه حتی یان کوزله بیله باقمیه‌رق آنلری کندی اوز

سلانیك مبعوثی جاوید بك [اختلالات عسکریه‌ده حسین جاهد بکله برابر اختفا و اوده‌سا ـ بوداپشته ـ سلانیك طریقیله عودت ایلمشلردر]

قرداشلری کبی بیله‌جکلر و کندیلرینی اغفال ایتمش اولان خفیه‌لرله ادانی‌یی ینه کندی ضابطلرینه اخبار ایلیه‌جکلردر . بو ایکی طلبمز استانبولده بولنان بری و بحری بالعموم سلاح ارقداشلریمز طرفندن حسن صورتله قبول اولنه‌رق اطاعت کامله وجدیه ابراز ایلدکلری تقدیرده اثنای اجراآتمزده کندیلرینه قطعیاً ایلیشلمیه جکی خصوصلرینك افراد مرقومه‌یه اکلایه‌جقلری لسان ایله

اخطار اولنمسی ودرجهٔ مطاوعتلرینك سریعاً طرف عاجزی‌یه اشعاری رجا اولنور .

نیسان ٦ سنه ٣٢٥

حرکت اردوسی قوماندانی

حسین حسنی

حرکت اردوسی قوماندانی طرفندن

استانبول اهالیسنه بیاننامه

«١: ملت سنه‌دنبرو اجرای مظالم ایدن قوهٔ استبدادی پارچه‌لیه‌رق حکومت مشروعهٔ مشروطه‌یی تأسیس ایتدی. بو قانسز انقلاب مسعوددن متضرر اولان ادانی غیر مشروع برصورتده تأمین منفعتلرینه خادم اولان حال سابقك اعاده‌سی ایچون بیك درلو حیل و دسایس و دنائته مراجعت ایدرك حکومت مشروعهٔ مشروطه‌مزی رخنه‌دار ایتمك ایسته‌دی و بتون عالم انسانیتك تلعین ایلدیكی استانبول فاجعه‌سینك حدوثنه سببیت ویره‌رك معصوم قانلر دوكدی .

٢ : ملتك حیات و اقبالنك کافل یكانه‌سی اولان مشروطیتك رخنه‌دار ایدلمك و احکام شرعیه و سعادت و سلامت عمومیهٔ ملیه‌مزی شامل اولان قانون اساسیمزك ایاقلر آلتنه آلنمق ایسته‌نیلدیكنی کوردی وبو حرکات دنائتکارانه‌نك مسبب اصلیلرینی

تأديب ايتمك لزومنى تقدير ايدرك هيئت عموميه سيله استانبول اوزرينه يورومكه قرار ويردى . ايلك قوهٔ اجرائيه اولمق اوزره ايشته بزى، استانبول سورلرى قارشوسنده كورديككز بو حركت اردوسنى بورايه كوندردى :

٣ : حركت اردوسنك مقصد و وظيفه‌سى حكومت مشروعهٔ مشروطه‌مزى هيچ بر قوتك صارصه‌ميه‌جغى صورتده تأمين ايتمك و صرف قوت شريعت غرا ايله مؤيد بولنان قانون اساسينك فوقنده هيچ بر قانون، هيچ بر قوت اولمديغنى و اوله ميه‌جغنى اثبات ايتمك و مشروطيت مشروعه‌مزك استقرارندن ممنون اولميان وطن و ملت خائنلرينه صوك وقطعى بر درس انتباه ويرمكدر .

٤ : مظلوم اهالى و بيطرف افراد تماميله حمايه ايديله‌جكدر. انجق محركلر مفسدلر و مشاركلر بهمه حال لايق اولدقلرى تأديبات قانونيه‌دن قورتيله‌ميه‌جقدر .

٥ : هيئت فاضلهٔ علميه سرتاج احترام و ابتهاجمزدر. فقط ملعنت بر تأمين منفعت عاديه و شخصيه مقصديله يالاندن كسوهٔ علميه‌يه بورونه‌رك و دين شريف محمدى‌يى تزييف و استخفافدن چكنميه‌رك تشميل مفسدته قالقيشان بر طاقم خفيه‌لر منفعت پرستلر البته مقتضاى شرع و قانونه كوره معامله كورمكدن خلاص ايديله‌ميه‌جكلردر :

٦ : ملت مبعوثلرينك و بو محترم مبعوثلرك شايان اعتماد

كوروب انتخاب ایتدكلری هیئت وكلانك حیاتلری و قانون اسا-
سینك كندولرینه بخش ایلدیكی حقوق و نفوذ و صلاحیتلری تما-
میله و كمالیله تأمین و سكون و سرور عمومی قطعیاً استحصال
ایدیله‌جكدر .

٧ : سلامت وطن و سعادت ملیه‌مزك استلزام ایلدیكی بو
اجرا آت عسكریه‌مز اثناسنده مملكتك انضباط داخلی و سكونت
تامه‌سنی و جمله‌نك محافظهٔ حیات و مالنی تأمین ایچون هر درلو
تدابیرك اتخاذینه توسل ایدلمشدر .

٨ : محترم سفرا و بالجمله مسافرین اجنبیه‌نك بی حضور اولمر-
ینه میدان ویرلمیه‌جكدر .

٩ : استانبول وقعهٔ فجیعه‌سنده قانلری دوكیلان شهدانك
ارواح معظمه‌سی قارشوسنده حساب ویرمكه دوچار خوف و
خشیت اولمغه محكوم اولانلر آنجق بو فاجعهٔ خون آلودك فا-
عللری، محرك و مشاركلریدر . بو حقیقتی هر كس بیلملی و تلاش
و هیجانه قاپلمایوب مستریح اولملیدر .

٦ نیسان ٣٢٥

حركت اردوسی قوماندانی حسین حسنی

بو بیانامه‌لر اردونك زینت خیال اولان عظمت و دهشت
و قوتیله متناسباً تأثیرات اجرا ایتمش ، سرعت برقیه ایله همان
استانبول ایچنه یاییله‌رق بر ایكی ساعت ظرفنده — ظن ایدرم —

خبردار اولمدق کیمسه قالمامشدر . آرتق شیمدی اردونك حرکتی تعین ایتمش اولیوردی . بو کوندن بیاننامه‌نك صنوف عسکریه‌یه عائد اولانی حربیه نظارتجه بتون عسکری قیشله‌لرینه، دونمایه تبلیغ ایدیلوب بونکله مترافق نصایح و ایضاحات لازمه‌ده دخی بولنه‌جق ، — او زمانکی حسه کوره — عسکر بالطبع کردنداده انقیاد اوله‌رق حرکت اردوسی کمال شان و مهابتله قیشله‌لری اشغال ایدرکدن ییلدیزه طوغری ایلریلیه‌جك ، — اورانك تسلیم اولمیه‌جق اولان — عسکرینه‌حدینی بیلدیره‌جك ، وظیفه‌سنی اکمال ایدوب ایشك ایچندن چیقه‌جق ایدی . شو حالده تبلیغات و تفهیمات ایچون هیچ اولمازسه یارین اقشامه قدر امتداد ایده‌جك بر وقت کچمك لازم اولمسنه نظراً ، حرکت اردوسی آنجق پنجشنبه کونی استانبوله کیره‌جك دیمك ایدی . سلانیکدن وارد اولان بر تلغرافنامه اوچنجی اردو قوماندانی محمود شوکت پاشانك حرکت اردوسنه استانبول اوزرینه یورومك ایچون امر ویردیکی اشعار اولنیوردی . ایشته بو بیاننامه‌لر، اوامرك مقدمات اجرائیه‌سی دیمك ایدی. شیمدی‌یه قدر حقلرنده بیك درلو روایت دوران ایدوب نهایت الیوم حرکت اردوسی ایچنده اولدقلری ظن اولنان مبعوثاندن حسین جاهد و محمد جاوید بکلر حقنده بوکون (سن پترسبورغ تلغراف شرکتی) طرفندن تلغرافنامهٔ آتی وارد اولدی :

«اوده‌سا : ۱۹ نیسان افرنجی — دون اوده‌سایه‌واصل

اولان « قراليچه اولغا » نام روس واپوريله طنين سر محرری حسين جاهد بكلر ايله سلانيك مبعوثی محمد جاويد بك بورايه كلمشلر و اوده سادن درعقب بوداپشته يه متوجهاً حركت ايتمشلردر. »

حسين جاهد ومحمد جاويد بك بحراً فرار ايتمش، شيمدی‌ده بوداپشته طريقيله سلانيكه كلمك ايچون يوللرينه دوام ايتمكده بولنمش اوليورلردی.

حركت اردوسنی كورمكه كيدن خلق آره‌سنده بر طاقم ارباب فساده بولنوب اردوجه بو خصوص ذاتاً درپيش ايدلمش اولديغندن جزئی شبهه ايديلنلر همان بالتوقيف تحقيقات موشكافانه‌يه تابع طوتوليورلر. بونلرك ايچندن تبديل قيافت ايتمش خواجه‌لر، خواجه قيافتنه كيرمش مفسدلر چيقيوردی، آنلرده بر طرفدن توقيف ايدلمكده ايدی.

ترجمان حقيقت غزته‌سنه آياستفانوسدن تلغرافنامۀ آتی كشيده ايدلمشدی:

« ساعت اوچده بری صقاللی، ديكری بيقلی ايكی شخص كلدی. قلبلرنده‌كی فساد يوزلرندن بللی اولان بو حريفلر، ژاندارمه‌دن برينی كندی افكار ملعونانه‌لرينی قبوله مساعد صانه‌رق بعض تفوهات مستبدانه‌يه جرأت ايدنجه ژاندارمه مقابله ايتمش، فقط حريف صوك بر چاره اولمق اوزره رووولورينی كشيده ايتمسی اوزرينه درحال ياقه‌لانمشدر. اطراف بوكبی يزيدلرك وجودلريله ملوث اولمامق ايچون صيقی بر ترصد

آلتندەدر . قومیسر ایوبلی حسنی توقیف ایدلمشدر . کوچك چکمجەدە خواجە قیافتندە بر خائن یاقەلانمشدر . اوزرندە اویلە دنیجە اوراق ظهور ایتمشدرکە نقل ایدەیم . . » بوکونك الك مهم بر حادثەسیدە دوندن آیاستفانوسە کیدن مبعوثاندن بر قسمنك حرکت اردوسنك محافظۀ بسالتی آلتندە مذاکرات اجرا ایلەدە بولنمق اوزرە اورادە قالمش ، کیجەدن — چونکە مجموعلری ذاتاً قرق اللی کشیدن عبارت اولدیغندن — خصوصی اولەرق مذاکراتدە بولنمش ، بعدما آیاستفانوسدە انعقاد ایتمك اوزرە دیکر رفیقلرینی دعوتە قرار ویرمش اولملرندن عبارتدی . شو حال اوزرینە بوکوندە مبعوثانك بر قسمی آیاستفانوسە عزیمت ایتمش ، خبردار اولەمیانلر ، وقتلری مساعدە ایدەمەمش اولانلر برمعتاد عتیق دائرۀ مبعوثانە کلمشلرسەدە اقلیت قلیلەدە اولدقلرندن نە بورادە ، نە اورادە مذاکرات اجراسنە امکان بولنەمامشدر .

غلطە بورسەسی حادثەسنە قارشی ضبطیەجە تدابیر انضباطیە اتخاذیلە معاملات دوام ایتدیرلمش ، اردونك حرکات دلیرانەسی نتیجەسی اولەرق بوکون کرك درسعادتدە ، کرك مراکز اجنبیەدە عثمانلی اسهامنك صاغلام صورتدە مظهر ترقی و فعالیت اولدیغی کورلمشدر . مع مافیە بوکون ، یارین استانبولك جلوەکاه اولەجغی حادثات ایلە عواقبی نظر خلقدە قطعیاً معین اولمدیغندن احتیاطاً ترك منزل ایدنلر کرك کنار محللرە ، کرك ممالك خارجیەیە

شهيد حريت مختار بك مرحوم [١١ نيسانده تقسيم ميدانى حربنده نوش بادهٔ شهادت ايلامشدر .]

فوج فوج طاشنمقده بو كونده دوام ايديورلر . وسائط نقليه، مراجعت ايدنلرى استيعاب ايده‌مه‌رك برچوغى ده مراكب جديده يه انتظاراً كيرى قالمغه مجبور اوليورلردى. ياواش ياواش بك اوغلى تنهالاشمش ، بالخاصه بشيكطاش و يكى محله بسبتون بوشاله جق حاله كلمكده بولنمش ايدى . جمعيت علميهٔ اسلاميه « اتحاد محمدى » عنوانى تحتنه كيزلنه‌رك ايقاع شر و خيانت ايدن فرقهٔ ضاله‌نك ماهيتى ايچون بو كون بياننامهٔ آتى يى قلمه آلمش و اعلان ايتمشدر : «وولقان غزته‌سنى واسطهٔ نشر افكار اتخاذ ايدن و شريعت اسلاميه‌نك

محافظه‌سی مقصدینی اظهار ایده‌رك تشکل ایلین اتحاد محمدی نامنده‌کی جمعیتك بدایت تشکلی جمعیت علمیه‌مزی خیلی دوشوند‌رمش ایدی. شریعت غرایی محافظه ایتمك « . . . . وانا له الحافظون . » نص جلیلی موجبنجه اولاً جناب حقه عائد اولوب بو بابده حسب البشریه حکومتمزه ترتب ایدن وظیفه ایسه مادةً قوهٔ عسکریه و معناً قوهٔ علمیه ایله قائم اولدیغندن بزجه احکام شرعیه‌یی محافظه خصوصنده اردو ایله علمادن عبارت بولنان ایکی رکندن باشقه قوت‌ومدار استناد اولمامق لازمکلدیکی حالده ساده دلان اهل اسلام ایله ارباب مفسدتدن ترکب ایتمسنه احتمال ویریله‌بیلن بو جمعیت عامیه اك بیوك ، اك مبارك برنامی حصن حصین رواج اتخاذ ایتمش اولدیغی جهتله بونك حقنده جمعیت علمیه‌جه اووقت بیاناتده بولنمق « علما شریعتی محافظه مقصدیله تشکل ایدن مسلمانلری تقبیح ایدییور » دینیله‌رك اقوال علمانك خلق اوزرنده حسن تأثیری دائما محفوظ قالمق بابنده‌کی احتیاجك (که‌بو احتیاج شوکونلرده سرزدهٔ ظهور اولان حادثه اثناسنده جمعیت علمیه‌مز طرفندن نشر اولنان بیاننامه‌لر ایله قشله‌لره بااعتمادنامه کوندریلن هیئات ناصحه‌نك حصوله کتیردیکی فوائد مسلمه ایله‌ده ثابت اولمشدر .) سکته‌دار اولمسنی انتاج ایتمسی احتمالنه مبنی اوزمان بو بابده کف‌لسانی انسب و اسلم کورمش ایدك . لکن شوکونلرده وولقاندن فوران ایدن نیران تهییج کسب صراحت ایلدیکي واهل اسلامك بویله‌بر ورقپاره‌یی

اللرينه آلمغه بدل عقللرينى باشلرينه آلمق وجوبى چوقندنى حاصل اولديغى جهتله سلامت مملكت نامنه صوك درجه‌ده مهم وشايان دقت اولان بونقطه‌نك عامه‌جه نظر اعتبار وانتباهه‌المنسى لزومى بيان واعلان اولنور . »

شهرامينى حازم بك ايله درسعادت ولايتى مجلس عمومى‌سى اعضاسى، دوائر بلديه رؤساسى ، جمعيت عموميهٔ بلديه اعضاسندن بعضلرى بوكون ساعت طقوز راده‌لرنده آياستفانوسه عزيمت و حريت اردوسى پيشدارلريله ملاقات ايده‌رك كنديلرينك صورت رسميه‌ده اردويه التحاق ايلدكلرينى سويله‌مشلردر . اردويه التحاق ايتمه‌ين كيم ؟ استانبولده احتمال برنقطه ، برتپه وار ، احتمال اورايه منسوب برقاچ مستبد . متباقيسى تماماً قلبى ايله ، وجدانى ايله اردويه مربوط ومعلق ، هركس اورته‌ده تدوير ايدلمش بر دولاب جنايت وخيانته وقت كچدكجه ، هله بيانامه اوقوندقدن صكره تماميله قناعت كتيره‌رك شيمدى بوفرقهٔ باغيه‌نك اصول وفروعى حقنده ، صور حركاتلرى حقنده دها فضله معلومات آلمق ايسته‌يور ، عجبا فلانده وارمى ؟ احتمالاتى ، صكره اجرا قلنه‌جق قاهرانه بر معاملهٔ لايقهٔ سياستك درجات وتخميناتى ذهنلرى اشغال ايديوره غالبا بوميانده اتحاد محمدى پرده‌سى آرقه‌سنده مشغول فسادا اولان ارباب جنايتدن بعضلرى (اين ره كه ميروم بفر نكستانست) ديوب چكيورلردى . . .

*
* *

٨ نیسان : چهارشنبه ، حربیه نظارتنجه وقوع بولان تبلیغات اوزرینه استانبول عسکرینك نصل بر خط حرکت اتخاذ ایلدیکنی بیلمك بوکون عمومك الك بیوك سبب مراقی ایدی . بو بابده دوران ایدن روایات پك متخالف ، متخالف اولدیغی قدرده تأثیرات متعاکسه‌یه بادی ایدی . بعضلرینه کوره قیشله‌لرك اکثری حرکت اردوسی ایله اتفاق و اتحاد طرفداری ایمش ، دیکر بعضلرینه کورده متمادیاً اجرا قلنان تشویقاته وعسکرجه نه اولسه عاقبت کارك کندیلری ایچون وخیم اوله‌جغی اعتقادینه مبنی قطعیاً مقابله ومدافعه‌یه عزم ایدلمش ایمش .

ییلدیزده‌کی عسکرك عبدالحمیده صداقتی ایسه پك قطعی ومحقق اولمق اوزره روایت ایدیلیوردی . ییلدیزده نه قدر عسکر وار ؟ سؤالی همان هرکسك آغزنده ایدی . اقلی درت بیکدن باشلایان تخمینات بعضاً سکز طابوری کچیور ؛ هله خصوصی افراد معیت ایله شخص حمیدی‌یی محافظه‌یه ساعی اوله‌جق افراد مقدارینك مطلقا سکز بیکدن فضله اوله‌جغنده قرار قیلنیور ، ییلدیز اطرافنده‌کی طابیه‌لردن ، مختلف چاپده یتمش ایکی عدد طوپدن بحث ایدیلیور ، بر محاربه ومحاصره وقوع بولوبده محصورینك عناد قطعیسی تمادی ایدرسه بالنتیجه ییلدیز طوپ ایله دوکیله‌جکی کبی اورادن ده محاصرلره وطولاییسیله شهرك

هر طرفه آتش ایدیله‌جکنه وارنجه‌یه قدر مطالعاته یول ویریلیور ایدی . دونمانک حالی‌ده مجهول ایدی . کرچه او کون ترسانهٔ عامره قوماندانلغندن یازیلان بر اعلان رسمیده دونما حقنده کویا طرفداران استبداد ایله متحد ویاخود او فسده‌یه میال اولدیغنه دائر انتشار ایدن اراجیف اقوالك حکم ومعناسی اولمیوب دونما ارکانی مشروطیت مشروعه‌یه صداقت ایچون وقتیله علی الدفعات اجرا ایلمش اولدقلری قسملری تجدیداً و تکراراً بو دفعه ینه عهد ومیثاق ایلدکاری یازیلیور ایدی ایسه‌ده یمینلرك صو یرینه قوللانلمش اولدیغی شو دور بحران وفترتده سوزدن زیاده فعلیات کورلمك ایسته‌نیلیور ، دونمانك بشکطاش قارشیسنده ساکتانه طوروشی ، ضابطانك اکثریتله حالا اولرندن چیقمامقده بولنشی داعیٔ شبهات اولمقدن خالی قالمیور ایدی . آندن بشقه باب عالیجه قلمه آلنان تبلیغ رسمیده « اطنه‌ده ظهور ایدن اغتشاشدن دولایی عبدالحمید قروازورینك کموری اکمال ایدر ایتمز بحر سفیده حرکت ایده‌جکی ، متباقی مسعودیه ، آثار توفیق ، فتح بلند وپیلك شوکت سفینه‌لرینك دخی اولجه مقرر اولدیغی وجهله کموروسائر لوازمنی اکمال ایدر ایتمز فریق غامبل پاشانك قوماندا‌سنده اوله‌رق برای تعلیم درسعادتدن مفارقت ایده‌جکاری » یازیلیوردی . بو دور بحران ، ایلك ایچنده انکلیز اولسه بیله ، اویله لاقیدانه تعلیم وتعلم ایله اشتغال ایدیله‌جك بر زمان

دكل ايدی. بو تبليغ رسمی هر حالده وقوعات جاريه يه علاقه دار اولمق اوزره بر شی ديمك ايدی. نه ديمك ايدی ؟ ايشته اوراسنی قطعی كسديره بيلن يوق ايدی . غامبل پاشانك دونما ايچنده بولنمسی دلالتيله ، دونمانك بی طرف قاله جغنی سويله ينلر بيله واردی. فقط او اوله جق شی دكلدی . مقدرات مملكتك حد اتصال حل قطعيسنده دونمانك لاقيد و بی طرف قاله جغنه احتمال ويرمك ممكنمی ايدی ؟ بحريه نظارتندن تجديد عهد وميثاق ايدنلر دونمانك سواريلری وسائر ضابطانی ايدی . حالبوكه استانبولك دور حاضری ضابط دوری دكل ، نفر دوری ايدی .

نفرلرك فكری نه اولديغنی بيلمك لازم ايدی. مسعوديه نك بشكطاش پيشگاهنده قره قره طورمسی ، دهشتلی برار تجاع حسندن خبرلر ويريوركبی ايدی. ايجاد حوادثده پك فياض اولان افكار عموميه نك صوك قرارلرينه نظراً مسعوديه دن بشقه ديكر سفائن طرفدار مشروطيت ايمش ده يالكز صرف نفراتدن عبارت قالان روح مسعوديه طلبكار دور قديم ايمش. الك بيوك طوپلر مسعوديه ده بولنديغنه نظراً بو حوادث هيچ ده خوشه كيتميور ايدی .

مسعوديه نك حركت اردوسی حركاتنی نه قدر اشكال واخلال ايده بيله جكنی دوشونن يوق ايدی . يالكز سفينهٔ مذكوره ده الده اولسه يكرمی درت چاپنده كی طوپلرك چوق كسديرمه ايشلر كوره جكی دوشونيليور ، بوندن محروميت باعث تأسف وتلهف اوليوردی . اربابنك تخميننه كوره عندالاقتضا ايچه نشان آلمق

وموقعلرينه ايصال ايتمك شرطيله يكرمى درتلك طوپلر ايله بش نهايت آلتى كولله منزل مقصودى خرمن يرينه چويرمك ايچون كافى ايدى . بلكه ايلك طوپده رايت الأمان خـوانى كشـيده اولنه جق ايدى. يازيق كه عظيم موفقيت تأمين ايده جك برواسطهٔ تهديد وتخريبدن محروم قاليورز ديمكدى .

مع مافيه كچ وقت بحريه قشله سنده كى عساكرك تبليغات واقعه وجهله حركت ايده جكلرينه دائر رسم تحليفلرى اجرا قلنديغى ايشيديلوب براز انشراح طويولدى ايسه ده دونمادهكى عساكرينه خارج قاليور ، بنه باعث كفتكو بولنيور ايدى . عسـاكر بحريه نك ده صره ايله ومحضر علما وامراده تحليفلرينك اجراسنه قرار ويريله رك مقتضاسى دردست توسل بولنديغى وبعدالتحليف عساكر مذكوره نك صره ايله حركت اردوسنه سوقلرى ايله مصافحه ايتديريله جكلرى موثوقاً استخبار قلنيورايدى. ديمك حركت اردوسى قان دوكولمه مسى اسبابنه امكان مسـاعد اولديغى مرتبه مراعات ايدركدن مقصدينه طوغرى يوريه جك ايدى . فناكلمه ده بونك اجراسى ايله نتيجه سنك آلنمسى زمانه محتاج ايدى . افكار عموميه ايسه صبرسزلق آتشلرى ايچنه كيرمش ايدى . آندن بشقه بويله دور ودراز كچه جك زمانلر آره سنده برطاقم مهالك غيرملحوظه چيقيويره جكنه دائر بى سروبن بر طاقم اوهامده آز چوق هركسى استيلا ايتمش بولنيور ايدى. ارباب فسادوخيانتك صوك فعاليتلريله چاليشمقده اولدقلرى ، حتى حريت اردوسنك ايچنه قدرصوقولمقده

بولندقلری هر کون بر چوقلرینك توقیف اولنمقده بولنمسیله اکلاشیلیوردی . مشاهیر جواسیسدن سکه‌زن باشی عبدالفتاح افندی اوغلی یوسف پاشا خواجه قیافتنده اوله‌رق چتالجه‌ده یاقه‌لانمش ، آیاستفانوسه‌قدر توقیف اولنانلرك مقداری یوزلره بالغ اولمش ایدی . یوسف پاشادنیلن حریف ، حریتك اعلان متقدمندن مقدمجه‌ده مأموریت مخصوصه ایله سلانیکه کوندرلمش ، مثلا دور استبدادده بالذات بزم‌ده بادیٔ فلاکتمز اولمش جواسیس حمیدیدن ایکن توقیف اخیرنده هیچ خفیه‌لك ایتمه‌مش اولمق ادعاسنده بولندیغی سلانیك غزته‌لرنده مع الاستغراب کورلمشدر . بو اسبابدن وماهیتی معین اولمدیغی حالده احکامنه سرفرو ایدیلن بر طاقم سوائق قلبیه‌دن دولایی حریت اردوسی حرکاتنده سرعت کورلمك ایستنیلیوردی .

بتون صاف یورکلر بو معزز اردونك اوزرینه تتره‌یوردی . اسباب تأخر اوله‌رق استانبولده‌کی عسکرك هیچ جبر وشدته لزوم قالمقسزین تسخیری آرزوسندن بشقه ، اردونك آرقه‌دن یتیشوب قوتنی اتمام ایده‌جك افراد عسکریه ایله برابر لوازم حربیه‌سنه‌ده انتظار ایتمکده اولدیغی سویلنیوردی ؛ حسابجه هر حالده جمعه‌یه قدر وظیفه ختام بوله‌جق ایدی . اویله‌دینیوردی . چونکه اویله ایستنیلیوری . آرتق بو مظالم مستبدانه چیکیله‌مز اولمش ایدی ؛ بوندن صکره تحمله امکان یوق ایدی . بر آن اول بیتملی ، استبداد قعر نایاب عدمه کوندرلملی ایدي . اوکون حکومت طرفندن بیاننامهٔ آتیٔ رسمي نشر ایتدیر-

لدی : « ایکنجی واوچنجی اردولردن کلوب شهرك خارجنده اخذموقع ایدن عساکر عثمانیه بیننده اختلاف موجود اولدیغنه دائر بعض روایات وافکار اهالی وعساکری تهییج ایده‌جك دیکر برچوق اشاعاتك افواه ناسده دورانی وبعضیلرینك صحائف مطبوعاته انتقالی بین الاهالی موجب هیجان اولمقده اولدیغی اکلا شلمقده‌در . عساکر عثمانیه بیننده اساساً اختلاف اولمیوب جهت عسکریه‌دن آلنان معلومات دخی بومرکزده بولندیغی کبی اهالی وعساکرجه هیجان وتلاشی موجب هیچ برسبب بولنمدیغندن وآسایشك تأمینی ایچون حکومتجه ایجاب ایدن تدابیر اتخاذ وتأمین اولندیغندن اصل واساسدن عاری واکثری برفکر بدخواهی‌یه مستند برطاقم اشاعات ونشریاته قطعیاً اهمیت ویرلمیه‌رك هرکسك کندی ایشیله مشغول اولملری ومطبوعاتك ده احوال ومنافع مملکتی نظردقته آله‌رق افکار اهالی وعساکری تهییج ایده‌جك روایات غیرصحیحه نشرندن حسب الحمیه اتقا ایلملری لزومی بیان اولنور » ۸ نیسان سنه ۳۲۵

حقیقةً دوران ایدن روایات ایچنده فکر بدخواهی‌یه مستند اوله‌رق مخصوصاً اشاعه ایدیلنلری‌ده بولندیغی بالآخره سرین قانلیلقله دوشوننلر اکلامشدر . فقط جزئی برحس وحرکتك تفسیرات عدیده ومدیده‌یی موجب اوله‌بیلمکده اولدیغی او اوان هیجانده صحیح وفاسد بتون افکار ، مجالس مصاحبتده بول بول ، فرح فرح یربولیور ؛ فضله اوله‌رق داللانوب بوداقلانوب

ده هرطرفه يايليوردى . افكار نه قدر ازعاجاته معروض قالسه دونوبده حركت وحريت اردوسنك جناح حمايتنه التجا ايتديكى راحت وكشايش بوليور ايدى .

شهر امانتى استانبول نامنه ذاتاً كيدوب اردويه دخالت والتحاق ايلديكى حالده مواقع مختلفه اهاليسى كندى باشلرينه ده آمادهٔ امر وفرمان اولدقلرينى قوماندانلعه بيلديريورلر ايدى . اهاليدن شمندوفرك نقل ايده بيلديكى قدرى متماديا آياستفانسه، صكره لرى مقرى كويه قدر كيدوب عودت ايديورلر ، اردو حقنده كيتمه ينلره انشراح بخش معلومات كتيريورلردى . بتون حياتمده اونوتميه جغم . حريت اردوسى افرادندن نفر البسه سنى لابس بر ضابط اكلاتمش : استبداد بزدن نه ايستديكمزى صوروبور ، شو قيصه جوابى ويردك :

— كله‌كى .

بو چشيد سؤال وجوابك جريان ايتديكى واقف حقايق شؤون اولانلرك داخل دائرهٔ اطلاعى اولمقله برابر هر حقيقت فوق سرنده كى برغازهٔ خيال ايله لطيف ودلفريب كورونه كلديكندن شو ماجرانك دلالت ايتديكى احوال روحيه بر زمانلر زندان كوشه لرنده مدار حياتم اولان خيالاتمه پك توافق ايدرك اونودلميه جق وجهله نقشكير حافظم اولمشدر . اردو حقنده كى افادات اوقدر كثير ايدى كه قرارگاه عمومى خادم كويندن قالقه رق كلمكه باشلامش شيشلى تپه لرى اشغال ايديله رك بشكطاشك شمال جهتلرى (؟)

طوتلمش ، طوپلر متصل کلمکده ، حتی جامعلرینه بناءً ویخچلرده جلب اولنه‌رق کلفت عظیمه ایله چیقاریلوب سوق اولنمقده ایمش .. کبی وامثالی لاینقطع متکرر بیاناته قارشی ، انسان کندیسنی عادتا حریت اردوسی ایچنده ظن ایدیوردی . ممالك اجنبیه‌ده ایسه بواردویه الك دهشتلی سوقیات حربیه‌دن دها زیاده اهمیت ویرلمکه باشلانلمش ، ایدی . اوکون آلمانیادن آلنان تلغرافنامه بروجه آتیدر :

« برلین : ۲۰ نیسان — برلین محافل عسکریه‌سنده ژون ترکلرك بو قدر آز زمانده درسعادت اوزرینه منتظم بر یورویش اجراسنده موفق اولملری شایان تقدیر کورلمکده ، یالکز خاصه اردوسنده اخلاق بوزلمش اولمقله برابر ، سائر اردولرده متانت عسکریه‌یه خلل کلمدیکی کبی عثمانلی قوهٔ تدافعیه‌سنك‌ده دوچار تزلزل اولمدیغی سویلنمکده‌در . بناءً علیه ژون ترکلرك غلبه‌سی شبهه‌دن وارسته اولدیغی ایچون بالجمله اندیشه‌لر زائل اولمشدر . جمعیتك قوتلی بر حکومت تأسیس ایله اصلاحاته باشلایه‌بیله‌جکی امید اولنیور . بورسه‌ده سکون حاصل اولمشدر .

« فرانقفورت : ۲۱ نیسان — برلین محافل سیاسیه وعسکریه‌سی کنج ترکلرك تنسیقات و معاملات عسکریه‌سنی صوك درجه مدح و ثنا ایتمکده در . فی الحقیقه غایت جزئی بر مدت ظرفنده روم ایلیدن استانبوله ۳۰,۰۰۰ دن زیاده عسکر یتشدیرمك بیوك بر اقتدار عسکریه متوقفدر . بتون بو حرکات عسکریه فنی

عسكری نقطهٔ نظرندن غایت مكمل بر صورتده وقوع بولمشدر. روم‌ایلی عساكرنده تربیهٔ عسكریه صوك درجه‌ده اولدیغی كبی ارزاق و مهماتی‌ده مكمل‌در . بو، كنج تركلرك ذكای سیاسیسی ایله اقتدار عسكریسنه دلیل قوی تشكیل ایدر .»

« نایه‌فرایه‌پرسه » غزته‌سی ایسه عادتا ماكدونیادن قالقه‌جق براردونك استانبولی ضبط واشغال ایتمك اوزره نه كبی شرائط داخلنده سوق ایدیله‌جكنی تشریح و سوقیات اخیره ایله مقایسه ایده‌رك عادتا حقیقی بر محاربه فرضیاتنه مبنی مطالعات یوروتیور ، از جمله دیوردی‌كه : « صوك خبرلردن اكلاشلدیغنه كوره جمعیت یالكز شمالی ماكدونیاده‌كی عسكردن استفاده ایتمك نیتنده‌در . اكر سلانیك وسیروزده‌كی عسكرله اكتفا ایتمش اولسه ایدی دها موافق اولوردی . اسكوبده بولنان بشنجی احتیاط فرقه‌سنك سوقیاته اشتراك ایتدیرلمسنه سبب مطلقا بلغارستان حدودینه قریب بریرده بولنان بوعسكرك ایی تجهیز و تسلیح ایدلمش اولمسیدر . اسكوب عسكرینك سلانیكه نقلنه اسكوب ـ كوپرلی ـ سلانیك خطی واسطه اوله‌جقدر. بو خط كونده نهایت قرق واغونلی بش ترنك مرورینه متحملدر . برترن نهایت بر طابور استیعاب ایدر . بونك ایچون سكز طابور وسطی اوله‌رق درت كونده سلانیكه نقل اولنه بیلیر . لكن اصل مشكل جهت اون آلتی طابورك سلانیكدن استانبوله سوقیدر . سلانیك ـ سیروز ـ قره بورغاز خطی كونده سكز — اون ترنك مرورینه

مساعددر . يولجى ترنلرى استانبول ايله سلانيك بيننده‌كى مسا -
فه‌يى يكرمى بش ساعتده قطع ايده‌بيلير . عسكرى ترنلرينك
ساعتده يكرمى‌بشر كيلو قطع ايتمسى حسابيله ترنلر قرق ايكى
ساعتده استانبوله واصل اوله‌جقلردر . بو ارقام اوچنجى اردونك
نقليات عسكريه‌ده نه قدر زحمت چكه‌جكنى ارائه ايدر . ديمك
عسكر ايكى كون ايكى كيجه‌ده استانبول اوكنه كله‌جك ، بر كون
استراحت ايده‌جك ونهايت دردنجى كون حركته باشلايه‌جقدر .
ايلك عسكرى ترنلرى ١٦ نيسانده حركت ايتديكى ايچون ١٨
نيسانده اردونك پيشدارلرى چتالجه‌ده تحشد ايده‌بيلمشدر . اكر
ديئلديكى كبى سوقيات ١٦ نيسانده باشلامش ايسه ٢١ نيسان
اقشامى استانبول اوكنده ١٥,٠٠٠ عسكر طوپلانمش وحركتك
— نظريات اعتباريله سويله‌يورز — پنجشنبه كونى باشلامسى
مقرر بولنمشدر .

« نقلياتك دكز طريقيله وقوع بولمسى امكان خارجنده‌در .
١٥,٠٠٠ عسكرى لوازمى وطوپلريله برلكده نقل ايتمك
ايچون ٨٥,٠٠٠ طون حجمنده ٢٧ بيوك واپوره احتياج اولديغى
حالده الده هيچ بر واپور وبتون روم ايلى ساحلنده قره‌يه عسكر
اخراجنه صالح بر ليمان يوقدر . دده‌اغاج بيله حقيقى بر ليمان
عد اولنه‌ماز . بونك ايچون دكز طريقى كنج تركلرك هيچ شبهه
سز خاطرلرينه بيله كلمه‌مشدر . اولسه اولسه واپورلرله بعض
لوازم حربيه سوق اولنه‌بيلير .. استانبولده بولنان عسكره قارشى

١٥,٠٠٠ نفر کافیدر. بو کونکی تلغرافنامه‌لرده چتالجه‌ده‌کی طوبجیلرك موقعلرینی اوچنجی اردو عسکرینه براقدقلری بلدیریلیور. بو استانبولده محصور بولنان عسکر ایچون پك مشئوم برخبردر. چتالجه موقعنك اهمیتی بیوکدر.

« ملی اردونك استانبوله داخل اولوب اولمدیغنی شمدیدن کسدیره‌مه‌یز. داخل اولورسه سوقاق مصادمه‌سنك اوکنی آلمق کوجدر. ذاتاً بوجهت ژون ترکلرجه غیر مقبول اولدیغی کبی مداخلهٔ اجنبیه‌یی‌ده داعیدر. بو کونلرده نتیجه آکلاشیله‌جقدر. ظواهر احوال هپ اوچنجی اردونك لهنه‌در. »

فرانسه پره‌سه‌نك حسابات عسکریه‌سی علی العاده طوغری اولوب فقط هرحالده فوق العاده‌لك اولان حریت قهرمانلرینه کوره یاکلش چیقمش، دیدیکی مدتده حسابنك ایکی مثلی عسکر نقلنه موفقیت الویردیکی کبی ادرنه‌دن کلن افراد بسالت نهادایله مجموع قوت غزته حسابنك اوچ مثلنی تجاوز ایتمشدر.

جمعیت علمیهٔ اسلامیه‌نك کمال تقدیرایله نقل ودرج ایتدیکمز بیاننامه‌سی اوروپاده تأثیرات فوق العادهٔ حسنه‌یی موجب اولمش، از جمله جهانك اك بیوك جریده‌سی اولان (تایمس) غزته‌سنجه عیناً نقل ایدلدیکی کبی باش مقاله‌سنك مهم بر قسمی‌ده بو بیاننامه حقنده تقدیرات اظهار و بیاننه حصر ایدلمشدر. بر فقره‌سنده:

« علما صنفی ممالك عثمانیه‌ده اسکیدنبری بیوك بر اهمیت و امتیازی حائزدر. علما وقتیله بو موقع ممتازلرندن بالاستفاده اك مستبد

پادشاهلره قارشی مخالف شریعت خصوصاتده قارشی طورمقدن چکنمه‌مشلر و احکام شرعیه‌یی حال و زمانه تطبیق خصوصنده دور بینانه بر اقتدار و درایت سیاسیه کوسترمشلردر . انکلیز کتابلرنده بیوك مفتی نامی ویریلن شیخ الاسلاملردن بری فرانسه‌ده (لافروند) وقعه‌سنك ظهورندن بر قاچ هفته و برنجی (چارلس)ك (وایتهول) ده اعدامندن بر قاچ آی صکره مستبد بر پادشاه حقنده خلع فتواسی و بر قاچ کون صکره اعدام حکمی ویرمکدن کیری طورمه‌مشدر [*] . حکمدار منخلع کندیسنی کفران نعمتله اتهام ایدنجه شیخ الاسلام کوله‌رك (بنی مفتی یاپان سن دکلسك ، الله عظیم الشاندر) سوزلریله مقابله ایتمشدر. درجهٔ نفوذلری بو قدر بیوك اولان علمانك بو صرده حکومته کوستردیکی معاونت پك قیمتلیدر . جمعیت علمیه‌نك بوکی بیانامه‌لری استبدادك باش قالدیرمسنه قارشی اك بیوك سلاحدر » دیمشدر .

مختلف اوروپا مراکزندن وارد اولان تلغرافنامه‌لر عبد الحمیدك خلع و یا فراغندن بحث ایتمکده اولملرینه مقابل ، بزم استانبول ایچنده دقیقه بدقیقه انتظار ایتدیکمز بو نتایجك میدان تحققه چیقمامقده‌کی تعندی بحران انکیز و لطائف آمیز ایدی . شق ثانی بتون ملتك بحق کف ید ایلدیکی ، حتی روم ایلی

[*] سلطان ابراهیم واقعاتنده مقلب داهی اولان قره چلبی زاده عبد العزیز افندی اولمق کرك .

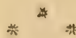
طرفلرنده بو جهتك صراحةً بيانه قدر وارلیه‌رق عمومك لوح
قلب و خاطرندن تماميله اخراج و تبعيد ايتديكى بر شخصك
حالا داعيهٔ مأموريتده بولنه بيلمك فرضيات و احتمالاتنه مستند
شطحيات ايدى. او، كه محافظهٔ مقام ايچون مملكتك برقاچ پارچه‌سنى
دها ايدئ اجانبه توديع ايتمك خوليالريله جنايات سابقه‌سنه دها
يكيلرينى علاوه ايتمك قيدنده بولنديغى ديللرده داستان اولمش
كزيوردى ؛

وقوع بولان دعوت اوزرينه مبعوثاندن بر قسمى دها
آياستفانوسه عزيمت و اوراده كيلره التحاق ايتمش و بوصورتله
آياستفانوسده‌كى مبعوثان يوزه قدر بالغ اوله‌رق انطاليه مبعوثى ،
اديب شهير ابو الضيا توفيق بكك تحت رياستنده عقد مذاكرات
بيله ايتمش و بالجمله مبعوثان و اعيانك آياستفانوسه نقلى ايله اعيان
و مبعوثاندن مركب مجلس ملى عقدى قرارگير اولمش اولديغى
كيج وقت ايشيديله‌رك مسئله‌نك حل
اولنمغه يوزطوتديغنك امارات قطعيه‌سى
كبى بالتلقى موجب انبساط عموم اولمش
ايدى. ابو الضيا توفيق بكك رياستده
بولنمش اولمسيله بيلنلرك خاطرينه كمال
اطمئنان وقناعتله فرانسه انقلاباتنده‌كى
(ورساى) اجتماعات مليه‌سى تبادر
ايتمشدر. چونكه مشار اليه تقلبات اخيرهٔ
تاريخيه‌مزك جمله‌سنه علاقه‌دار

ابو الضيا توفيق بك افندى
[آنطاليه مبعوثى]

لمش وبوكون واصل سن ستين اولمقله برابر افكار احرارانه‌ده
له‌مزه قارشى معناى صحيحيله فضل قدم و رجحانى حائز جوان
لردن بولنمش اولدقلرندن يالكز ياد نامه‌لرى تاريخمزده‌كى
بات معلومه‌نك جمله‌سنى ومثلا نعيمانك: «بالدفعات تقليب حكومت
ش بر داهيهٔ روزكار ايدى» ديديكى ذات ايله امثالى كرام
راتى طبيعتيله درخاطر ايتديرمشدر. ارتق شبهه يوق، تقلبه
وغرى ايلريليوردق. عجبا كنديسيمى چكيله‌جكدى يوقسه
كيلوب آلنه‌جقمى ايدى؟..

۹ نيسان: پنجشنبه، هركسده نيم مطمئن برسكون متجسمانه،
يلديمى، چكيله جكمى، استفهامات عموميه‌سنك مابعدى كوپروباشلرنده
ب عاليده «دونكى هلال» ترانه‌لرى طنين انداز. غزته موزعلرينك
ايت اعلان مشروطيتدن برى يدلرنده‌كى متاع مطبوعاتك تأمين رواجى
ن ايجاد ايتدكلرى اطوار واقوال تشويقكارانه قالمديغنى بيلن خلق بو
ست و تيز باغره‌لره‌ده‌خى فضله بر اهميت ويرمكه لزوم كورميور. فقط
زعلر بو دفعه پك مصر، يدلرنده‌كى متاعك حتى اوقونمغه
كر يرى اوله‌جغنه غالبا كنديلرى‌ده قانع اولدقلرندن قرائخا-
لرده غزته كوزه صوقيله‌جق درجه‌لرده صيرناشيقلق
وستريورلر. عادتا: جانم آلسه‌كا، بو هلال بشقه هلال، معناسندن
شان ويره‌جك برناصيهٔ حال ارائه ايديورلر. چاره يوق، آلنيوره

باشده « شروط خلافت » سرنامه‌لی بر مقاله وار ، آرقه طرفی
زمین وزمانده جریان حکمی لازم کلن بعض فتاوای شریفه ایله
ترصین ایدلمش . قرائتی او سکوت متجسسانه ایچنده بتون
موجودیت انائیه‌مزی صارصان او مقاله‌دن بر قاچ فقره آله‌لم
« شو صوك کونلرده استبداد کندینه بر استنادگاه آرارکن
ملتك ضربهٔ قهر و تنکیلی آلتنده تارومار اولان قوای ظالمه
و منحوسه‌سنی یکیدن تأسیس و اعاده ایده‌بیلمك ایچون بیك
ریا ، بیك یالان ، بیك تزویر و دسیسه ایله تسمیم وجدان و
اذهانه چالیشیرکن محو و نابود اولان قوت و قدرتی دعوای
خلافتله ترصین وتحکیمه چالیشدی .
« عبد الحمید ثانی ، تشبثات ارتجاعکارانه‌سنه قارشی آرتق
بو دفعه آلدانمیه‌رق بردن دست بدست اتفاق ، یك آواز نفرت
و انتقام اوله‌رق قیام ایدن بیوك عثمانلیلغك عظمت دهشتمونی
قارشیسنده ، ناچار و مضمحل ، صوك امید نجات و بقا اولمق
اوزره قدرت مقهوره‌سنك صوك سلاح فسادینه صارلدی ،
خلافتی، امیر المؤمنین صفت مغصوبه‌سنی میدانه چیقاردی . بر
ولولهٔ جانخراش ایله زیر پاینده صاللانان تختنی صاف ومعصوم
اولان بر قسم خلقك حسیات دینیه وملیه‌سنی تحریك ایتمك
صورتیله محافظه ایده‌بیلمك غیرت مردوده‌سنه دوشدی . . .
« اولا شوراسنی بیلملی ، شوکا بتون بر قلب ایله ، حقیقی
وموحد ومؤمن قلب صاف وپاکیله، حقیقی بر مسلمان صفتیله،

جدانی ایله قناعت ایتملی که عبد الحمید ثانی نظر شریعتده ،
کام شرعیه ، احکام مقدسهٔ قرآنیه قارشیسنده هیچ بر زمان
لیفهٔ مسلمین اوله‌مدی . عبد الحمید ثانینك شخصنده ، شخص
شول و ظالمنده بر صفت خلافت ظن و وهم ایدنلر یا احکام
رعیه‌مزی بیلمه‌ینلر و یاخود او قانون مبینك احکام منیفه‌سنه
سیان ایدنلردر . بونی اولا آیات جلیلهٔ قرآنیه ، احادیث
یه ، و صکره‌ده علمای اسلامك فتاوای موجوده‌سیله اثبات
که هر زمان حاضرز . قرآن کریم ، دیکلیك ، بو بر آیت
جله‌در :

« الا لعنة الله علی الظالمین . . . »

ایشته بر حدیث شریف :

« من دعاء الظالم بالبقاء احب ان یعصی الله فی ارضه . »

ترك اعاظم علماسندن امام محمد برکوی حضرتلری :

« ظالمك یشامسی ایچون دعا بیله کفردر . » بیورمشلر .

« ظالمك حضور و سلامتنه دعا علمای محققین اسلام نظرنده
کفر عد اولنورسه عجبا طوغرودن طوغری‌یه ظلمه ، ظالمه
رع مبین احمدی نه حکم و فتوی ویرر ؟ . . عبدالحمید ثانی
شیدن اول بر ظالم ، کلمه‌نك بتون شدت شمولیله برظالم ایدی .
« حقنده اظهار اولنان نفرت عمومیه یه رغماً بوکون حالا
م سلطنت عثمانیه‌ده ادعای خلافت ایدن عبدالحمید ثانینك
وز اوچ ، اوتوز درت سنه‌در ملته قان آغلاده‌رق ، قان

قوصدوره‌رق دوام ایدن مدت وتاریخ سلطنتی بر کره نظر تدق
آ لنیرسه ، بودور منحوسك ، بو ادارهٔ حمیدیه‌نك یالکز بر کلم
خلاصهٔ تاریخ موجودیتی ممکن اولور :

ظلم ! ینه ظلم . دائما ظلم ! . .

« محترم اهالیمزه سویلیه‌لم ، تکرار ایده‌لم‌که عبدالحمید ثا
نظر وحکم شریعت قارشیسنده خلیفه دکلدر ، وهیچ بر زم
اوله‌مدی . شیمدی مصنوع ومغصوب اولان صفت خلافتی ا
ترصین استبداده قیام‌ایدیور . هرسلاحدن ، هرقلنجدن کسک
اولان بو ساخته دین وخلافت سلاحنی ملت بو ید خیانتد
آرتق استرداد ایتملیدر . »

آندن صکره امیرالمؤمنین‌اولان‌ذاتك فاعل و آمر قتال‌وباد
فتنه وفساد اولدیغی صورتلرده حقنده لاحق اوله‌جق اح
مدهشهٔ شرعیه‌یی‌متضمن فتاوای شریفه‌ده‌اوقونه‌رق ذاتاً قلبلر
متمرکز اولان بغض ونفرت‌دها زیاده‌قوت بولیور ، هروجد
صافی اطرافنده مشاهدهٔ متمادیه‌سندن آرتق کلال کلن بو شا
ظلم واذاتك دفع وازاله‌سی ایچون یکیدن یکی‌یه حملات غیر
اویانیور ، بلای مبرمدن خلاص بولنه‌جغنه دائر قلبلرده امنیت
استراحت حاصل اولیوردی .

« دونکی هلال » ی بوکونکی (حریت) تعقیب ایدیور
مذکور غزته‌ده « عبدالحمیدظالمه » سر نامه‌سیله مندرج بول
خطاب ، لسان عمومیٔ ملتك فریاد محقی کبی غاصب مقام‌حکو

بتون سیأتی تعداد وتذکار ایده‌رك ایلك وصولك بر امر خیری اولمق اوزره قان دوكمكسزین اورادن چكیلوب جناح عاطفت ومروت ملته التجا ایتمسی ، یوقسه قوای قاهره ایله مقامندن قلع واستیصال قلنه‌جغنی اخطار ایدیوردی .

هیچ برشی اولمسه بوخطابات ، انخلاع حمیدی‌یه اسباب كافیهٔ مادیه تشكیل ایتدیكندن ومقاومتك عاقبتی‌ده طبیعی خونین اوله‌جغندن عبدالحمیدك پك قورقاق اولدیغی اساسنه بنای حكم ومطالعه ایلینلر كندی كندیسنه ترك سلطنت ایلیه‌جكنی استنتاج ایله یالكز حیاتنك محافظه‌سی ویلدیزده اقامتده دوام ایده‌جكنك تأميناتی كبی فرعیاتك موضوع موقع مذاكره بولنه‌جغنی تخمین ایدیورلر ، دیگر بعضلری بو طبع خونكارك اورته‌لغی آل قانلره بویایه‌رق رهروصحرای عدم اولوب كیده‌جكنه حكم ویریورلردی؛ هله ـ بعضیلری طرفداران دورحمیدیدن اولمق اوزره ـ براوچنجی قسم قلیل ده واردی كه عبدالحمید ایله حركت اردوسی آره‌سنده مذاكرات متوالیه جریان ایتمش واتمكده اولدیغندن ، عبدالحمید حركات اخیرهٔ ارتجاعیه‌ده مدخلی اولمدیغنی بالبیان علاقه‌دار اولانلرك بالمحاكمه نتیجهٔ مجازات قانونیه‌یه گرفتار ایدلملرندن و كندیسنك‌ده خیانتی تبین ایدرسه جزاسنه راضی اوله‌جغندن طوتدوره‌رق اردونك مصارف سفریه‌سنه وسائره‌یه مقابل ١٠ ملیون لیرا اعطا ایتمكی تكلیف ایلمش ، حركت اردوسنجه بوصورتلر موافق كوروله‌رك یالكز فضله پاره ایسته‌نلمش اولدیغنی اشاعه ایدیورلر

دی . بونلر تأیید مقال ایچون هلال غزته‌سنك دون طوپلادلمش اولمسنی ایاری‌سوره‌رك (لانورکی) ده وبعض ارمنی غزته‌لرنده ائتلافه دائر یازیلان‌فقراتك‌واهی وبی اساس اوله‌میه‌جغنی درمیان ایدیورلردی . بواقوال بدبینانه افکار واعصاب‌عمومیه اوزرنده تأثیرات مؤلمه ایقاع ایدیه‌یورایدی . حتی دها‌ی‌وار : گویا رشاد افندی‌یه‌تکلیف ایدلمش‌ده مشارالیه‌حضرتاری‌قبولده‌ترددایتمشلر ، گوزلرندن‌یاش آنه‌رق : «بودفعه‌ده‌براقك؛ آرتق بر دها مناسبتسزلك ایتمز» دیه عبدالحمیدایچون عالیجنابانه برصحابت‌برادرانه‌ده بولنمشلر ایمش . برروایته گوره ده گویا عبدالحمیدحرکت اردوسنه قارشی بکا دزه قدر فنالق ایدلمك ایسته نیلیرسه اویله برشی یاپارم که ملت الی‌الابد آلتندن قالقه‌ماز » دیمش ایمش . عجبا رشاد افندی حضرتلری اویله‌دیمشلرمی؟ عجباعبدالحمیدنه‌کبی‌فنالق‌یاپه‌بیلیرمش ؟

اصل واساسدن عاری اولدیغی حالده نه‌کبی افکار ومقاصده مبنی‌ایسه اورته‌یه آتیلان بواشاعات بدخواهانه ، اون گوندنبری مجسم احتساس کسلمش اولان‌خلق ایچون‌چیلدیردیجی بحرانلر تولید ایدیوروایدی . عبدالحمیدك یاپه‌جغی فنالق ، اولسه اولسه معیتنده‌کی‌افرادوعساکری‌اماکن سفارت‌ایله‌مساکن اجانب‌اوزرینه صولت ایتدیروب کیتدکجه اوزایه‌جق ، بیویه‌جك ، نهایت مداخلهٔ قطعیهٔ‌اجنبیه‌یی‌دعوت‌ایده‌جك برقتال‌فجیعه‌میدان‌ویرمك‌اوله‌بیلیردی بوده آزدهشتلی برخاطره دکلدی . بالآخره بوتوازلرك هپ طرفداران‌ارتجاع‌طرفندن‌یورطلاندیغی آکلاشیلنجه‌یه‌قدر حقیقة

ذهنلره طورغونلق ویره‌جك تألمات دخی ایقاع ایلمشدی. بالخاصه حركت اردوسنك عبدالحمید ایله پازارلق اوزرنده اولدیغنه دائر اولان، عادتا حصول ائتلافدن بحث ایدن اكاذیب واراجیف، ارباب حمیتی تعریف وتصویرك فوقنده مستغرق یأس وكدورت ایلیوردی. جنت آباددن تأمینات دكل فعلیات كوسترلسه، عبدالحمید باشده اولدقجه، هیچ قیمت واهمیتی اولمیه‌جقدی.

بویله بر نتیجهٔ ائتلاف هر حالده یڭه شیطنت وخیانت حمیدیه‌نك بر موفقیت جدیده‌سی اوله‌جقدی. دور حمیدیده آلام غربت چكمش بر رفیقمه راست كلدم. پر یأس وفتور ایدی. دوداقلرندن دوكیلیرجه‌سنه شویله كشف مافی البال ایلدی:

— فلاكت!. ائتلاف حاصل اولمش ویا اولمق اوزره ایمش. هله بر نتیجه اكلاشلسون. والله العظیم بوراده بر كون قالمم. باشیمی آلوب كیدرم...

آرقداشك انفعالی بی پایان. كوردم كه بندن زیاده محتاج تسلیت ایدی. همان جواب ویردم:

— چوجقمیسك؟ هیچ اویله شیمی اولور. بونلر بدخواهانه اشاعاتدر. بن موثوقاً خبر آلدم. مجلس وكلاجه حس ایدیلن لزوم خلع، مجلس ملی به احساس ایدلمش. حتی فتواسی بیله مجلس ملی‌یه كیتمش. دردست ومقرر.

بو جوابمك ایچنده بیلمم نه‌دن قولاغمه كیرمش بر ایپ اوجی واردی. هیئت مجموعه‌سی ایسه اواساسه بناءً یاقیشدیرلمش،

اویدورلمش ، مصلحت آمیز بر یالانجق ایدی . آرقداشملك اوزرنده مطلوب تأثیری حاصل ایده‌رك کنیش بر نفس آلماسنه مدار اولدی .

بو یالانك حکمنه یاواش یاواش کندمده اینانمغه ، مدنلی اولمغه باشلادم . باشقه چاره یوق ایدی .

انسان خیال ایله یشایه بیله‌جکدی . چهرهٔ حقیقت اوکون پك اغبرا ایدی . اون قدر خاصه عسکرینك هلال مطبعه‌سنی باصه‌رق (شروط خلافت) مقاله‌سنك محرری آرادقلری ، اقدام مطبعه‌سنه اوغرایه‌رق سرای محافظی عسکره بشر لیرا ایله یوزرفشنك توزیع ایدلدیکی حوادثی یازان محرری صوردقلری ، عینی عسکرلرك (اشرف) غزته‌سی ادارخانه‌سنه کیده‌رك سلطان مراد مرحوم ایله اولادلرینك رسملری غزته‌یه درج ایدلمش اولمقدن دولایی تهدید ایتدکلری ایشیدیلوب تره‌نلیوردی . فشنك ولیرالر حوادثی (لاتورکی) غزته‌سی یازمش و دیکر غزته‌لر آندن ترجمه ایتمش اولدقلری حالده عسکرلرك هجومی بری طرفه واقع اولیور ، حکومت طرفندن ده تکذیبنامهٔ آتی علاوه صورتنده طاغیدیلیوردی :

« اقدام غزته‌سنك بو کونکی نسخه‌سنده ایکنجی فرقه افرادینه طرف شاهانه‌دن یوزر فشنك ایله بشرلیرای عثمانی توزیع ایدلمش اولدیغی یولنده (لاتورکی) غزته‌سندن نقلاً بر فقره مندرج بولنمش ایسه‌ده اشبو روایتك قطعیاً اصل واساسی اولمدیغندن

تخدیش افکاری موجب بوکبی روایتلره اهالیمزجه حوالهٔ سمع
اعتبار ایدلمه‌مسی اعلان اولنور . »

بو تبلیغ رسمی ، تکذیب قوتنی اکتساب ایده بیلمك ایچون
یا ییلدیزدن تحقیق حال ایتمش ، یاخود اورادن امر آلمش اوله‌جق
ایدی‌که هر ایکی شقه کوره افکار عمومیه اوکنده‌دوشن ، قیریلان ،
یوق اولان بر ییلدیز موقع رسمیسی حالا سوز سویلمك صلاحیتنی
حائز اوله‌رق موجود دیمك اولدیغنه دلالت ایدیوردی . افکار
عمومیه ممکن دکل ، بو دلالتك حکم فعلیسنه رجوع ایده‌میه‌جك
ایدی . ییلدیزی طانیمامق عزمی غالب اوله‌رق بیئلر ایچنده
برمبارزهٔ عزم و خیالدرکه حکمفرما اولیوردی . سقوطی قطعی اللزوم
اولان نجم کیسوارك حالا آفاقده پایدار کبی کورونمسی بر خیال
ایدی . اوهام بشریه قورقولی ییلدیزدن توحشی معتاد ایدنمش
اولدیغندن ، فعلاً محو و منعدم اولمدقجه بو ییلدیز حقنده حسابات
ریاضیه‌نك قطعیتنه قارشی بیله بر طاقم اوهام و خیالاته زبون
اولمق طبیعی ایدی .

حریت اردوسنك ارکان حربیه هیئتی آیاستانفوسه کلدیکی
کبی ، اردونك بالذات قوماندانسنی درعهده و حرکاتنی اداره ایتمك
اوزره اوچنجی اردو قوماندانی برنجی فریق محمود شوکت پاشا
سلانیکدن مواصلت ایلمش ، دون استانبولده‌کی اختفا کاهندن ،
دهاطوغریسی ملجأ رهاسندن چیقاریلوب آیاستفانوسه کتورولن
احمدرضابك آلقیشلر ایچنده استقبال و در آغوش ایدلمش ایدی .

بو کون مقدار منبعوثان یوزه‌قریب اوله‌رق آیاستفانوسده طوپلانمش ، مجلس ملی حالنده انعقاد ایده‌رك مذاکراتی خفی جریان ایدن ایلك جلسه ده مقررات مهمه اتخاذ ایلمش ایدی . بو مقررات ، شبهه‌سز تبدل سلطنته دائر اوله‌جق ایدی. شوائب شك وتردده مبتلا اولان خلقدن مجلس ملینك بو مقرراتی ایشیدنلر امنیت ایله فردایه وقف انتظار ایتمشلردی . ذاتاً یارین جمعه ایدی . اغلب احتمال اوله‌رق بشقه، پارلاق بر جمعه‌سلاملغی کوروله جکدی . کوپروده واقف احوال کچینن بر ارقداشه راست کلدم . بشاشت وجهیه سندن حامل حقایق اولدیغنه انتقال ایتدم . سوز سویلمکده پك متأنی بولنیور ، منبسطانه بر تبسم ایله اکتفا ایدیور ایدی . نهایت چیتلاتدی : هرشی یولنده . بو کیجه کیریلیور . زور ایله ، تکرتکر کلمات ایله ارقداشدن یاقه‌لادیغم معلومات سائره‌یه نظراً تقسیم قیشله‌سنده ، طاش‌قشله‌ده ، ییلدیزده اولان عساکر التحاقدن امتناعده متمرد ایتمشلر . ییلدیز ایله جریان ایتدیکندن بحث اولنان شایعاتك هیچ بری طوغری دکل ایمش . آرتق آکلادم : عبدالحمیدده کندیسنه هیچ برشی سویلمیه‌رك ، ساکت ومهیب ، یوروین بو اردویه‌قارشی لال ومتحیر ، پرحدت، پرخوف وتلاش ، عصبی بحرانلر ایچنده قیورانیوردی . دیمك یکی غزته‌نك اوکون (یوم شك)عنوانی ایله یازدیغی مقاله حقیقةً یارین مسرتلر ایله حلول ایده‌جك بر عید سعادتدن مژده بخشا ایدی.

مجاهدین حریتدن رمزی بك [اخیراً حریت اردوسی ایله‌ده استانبوله اوزرینه کلن قهرمانلردن اولوب مزیات مردانه‌سی تقدیر بیوریله‌رق پادشاه نوجاهك یاورلكنه تعیین قلنمشدر .]

*
* *

۱۰ نیسان: جمعه، اولدقجه امنیت وسکون ایچنده اویانیورز. اشاعات مختلفه‌نك دماغمزده تولید ایلدیکی بحرانلر زائل. بوکون محقق بر شی اولمق اسبابی استکمال ایدلمشدر افکارینه ذاهبز . خیر ، هیچ بر شیئه توسل ایدلمه‌مش . عجبا نه‌دن ؟ نه‌دن اولورسه اولسون، البته اویله ایجاب ایتمشدر. اردونك قوت و مظاهرتنه استنادمز دها قطعی ، دها صاغلام. یا سلاملق رسمی ؟ احتمال اولمز ، احتمال اولور . باقه‌لم هله . .

لیبانی جرائد یکانه نقطهٔ حل اولان تبدل سلطنتده متفق.

جمله‌سی عبد الحمیده فراغ سلطنتی، افراد ملته راحت وسکوتی توصیه ایدیور. برنجیسی مصلحانه بر نتیجه‌نك طالبی، ایکنجیسی احتمالات حرب و وغانك مخبری . . ساعت درده بشه قدر احوال وحسیات بو چرچیوه داخلنده سکون منتظرانه‌یی مصوردی . فقط انتظارك‌ده بر حدی وار . هر کس مدید بر اصطبار ایله موقوف انتظار قاله‌مازدی .

اعیان ومبعوثانك تشارك واجتماعیله دون عقد اولنان مجلس ملینك مذاکرهٔ خفیه‌سنده ویریلن قرارك یکرمی درت ساعت ظرفنده موقع فعله ایصالی‌ده داخل اولدیغنه دائر بر روایت دوران ایدیوردی . اصل قرار البته خلعك قبولنه دائر اوله‌جق ایدی . مجلس ملینك مذاکرهٔ خفیه‌سی ساعت یدی بچقده جریان ایتمش ایدی . دیمك او ساعته قدر بکلمك لازم ایدی . فقط علی العاده جمعه سلاملغی اجرا قلنمق اوزره ییلدیز سمتنه عسکر کیدیور ایدی . عجبا ایشیدیلن اقوال، اویریلوب چویریلن محاکمات طوغری دکلمی ایدی؟ بو نوع شبهات ذهنلره آغیر بر یأس ایله قونه‌بیلیور، فقط اردونك قطعیت حرکاتی، ملتك متحد مطالباتی قارشیسنده طوتونه‌میه‌رق همان بر هوا اولوب کیدیور ایدی. شیمدی‌یه قدر خط حرکتلری هب مبهم قاله‌رق بالخاصه دونکی اشاعات بدخواهانه‌میاننده عبدالحمید ایله متحد اولمق اوزره کوستریلن دونمانك بو کون صباحدن حاضرلانه‌رق مرمره‌یه طوغری فك لنکر ایلدیکی وآیاستفانوس

پیشگاهنده قرار قیلدیغی ، اردویه التحاق صورتنده ایشیدیلهرك هیچ شکسز ، هیچ ضررسز بر مظفریت خصوصنده عادتا بشارت عظمی کبی تلقی ایدلدی. بوکونك ایام سائرهدن امتیازی اشاعات کاذبهنك آزالمش اولمسیله ایدی. بشقه برکون اوله ایدی. دونمانك اردویه قارشی حرکت ایتدیکی اورتهیه آتیلهرق هیچ اولمازسه بر قاچ ساعت خلجان عمومی‌یه میدان ویریلیر ایدی ، ساعت یدی بچق اولدی . هیچ سس صدا یوق ایدی . بوکون استانبوله لباسنده، حال وقیافنده بشقهلق اولان آدملرك کیردیکی مشهود اولمش ایدی. شبهه‌سز بونلر حرکت اردوسی بهادرانندن ایدیلر . بعضیلرینك « موثوقاً » روایتلرینه کوره کیجهدن شهره ایکی اوچ بیك کشی کیرمش . نه یاپمغه ؟ کیم بیلیر ، البت اوکا کوره برتدبیر اولهجقدی. آرتق هرکسدهاردونك عزم وحرکتنه قارشی بر تسلیمیت کامله وار ایدی .

مبعوثان واعیاندن مرکب (مجلس ملی) دون بیاننامهٔ آتی‌یی اعلان ایتمش ایدی :

« مجلس اعیان ومبعوثان ۱۳۲۵ سنه‌سی نیسانك طقوزنجی پنجشنبه کونی ساعت سکز بچقده آیاستفانوسده مجلس عمومیٔ ملت حالنده بالاجتماع آتی الذکر موادی متفقاً تحت قراره آلمشدر :

« ۳۲۵ سنه‌سی مارتنك ۳۱ نجی صالی کونی استانبولده باشلایان حادثهٔ مؤلمهٔ استبدادیه ایله مشروطیت عثمانیه‌یه اورولان ضربه‌نك و بو صورتله باش کوسترن استبدادك بتوفیقه تعالی کلیاً وتماماً ازاله‌سی و مشروطیتك تأمینیله آسایش مملکتك اعاده و استقراری و حادثه مسببلرینك احکام شرعیه و قانونیه دائره‌

سنده تأديبلرى حقنده حركت اردوسى طرفندن نشر اولنان بيانامه‌نك محتوياتنى مجلس عمومئ ملت تصويب ايدر و اردونك امر و حركتى آمال ملته موافق اولديغى و بناءً عليه عموم ايچون واجب الاطاعه بولنديغى جهتله بوكا مخالف هر حالك مستلزم مسئوليت و مجازات اوله‌جغنى بيان و اعلان ايلر .

فى ٩ نيسان سنه ٣٢٥

مجلس عمومئ ملت

ساعت سكزه قدر دوام ايتمش اولان صبر و سكون آرتق ياواش ياواش قوتنى غيب ايتمكه باشلايوردى . باغچه قپوسندن باب عالى‌يه طوغرى دكانلرك اكثرى قپالى اولمسى احتمال انجق بو ساعتلره طوغرو نظر دقت و عبرته چارپه‌بيلمش ايدى . هر كس بر شيلره حاضرلانمش ، هيچ بر شى اولمامش ايدى . مع مافيه دكانلرك قپالى اولمسى ، ضمننده‌كى او شيلرى ياواش ياواش مغلوب هيجان اولان افكاره شيمدى ازسرنو اخطار ايديور ايدى . ترجمان كبى ، طوغرى يول كبى غزته‌لر چيقمش ، موزعلرك اطوار متلاشيانه‌سى بو غزته‌لرده بعض حقائق اوله‌جغنه احتمال ويرديره‌رك قاپيشلمش ، اوقونلمش ايدى : هيچ بر شى يوق ايدى . نهايت ساعت طقوز راده‌لرنده بيانامهٔ آتى علاوه شكلنده انتشار ايتدى :

مقام صدارت عظمايه

« اخيراً درسعادتده بعض فسده‌نك القاآتى ايله خاصه اردوسى افرادى اخلال و افساد ايدلمكدن طولايى پاى‌تختده

حكومتك نفوذ و قدرتی تماماً امحا قلنمش و حكومتك حيات و استقبالی دخی تهلكه‌یه القا ایدلمشدر . وطنك تأمین سلامت آتیه‌سی حكومتك تقویهٔ نفوذینه وابسته بولندیغندن دیگر عثمانلی اردولری طرفندن ده اظهار اولنان حسیات وطنپرورانه‌یه تبعاً ایكنجی و اوچنجی اردولر متحداً اشبو وظیفهٔ وطنپروری‌یی ایفا ایتمك اوزره درسعادته قوای كافیهٔ سیاره سوق ایتمشدر . قوای مذكوره قوماندانلغنی درعهده ایتمك اوزره سلانیكدن آیاستفانوسه كلدم . گرك قوای مذكوره‌نك وگرك آیاستفانوس پیشگاهنده بولنان عثمانلی دونانمه‌سنك مستعیناً بتوفیقه تعالی قوماندانلغنی درعهده ایلدم . شیرازهٔ انتظامدن چیقمش اولان خاصه اردوسی افرادندن حركت واقعه‌لرینه ندامتله استیمان ایده‌جكلرك عفوی و عصیانده تعند ایلیه‌جكلرك ده بلا مرحمت شدتله تجزیه و تنكیلی مقرردر . مجازاتدن توحش ایدن بعض مفسده و ارباب دنائت طرفلرندن قوای مذكوره‌نك گویا ذات پادشاهی‌یی خلع مقصدیله كلدیكی اشاعه ایدلمش ایسه‌ده بونی صورت قطعیه‌ده تكذیب ایلر و مع مافیه عسكرلریمزك ایفای وظیفه اثناسنده ارباب فساد و دنائتك یكیدن بعض تشبثاته جرأتلری الجاسیله تكرر ایده‌جك حادثات مسئولیتنك تماميله مسببلرینه عائد اوله‌جغنی بیان ایلرم .

اوچنجی و حركت اردوسی
قوماندانی برنجی فریق محمود شوكت

مقام صدارت عظمایه

« بالاده مندرج اردو بیاننامه‌سنك بلا افاتهٔ وقت همان شیمدی علاوه ایله نشر و سفاراته‌ده تبلیغ بیورلمسنی استرحام ایدر وذات حضرت پادشاهی‌یه دخی بو بابده طرف چاکرانه‌مدن رأساً معروضاتده بولنلدیغنی عرض ایلرم فرمان

اوچنجی وحرکت اردوسی قوماندانی
برنجی فریق محمود شوکت

بیاننامه‌نك قوتله افاده ایتدیکی تکذیب خلع ماده‌سی ، افکار عمومیه‌نك هپ او نقطه‌ده متحد استحضارات و انتظارات وفعالیتنه قارشی دهشتلی برضربه اوره‌رق ناخوش والیم بر تأثیر حاصل ایتمشدی . افکار وانظار هپ او نقطه‌دن آیرلمیه‌رق بیاننامه تکرار علی التکرار اوقونوب مطلقا بر کلمه‌نك آلتنه صیقشمش بر معنای خفی آرایوردی ، مکن دکل بوله‌میوردی. اولا شو آکلاشیلیوردی که عبدالحمید ایله اردو آره‌سنده شیمدی‌یه قدر رسمی بر مذاکره جریان ایتمه‌مشدر . چونکه اردو شایعات خلعیه‌یی کندینه قارشی‌ده رسماً تکذیب ایدیورایدی . فقط سفاراته تبلیغی نه اوله‌جق ایدی ؟ یوقسه بو شایعاته قارشی سفارات هرنه اسبابه مبنی ایسه خلعه معترضمی بولنمشلردی ، و بویله بر اعتراض وار ایسه احکامنه ممشات ایدیله‌جك درجه‌ده احوال جدیه قارشیسنده‌می ایدك ؟

ساعت اونه طوغری « ثروت فنون » چیقدی . اردونك

ورودی اوزرینه انتشاره باشلامش وشو صره‌ده اساسلی حوادث ویرمکله کسب معروفیت ایلمش اولان بو غزته‌ده دخی « مهمه » سرلوحه‌سی آلتنده شو فقره مندرج ایدی : « استخبارات موثوقه‌مزه کوره حرکت اردوسی قوماندانی شوکت پاشانك اردونامنه استانبولده مجلس وکلایه کوندردیکی تکلیفنامه مجلس وکلا طرفندن ایاستفانوسده‌کی مجلس ملی‌یه کوندرلمش ودون کیجه موقع مذاکره‌یه وضع اولنمشدر . مجلس عمومیٔ ملت اردو قوماندانینك تکلیفنامه‌سنی قبول ایله بوکا برشکل قانونی ویرمشدر . تکلیفنامه مندرجاتی شو ایکی مهم نقطه‌دن عبارتدر :

١ — سلطان حمید ثانینك مشروطیته صداقتی تبین ایتدیکی تقدیرده موقعنده محافظه‌سی .

٢ — مشروطیته ضربه اورانلرك سیاست عسکریه ایله تأدیبی »

مجلس مبعوثان رئیسی ثانیسی طلعت بك
[غیر تکشان دائمی حر یتدن اولوب حرکات اخیره‌یه قارشی‌ده فعلاً خدمات و مساعیٔ مخصوصه‌سی سبق ایتمشدر]

کرچه بوفقره‌ده افکار عمومیه‌یی تسکین ایده‌جك برشرطه معلقیت واردی، عبدالحمیدك مشروطیته اوردیغی ضربه‌یه سرای پیشکاهنده، احتمال کوزلری اوکنده اتلاف ایدیلن علی قبولینك شهادت فجیعه‌سی بیله سبب کافی ایدی. حالبوکه دها نه قدر اسباب عدیده ومدیده وارایدی‌که جمله‌نك وطبیعی حرکت اردوسنك‌ده معلومی ایدی. فقط عمومك آرزوی دلنه

كوره خلع ماده‌سندن یاهیچ بحث ایدلمه‌ملی، یا بحث ایدیلنجه قطعی
الاجرا کبی افاده ایدلملی ایدی . مع مافیه بتون احتمالاتك
داعی اولدیغی بحرانلر ، کسب خفت و سکون ایلدکجه دها
سالم دوشونمکه باشلاندی، ساکن وسالم دوشونمك ، افکار عمومیه‌جه
قرار سابقه یعنی مطلقا تبدل سلطنته رجعت دیمك ایدی .
اویله‌یا! اردونك حرکتی ارتجاعك تدمیر وتنکیلی ایله مشروطیتك
اعاده وادامه سندن عبارتدی . عبدالحمید داخل دائرهٔ ارتجاع
اولدقجه طبیعی خارجده قاله‌مازدی .

ثانیاً : خلع ماده‌سی اصول واحکام شرعیه‌یه تابع بر کیفیت
اوله‌رق براردو ، اردونك قوماندانی کندی کیف وهواسنه اویله
شیئی نه دوشنور ؛ — هله — نه ده س. ویلردی. اردو
هر درلو تأثیردن آزاده‌لکنی تأمین ایتدیکی (مجلس ملی) نك
مقرراتنه توفیقاً حرکات مشروعه‌ده بولنه‌جق ، مجلسی عالیٔ مذ
کورك واسطهٔ قاهرهٔ اجزائیه‌سی اوله‌جق ایدی. بناءً علیه رأساً
خلعدن بحث ایده‌مز ، صلاحیتی خارجنده بر مسئله‌نك کندیسنه
اسنادینی ایسه رأساً تکذیب ایده بیلیر ایدی ، ثالثاً ، احتمال بو
بیاننامه‌یه مجلس عمومیٔ ملی‌نك‌ده معلوماتی لاحق ایدی . غایت
اهمیتلی بر نقطه‌ده ماده تصریحیله یورونلسی موافق حال ومصلحت
اوله‌مزدی . خلاصه متسلسل محاکمات که افکار عمومیه‌ده‌کی ناخو.
شلغی ازاله ایله مدار امنیت اولدی . آرتق شیمدی افق آتی دها
زیاده براق وکشاده اوله‌رق کوریلیور ، اردونك حکیمانه حرکا

ننك قريب الوقوع اولديغنه قناعت كتيريليور ايدی . ساعت اون برهطوغری استانبولك آفاق غربيه‌سندن بر طاقم سلاح سسلری طويانلر اولمش ايدی . ديمك اردو ايلريليوردی ، احتمال بر مانعه‌يه‌راست كلمش ، قوت وسطوتنی كوسترمك ايجاب ايتمش ايدی . بو سلاحلره دائر معلومات پك جزئی ، پك نقصان ايدی . هر حالده سلاحك چوق دوام ايتمه‌مش اولديغی محقق ايدی . بناءً عليه بر ايكی حمله‌ده اردو نره‌سنی اشغال ايتمك ايسته‌مش ايسه اشغال ايديويرمش ديمك ايدی . هرطرفده بويله مقاومته اوغرا- نيله‌جغی‌ده كسديريليور ايدی . برده پ دربی شهره ينا‌شمق قبيلندن يالكز برقره‌غول ، بر قيشله‌يی اشغال ايدلمش ايدی ؟ يوقسه حركت عموميه‌يی باشلامش ايدی . بو جهت مجهول او- لمقله برابر اردو قوماندانلغنك صدارته تلغرافنده (همان شيمدی علاوه‌لرله) سوزلرندن ، عمومی حركت ايچون عاجل بر قرار اتخاذ ايدلديكنه احتمال ويريليوردی .

بويله قرداش قرداشه سلاح آتمق صورتيله جريان ايدن وايده‌جك اولان شو حرب فجيع داخليده ايسه اولنلر ، اوله جكلر كوز اوكنه كلدكجه مسبب ومسببلرينه قارشی اعماق قلوبدن لعنت فريادلری يوكسليوردی .

مع‌مافيه ضرورت احوال تحتنده قطعی‌الحدوث اولان بو مصادماتك اولانجه دهشتيله اجرا واداره‌سندن بشقه چاره يوق ايدی . آنجق بوبابده كوستريلن عزم وصولتدركه اون كون

اول حیاتمزدن قطع امید ایدن حکومات اجنبیه‌نك حقمزده کی نقطهٔ نظرلرینی تبدیل و بزمده آتیسنه‌امنیت اولنور برموجودیت ملیه‌یه صاحب بولندیغمزی اثبات وارائه ایلمش‌ایدی. عکس قضیه انقراض وممات دیمك ایدی .

حادثه‌یی کمال دقتله تعقیب وتدقیق ایدن (فوندرغولچ) پاشانك ایلك مقاله‌سنی حاوی (فرایه‌پره‌سه) غزته‌سی اوکونك پوسته‌سیله آلنمش ایدی که بعض فقراتنك بروجه‌آتی نقلندن کچیله‌مز :

«اك‌زیاده موجب تأسف اولان جهتك‌ده اغتشاشات اخیره نك‌ظهورنده‌بر سبب مجبراولمامسیدر . یکی‌تأسس ایدن اداره هنوز اصلاحات تجدد کارانه‌یه باشلامامشدی‌که بوندن بر قسم خلق متأثر اوله‌بیلسین ... حکومت بوکونه قدر هپ خارج وداخلده کی امور جاریه ایله اشتغال ایتمشدر .

«۱۳نیسان اختلالجویانی کویا مشروطیت اداره نتیجه‌سنده احکام شرعیه‌یه خلل کلدیکی وسیله‌سیله اورته‌یه آتلمشلردر . احکام شرعیه بو صوك زمانلرده انجق قانون‌مدنی اوله‌رق مرعی بولنمقده ایدی ، ادارهٔ جدیده ایسه بوجهته قطعیاً ال اوزاتمامشدر . دیمك که حقیقت حال بویله بروسیله آلتنده اخفاایدلمش اولوب اورته‌ده بشقه مقصدلر واردر .

«ممالك‌عثمانیه احوالی حقنده‌خارجدن برفکر پیدا ایتمك‌ممکن دکلسه‌ده فکریمه نظراً احوال اخیره‌یه ، عین مقصده متوجه

اولان ایکی فرقهٔ سیاسیه بیننده‌کی اختلافدن و بونك نتیجه‌سنده غزته‌لر آره‌سنده جریان ایدن مشاتمه‌لردن بشقه بر سبب حدوث کوستریله‌مز . ایلك قونداق مطلقا فرقهٔ احرارك ماهر ، فقط حمیتسز بعض رؤساسی طرفندن وضع ایدلمش وبالآخره وقعه‌یه توسیع دائره ایده‌رك مشوقلر طرفندن بر ایله آرزو اولونمیان بر شکل آلمشدر . مطلقا اختلال ظهور ایدنجه استبداد دوکونیتاری صوك بر امید وغیرتله بو وسیله‌دن استفاده‌یه چالشمشلردر .

«جمعیت هیچ شبهه‌سز خطالر یاپمشدر . بر انقلاب اداره‌سی اثناسنده بو کبی خطیئاتك وقوعی پك طبیعیدر . اونوتمامیدر که جمعیت رؤساسی هیچ بر تجربه کورمکسزین امور اداره‌یی اله آلمشلردی . بو حاله کوره خطالر یاپمامسی نصل ممکن اولوردی ؟ طقوز آی اول ال اوستنده طاشینان قهرمانلر بوکون دوچار تعقیبات اولدقلری و ایچلرندن بر طاقمی مخصوصاً اتلاف ایدلدیکی جهتله خدمات واقعه‌دن بر نبذه بحث ایتمك فائده‌دن خالی اولمسه کرکدر .

«خاطردن چیقارلمامیدر که ۱۹۰۸ سنه‌سنده عثمانلی اختلالی باشلار باشلاماز ماکدونیاده صلح وسکون عودت ایتمش ، اوروپا دولتلرینك ، باب عالینك سنه‌لرجه اوغراشه‌رق استحصال ایده‌مدیکی بر موفقیت عثمانلی کنجلری طرفندن بر حرکتله الده ایدلمشدی . هرنه قدر بوسکون حقیقتده بر متارکه‌دن عبارت ایسه‌ده بونك بیله حصولی پك بیوك بر موفقیتدر . چونکه متارکه

عقد ایدیلمنجه باعث نفاق اولان احوالی ازاله و مملکتی اصلاح ایتمك امکانی‌ده حاصل اولمشدی . انقلابك سکونتله جریان ایتمسی حکمداره طوقونلماسی ، نسل جدیدك بیوك بر تجدد پرورلك کوسترمسی کبی احوال بوکا انضمام ایدنجه حکومت عثمانیه‌اوروپادن چوق زماندن بری کورمدیکی بر درجهٔ اعتماد و توجهه نائل اولمشدر . بو اعتماد نتیجه‌سنده دول معظمه بینده قاپیتولاسیونلرك الغاسی کبی فکرلر بیله یوز کوسترمکه باشلامشدی .

«ادارهٔ جدیده بر طرفدنده اصلاحات ابتدائیه‌یه باشلامش ، اسرافاته سد چکمش و ارتشایه اعلان حرب ایتمشدر . تنسیقات ملکیه و عسکریه اصلاحات مملکته ایی بر مقدمه تشکیل ایده جکدی . اعتراف ایده‌لم که بتون بو اصلاحات ایچون حسن نیت درجه‌سنده فعالیت کوستریله‌مه‌مشدر . لکن اردوده کوریلن ترقیاتی کیمسه انکار ایده‌من . بو خصوصده ده بالکه تمامیله موفقیت حاصل اوله‌مامش ولزومسز شیلر یاپلمشسه‌ده هرحالده بیوك بر عزم و متانتله چالیشلمشدر .

«اردو اولجه کسالته محکومدی . قیمت حربیه‌سی او درجه نقصان ایدی‌که دور سابقده کوچك بر بلغارستانله بر حرب ظهورنده افرادك شجاعتنه رغماً دیکر طرفك غالب کلمسی ممکندی . بو تهلکه بر قاچ آی ظرفنده ازاله ایدلدی و انجق بو سایه‌ده اوله‌رق اختلافات خارجیه منافع مملکته موافق بر صورتده فصل اولنه بیلدی . حقانیتی سونلر شو مشکلات خارجیه‌ده‌ده عثمانلی

ادارهٔ جدیده‌سنك پك بیوك بر سکونت عقل و تدبیر وبالخاصه بالجمله احتمالات وممکناتی درپیش ایتمك خصوصنده فوق العاده اقتدار سیاسی کوستردیکنی اعتراف ایده‌جکلردر .

« وقوعات اخیره اثناسنده مکتبلیلر حقنده وقوع بولان تجاوزاتك سببنی بر درلو آکلایه‌میورم . بو اولسه اولسه نفرا نه اجرا ایدیلن تلقینات مخصوصه‌نك نتیجه‌سیدر ، اولجه یازدیغم مقاله‌ده ایضاح ایتدیکم اوزره عثمانلی مکاتب عسکریه‌سنده‌کی طلبه هیچ برزمان سیاسیات ایله اشتغال ایتمه‌مشدر . بونك ایچون فرقه اختلافاتنه هدف اوله‌مازلر . دیکر طرفدن مکتبلی ضابطانك نفراته مغایر انسانیت معاملاتده بولنملرینه امکان یوقدر . کنج ضابطانك ۲۳ تموزدن صکره کوستردکلری فرط مسرت بلکه‌ده بر طاقملرینك خوشنه کیتمه‌مشدر ، لکن بو بر صورت فجیعه‌ده اتلاف ایدلملرینه سبب اوله‌ماز »

ملتك ، حکومتك مداراستنادی‌اردوایدی. (فوندرغولچ) پاشانك تأسفاتنی مبدل‌مسار ایتمك اوزره دلاوران عثمانی وظیفهٔ وطنپرورانه‌یی کمال انتظام ایله ایفاده فداکاریٔ حمیت وحقیقتك بشر ایچون ممکن اولان مقدارینی بالغاً مابلغ اثبات ایتمك اوزره بولنیورلردی.

۱۱ نیسان جمعه ایرتسی: جهادحریت

صباحلین ایرکندن بك اوغلی، تقسیم ، شیشلی جهتلرندن عکس

انداز اولان مدید ومتمادی برشماتت طراقه‌ٔ‌دن خبرداراولان اویانقلر، هنوز اویانمیانلرك قپولرینه اورویورلردی :

— یاهو ! كورولتویی دیكله، نه‌دراو ؟ مطلقا حرب باشلادی

— بوق جانم، آشیری سوقاقدن بر چوق عربه كچیور . بویله حربمی اولور ؟

— چاریك ساعتدر دوام ایدیور . هرحالده عربه دكل . مطلقا سلاح پاطیردیسی .

— جانم بویله سلاحمی اولور؟ بن مارتین ، ماوزر نه صدا ویریر بیلمزمی‌یم ؟ بورادن بردانه‌سنی آتش ایدرسك، مدید بر (یوم ! .) ، سكره قارشیلرده بو صدای ابتدائینك تیز وپریشان عكسلری. بو ایشیدیلن متمادی بر پات پات متوالی بر چاتیردی هر حالده سلاح دكل بشقه برشی . . .

بك اوغلنده ، تقسیمده ، شیشلیده و جوارده اولانلر بو ولوله‌ٔ عظیمه‌نك سلاح سسی اولدیغنی قولاقلریله ایشیدیورلردی. حتی آتشی كوزلریله كورمشلر وكورویورلردی. فقط خارجده، اوزاقده اولانلر بادیٔ امرده بویله حیرت وتردد ایچنده قالمشلر، هركس سوقاقلره ، پنجره‌لره، بالقونلره بیریكه‌رك متمادی كورولتو نك كلدیكی نقاطه نصب نظر دقت ایتمشلردی . استانبوللك او دقیقه‌لرده‌كی حیاتی بو متمادی چاتیردیدن عبارت اوله‌رق هوا ساكن وغنوده ، خانه‌لر ، محله‌لر، تپه‌لر صانكه‌نوم مستغرق ایله آلوده ایدی . چاتیردی متمادی، منقطع ، یربر خفیف وشدید

دوام ایدیور . فقط تپه‌لر ، خانه‌لر ، محله‌لر ذره قدر بر سمر ویرمیه‌رك بی حس وبی مآل قالیوردی . دیرکن ایلك طوپلر ایلك مترالیوزلر، درین برصویه دوشن ثقلت عظیمه‌نك چیقاره‌جغی صاغر صدالرله عکس انداز اولدی . حقیقت بتون استانبول خلقنه سیاناً عیان اولدی : حرب اولیوردی .

«حرکت وحریت اردوسی، مشروطیت مشروعه‌یی ازسرنو فتح و تسخیر ایتمك ایچون جمعه کونی اقشامی ظلمت ایلدن بالاستفاده ایلری قطعاتی شهر داخلنه کوندرمش، کندیلرنده میل اطاعت مأمول ایتدیکی خاصه افرادنده خائنانه برفکر مقاومت موجود اولدیغنی کورنجه سطوت عسکریه‌سنی بتون مهابتیله کوسترمك ، ملتی کریوهٔ انقراضه طوغرو سورکله‌مك ایسته‌ین خائنلری تپه‌لمك ایسته‌مش ، اوزمان ، پیاده صفلرنده ، بطریه‌لرده بیوك برفعالیت باشلامش ایدی . اومتمادی چاتیردیلر بیکارله ماوزر آتشی دیمك ایدی. تخمین ابتدائی‌یه کوره طاش قیشله ، تقسیم ایلك حملات دلیرانه‌ایله الده ایدلمش اوله‌جقدی . صوك آتشلر ، صوك طوپلر ییلدیزه متوجه ظن اولنیوردی . اغلب احتمال اورادنده عینی شدتله مقابله ایدیلیور ، طرفیندن دهشتلی تلفات وقوع بولیوردی .

فقط نه اولسه ظالمك حصن حصینی شیمدی باشنه ییقیله‌جق ، خاك ایله یکسان اوله‌جق ایدی . افکار شمشك سرعتی ایله تخمیناتنده دوام ایدیور ، اورته‌لغی آتش وخون ایچنده براقه‌رق مطلقا بر مغاره‌یه اختفا ایتمك لازم کلن بادئ ظلم بر ایکی ساعته

قدر قولاقلرندن طوتیلوب میدانه چیقاریله‌جق ، هرشی بیته‌جك ، لعل‌گون افق حریتدن ، مجوهرین شمس مشروطیت وعدالت طلوع ایده‌جك ایدی . گونش طوغدی ، حالا آفتاب ظفرطوغمیور ، حالا مظلم واسرار انگیز برواویلای اسلحه دوام ایدیوردی ؛ منطقهٔ حربدن یاریم ساعت مسافه‌ده اولسه‌ق‌ده استانبولك ایچنده‌ایدك . آرتق آلشمش ایدك : بو ایسه حربده برشی دگل ایمش ؛ شبهه یوق ، اك دهشتلی حرب بو ایدی . بو مطالب حریت ومساواتك ، دواعیٔ شقاوت وظلماته قارشی حربی ایدی . ایلك اثری بیله گورونمش ایدی : چونکه حیات ومماتٔ ، کتف برکتف مساوات اوله‌رق گزمکه باشلامش ایدی ؛ بوایکی ضد جاودانی‌یی تألیف و قبوله مقتدر اوله‌میان حیات دوشکونلری‌ده گوروليوردی‌که ایلك ایشلری فرونلره ، بقاللره هجوم ایده‌رك موجود اکمك وقومانیه‌نك همان هپسنی خانه‌لرینه قالدیرمق حرصنه زبون بولنیورلردی . آنلرك عقلنجه بو حرب تمادی ایده‌جك ، تخته پاره‌لردن مرکب ویران قولبه‌لری زادوذخیره انباری حالنه قونلدیمی ، آرتق ایچری‌یه چکیلنوب ، نتیجه‌یه مترقباً ، آسوده نشین امن وامان اولنه‌بیله‌جکدی ! بونلر جنت خوف وخشیت آلتنده متلاشیانه قوشیورلر ؛ حتی سودکاری کیمسه‌لری‌ده طوتدقلری طریق عقل وحکمتدن خبردار ایتمکی اونوتمیورلردی . فرونجیلرك اوگون درت بش دفعه علی‌التوالی اکمك چیقارمق تدبیری اولمسه‌ایدی ، بو مجنونلرکند

یلری قدر تلاش ایتمه‌ین ارباب اعتدالی غالبا آچلقدن اولدوره‌جکلردی!
دکیزك حالیده سکونتده قره‌دن کیری قالمیور ایدی. لیمانده‌کی
سفائن تجاریه فك لنکر ایده‌رك کیمی مرمره‌یه طوغری، کیمی
بوغازك منتهالرینه طوغری آچیلمه‌شلردی. تك توك یوقاریدن
اینن شرکت واپورلری آرناود کوینندن ایلری کیده‌میوب عودته
شتاب ایتمش؛ متباقیسی آرتق هیچ کورونمه‌مش ایدی. مرسای
درسعادتده قوش اوچیوردینسه جائز ایدی. بالآخره کوردیکمز
بلچیقا سفارتخانه‌سی ترجمانی موسیو «مارغدیچ» صباحاین
استانبوله کچمك اوزره حیدرپاشایه ایندکده واپورلرك ایشله‌مه‌-
یکنی آکلایه‌رق صاحبنی زور ایله قاندیردیغی بر صندال ایله را کباً
وریخته‌یه متوجهاً کابرکن بالخاصه دقت ایتدیکی حالده کوزك
کوره‌بیلدیکی مقداری سطح بحرده بر جان، بر اثر حیات و حرکت
کوره‌مدیکنی کمال حیرتله حکایه ایلمشدر. یولده صندالجی جریان
حرب و آتشی افهام ایله موسیو مارغدیچی سرای برونینه
چیقارمق ایسته‌مش ایسه‌ده، ترجمان مومی‌الیه مطلقا وظیفه‌سی
باشنده اثبات وجود ایچون هیچ اولمازسه معیت واپورلرندن
برینه قدر کیتمکده اصرار و صندالجی‌یی بو صورتله ارضا ایله
نهایت ریختمه چیقمغه موفق اولمش و او زمانه قدر ضبط ایدیلن
عزیزیه قره‌غولنه مراجعت و قارتنی بالارائه اثبات هویت ایلیه‌رك
معیتنه ترفیق ایدیلن بر عسکر ایله بك اوغلنه چیقارلمشدر.
چای سلامتی بولان موسیو مارغدیچ محاربه‌یی رأی العین کورمك اوزره

تقسیمه طوغری کیتمك ایستهمش ایسهده یولده آوستریا سفارتخانهسی آتاشه میلیترینه بالتصادف : بن عسکر اولدیغم حالده ایلریسنه کیدهمیورم . سزك ایچون هیچ ممکن دکل » اقنا عیاتنه سرفرو ایدهرك دونمش ومعمافیه شودهشتلی حربك ، بویله بر شهر عظیم ایچنده بوقدر تهلکهسز جریان ونتیجهیه اقتران ایتمسی صوك درجهده بهت وحیرتی موجب اولهرق حکومت متبوعهسنه یازدیغی راپورده بو جهتلری کمال تقدیرات ایله تفصیل وتذکار ایلهمشدر . . . .

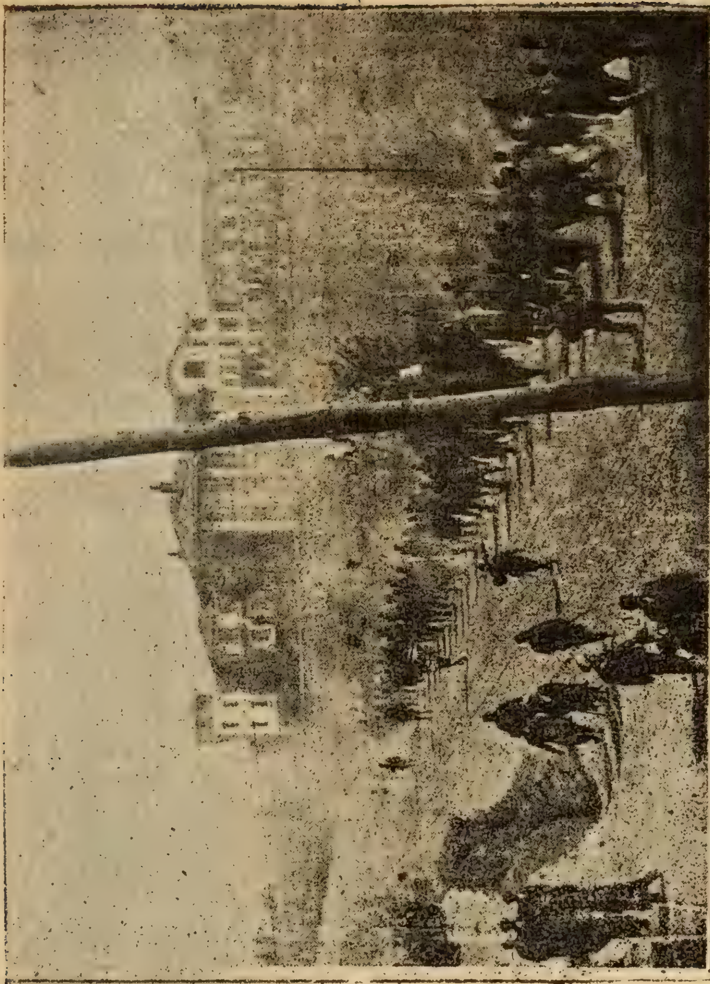
ایشته بویله سکون ایچنده ییلدیز طرفنه متوجه ودوربینلر ایله مجهز اولان انظار آنجق درت بچق بشهطوغری ، ییلدیزك آرقه طرفندهکی قیشلهلرك ، جامعك ایلریسندهکی بناجده بر عسکر قوشوشمهسی کورمش ایدی . ییلدیزدن شیشلی‌یه منتهی یولده ، ییلمك ادعاسنده بولنانلرك بیانینه کوره طابیه اولمق لازم کلن تپهده نهان وعیان بر بیاض بایراق تموج ایتدیکی کشف ایدیلیر کبی اولیور ایدی . ییلدیزك قیشلهسی اوزرنده قرمزی بایراق ایسه صباحدنبری متموج ایدی . او بر بیاض بایراق عجبا تسلیم اشارتیمی ایدی ؟ دها ایلریلرده ، آرناوودکویی اوستندهکی تپهده بر چام اغاجنك داللرندهده — آرتق تسلیم بایراغی دینلن — بر بیاض بز پارچهسی دها صاللانیوردی . غالبا چامده اعلان تسلیمیت ایدیلیورایدی ! غالبا حرکت اردوسنك صولت قهرمانانهسی استانبولك ، بالخاصه ییلدیز تپهسنك طاشنه ، طوپراغنه ، حتی اشجارینه قدر ایقاع مهابت ودهشت ایلمش ایدی !

ساعت بش بچقده اورته کویدن برقاچ صندالجی بکار بکی ، چنکل آره‌سنه سکز راونز عسکر چیقارمشلر ایدی. سرایده عبدالحمید قپولری تمیله سد ایتدیرمش ، وعساکر محاصره‌یه قارشی قطعیاً سلاح استعمال ایدلمه‌سنی امر ایتمش اولمقله عاقبتلرندن قورقان عسکرلر قپولری قیره‌رق ره فراری طوتمشلر ایمش . حتی ییلدیز قیشله‌لری آرقه‌سنده قوشوشدقلری کوروان عسکرده بو عسکر ایمش . طاش قیشله ، تقسیم خراب وتراب ایدیله‌رك عساکر عاصیه یه غلبه ایدلمش ، ییلدیز تسلیم بایراغنی چکمش ایمش . . .

بو حکایات نقل اولنورکن آرتق سلاح سسلری ایشیدلمز اولمش ، آرتق قلوب عمومیه‌یه سکونت وانشراح کلمکه باشلامش ایدی . محاربه‌نك تفصیلاتی ایسه بر کون بلکه ایکی کون صکره داخل دائرهٔ اطلاع عموم اوله بیلمشدر . شویله که :

« حریت اردوسنك ایلری قطعاتی جمعه ایرتسی کیجه‌سی شهرك نقاط مختلفه‌سنی اشغال ایتمش ، قسم کلیسی صباحه طوغری شهره داخل اولمشدر . باش قوماندان ایله ارکان حربیه هیئتی بو قراری اتخاذ ایدر ایتمز قطعات تدریجاً شهره طوغری ایلریلمکه باشلامشلردر .

جمعه کونی صاغ جناح اوکله‌دن صکره مقری کوی ایله کاغدخانه جوارینه مفرزه‌لر سوق ایتمشیدی . کوکالیلر ، سواری ، ژاندارمه بو منطقه داخلنده مختلف استقامتلره طوغری طاغیلمشلر . سواری

حركت و حريت اردوسی طرفندن تسلیم آلنان استانبول عسكریه‌لك تحت الحفظ سوقلری.

بلوكاری كوندرمشلردی . قطعه‌نك كزیده بولنان قسم كلیسی (اسپارطه قله) ده بولنان مركز اجتماعندن اعتباراً خط مستقیم استقامتنده ایلریله‌مشدی . صول جناحی وادی‌یه طوغری امتداد ایدییوردی .

مركز قطعاتی ، نهرلردن كچه‌رك وصول جناحیله (طاطاوله)

صیرتلرینه طوغری ایلریلیه‌رك کشاف برقطعه حالنده (سلاحدار آغا) و (علی بك کویی) استقامتندن ایلریله‌مشدی .

ایلری یورویش صباحلین ساعت طقوز بچقدن بر آز اول باشلامش ، اونده ایلك مفره‌زلر شهره داخل اولمشدر. شهره دخول حرکتی هپ برلکده وغایت منتظم برصورتده اجرا ایدلمش وقطعاتك هر نقطه‌دن عین زمانده شهره دخولی انی بر تأثیر حاصل ایله‌مشدر .

§ «ایلك آتش جمعه کونی داود پاشا جهتنده اجرا ایدلمشدر» داود پاشا قیشله‌سنده بولنان عسکرك بر قسمی جمعه کونی برمعتاد سلاملق موقعنه کیتمش ، بو اثناده حریت اردوسنك پیاده‌سی قیشله جوارینی اشغال ایتمش بولندیغندن سوارینك سوردن خارجه چیقمسنه مانع اولمشدر . بونك اوزرینه مذکور بلوکلر پیاده‌یه قارشی بر مدت یایا جنك اجرا ایلدکدن صکره حربیه نظارتنه عودت ایلمشدر .

حربیه نظارتنده بولنان عسکرلر بونلری کورور کورمز درحال سلاحلرینه صارلمشلر ، آمرلرینك امرینی قطعیاً دیکله‌میه‌رك ادرنه قپوسی طرفنه قوشمشلر ، بتون اهالینك هیجانی آره‌سنده شهردن کچمشلر ، شهرده انضباطی تأسیسه مأمور اولان قره‌غوللرده‌کی افرادی ده یانلرینه آله‌رق ادرنه قپوسنه طوغری حرکت ایتمشلردر .

ادرنه قپوسی جوارینه طوغری کیدن عسکر ضابطسز و قوتلری ده غایت آز اولدیغندن حریت اردوسنك فائق قوتلری

قارشیسنده هیچ بر حرکت اجراسنه موفق اوله مامشلر و اوزرلرینه آلتی مرمی انداخت اولنور اولنماز جمله‌سی تسلیم اولمشلردر .

§ حریت اردوسنك ایلریده بولنان طابورلری غایت منتظم بر صورتده شیشلی و ییلدیز جاده‌لرندن ایلریلدکلری اثناده دیگر بر قطعه‌ده تراموای جاده‌سندن جدیده طریقی ایله بك اوغلنه طوغری ایتمشدر ، تراموای جاده‌سندن ایلین قطعه‌لر ، صوك حادثهٔ ارتجاعیه اثناسنده قانون اساسی‌یی محافظه ایچون بتون موجودیتلرینی فدایه حاضر بولنان مکتب حربیه شاگردانی یانلرینه آلمشلردر .

مکتب حربیه شاگردانی بو اثناده فوق‌العاده برغیرت ابراز ایلمشلر وقطعات مذکوره ایله برابر بك اوغلنه طوغری ایلریله‌مشلردر . بك اوغلنه ایلین قطعه‌لر الك زیاده روم ایلی ژاندارمه لرندن مرکبدی . بونلرك بر چوغی اردومزك الك گنج ومقتدر ضابطلرندن اولوب نفر قیافتنه گیرمشلردی . سلانیك ژاندارمه‌سی بك اوغلنه داخل اولور اولماز هر طرفه طاغیلمشلر و الك زیاده‌ده سوقاقلرده قول وظیفه‌سی ایفا ایتمشلردر . منتظم ژاندارمه‌نك حرکاتی حقیقةً فوق‌العاده ایدی . بتون افراد کمال فعالیتله سوقاقلری طولاشیور ، راست گلدیگنی استجواب ایدیور ، شبهه‌لی اولانلردن برچوغنی یقالایور ، سؤ نیتله گلن خائنلری تماميله تپه‌لیوردی .

مکتب حربیه شاگردانی سفارتخانه‌لری محافظه‌یه مأمور

ایدلمشدی . حربیه‌نك کنج ومنورالافکارشاکردانی کمال مهابتله سفارتخانه قپولرینی اشغال ایدییور ، یکی البسه‌لری لابس اولان بوکنج ضابط نامزدلرینك مدافعهٔ وطن ایچون سلاحه صاریله‌رق سفارتخانه قپولری اوکنده‌کی بروضع مردانه ایله طوروشلری قلبه بشقه برفرح وانبساط بخش ایدییوردی . مکتب حربیه‌روسجه معاونی ملازم قپلان بك ودها سائر ضابطانده مسلح اولدقلری حالده شاکردان ایله برابر بولونیورلردی . مکتب حربیه شاکردانك بربلوکی سفارتخانه‌لری محافظه‌یه مأمور ایدلمش ، دیکر بلوکی‌ده تقسیم طوپجی قیشله‌سی قارشیسنده بولنان قطعاته التحاق ایله‌مشدی . نامزد صنفلرنده بولنان مقتدر ، کنج ضابطلر ایسه هپ ژاندارمه نفری البسه‌سی اکتسا ایتمشلر ، اوموزلرنده ماوزر ، کمال مهابتله ایفای وظیفه‌یه مسارعت ایدییورلردی .

پانغالتینك آرقه سوقاقلرندن کچن عساکر ، تقسیم تعلیمخانه‌سنك آرقه‌سنی آلمشدی ، پاره مقابلنده شریعت طلب ایدن عاصی عسکرلر ، حریت اردوسنه انقیاد ایتمدکلری تقدیرده بورادن آتشه طوتوله‌جقلردی .

حریت اردوسی ، طوپجی قشله‌سندن ایدیله‌جك آتشلردن تستر ایتمك ایچون تعلیمخانه کریسنده‌کی چقورلغه یرلشدیرلمشدی .

طوپجی قیشله‌سنده‌کی عسکر تسلیم تکلیفنه مواقف ایتمینجه درحال اوچی آتشی باشلامش ، حریت اردوسی افرادی طاغینق نظامده‌کی تعلیم وتربیه‌لرینی بواثناده مکملاً ابراز ایدرك

اوكنه تعبيه ايديلن طوپلرك تأثيرينه مقاومت ايده‌ميه‌رك آز بر زمان صوكره تسليم اوله‌جغنی بيان ايتمشـدر ، بونك اوزرينه حريت اردوسندن بر مقدار عسكر قشله‌يی اشغال ايچون ايلريله‌مشلر ، بو عسكرك ايلريله‌ديكنی كورن عاصی عسكرلر تكرار شدتلی بر آتش اجرا ايتمشـلر ، بو قهرمان عسكره پك چوق تلفات ويرديرمشلردر .

طاش قشله‌دن فرار ايدن عسكرلرده تقسيم‌ه طوغری قوشمغه باشلادقلری صره‌ده حريت اردوسی افرادی طرفندن بالمقابله شدتلی بر آتشه طوتولمشلر و بو اثناده كليتلی تلفاته دوچار اولمشلردر .

ماچقه قره‌غولخانه‌سنك نظاميه قپوسنك صاغ طرفنه ، طاش قشـله‌نك‌ده حربيه يه ناظر اولان جبهه‌سـنه بر چوق مرميلر اصابت ايدرك غايت جسيم رخنه‌لر وجوده كتيرمشلردر ،

طوپخانه قشله‌سی‌ده جزئی مقاومت اظهار ايله‌مـش ايسه‌ده تلفات وقوعه كلمـكه باشلار باشلاماز درحال تسليم اولمشدر .

اوكله‌دن صكره يدی بچق سكز راده‌لرنده طاش قشله‌ده قالان افراد و ضابطانه تكرار تسليم اولملری اخطار ايدلمشيدی؛ متحصن عسكر و ضابطلر جواب رد ويرمكده عنادواصرار كوستردكلرندن محاصره قوماندانی يكيدن آتش ايدلمسنی امر ايتمشدر، درعقب بيكلرجه قورشون قشله اوزرينه ياغمغه باشلامش ، قورشون ياغموری التنده عصاتدن برقاچ عسكر تلف اولمشدر .

بو صره‌ده آتشك تكرار علو ريز اولمسندن طولايی بيكلرجه خلق

محل مصادمه‌یه قوشوشمشلر، بومنظرهٔ مدهشه‌یی کورمك ایسته‌مشلردر. لکن مترالیوزلره آتش قوماندامی ویرلمسی اوزرینه مراقلی خلق اره‌سنده بر هیجان عظیم حصوله کلمش، جمله‌سی ده کری قاچیشمغه باشلامشدر. قاچانلردن برقاچ کیشی تلف ومجروح اولمشدر.

حریت اردوسی بتون قره‌غولخانه‌لری تسلیم آلمش، وکافه‌سنه حریت اردوسی افرادندن اقامه ایدرك عاصی عسکرلری اسیر ایتمشدر. بو اثناده ییلدیز محاصره‌سنه کال فعالیتله دوام ایدلمشدر. تقسیم قشله‌سی ایله‌طاش قشله‌وماچقه‌ضبط ایدلدکدن صکره قسم کلی ییلدیز جهتنه سوق ایدلمشدی.

ادرنه قپوسندن ونقاط سائره‌دن داخل اوله‌رق قره‌غوللری تسلیم آلوب کلن حریت قطعاتی دخی باب عالی‌یی محافظه‌یه مأمور طابور اولدقجه یورمشدر. ایلك صباح آتشی اولا تسلیملری طلب ایدیلن باب عالی طابورنده باشلامشدر؛ آوجی عسکرینك باب عالی‌یی قوشاتدیغنی کورن عصاتك بر قسمی باب عالی حوالیسی ایچنه کیره‌رك، پارمقلقلر ارقه‌سنه یاتمشلر و سوقاق باشلرندن، اطرافی قوشاتمق اوزره، کلن آوجیلری پوصویه آلمشلردر. تعرض الك زیاده صغوق چشمه طرفندن یاپلق ایسته‌نمش ایسه‌ده موفقیتلی اولمیه‌رق آیاصوفیه‌دن نافعه نظارتی اوکنه طوغری اجرا ایدلمشدر.

فقط بو طرفدن کلن عسکرلره عسکری قلوبندن و جغال

اوغلی میداننده‌کی فرونه کیرن عسـاکر طرفندن آتش ایدلمکه باشلامشدر . باب عالی طابوری افرادی درده انقسـام ایده‌رك اولا قشـله‌لرندن ، ثانیاً باب عالیدن ، ثالثاً جغال اوغلی فرونی اوکندن ورابعاً برقاچ عسکرك تحصن ایتدکلری مکتب حقوقدن مهاجملره جواب ویرمکه چالیشیورلر ایدی .

ایشته بو سببله مهم تلفاته سببیت ویرن مصـادمه دخی باب عالی و جغال اوغلی مواقعنده اولمشدر

عسکری قلوبندن ارتجاعیوندن بر ضـابط طرفندن بومبا آتیلمشدر . لکن بوراده حرکت اردوسی افرادی اوموزلرنده اوله‌رق کتیردکلری طوپلر ایله آتشه باشـلامشلر و عصـاتی پوسکورتمشلردر .

بوراده‌کی کوچك مفرزهٔ عصاتیه تنکیل ایدلدکدن صـکره باب عالیده پارمقلقلر آرقه‌سـنده تحصن ایدن عصاته دخی طوپ آتشنه باشلانلمشدر ، باب عالینك قپوسی ایله پنجره‌لرینه و دیواره اصابت ایدن کله‌لر خیلی بیوك دلیکلر آچارق ایراث خسـار ایلمشدر. فقط نهایت باب عالی طابوری حریت اردوسی افرادینه مقاومت ایده‌میه‌جکنی آکلایه‌رق سلاحلرینی تسلیم ایتمشلردر.

تفصـیلات حربی بالذات حربه اشـتراك ایدنلرك آغزندن ایشیتمك طبیعی‌الك موثوق معلوماته دسترس اولمق دیمك اولدیغندن برده او صـورتك علاوه‌سنی لازمه‌دن کورمکده‌یم . مناسـتر حربیه‌سی معلملرندن ویکرمی دردنجی آلایك برنجی طابوری

کوکالی ضابطانندن اولوب تقسیم قشله‌سی محاربه‌سنه اشتراك ایلمش بهادران وطنپرورانندن سواری ملازمی صالح بکك افادات حقیقیه‌سندن بروجه آتی نقاطی اقتباس ایده‌لم :

« ١٠ نیسان ساعت ٨ قالفه کوینندن حرکتله سلحدار آغایه اقشام ساعت اون ایکیده واصل اولدق . عموم حرکت اردوسی قوماندانی محمود شوکت پاشا حضرتلری دخی حلقه‌لی‌یه کلمش ایدی . قرارکاه عمومی حلقه‌لیده ایدی . سلحدار آغایه واصل اولان ایلك طابور ، او جوارده‌کی جبخانه‌لکده موجود عساکری توقیف و اللرندن سلاحلرینی و نوبت محللرینی تسلیم آلدی . او کیجه استانبولده اوچ قولدن محاصره ایدلمش: بری مقری کری ـ یدی قوله ، دیکری رامی ـ فاتح ، اوچنجی بك اوغلی قولی ایدی . فاتح قولنده نیازی بك ، بك اوغلی قولنده ایسه انور بك بولونیوردی ، سلحدار آغاده بر چوق اشخاص توقیف اولوندی . بونلرك ایچنده ، عبد الحمیدك آرابه‌جیلرندن بری واردی . اوزرنده بش یوز اللی لیرالق بر چك ظهور ایتدی . اردو هم حرکت ایدیور ، هم توقیف اولنانلرك استجوابی اجرا قلنیوردی . چاتالجه‌ده دخی بر چوق ارباب مفسدت و بالخاصه قائممقام عاصم توقیف اولونمش و سلانیکه اعزام قلنمش ایدی .

« ١١ نیسان کیجه‌سی ساعت آلتی بچقده سلاحدار آغادن بك اوغلنه توجیه حرکت ایله‌دك . عسکریمز هیچ فتور ایتمیور ،

غایت شن و شاطر ایدی . بو حرکت عمومی ایدی؛ اوچ قول دخی عین زمانده حرکت ایتمش ایدی . محاصرینك قوتنی کورمك اوزره بر ایکی کون اول ایاستفانوسه کلن استانبول خلقنك بعضیلری، بالطبع قوتك جملەسنی بر آنده کورەمدکلرندن، و ذاتاً، هر بر خصوص هرکسه کیزلی طوتولدیغندن هیچ بر شی اکلایامایارق واستانبولی محاصره ایدەبیلەجکمزه امین اولەمیەرق عودت ایتمشلر واستانبولده دخی بو یولده شایعاتده بولونمشلر ایدی . بك اوغلی قولی ایکی‌یه منقسم ایدی : بری طاش قیشلەیی ، دیکری تقسیم قیشلەسنی ضبطه مأمور ایدی . طاش قیشلەیی ضبطه مأمور قوته قوماندان انور بك وتقسیم قیشلەسنی ضبطه مأمور قوته دخی مرحوم مختار بك قوماندان تعیین ایدیلمش ایدی ، فقط ، مختار بك ، هنوز مقری کوی جهتندن عودت ایتمدیکی ایچون یرینه عمر لطفی بك تعیین قلنمش ایدی. اولا انور بکك قولی حرکت ایتدی . بعده عمر لطفی بکك قولی یعنی بز، (٢٤ نجی آلایك برنجی طابوری و دها ایکی طابور ، بر بطریه طوپ و بر سواری بولوکی) حرکت ایتمش ایدك . سنت کوپریسنی کچمك اوزره ایکن ، مختار بك یتیشەرك قوماندانی بالذات آلدی. صباحلین ساعت اونده شیشلیدن آشاغی دوغرو صارقمغه باشلامش ایدك . قول باشنده یکرمی دردنجی آلایك برنجی طابوری بولونیوردی . عسکر ، فوق العاده بر انتظامله ایلریلەیور بوتون جوار اولرینی « پاشاسنی

اردو یاشاسین عسکر ! » دیه آلقیشلانیور ایدك .

عسکریمز ، بر آغزدن حریت شرقیلرینی سویلیوردی . مکتب حربیه‌یه واصل اولور اولماز ، تفنك و طوپ صداری باشلادی. انور بك طاش قیشله‌ده‌کی آوجیلرله حربه طوتوشمش ایدی . مختار بك ، قول آغاسی ثروت بك و بن قولك باشندن اون بش یکرمی آدیم قدر ایلریده ایدك، طابور او قدر انتظامله حرکت ایدیوردی که کورنلر حیرت ایتمکدن کندیلرینی آله‌میوردی . بتون ضابطان قطعه‌لرینك باشنده ، عسکر دردرلی قولده منتظم خطوه ایله ایلرولیوردی . مکتب حربیه‌نك تعلیمخانه‌سنده ایچه قارغاشالق واردی . فقط نه اولدیغنی طبیعی بیله‌میوردك . زیرا هدفمز اولان تقسیم قشله‌سنه واصل اولمق ایچون هیچ بر طرفه باقه‌دن ایلریله‌یوردك. قورشونلر باشمزك اوزرندن کچیور، طوپ صدماتی بتون جاملری ایندیریور ایدی. بز هم ایلریلیور ، هم‌ده اهالی‌یه قورقمالرینی توصیه ایدیوردك . نهایت تقسیم قشله‌سنه پك یقین کلدك . هنوز تقسیم باغچه‌سی حذاسنه کلمزدن اول، باغچه‌یی اشغال ایتمش اولان اطمائیه آلایی ، طوپچی و آوجی افرادینك شدتلی آتشنه هدف اولدق . درحال عسکر، یولك ایکی طرفنه طاغیله‌رق آتشدن محافظه ایدلدی. طبیعی بز آتش ایده‌میوردق. فقط اونلر شدتله دوام ایدیوردی. اوراده اوچ شهید ویردك . جاده‌دن ایلریله‌مك ممکن اوله‌میه‌جغنی کورنجه تعلیمخانه‌نك اطرافنی اشغال ایتمك اوزره کریده‌کی محلات

شوقاقلرندن دولاشه‌رق ایلریله‌مك لازم گلدی. واولوجه ایله حر-
کت اولونه‌رق تقسیم تعلیمخانه‌سنك اطرافنی کاملاً، ٢٤ نجی
آلایك برنجی طابوری ایله اونجی آلایك برنجی وتقسیم باغچه‌سنی
ده اوتوز سکزنجی آلایك اوچنجی طابورلری اشغال ایلدی.
محاربه پك شدتلی ایدی. هر درلو سلاح، بر آنده پاطلایور ایدی
یریمز غایت محفوظ اولدوغندن تلفات دخی ویرمیور ایدك. بر
ساعت قدر شدتلی آتش دوام ایتدکدن صوکره قیشله‌ده محصور
قالان عصات، بوری چاله‌رق عرض تسلیمیت ایتدی. لکن
طاش قیشله‌ده قیامت قوپویور ایدی. بیك مشکلاتله افراده
آتش کسدیرلدی وتکمیل آوجی خطی آیاغه قالدیریله‌رق تعلیمخانه
میداننده قیشله‌یه دوغرو ایلریله‌مکه باشلادق. بزم شوحالمزی
کورن عصات دخی تخلیص جان ایتدکلرندن امین اوله‌رق، بر
قسمی قیشله قاپیسندن چیقه‌رق، بزه دوغرو ایلریله‌مکده وبر
قسمی دخی پنجره‌لردن دیشاری صارقمقده ایدی. اوزمان افراده،
امنیت قنادلرینی چویرمه‌لرینی امر ایده‌رك، بر مناسبتسزلك
وقوعنه میدان ویریلمه‌مك خصوصی تحت تأمینه آلنمش ایدی.
بو اثناده شهید حریت ممتاز بك تعلیمخانه‌نك صاغ جناحنده‌کی
آخورلر جوارنده بر تپه‌جك اوزرنده دورویور واحوالی تفتیش
ایدیيوردی. حتی النده بر ماوزر وار ایدی.

آوجی خطی بو صورتله ایلریله‌مکده ایکن کریدن گله‌رك
بزم یریمزی اشغال ایدن افراد، اولکی احواله واقف اولمدیغندن

مظفریت اخیرهٔ حریت اوزرینه درسعادت ژاندارمه مفتشلکنه تعیین اولنان
غالب بك

بزی قیشله یه هجوم ایدییور ظنیله قشله قاپیسنده چیقان و پنجره ـ
لرده بولونان عصاتدن حمایه ایچون اونلره شدتله آتش ایتمك کبی
بر مهم یاغلشلقده بولنمقله بالطبع عصات دخی تکرار توجیه سلا ـ
حه مجبور اولدیغندن تعلیمخانه نك اورته سنده ایکی آتش آره
سنده قالدق هر نه قدر افرادی یره یاتیردق ایسه ده ، تعلیمخانه ده
هیچ بر زمین عارضه سنك بولونماسی و عصات انداخت میدانك
غایت کوزل اولماسی ایچه تلفاتمزی موجب اولدی . طوپ ،
تفنك و ماکینه لی تفنك صدالری جهانی یرندن صارصیوردی .
یانمده یره یاتمش اولان افرادك کاملاً اورلدقلرینی حس ایدییور
دم . اوراده اوچ باغ فشنك صرف ایتدکدن صکره ، ارتق
خلیج ندز زمانم قالمادیغی کبی بو صورتله سلاح استعمالندن بر فائده

حاصل اولمدقدن باشقه ، عصاتك سلاحلرينه‌ده كوزل بر هدف تشكيل ايده‌جكمى درخاطر ايده‌رك آتشى كسدم ورفقام كبى بن ده قسمتمى بكله‌مكه قرار ويردم . آتش پك شدتلى دوام ايديور قورشونلر كريدن ايلريدن اطرافمزه ياغمور كبى دوكولويوردى . بر حيات قورتولمانك قطعياً چاره‌سى يوق ايدى . يالكز جناب حقدن كريده قالان ارقاداشلريمه مظفريت ، بزلره‌ده سلامت ايمان طلب ايديوردم . يالكز بر تك مرمى خفيفجه صاغ بجاغمى يارهلمدى . جناب حقك قدرت وقوتنه معجزات الهيه‌سنه اينانمامق ممكنميدر ؟ . . وقت تمام اولمدقجه حياتك منقطع اولماسى ممكن اوله‌ميور ؛ زيرا انسان ، بوندن دها زياده اولومه معروض برحالده بولنه‌ماز . اوچ چاريك ساعت قدر بر زمان او ميدانده بى حيات كبى ياتدم . براز آتش كسلدى . تفنكى آله‌رق ، اولانجه سرعتمله اياغه قالقه‌رق كرى‌يه قاچدم . اطرافدن باغريشيورلردى ، قاچدى قورتولدى صدالرى قولاغمه كليوردى بو صدالر ، بزم طرفدن اولديغى ايچون بنى تشجيع ايديور ؛ فقط ، آرقامدن ياغمور كبى كلن مرميلر بنى تلاشه دوشوريوردى نهايت بر ديوار كنارينه كلدم و آلچاق اولان بوديوارى آتله‌يه‌رق سلامته چيقدم . بندن باشقه قاچان اولماديغى ايچون جمله‌سنك شهيد اولديغنى ظن ايده‌رك پك مأيوس ايدك . تفنك مرميانك قيشله‌يه قارشى هيچ بر تأثير ياپه‌ماديغنى يقيندن كورمش اولديغم ايچون قيشله‌نك طوپ ايله دوكولمه‌سنى يالكز ديشارى چيقان -

اولورسه اوزمان تفنكله مقابكله ایدلمسنی بتون ضابطانه بیان ایتدم . فی الحقیقه براز صكره بو خصوص كاملاً افراده اكلا -تیله‌رق تفنك كسدیرلدی ؛ فقط طوپلریمز ، اولانجه‌قوتیله‌قیشله‌یی هر طرفدن دوكمكده‌ایدی . حقیقـةً طوپ مرمیاتی قیشله‌یی خراب ایتدیكی كبی ، عصاتك دخی قوهٔ معنویه‌لرینی كاملاً محو ایلمش‌ایدی . تقسیم جهتنه‌دخی طوپ تعبیه‌اتمك ایجاب ایدییوردی قوماندان مختار بكی سؤال ایتدم . تقسیم قره‌غولخانه‌سنه طوغرو كیتدیكنی واورایه‌دخی‌طوپ‌تعبیه ایتدیرمكده اولدیغنی سویلدیلر اوجهته طوغری‌ایجه‌ایلرولدم ، فقط قره‌غولخانه‌نك آرقه‌سنده‌كی آخورلره التجا ایتمش اولان آوجی‌افرادی اوزریه شدتله آتش ایتمكده اولدقلرندن ایلریله‌مك ممكن اوله‌میوردی . نهایت مختار بكی اوزاقدن كوردم ممتاز قول آغاسی ثروت بكله برابر بولنیور-لردی ، اوصره‌ده مختاربك ، بیلمم نه ایچون قره‌غولخـانه‌نك كوشه‌سندن ایلری چیقدی آتشه معروض قالدی ، درحال یره دوشدی . بوحالی كورنجه بتون عقلم باشمدن كیتدی . كوزلرم قراردی ، فقط هرحالده اهمیتسز برصورتده یاره‌لندیغنه ذاهب اولدم وبوصورتله متسلی اولیوردم . هیهات كه بیچاره مختاروطنی اغورینه اوآنده قربان اولمش .. عصـات قیشله اوكنه طوپ چیقارمشدی . فقط برتك بیله انداخت نصیب اولمدی .

طوپجیلرمز آتشه‌دوام ایدییور وهیچ برطرفدن‌خروجلرینه میدان ویرلمیوردی . نهایت تقسیم باغچه‌سنه برطـابور كیردی .

عصات بونلری کورنجه بتون قوتلرینی اوطرفه تحمیل ایده‌رك اوراده‌ده عظیم بر مقاتله اولدی. هر ایکی طرفدن مهم تلفات ویرلدی. اوراده ایکی ضابطمز شهید اولدی. بك اوغلی قوانده شهیدانك مقداری ضابطان ایله برابر جمعاً ٥٤ اولدی. عصات طرفندان بولنان مقتول ویاره‌لیلرك عددی ایسه پك چوق ایدی ایشته بو مدهش محاربه بش ساعت دوامدن صکره عصاتك عرض تسلیمیتی ایله ختام بولدی. هر طرفده تفنك صدالری منقطع اولدی. اهالی هجوم ایتدی. یاره‌لیلر وشهدا طوپلانیلمغه باشلادی او کون اقشامه قدر یاره‌لی وشهدا ایله عصاتك مقتوللاری ترامو ایلر ایله خسته‌خانه‌لره نقل اولندی. ایرتسی کون بیکباشی عزیز بکك قوماندەسنده اوله‌رق قوای کافیه ایله سلیمیه قشله‌سنی ضبط ایتمك اوزره شرکت واپورلرینه راکباً اسکداره کچدك. سلیمیه قشله‌سنی اوچ جهتدن احاطه ایتدك و دکز جهتی دخی حرب کمیلری ایله احاطه قلنمش ایدی. بو حرب کمیلری بر کون اولکی محاربه‌یه‌ده اشتراك ایتمش وطاش قشله‌یی طوپه طوتمش ایدی. سلیمیه قشله‌سنده بولنان عسکر، اولجه سلاحلرینی کافةً دپولره قویمش اولدقلرندن، هیچ بر مقابله‌یه لزوم کورمه‌دن عرض تسلیمیت ایتدیلر. اوکیجه‌یی سلیمیه قشله‌سیله مکتب طبیه‌ده کچیردك. اوچی افرادیله ییلدیزدن فرار ایدن بر چوق افرادك آناطولی جهتنه قایقلر ایله کچدکاری سویلنیوردی. ایرتسی کون دخی طابوریمز سلیمیه‌ده قالدی، فقط، آرتق تفنکله اولان

وظیفه‌نك ختام بولمش اولمسیله تفنكچی طابوره بالتسلیم حربیه نظارتنده قرارگاه عمومی‌یه مراجعت ایتدك . »

باب عالی — جغال اوغلی محاربه‌سنه كنجه ضابطانی لساننده‌ن منقول صورت جریانی منوال آتی اوزره‌در :

« ١٠-١١ نیسانه تصادف ایدن جمعه ایرتسی كیجه‌سی ساعت بشده مقری كویینك شرقنده سكودلی دینیلان محلده اردوگاه قورولمش ایمش. بالآخره قرارگاهدن ویریلان امر اوزرینه ایكی طابور پیاده‌ترله حركت ایده‌رك طوپ قپو سرایی جوارنده ایمش مقصدی مجلس مبعوثان دائره‌سی داخلده بولنان آوجی طابوری قرادتله سرای داخلده‌كی استانبول عسكرینی تسلیم آلمق ایمش. یوزباشی ضیا بك قومانداسنده بولنان بو باطاریه ایكنجی اردودن مفرز اون برنجی آلای اوچنجی طابورینك ایكی بلوكیله حركت ایده‌رك یدی قله قپوسندن كیرمش و آنكده مقصدی آقسرای طریقیله یورویوب سلطان احمد میدانینه اوغرامه‌دن طوپ قپو سرایی مداخلنه كیرمكه غیرت ایتمك ایمش. بالطبع ایجاب ایدن یرده همان طوپ ایندیره‌رك آتش ایتمكده مأمور .

باطاریه یالكز باشنه كیتمیور. تقریباً درت یوز ، بش یوز متره ایلریسنده كشف خدمتنی كورمك ، باطاریه‌یه ، بیشدارینه زمان قازاندیرمق وظیفه‌سیله یورون بر ضابط قوماندسنده یكرمی آتلی وار . بو هیئتی كورن اهالی آلقشلایور ، افسرایده باطاریه قوماندانی جسور حمدی بكدن مساعده آله‌رق طوپلری طولدیریور، بو صورتده حیوانلرینی‌ده اوچ دقیقه دیكلندیریور .

مجهز ومحمول، عزم قهرمانانه‌سنده ثابت اولدیغی حالده سلطان محمود تربه‌سی یاننده چرخ ایده‌رك باب عالی استقامتنه یورویور. بوطار سوقاقلرده پیشدارایله سواری مفرزه آره‌سنده‌کی ارتباط آزالیور، اوچ، ایران سفارتخانه‌سنی کچوبده باب عالی‌یه اللی متره قدر تقرب ایدر ایتمز باب عالینك خارجی پارماقلغی دیواری آرقه‌سنه تحصن ایتمش اولان پیاده‌لر اویله بریایلیم آتشی آچیورلرکه شدتندن بونلرك یوز یوزاللی نفر اولدقلری آکلاشیلیور. سواری درحال یولك بر طرفندن کری چرخ ایده‌رك پیشدار آتشه کیریور.

قهرمان ضابط، بو گزیده طوپجی یوزباشیسی کندی کبی جانفدای وطن، مفرزه قومندانی حمدی بك ایله قول باشنده بولنیورمش. همان حیواندن آتلیه‌رق باطاریه‌سنك یاننه کیدییور. دوشونك که اوسوقاق ایچنده اوچ چفت حیوانك طوپ ایندیره‌رك کری‌یه حرکتی نه‌قدر زوردر! بر آنده شیوغار آغاجنی اوقدن آییرییورلر، یالکز دیب حیوانلریله طوپلری ایندیرییورلر. بو عملیهٔ مشکله خام بولور بولمز جاده‌نك عرضنه یایلمش اولان پیاده‌لر صاغ وصول دیوارلرك دیبنه چکیلیور. طوپجی میدان آلیور. آتشه باشلایور. مکر بوطرفده ایلك ایشیدیلان طراقهٔ دهشت آور بو ایمش. بوطوپ صداسی پیاده قرداشلرینه صوك درجه‌ده جسارت ویرمش. ضابطلریله برابر باب عالی‌یه اوتوز قرق متره قدر یاقلاشه‌شار.

مفرزه قوماندانی بوراده تفنك ایله ایش كوریله‌میه‌جكنی تیقن ایدنجه معیتنی طوپلرك یاننه چكیور. ضیابك برطوپله آتش ایدركن آرقداشلری دیكر ملازم افندیلرده ایكنجی، اوچنجی دردنجی طوپلری ایندیره‌رك برینی نافعه نظارتنه، دیكرینی ایران سفارتخانه‌سی سوقاغنه، دردنجیسنی‌ده دها یوقاریده‌كی سوقاق آغزینه تعبیه ایتمشلر.

باقلك بوراده نه‌لر اولیور؟ باب عالی عسكرندن تفریق ایدیلوب عسكری قلوبنك محافظه‌سنه مأمور ایدیلان اون آلتی نفر عاصی آره‌ده صره‌ده چیقوب پنجره‌دن بونلرك اوزرینه آتش ایدییور، فقط كریده‌كی یول آغزنده بولنان طوپ عسكری قلوبنی شمال جبهه‌سندن اورمق اوزره امر آلیور.

قهرمان قوماندان بوراده دیدی كه:

«بو صورتله حال تدافعیده آتشه دوام ایدوب طورركن بر سس بنی ایقاظ ایتدی. بو سس طوپ سسی دكل ایدی. اطرافه باقدم. جبخانه آرابه‌سی قلوبدن آتیلان بر بومبادن آتش آلمش، دهشتلی آلولر ایچنده یانیور. آه! نفرلرمزی كوزه ایدیكز. او دهشت ایچنده بن بیله متانتلرینه حیران قالدم. بر شراپنل آتشندن تحفظ ایچون طوپك قالقانی آرقه‌سنه كیزلنمكی تعلم ایتمش اولان او افراد او اثناده اوچ آدیم اوته‌ده یانغقده وهر پاتلایشنده اطرافه ییلدیرملر صاچمقده اولان تخریب دانه‌سی پارچه‌لریله شراپنل مسكتلرندن قطعیاً متأثر اولمیور. ضابطلرینك هر

نه تجلی ، نه حال ! طوپ آتشنك تأثیریله هر طرفدن آتش کسیلدیکی جهتله اصل وظیفه‌مز اولان موقعمزه کیتمك اوزره طوپلری بولندقلری محلدن کری‌یه آله‌رق بیندیروب حرکت ایتمشیدك . مکتب حقوق سوقاغنده اوکمزده‌کی پیاده‌لر ، مکتبده مختفی اشرانك شدتلی آتشلرینه معروض اولمسونلرمی ؟ نه طرفه دونسه‌ك آتش! بوراسی اولکی موقعمزدن دها طار ، دها مشکل . بر غیرت متحدانه ایله تکرار طوپ ایندیره‌رك بورایی‌ده اوچ آتیمده صوصدردق . او اثناده ینه بر خبر دها کلدی . قپالی فروندن سلاح آتیلیورمش . کوریورسکز آ ، صاغدن ، صولدن ، اوکدن ، آرقه‌دن فضله اوله‌رق برده تپه‌دن آتش ایچنده‌یز . عنایت حقله متانتمزی بوزمادق . کریده قالان طوپلرمزدن بری فرونه صیجاق صیجاق ایکی دانه آتدی ، ایچنده‌کیلره جهنمی بر منظره کوستردی .

مجلس مبعوثان اوکنه کلدیکمزده ساعت اون ایدی . »

§ درسعادت حرکات اختلالکارانه‌سنه اشتراك ایتمه‌ین اوچنجی آوجی طابورینك قوماندانی و مذکور طابورك بقای حیثیت و عصمتنه اخطارات مقنعه وتدابیر جدیه‌سی ایله خادم اولوب کرك شخصی علیهنده کی ترتیبات جنائیه طولاییسیله وکرك حرکت و حریت اردوسی ایچنده بولنوب خدمت جدیه ایفا ایتمك ایسته‌مسیله ایلا فرار ایدن وحرکت اردوسنجه کمال شوق و تهالکله آلقیشلانان قول آغاسی عزیز بك‌دخی ۱۰–۱۱ نیسان

کیجه‌سی ٤٣٠ نفرلی بر مفرزه ایله استانبوله ایلك کیرنلردن او-
لوب سرکه‌جی طریقیله بك اوغلنه قدر کذرکاهنده اولان بتون
قره‌غوللری اشغال وطوپخانه قیشله‌سی هجومنه اشتراك ایتمشدر .
سیروز کوکلیلری ، یعنی رجب فردالدین ورفقاسی بو قوتك باش
شلیجه‌سنی تشکیل ایدیوردی .

*
* *

١٢ نیسان : پازار ، حریت اردوسی مفرزه‌لری استانبولك
هر طرفنده مشهود ، بتون قشله‌لر ، قره‌غوللر کندیلری طرفندن
اشغال ایدلمش ، بتون سوقاقلر اوغضنفران ملت ایله مالی . مشاهدهٔ
دیدار هیبت نمالرندن اورکنلر ، متملقانه حرکت ایدنلر یوق
دکل ، فقط اکثریتله قلوب افراد ملت ، جلوه‌کاه حضور
و امنیت . قره‌غوللرك اشغالی صره‌سنده ، اسکدارده اولدیغی
کبی ، بعض سوء تفهملرله اوفاق تفك چارپیشی‌ده اولدیغی ایشیدیلیور ،
فقط اقل قلیل ، عادتا هیچ منزله‌سنده ، حکمسز . احوال کسب
قطعیت ایدنجه‌یه دکین کیمسه کندی محله‌سی منزله‌سندن اوزاقلاشمامغی
بوکونده لازمهٔ احتیاط صاییور . دونکی هنکامهٔ حرب و وغا
نتیجه‌سی اوله‌رق مطبعه‌لرده چالیشه‌مامش ، بناءً علیه حیات
عمومیه‌یه لازم اولان غدای حوادث ، حریت عساکر وضابطا-
نندن آلنیور : هر طرفده تأمین مظفریت ایدلمش ، ییلدیزك
قسم اکثر عساکری طریق فراری طوته‌رق دردست تعقیب
بولنیورمش ، شیمدی ییلدیز ایچریده قالانلر ایله صیقی بر محاصره

عرض تسلیمیت ایلدیلر . فی‌الحال استانبول وبك اوغلی غلطه شیشلی نشانطاشی طرفلرنده‌کی اماکن عسکریه کاملاً عسکرمزك ید ضبطنده‌در الیوم یالکز اسکدار جهتنده‌کی عسکر بعض آثار طغیان ارائه ایتمکده اولوب بونلرده بوکون تنکیل ایدیله‌جکدر . قهرمان اردومزجه بوکونکی حرکات عسکریه‌یه کیجه‌وقتی باشلانه‌رق علی‌الشفق شهره دخول ایدیلمکندن وبناءً علیه اهالی خانه‌لرنده قاپوسوقاقلره چیقمامش واصحاب تجارت دکانلرینی آچمامش اولدقلرندن اهالیجه تلفات اولمدیغی کبی آسایش مملکت دخی ذره‌قدر خللدار اولمامشدر . طرفیندن خیلی تلفات وارایسه‌ده مقداری هنوز معلوم دکلدر . اردومزك بوکونکی مظفریت عظیمه‌سنی عموم ملت عثمانیه‌یه تبشیر واستقبالمز ایچون برصباح الخیرفوز وتعالی اولمسنی جناب حقدن تمنی ونیاز ایلرم .

§ ١ — ٣١ مارتدن اول خاصه اردوسی قطعاتنه مأمور بالجمله ضابطان ، امرا ، ارکان ومأمورینك بازار ایرتسی کونی ساعت بشده خاصه دائره‌سنه مراجعتلری اعلان اولنور .

* * *

ادارهٔ عرفیه بیاننامه‌سی

مشروطیت مشروعهٔ ادارهٔ‌مزك مکملاً تأیید وتقویه‌سی ایله برابر آتیاً ادنی مرتبه دوچار ضعف وتزلزل اولمامسی ووطن مقدسمزله موجودیت ملیهٔ عثمانیه‌مزك تأمین سلامت وبقاسی اسبابنك استکمالی ضمننده بوکره مباشرت اولنان حرکت عسکریه

عون وعنایت حقله رهین موفقیت اولمش وبونك نتایج حسنه وخیریه‌سنك اقتطافی ومشروطیت مقدسه مزك متین برصورتده تأسیس وتقویه‌سی فوق‌العاده حائز اهمیت اولان پای تخت آسایشنك استحصال وادامه‌سنه منوط وموقوف بولنمش اولدیغندن بوکوندن اعتباراً استانبول وبلاد ثلاثه ایله ادمیدو چتالجه سنجاقلرنده و آطه‌لر وبکقوز وقارتال وککبوزه قضالرنده ادارهٔ عرفیه‌نك اعلان وتطبیقنه قرار ویرلدیکی وبناءً علیه بوصره‌ده مخل آسایش اك اوفق برحرکت ادارهٔ عرفیه‌جه پك آغر مجازاتی مستلزم اوله جغندن هرکسك اکا کوره کمال بصیرت وانتباه اوزره حرکت ایلمسی لزومی اعلان اولنور .

§ «جرائد محلیه واجنبیه‌دن اکثریسی حرکت اردوسنك اتحاد وترقی جمعیتیله مناسبتده بولندیغنی درمیان ایدییورلر . بوفکر ومطالعه تمامیله خلاف حقیقتدر . عموم عثمانلی اردولری کافل فوز ونصرت عثمانی اولان ادارهٔ مشروطه‌نك محافظه‌سی نامنه عهد ومیثاق ایتمش اولملری حسبیله اخیراً استانبولده وقوعه‌کلان تشبثات ارتجاعیه‌یی امحا وبنیان دولتی ترصین املیله بالاتفاق مستعیناً بتوفیقه تعالی استانبول اوزرینه براردو سوق ایتمشلردر . بواردونك قوماندانلریله ضابطان وافرادندن هیچ بری هیچ برجمعیته وفرق سیاسیه ـ دن هیچ برینه منسوب دکللردر واساساً سیاسیات دولته مداخله‌لری قطعیاً جائز اولمیان ضابطان وافراد عسکریهٔ عثمانیه یالکز مافوقلری طرفندن آلدقلری اوامری حرفی حرفنه اجرا ایدرك بشقه هیچ

برقوتك تحت نفوذ وتأثيرنده بولنمیه‌جقلر وعکسی حرکتی ثابت اولانلر قانوناً تجزیه ایدیله‌جکلردر . بناءً علیه حرکت اردوسنك برجمعیت خفیه ویاجلیه‌یه منسوبیتی وباخصوص اردونك هرهانکی برتأثیر تحتنده حرکت ایتمکده بولندیغی حقنده‌کی مدعانك کلیاً اصل واساسی اولمدیغی اعلان واخطار اولنور . ۱۲ نیسان ۳۲۵

§ «لله الحمد والمنه آسایش وانضباط محلینك تأمیننه مقتضی وسائط ترتیب واحضار ایدلمش وخدانکرده تشویش اذهان وهیجانی موجب برشی قالمامش اولدیغندن ارباب کسب وکارك وبتون اهالینك ایشلرینه کوجارینه باقملری وبالعموم مأمورینك وقت معیننده مأموریت ووظیفه‌لری باشنده اثبات وجودله ایفای وظیفه‌یه دقت ایلملری لزومی اعلان ودوامسز مأمورلر حقنده معاملهٔ قانونیه اجراسی مقرر بولندیغی آیروجه اخطار اولنور . فی ۱۲ نیسان سنه ۳۲۵

اوچنجی اردو حرکت اردوسی
قوماندانی برنجی فریق
محمودشوکت

آیاستفانوسده (یاختین قلوب) ده بوکونده اجتماع ایدن مجلس اولا اعلان اولنان ادارهٔ عرفیه ایچون مناقشات مدیده‌ده بولنمش ، لغو وتحدید وتمدید حقنی محافظه ایتمك اوزره تصویب ایلمش وبیروت ولایتنه :

«ایکنجی واوچنجی اردولر قطعاتندن مرکب حرکت اردوسی دون درسعادته مظفراً دخول وبتون قطعات عسکریه‌یی اشغال ایله ادارهٔ

عرفیه اعلانو آسایش مملکتی تقریر ایلمش ومشروطیت مشروعهٔ عثمانیه یه تجاوز وشهید حریت محمد آرسلان بکك قتلنه مجاسرت ایدنلری پیدرپی شدیداً استیصال وتأدیب ایتمکده بولنمش اولدیغندن کیفیتك عائلهٔ محترمه سنه تبلیغیله مرکز وملحقاته وبالخاصه لاذقیه وجبل اهالیسنه اعلان وتبشیر قلنمسی مجلس عمومی قرارنامه سیله بیان اولنور . »

عباره‌لرنده اولان تلغرافنامه‌نك کشیده‌سنه قرار ویردکدن صکره ایکنجی جلسه‌ده قهرمان ذی‌اقتدار محمود شوکت پاشانك بروجه آتی نقل اولنان تلغرافنامه‌سی آلقیشلر ایچنده اوقونمشدر .

مجلس عمومیٔ ملی ریاست جلیله‌سنه :

« اسکدار جهتی قطعات عسکریه‌سی‌ده تماماً تسلیم سلاح ایلمش و یلدیزدن فرار ایلدیکی یلدیریلن ایکنجی طابورافرادندن بشقه تسلیم سلاح ایتمه‌مش قطعه قالمامش اولماسنه مبنی مجلس عمومیٔ ملتك محل مخصوصنده اجتماعنه برکونا مانع قالمامش اولمغله (شدتلی آلقیشلر) اقتضاسنك ایفاسی منوط رأی عالیٔ فخیمانه‌لریدر .

مصطفی عارف بك کبی مظفریات محرزه‌یه قارشی فرط سروریی ضبط ایده‌مین مبعوثان کرام وقتك کچ اولماسنه باقمیه‌رق همان استانبوله کیرمه‌سنی ودائرهٔ اصلیه‌ده اثبات وجود ایدلمسنی تکلیف ایتمشلرسه‌ده یارین اوراده اجتماع ایدلمسی قرار کیر اولمشدر .

اوتوز ایکی سنه اول بر عهدنامهٔ مغلوبیت امضا ایلدیکمز

آیاستفانوس ، بوکون حیات وحریت وموجودیتمز نامنه اکتساب ایلدیکمز مظفریات ترانه‌لریله عکس اندازاولیور، بوحزین‌مکان تاریخینک ، بویله مقدس بر زمان‌تاریخی‌یه‌ده‌جلوه که اولمسی بلندیٔ اقبال و براقیٔ استقبال عثمانیاندن خبررسان اولیوردی .

* * *

۱۳ نیسان ، بازار ایرتسی : ادارهٔ عرفیه‌نك ابتدالری اولمقله برابر حیات طبیعیه عودت ایتمکه باشلایور .

«تجارتکاهلر، مؤسسات مالیه کشاد ایدلمش ، ایکی کون‌قدر حسب‌الضروره انقطاعه اوغرایان ایاب وذهاب‌حال‌طبیعی‌یی‌بولمش وشمندوفروا پور کبی وسائط نقلیه‌نك مواصلاتنه‌مساعده‌ایدلدیکی جهتله بوغاز ایچنده وقرای‌متجاوره‌ده‌ساکن بولنان خلق‌ییدرپی درسعادته کلمشدر . بوصورتله حیات عمومیه‌ده فوق‌العاده‌لکدن اثر قالمامش ومناسبات روزمرهٔ عادیه تأسیس ایدلمشدر .

۳۱ مارتدن ، ۱۱ نیسان صباحنه‌قدر مملکتمز آفاقنی‌استیلا ایدن کابوس مصائب بر دست سحار اعجاز ایله مرتفع اولدی ، یأس آور بر هائله‌نك نشاط اندفاعیله کوکلردن نشئه فواره‌لری طاشدی .

حق صریح حریتك استبداد منفوره قارشو احراز ایتدیکی غالبیت قطعیه‌یی انظارشکرانه‌سرد و تشهیر ایدن آثار وغا ، باب‌عالی وجغال اوغلی جوارنده‌کی مبانیٔ رسمیه‌ده ، مجیدیه‌وطاش قیشله لرده کوریلن ضربات باقیهٔ تأدیب ؛ ناشادکوکلره ، مظلومین

قهر استبداده رشحات تشفی سرپیوردی . بتون حیاتنی مضیق اسارت ایچنده کچیرن وطقوز آی اول استرداد اولنان نعمت حریتك زوال ضیاعی قورقولریله ماضیٔ تنك املربایه متحسر ، طالع ناسازندن بیزار ، سعادت آتیه‌دن نومید ومفتور اولان ارواح حره‌یه حیات جاودانی کلبوردی .

روح ملته اورولان ضربهٔ خیانتك انتقامنی آلمق ومشروطیت نوازادیمزی دوشدیکی مهلکه‌دن قورتارمق عزم خداپسندانه‌سیله ، دقیقه فوت ایتمکسزین روم ایلی بالقانلرندن متهالکانه قوشان قهرمانلرك ، شهریمز سوقاقلرینی تزیین ایدن اطوار غضنفرانه‌لری ، هرعثمانلی قلبنه برحصهٔ افتخار توزیع واهدا ایدییوردی .

سنه‌لردن بری حقوق ملتی آمال وهوسات مفترسانه‌لرینه آلت اتخاذ ایدنلرك بالای سرلرینه اویله بر صاعقهٔ تأدیب ایندیرلدیکه دیو استبداد ایچون عودت حیات قابل دکلدر .

هرکس بو قناعتله بربرینی تبریك ایدیور ، وکابوس آلود بر اویقونك ثقلتندن هنوز قورتولان اعصابك وسعت شوخانه‌سیله جابجا تجلی ایدن حرکت قهرمانلرینی منتدارانه ، احترامکارانه تقدیرلر ایله روحاً استقبال وتشییع ایلیوردی .

پایتختده اودرجه بر حیات آثاری کوروليور ایدی که رسمی بیاننامه‌لری اوقومیان یاخود سماعاً خبردار اولمیان برکیمسه قابل دکل ، بوممکتده ادارهٔ عرفیه اعلان ایدلدیکنه احتمال ویره‌مزدی . حرکت اردوسی وطنی بروخامتدن تخلیص ایتدی .

مجاهدين حريت طرفندن «حريت ابديه تپه‌سی» عنوان فاخری ویریلن مدفن شهداده محيط ووسيع برقبر معلا آچيله‌رق بر مقصد مقدس اغورنده ال اله ویره‌رك درگاه كبريايه عازم اولان محترم شهيدلرك اجساد علويه‌لری ينه مجتمعاً توديع روضهٔ جنان قلنمشدر .

امر تدفينك ختامنی متعاقب قهرمان مشروطيت انور وصلاح الدين بك افنديلر طرفندن بوزمرهٔ لاهوت مكانك تأييد خاطره لری ماٴلنده حضاره خطاباً غايت مؤثر نطقلر ايراد ايدلمش وحضور رب العالمينده تشكل ايدن اوجم غفير عباددن اشك تأثر دوكه‌دك كيمسه قلمامشدر . متعاقباً بر ذات فاضل طرفندن قرائت ايديلن بر دعای بليغه جمله حضار دودست تضرع آچه‌رق آمين خوان اولمشلر وارواح ذكيهٔ شهدادن استشفاع ايلمشلردر .

شهيد حريت ماجد ممدوح بك

اومدفن معلاسینهٔ اعزاز وطنی تزیین ایتدکجه شهدای مشار الیهمك خاطرات منت و شکرانی ابدیاً دماغ تبجیل و تقدیس امتدن سیلنمیه جکدر.

شهدای حریتك غزای مشروطیتده کی حسیات نجیبانه لرینی ارائه ایتمك اوزره درسعادتدن کوکلی اوله رق التحاق ایدن و باب عالی — جغال اوغلی مصادماتنده احراز پایهٔ شهادت ایله ین ماجد ممدوحك، او صاف یورکلی چوجقك اوزرنده چیقان وهمشیره سنه خطاب اولانشو وصیتنامه سنی نقل ایله اکتفا ایدرم:

«نیر، نیر! سوکیلی قارده شم، بیلیرمیسك سنی نه قدر سورم؟ سکا شو سطرلری یازارکن اغلامق ایستیوردم ظن ایدیوردم که بو یارامار، سنی پك چوق سون اغا بکك قاچدقدنصکره اونی چوق آرادك. همان هر کیجه اونی بکلەدك سوقاقدن کچلردن اونی صور مق ایستدك. هیچ کیمسه بیلمیوردی که قارده شك وطنی ایچون اولمکه کیدییور. خایر قارده شجکم، بم ایچون آغلامه ... هیچ بر قطره کوز یاشی دوکدیکینی ایستەمم. روحم هر زمان کلوب سزی زیارت ایده جك؛ هر روزکار، بکا سندن سلام کتیره جك. آه یازامیه جغم. کوکل او کوزل خیالکی دوشوندکجه اغلامق ایستەیور. فقط یانمده ایشته ایکی بیك کچه کلاهلی فدائی قارده شلر هپسی نه یازدیغمه باقیور. بن ده اونلره حایقیرەمق «ایشته بنم مینی مینی بر همشیره م وار. بنی راحت براقکز» دیمك ایستیورم.

همشیره جکم، اکر شهید اولورسه م سکا جزؤدانمدن بو مکتوبی آلوب کتیره جکلر. بونی اوقورکن سوین. آه اغا بکم شهید اولمش، دی، و آرتق آننه کی ده اوزمه. ایکا ارتق «نه تحفسك»

دیمه ، اونی سن محافظه ایت قارده‌شم . غایبکلرمه‌ده سویله حقلرینی حلال ایتسونلر . والده‌مه پدرمه هپسنه هپسنه یالوار . بنی عفو ایدرك روحمی شاد ایتمکی اونوتماسینلر . اکر بونلری یاپارسه‌ڭ سکا بتون کتابلریمی هدیه ایدییورم . هپسنك اولسون باقی کل او کوزل کوزلر کدن او پییم ده بکا حقکی حلال ایت . »

برده والده‌سنه وارکه دها مفصل ، دها محرق . سلانیکه کیدیورم دیه آلداتدیغنی حکایه‌دن صکره اردویه التحاقنك معناسنی : « بنی سن طوغردڭ ، بیوتدڭ . فقط بنی بسلین او بنم اصل آننه‌م ، بیوکوپك بیوك ننه‌م او بدبخت زواللی وطن ! . » سوزلریله ایضاح ایدیور . زواللی ممدوح ! کندیسنی یقینده طانیمش ایدم : محاسن غزته‌سنه قادین امضاسیله یازی یازیورمش ، محررلرله بر باب مخابره آچمش ، کندیسنه کلن جوابلرده اعلان عشق ایدلمکی آیدیرر الفاظ قوللانلمش . بکا بهار بلوطلرندن اینیسه یاپدیره‌جقلر دیه کولیور ، کولدوریوردی . شوخ ، شاطر ، شاقلاباز بر استانبول چوجغی . او عصبی ، او جیلیز چوجق هیچ حربه‌می کیده‌بیلیر ، هیچ سلاحمی طاشیه بیلیردی ؟ قانلی کفنلرده منظور اولان مادر حریته قارشی الك چلمسز اولانلر بیله کوکره‌مش آرسلان کبی قیام ایتمشلردی .

*
* *

۱٤ نیسان بیك حادثهٔ جدیده ایله مشغول اولان افکار ، ینه بردنلو بیلدیزدن آیریله‌میوردی . آرتق یوزده طقسان طقوز حصول مرام مشروعه امین اولنمقله برابر ینه بر آن اول کورلمسی ایسته‌نیلیوردی . صالی کونی حربیه نظارتندن چنبرلی

لاش طریقیله باب عالی وسرکه‌جی‌یه طوغری حریت عساکری
تون سوقاقلری اشغال ایتمش ، جاده‌لری تنها طوته‌رق ایاب و
هابك آرقه سوقاقلردن جریانی تأمین ایلمش ایدی . بونه‌دیمك
یدی ؟ مبعوثانمی کچه‌جك ایدی ؟ یکی قابینه‌می کله‌جکدی ؟ بر
ادثهٔ فوق‌العاده‌می وارایدی ؟ کیمسه‌نك آغزندن بر سرآلمق
بل اوله‌میوردی . نهایت ساعت یدی‌یی کچنجه کچه‌رك طوپلر
ورله‌دی . دهان عموم ملتدن همان آن واحدده بر « اوخ ! »
اسی فیرلادی . هرکس یوره‌کنه باصه‌رق تکرار تکرار
اوخ ! » دیور ، بر بار ثقیل دهشتموندن خلاص اولندیغنه
اغتله متصل اللر چیرپیلیوردی . متعاقباً ساعت سکزی کچه‌رك
لطان محمد رشاد خان خامس حضرتلری کردونه سوارعز و
جلال اوله‌رق دهشتلی ، فقط لطیف و مونس بر آلای والا
له ، بتون عسکرك ، فلاکتدن قورتیلان بتون ملتك ولولهٔ
تمیدات وتقدیرات و تصفیقاتی آره‌سنده ، شاهانه ، اسکی‌سرایه
وغری کچیورلردی . ییلدیز اوکون تماماً تسلیم آلنمش ،
انت فتوایه مراجعت ایدن مجلس ملی ، اعطاقلنان فتوای شریف
زرینه درجهٔ وجوبده اولان کیفیت خلعه قرار ویرمش ،
طرفدن عبدالحمید مخلوعه تبلیغ معزولیت ، دیکر طرفدن شهزادهٔ
کوخصال محمد رشاد افندی حضرتلرینك بالارث والاستحقاق
ائز مقام خلافت وسلطنت اولدقلرینه دائر ابلاغ پیام بشارت
نك اوزره ایکی هیئت مبعوثه افراز واعزام ایلمش ایدی .
شاه نوجاه حضرتلری ، اوته‌دنبری‌یك سودیکی ملتك توجهات
صوصه‌سندن لبریز سرور وشکران اوله‌رق مستعیناً بتوفیقاته
الی خدمت مقدسه‌یی قبول ودرعهده ایتمشلر و مراسم بیعت

خلافت وسلطنت ایچون اسکی سرایه عزیمت ایتمکده بولنمشلردی ،

ولیعهد سلطنت دولتلو نجابتلو یوسف عزالدین افندی حضرتلری

اوكونك سعد وسروری :

پرده کش صبح وطن شام غریبان اوستنه
شوق مستولی تمام اجزای اکوان اوستنه

بیتنك ماصدق صحیحندن نشان ویره‌جك درجه‌لردن آشیری ایدی. برطرفدن علاوه شکلنده طاغیدیلان فتوای شریفه صورتی ایله مجلس ملی قرارنامه‌سی خاتمهٔ دور استبدادی رسماً اعلان ایله برابر آرتق ذهنلردن اوزاقلاشان مظالم جبارانه‌یی صوك دفعه خلاصه ایتمکده بولنیوردی که بروجه آتی نقل ایله بزده وظیفهٔ مؤرخانه‌یه نهایت ویریرز:

صورت فتوای شریفه

« امام المسلمین اولان زید بعض مسائل مهمهٔ شرعیه‌یی کتب شرعیه‌دن طی واخراج وکتب مذکوره‌یی منع وخرق و احراق وبیت المالده تبذیر واسرافله مسوغ شرعی خلافنده تصرف وبلا سبب شرعی قتل وحبس وتغریب رعیه وسائر کونه مظالمی اعتیاد ایلدکدن صکره صلاحه رجوع ایتمك اوزره عهد وقسم ایتمش ایکن یمیننده حانث اوله‌رق احوال واموری مسلمینی بالکلیه مختل قیله‌جق فتنهٔ عظیمه احداثنده اصرار و مقاتله ایقاع ایتمکله منعهٔ مسلمین زید مزبورك تغلبنی ازاله ایتدکلرنده بلاد اسلامیه‌نك جوانب کثیره‌سندن مزبوری مخلوع طانیدقلرینه دائر اخبار متوالیه ورود ایدوب مزبورك بقاسنده ضرر محقق وزوالنده صلاح ملحوظ اولمغین زید مزبوره امامت وسلطنتدن فراغت تکلیف ایتمك ویا خلع ایلمك صورتلرندن هانکیسی ار-

باب حل وعقد واولیای امور طرفندن ارجح کوریلورسه اجراسی واجب اولورمی .

الجواب — اولور . کتبه الفقیر السید محمد ضیاء الدین عفی عنه

مجلس ملی قرارنامه سیدر

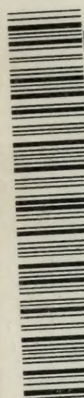
« ١٣٢٧ سنه سی ربیع الاخرینك یدنجی و ١٣٢٥ سنه سی نیسانڭ ١٤ نجی صالی کونی ساعت التی بچقده اعیان ومبعوثاندن مرکباً مجلس عمومیٔ ملی حالنده اجتماع ایدن هیئتده اوقونان وزیری شیخ الاسلام محمد ضیاء الدین افندی امضاسیله ممضی بولنان فتوای شرعیه ده مندرج شقیندن خلع جهتی رجحان مدلل ایله بالاتفاق ترجیح وقبول اولنه رق سلطان عبد الحمید خان ثانی خلافت اسلامیه وسلطنت عثمانیه دن اسقاط و ولی عهد مشروع محمد رشاد افندی حضرتلری سلطان محمد خان خامس عنوانیله مقام خلافت وسلطنته اصعاد واجلاس ایدلمشدر . »

اعتذار

اثرك طبعنده التزام ایدیلان سرعته منضم برطاقم اسباب مانعهٔ سائره طولاییسیله آزچوق سهو ترتیب وقوع بولدیغی کورلمش ، مع مافیه قرینهٔ سیاق و سیاق ، ایله اکلاشیله جق شیلر اولدیغندن آیریجه برخطا وصواب جدولی علاوه سندن صرف نظر ایدلمشدر . بونه مستعجلیت سائقه سیله برطاقم رسملر الحاق ایده میه رك ویا تشدید ایله میه رك نقصان قالمش ایسه ده تحقیقات ومحاکمات جاریه ختام بولدقدن صکره حرکت اردوی عسکریه نك کافهٔ سرائر وله یاتنی جامع اوراق اوزره ذیلاً نشری مقرر جلد تالیده جبر نقصان ایدلك مقرردر .

فيأتى ٧ بچق غروشدر

مركز توزيعى باب‌عالى جاده‌سنده ٢٣ نومرولى كتبخانهٔ جهاندر

3 1761 06981285 7